

ЗМІСТ

1.	Ажажа М. А. – ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	7
2.	Andriukaitiene Regina – (Marijampole – INCREASING THE LEVEL OF MANAGEMENT CULTURE IN BUSINESS ORGANIZATIONS IN THE CONTEXT OF APPLYING SOCIAL RESPONSIBILITY PRACTICE	10
3.	Andriukaitiene Regina, Voronkova Valentyna, Greblikaite Jolita – CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY - ETHICAL COMMITMENT TO THE CONSUMER, THE ENVIRONMENT, THE SOCIETY.....	13
4.	Білогур В.Є. - РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУ ОСОБИСТОСТІ ЯК СТИМУЛЯЦІЯ КРЕАТИВНОСТІ ТА КРИТИЧНОГО ОСМИСЛЕННЯ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ	16
5.	Бугайчук О. В. – ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	19
6.	Венгер О.М. – НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА	23
7.	Vienazindiene Milita (Marijampolė, Lithuania), Andriukaitiene Regina (Marijampolė, Lithuania) – TRANSFORMATION OF EMPLOYEES' COMPETENCES IN IMPLEMENTING CHANGES IN MODERN SCIENTIFIC LIBRARIES	28
8.	Воронкова В.Г. – ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВИХ ЦІННОСТЕЙ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА ТА СУСПІЛЬСТВА ЧЕТВЕРТОЇ ПРОМИСЛОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ	32
9.	Горбова Н.А., Нестеренко О. М. – ПРАВОСВІДОМІСТЬ ЯК СИСТЕМОУТВОРЮЮЧИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СВІДОМОЇ МОЛОДІ	35
10.	Глуцевський В.В., Метрик Р. Ю, Стешенко К.О. – СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ІННОВАЦІЙНІ ТРЕНДИ У ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ	38
11.	Гусак Л. В. – ПРОБЛЕМИ ЦИФРОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В СЛУЖБІ КРОВІ	42
12.	Журавель К. О. – ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ НА РОЗВИТОК ГНУЧКОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ	46
13.	Застрожнікова І.В. – НЕОБХІДНІСТЬ СТВОРЕННЯ ОПОРНИХ ШКІЛ В ОТГ.....	50
14.	Катаєв С.Л. – ІНТЕРНЕТ СПІЛЬНОТИ ЯК КОЛЕКТИВИ НОВОГО ТИПУ.....	53

15.	Кацай К.О., Макаренко А.П. ПОДАТКОВИЙ І ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК, АУДИТ НАРАХУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	56
16.	Кіндратець О.М. – ПРОБЛЕМИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ	59
17.	Кириченко М.О. – ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО І СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ	61
18.	Кіях Д.Р. – ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА.....	64
19.	Козачок І.А. – ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРІВ ЯК ОСНОВА КРЕАТИВНОГО КОЛЕКТИВУ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА	66
20.	Комар А.П. – РИСИ ГНОСТИЦИЗМУ У ПОСТМОДЕРНМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: СПОСТЕРЕЖЕННЯ ТА СПРОБА АНАЛІЗУ	69
21.	Кондратенко О.М. – ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАНДАРТІВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ	73
22.	Коновалова В. – НАУКОВІ ВИМІРИ ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ВІЗУАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ СУЧАСНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	77
23.	Кононенко Є. В. – ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАНДАРТІВ МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	80
24.	Крайнік О.М., Дацько Н.М. – ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА МОЛОДІ ЯК УМОВА УСПІШНОЇ АДАПТАЦІЇ ДО ЖИТТЯ В ЦИФРОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ	84
25.	Крупа А. Г. – ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ	87
26.	Лепський М.А. – Ф'ЮЧЕРСНА ОСВІТА ЯК ВІДПОВІДЬ НАВИКЛИКИ МИРОТВОРЕННЯ ТА ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ	89
27.	Маргес А. М. – СПЕЦИФІКА ЛИСТІВКИ ЯК ЧАСТИНИ ПРИКЛАДНОЇ ДРУКОВАНОЇ ГРАФІКИ ТА ГРАФІЧНОЇ ТЕХНІКИ У СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	93
28.	Меліхова Т.О., Ярашикли Ю.С. – УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ	96
29.	Меліхова Т.О., Корнєва Л.В. – УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ НАРАХУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ	99
30.	Мельник В.В. – ІНДУСТРІЇ МАЙБУТНЬОГО ТА ІННОВАЦІЇ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	101

31.	Метеленко Н.Г. – СУЧАСНІ АСПЕКТИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТОК ПРОЦЕСУ ОБ’ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	104
32.	Мороз О. С. – ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СПІВВІДНОШЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ І ВИМОГ СУЧАСНОГО РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ	108
33.	Муц Луай – КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІННЯ МІГРАЦІЙНОЮ ПОЛІТИКОЮ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ І ЦИФРОВІЗАЦІЇ	111
34.	Нікітенко В. О. – ЗРОСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ ЯК ЧИННИК ЗРОСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРОГРЕСУ КРАЇНИ	116
35.	Нікітенко Е.К. – КРЕАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТУРИЗМУ ЯК ВИКЛИК КРЕАТИВНО-ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА І ОСОБИСТОСТІ	119
36.	Олексенко Р. І. – ОСВІТА ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЛЮДИНИ І СУСПІЛЬСТВА	123
37.	Олексенко К. Б. – РОЗВИТОК ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ПРОЕКТУВАННЯ ОСВІТНЬО-РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	126
38.	Ortina H.V., Yefimenko L.M. – YOUTH POLICY DEVELOPMENT IN UKRAINE - EXPERIENCE OF THE EUROPEAN UNION	129
39.	Petrosiene Birute – (Marijampole, Lithuanian) Raminta Raginaite (Marijampolė, Lithuania) - FORMATION OF ACCOUNTING POLICY IN THE COMPANY	131
40.	Пунченко О.П., Пунченко Н.О. – КОНЦЕПТ «СОЦІОДИНАМІКА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ» В КОНТЕКСТЕ ЦИФРОВОГО ИЗМЕРЕНИЯ ОБЩЕСТВА	133
41.	Ракитянська Ю.В., Гамова О. В. – УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА СКЛАДІ ЯК ПЕРЕДУМОВА МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ ВТРАТИ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	137
42.	Рижова І. С., Северин К.В. – РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧІ БУДИНКИ ЯК НОВІТНЯ ЦИФРОВА ТЕХНОЛОГІЯ СУЧАСНОЇ АРХІТЕКТУРИ І МІСТОБУДУВАННЯ	139
43.	Романько С.Ю. – ШРИФТ ЯК ОДИН З ІНСТРУМЕНТІВ ВІЗУАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ У ГРАФІЧНОМУ ДИЗАЙНІ	143
44.	Самофалов Д. В. – МОДЕРНІЗАЦІЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ НА ПРИКЛАДІ ПРИАЗОВСЬКОЇ ОТГ	146
45.	Сергієнко Т.І. – ВПЛИВ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ НА СТАЛИЙ	

	РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА	150
46.	Скворець В.О. – ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ МОЛОДІ	153
47.	Sidlauskiene Danguole – THE INTERNAL AUDIT ENVIRONMENT AND ITS DETERMINANTS OF ECONOMY ENTITIES	157
48.	Сіліна І.В. – МОДЕРНІЗАЦІЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ	160
49.	Соснін О. В., Кононець М. О. – ВПЛИВ ЗРОСТАЮЧОЇ РОЛІ ПСИХОЛОГІЇ НА ПРОЦЕСИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНИХ ПРАКТИК ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА	163
50.	Тесленко Т.В. – ПРІОРИТЕТ ЩАСТЯ НАД МАТЕРІАЛІСТИЧНИМИ ЦІНОСТЯМИ ВВП В КОНТЕКСТІ ФІЛОСОФІЇ ЕКОНОМІКИ (КРАЇНА БУТАН)	168
51.	Ткаченко Є.Ю. – ІНФОРМАЦІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	171
52.	Товарніченко В.О. – ПРОБЛЕМИ РАЦІОНАЛЬНОСТІ У НАУКОВОМУ ПІЗНАННІ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА....	175
53.	Фурсін О.О., Муц Луай, Воронкова В.Г. – ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СПЕЦІАЛІСТА ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА	179
54.	Чапля В.В. – СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ «СУСПІЛЬСТВА ЗНАНЬ»	183
55.	Череп А.В., Žaneta Simanavičienė (Вільнюс, Литва) – ПЕРЕДОВІ КРАЇНИ В ОЧІКУВАННІ НОВОГО «ЕКОНОМІЧНОГО ДИВА» В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОГО СВІТУ	185
56.	Черниш Т.М. – ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК ТЕХНОГЕННОГО СВІТУ СУЧАСНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ	188
57.	Шавкун І.Г., Дибчинська Я.С. – КОМПЕТЕНТНОСТІ ЦИФРОВОГО ЛІДЕРА В КОНТЕКСТІ VUCA-СВІТУ	191
58.	Шапурова О.О. – ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА РОЗВИТКУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ (AI) В СУЧАСНИХ УМОВАХ	195
59.	Шапуров О.О. – ІНТЕРНЕТ РЕЧЕЙ (ІОТ): ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТА МОЖЛИВІ НАСЛІДКИ	199
60.	Яришко О. – SMART-ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ВИКЛАДАНІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	203
61.	Капітаненко Н.П. – ТЕХНОЛОГІЇ ПУБЛІЧНОГО ДІАЛОГУ ОРГАНІВ ВЛАДИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	206
	ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ	210

Ажажа Марина,

кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри менеджменту організацій та управління проектами
Інженерний інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)

ДЕРЖАВНЕ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Процес модернізації має комплексний і системний характер, охоплюючи всі сфери в соціальному, політичному та економічному житті суспільства; супроводжується трансформацією інструментів і способів освоєння та посилення контролю з боку громадянського суспільства, технологічним прогресом; є довгостроковим (десятиліття) процесом, тому що масштаб вирішуваних завдань вимагає повільних і адаптивних змін; є відповіддю на кризові явища в соціально-економічній системі країни [1].

Метою реформування освітньої галузі є створення привабливої та конкурентоспроможної національної системи вищої освіти України, інтегрованої у Європейський простір вищої освіти та Європейський дослідницький простір.

Основними завданнями реформ визначено: забезпечення конституційних прав громадян на якісну вищу освіту та рівного доступу до якісної вищої освіти; реорганізацію системи управління вищої освіти з метою забезпечення захисту національних, регіональних і місцевих інтересів, а також інтересів усіх суб'єктів національної системи вищої освіти України; трансформацію університетів у центри незалежної думки, які здатні продукувати ідеї для прискореної модернізації країни; забезпечення справедливої конкуренції між закладами вищої освіти як запоруки високої якості вищої освіти; створення належного зв'язку між ринком праці та системою вищої освіти; інтеграцію вищої освіти України у світовий і європейський освітньо-науковий простір [2].

Щоб підготувати людину до життя в нинішньому столітті, слід сповна усвідомити сутність змін, що привносить новий час, зорієнтувати суспільство і державу на свідоме, послідовне й динамічне їх сприйняття. І, безумовно, – готувати людину до життя й діяльності в нових умовах. Це – завдання всього суспільства, а особливо освіти [3].

Суттєвим кроком модернізації вищої освіти в Україні є затвердження нового переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти та створення механізму його впровадження. Згідно з Наказом Міністерства освіти і науки «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за

якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. №266 [4], створено таблиці відповідності переліків галузей знань, напрямів і спеціальностей, за якими раніше здійснювалася підготовка здобувачів вищої освіти, новому переліку 2015 р.

Згідно з вимогами ст. 13 Закону України «Про вищу освіту» методологію та методичні рекомендації щодо створення нових стандартів вищої освіти розробляє Науково-методична рада (НМР) Міністерства освіти й науки України (МОН) за участю Національного агентства з забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО), а галузеві науково-методичні комісії (НМК) здійснюють розроблення цих стандартів. Слід зазначити, що за відсутності Національного агентства з забезпечення якості вищої освіти, Міністерством освіти і науки розроблено низку нормативних документів щодо імплементації Закону України «Про вищу освіту», які реалізують стратегічні напрями розвитку вищої освіти та підготовки фахівців в умовах магістратури й аспірантури [5]. Ці документи передбачають впровадження комплексу заходів, щодо методології та технології розробки для кожного рівня вищої освіти стандартів нового покоління відповідно до Національної рамки кваліфікацій з урахуванням Європейського досвіду.

Отже, вирішальним фактором модернізації вищої освіти України повинна бути послідовність державного управління щодо вирішення завдань, визначених Законами України «Про вищу освіту» та «Про освіту», Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті, Державною національною програмою «Освіта: Україна XXI століття», Стратегією сталого розвитку «Україна-2020», Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Концепцією розвитку освіти України на період 2015–2025 років тощо.

Одним з важливих пріоритетів сучасної освіти є управління модернізацією національної освітньої системи, виважена й чітко спланована координація взаємодії суб'єктів освітньої політики, переосмислення функцій вищої освіти з екстраполяцією на майбутні перспективи, набуття нею особливого значення як рушійної сили позитивних змін у державі.

Серед завдань державної освітньої політики в сучасних умовах – формування національної інноваційної системи. Сьогодні поступово змінюється статус системи вищої освіти України на її шляху до громадянського суспільства та суспільства знань. Це зумовлено суспільно-політичними трансформаціями в нашій державі, які відбулися на межі ХХІ ХХІ століть, що вимагає переосмислення змісту та соціального призначення вищої освіти як головного чинника, що суттєво впливає на інтелектуальний та професійний потенціал нації, на поступальний розвиток держави.

Управління освітою як державною й водночас особистісною

цінністю, що мотивує людину до самовдосконалення впродовж усього життя, має багатоспрямований вплив на процеси розвитку суспільства. Державними органами управління освітою в Україні є: Міністерство освіти і науки України; Вища атестаційна комісія України; Державна акредитаційна комісія. Органами громадського самоврядування в освіті є: Всеукраїнський з'їзд працівників освіти; загальні збори колективів навчальних закладів; районні, міські, обласні конференції педагогічних працівників. Органи громадського самоврядування в освіті вносять пропозиції щодо формування державної політики у сфері освіти.

Освіта є явищем багатоаспектним: її розуміють як систему (шкільна, позашкільна, вища), як процес (освітній процес розвивається в часі, відображає рух суб'єктів навчання у їхній взаємодії від освітніх цілей – до отримання результату освіти, це – процес розвитку й саморозвитку учасників навчання); як результат (грамотність – освіченість – професійна компетентність – культура – менталітет) тощо.

Одним із завдань державного управління освітньою галуззю в процесі реформування системи вищої освіти України, у зв'язку з євроінтеграцією та процесами глобалізації й інформатизації, є контроль за створенням найоптимальнішого освітнього середовища закладу вищої освіти та забезпечення умов для його функціонування. Це зумовлює необхідність розроблення нових освітніх стратегій щодо модернізації існуючого освітнього середовища студентів, прийняття управлінських рішень з боку органів державної влади щодо наближення системи освіти України до світових освітніх стандартів.

Список використаних джерел:

- 1.Обушна Н. І. Модернізація – сучасний тренд розвитку суспільства: Теорія та практика державного управління. 2015. Вип. 3. С. 36–44. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2015-3/doc/1/06.pdf>.
- 2.Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років: проект. URL : https://docviewer.yandex.ua/view/62226167/?*=3D%3D&lang=uk.
- 3.Кремень В. Г. Якісна освіта і нові вимоги часу. *Педагогічна і психологічна науки в Україні* / відп. ред. О. В. Сухомлинська. Київ : Педагогічна думка, 2007. Т. 1. Теорія та історія педагогіки. С. 11–23.
- 4.Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Схвалено сектором вищої освіти Науково-методичної Ради Міністерства освіти і науки України від 29.03.2016 р. URL : <http://mon.gov.ua/activity/education/reforma-osviti/naukovo-metodichna-rada-ministerstva/metodichni-rekomendacziyi.html>.
- 5.Ажажа М. А. Державна політика України щодо інклюзивної освіти в умовах професійної підготовки молоді. *Державне управління: удосконалення та розвиток* : електронне фахове видання з держаного управління. 2019. № 2. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1393>.

Andriukaitiene Regina,

Assoc. prof. Ph D of social sciences, at the Business and Economy
Department of the Faculty Business and Technology at the Marijampole,
reg.andr@mkolegija.lt

INCREASING THE LEVEL OF MANAGEMENT CULTURE IN BUSINESS ORGANIZATIONS IN THE CONTEXT OF APPLYING SOCIAL RESPONSIBILITY PRACTICE

Relevance. The starting point for embedding CSR as part of the management culture is the vision and values. But first, you need to understand what 'values' means in CSR terms. Companies spend time and effort in creating their mission, vision and values statements, but these are often only from a commercial and internal viewpoint. To achieve CSR values, managers need to take an objective external view, identifying their various stakeholders, and the company's impacts upon them [1]. Management culture is part of an organizational culture that includes both formal and informal elements of the organizational culture. Management culture reflects the level of the organization's managerial system development, modernity, efficiency and functionality. It depends on this level how innovations will be implemented in the organization's management and whether they will be implemented at all, and how effectively the objectives will be solved and the aims will be implemented [2]. Summarizing the results of various research made in different countries, it becomes clear that large companies are not always inclined to coordinate their activities with stakeholders because of their institutional weakness. Research aim: assess the level of cultural and social responsibility of organisational management and discuss their links. Research methods. Analysis of scientific literature, questionnaire survey. Research results. The findings of the research carried out in other countries proved that organizations evaluate not all aspects of corporate social responsibility, and this is influenced by the lack of the employees, as one part of the stakeholders, strong institutional capacity. The quantitative research found that the administration of both groups of companies inadequately evaluate corporate social responsibility activities, there is no feedback guaranteed, there is insufficient care about the relations with employees who are one part of stakeholders, their physical environment and psychological condition. There is no effective internal audit system of social responsibility which should be developed to guarantee feedback, and corporate social responsibility has not become an inseparable part of organizational culture.

Having evaluated the weaknesses and the positive trends of management culture and social responsibility characteristics of groups of companies, it should

be stated that firstly, management culture expression has influence when aiming for corporate social responsibility; secondly, corporate social responsibility can be regarded as an integral derivative of management culture realized in organizations' management practice. However, there are also significant differences. There were set personal managerial personnel culture and management knowledge significant amounts of estimates, associated with different approaches to other management work criteria according to which the management culture condition is diagnosed. The clearer dynamics of indicator estimates of the second group of companies leads to the conclusion that the management culture is still being formed, but without clear direction vector. Processes are not clearly focused and uncoordinated. The standards, regulations existing in the second group are not sufficiently linked to the activities practice, so they do not guarantee the optimality of processes, unlike in the first group of companies, where there is a standard peculiar management culture, although the estimates of indicators diagnosing it are not particularly high. In such a situation, the questions of investment in the modernization of management, optimization of working processes remain relevant, unresolved, but the effectiveness of their payoff remains uncertain. Human resources in management policy of both groups of companies are under-estimated; in order to create favorable conditions for their effective use, communication and the interrelationship functionality problems are acute.

Organizations (larger problems fixed in the second group of companies) are not adequately prepared to implement corporate social responsibility organization-wide, as management work is not optimally organized, the managerial personnel lacks knowledge and skills working with human resources. Even in the evaluation of formal aspects of corporate social responsibility standards implementation possibilities, the situation existing in groups of companies and organizational abilities of leaders would not allow to realize them systematically and effectively. In this case, corporate social responsibility values would remain more as a declarative form and not the organization's management culture inseparable part, and a natural, balanced way of functioning of processes based on this philosophy. Though in the second group of companies there is clearer dynamics according to separate management culture parameters, the apparent orientation to modernization of activities shows more open to innovation, in which the elimination of drawbacks and purposeful development can serve the realization of corporate social responsibility more effectively. In both groups of companies the highlighted declarative corporate social responsibility policy trends contradict the actual practice of social responsibility in relations with the organization's internal and external stakeholders. This partly confirms theoretical insights presented in Lithuanian scientific works, which emphasize marketing direction of corporate social responsibility as a general cultural dominant.

However, this aspect has not been developed yet in the case of the

discussed groups of companies, and the research results lead to the conclusion that organizations lack basic knowledge of corporate social responsibility and motivation to realize them in practice, and the high level of clustering and internal corruption impedes social responsibility transfer to the strategic level. The lack of development of dialogue culture between stakeholders (subjects) became apparent in management culture problem areas and can become a formidable obstacle to the implementation of both individual social responsibility initiatives and installing in complex. This is true in the sense that the organizations do not have universal support from employees, and the procedures are carried out in a superficial manner and have a formal character. Corporate social responsibility is a valuable organization's internal culture category, but this base is not strong enough and balanced. Corporate social responsibility in the activities of both groups of companies (and especially - the first) can be considered still developing and has not taken clear shapes yet. According Hoskins (2006) CSR is a means of developing a management culture. However, the fundamental CSR success factor is that it is a living management process. The strategy needs to be reviewed regularly, and implemented across business units and all CSR components. The delivery of CSR practice is a critical activity. If any of the components are weak, then they detract from the effectiveness of the other components. Like all cultural aspects, CSR is only as strong as its weakest link A CSR management system is essential for CSR to become embedded within the business culture. CSR should not be a separate central activity, but become part of the business process and practice for all business units.

References

1. Hoskins, T. Corporate social responsibility: a management culture [online]. Keeping Good Companies, Vol. 58, No. 2, Mar 2006: 74-78. ISSN: 1444-7614 <https://search.informit.com.au/documentSummary;dn=200603370;res=IELAPA>
2. Žukauskas, P., Vveinhardt, J. and Andriukaitienė, R. London: Intech Open, 2018. 433 p.

Andriukaitiene Regina,

Assoc. prof. Ph D of social sciences, at the Business and Economy Department
of the Business and Technologies Faculty at Marijampole College
(Marijampole) reg.andr@mkolegija.lt

Voronkova Valentyna,

prof. Doctor of Philosophical Sciences, Head of the Department of Organization
Management and project management of the Zaporizhzhya National Institute of
Engineering University, Zaporozhye

Greblikaite Jolita,

Assoc. prof. Ph D of social sciences, at the Business and Economy Department
of the Business and Technologies Faculty at Marijampole College
(Marijampole) jol.greb@mkolegija.lt

CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY - ETHICAL COMMITMENT TO THE CONSUMER, THE ENVIRONMENT, THE SOCIETY

Relevance. Organizations' social responsibility in the market is manifested through the quality of the services they provide, consumer information, care for their health, safety and the integration of environmental requirements into the activities of the organizations. Employees are one of the key stakeholders, and their approach is one way of exposing the organization's CSR issues. From the point of view of organizations' economic responsibility, it is important to strive for competitiveness of goods and services, efficient management and economical use of resources (Carden and Boyd, 2011, etc.). Ethical social sphere emphasizes honest cooperation with stakeholders, taking into account public expectations and customer information. Pedersen (2010), Homburg et al. (2013), Segal (2011) discuss topical issues of social responsibility that define an organization's relationship with its stakeholders in pursuit of organizational customer loyalty and trust and socio-economic justice in the community. In the field of environment protection, the integration of environmental protection legislation into the activities of the company, reduction of pollution, improvement of operational activities, continuous monitoring, anticipation and implementation of necessary changes is important (Delmas et al. 2013, Claydon (2009), Valdes-Vasquez (2011), Fleming (2017), Allen (2016), Shin (2015), etc. A survey of CSR in the market was conducted in small and medium-sized enterprises. 175 respondents participated in the research.

Research aim. Assess the social responsibility of organizations towards consumers, the environment and the community in terms of employees.

Research methods. Analysis of scientific literature, questionnaire survey.

Research results and conclusions. Responsibility in the market for the quality of services provided was assessed on the basis of the following statements: at

my workplace there is paid great attention to quality of service (production), effort is made to deliver on our promises to our customers, quality of services declared within the organization does not differ from reality, product quality control system exists in the workplace, consumer complaints are being investigated and the findings improve quality, and not only the legislation is used in customer relations, but generally accepted morals are rated only moderately. Responsibility in the market according to consumer information, caring about their health and safety has been assessed by employees to what extent these statements correspond to the reality: organizations provide detailed product information; I enjoy the services and products of my organization; my organization is concerned with the health of consumers when providing services, products; there has been no evidence that the services (products) provided by my workplace have been detrimental to the welfare of consumers and my organization does not manipulate consumer confidence. From the employees' point of view, the investigated organizations have a higher than average level of responsibility. The lack of responsibility is reflected in the fact that employees disagree that organizations do not manipulate consumer confidence. Promoting environmental protection is important in terms of market responsibility.

Responsibility in the market is defined by these statements: the organization uses technologies that comply with organic standards; organizes environmental initiatives; uses only tools and technologies that reduce the negative impact on the environment; the organization takes care of the ecologic education of its employees, the organization takes care of all waste to be recycled, the waste is sorted, and green ideas are encouraged financially in the workplace. Having assessed the respondents' attitudes towards meeting environmental requirements, it could be indicated that the surveyed organizations have a medium level of responsibility, while employees indicate that organizations do not financially promote green ideas or contribute to the organization of environmental initiatives. Based on the results obtained there was ascertained higher than average level of social responsibility of organizations in the market, therefore, in the case under review, the activities of organizations in the context of applying social responsibility principles should be improved according to all categories defining social responsibility in the market.

References

1. Allen, M. W., & Craig, C. A. (2016). Rethinking corporate social responsibility in the age of climate change: A communication perspective. *International Journal of Corporate Social Responsibility*, 1(1), 1–11.
2. Carden, L. L., Boyd, R. O. (2011). Integrating corporate social responsibility with a risk management methodology: a strategic approach. *Southern Journal of Business and Ethics*, 3, p. 161–170. Claydon, J. (2009). Two models of csr and sustainability. a comparison between the 'pyramid of corporate social responsibility' and the 'model of sustainable development. *Issues in Social and Environmental Accounting*, 2(2), p. 260–265.

3. Delmas, M. A., Etzion, D., Nairn-Birch, N. (2013). Triangulating environmental performance: what do corporate social responsibility ratings really capture? *The Academy of Management Perspectives*, 27(3), p. 255–267.
4. Fleming, A., Wise, R. M., Hansen, H., & Sams, L. (2017). The sustainable development goals: A case study. *Marine Policy*, 86, 94–103.
5. Valdes-Vasquez, R., Klotz, L. (2011). Incorporating the Social Dimension of Sustainability into Civil Engineering Education. *Journal of Professional Issues in Engineering Education & Practice*, 137(4), p. 187–197.
6. Shin, Y. and Thai, V.V. (2015). The Impact of Corporate Social Responsibility on Customer Satisfaction, Relationship Maintenance and Loyalty in the Shipping Industry Corporate Social Responsibility and Environmental. *Management Corporate Social Responsibility Environment*, 22, p. 381–392. DOI: 10.1002/csr.1352

Білогур Влада,
доктор філософських наук,
професор завідувач кафедри теорії і методики
фізичного виховання та спортивних дисциплін,
Мелітопольський державний педагогічний
університет ім. Богдана Хмельницького,
(Мелітополь, Україна)

РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУ ОСОБИСТОСТІ ЯК СТИМУЛЯЦІЯ КРЕАТИВНОСТІ ТА КРИТИЧНОГО ОСМИСЛЕННЯ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ

Американський психолог Девід Векслер, який розробив тест на визначення інтелекту, пізніше названий його іменем, під поняттям «інтелект» розуміє здатність до цілеспрямованих дій, раціональне, критичне мислення й ефективну взаємодію з навколишнім середовищем. Цей список можна доповнити ще здатністю вчитися з досвіду. Високий рівень інтелекту людини зумовлений переважно тим, що її мозок утричі більший за мозок великих приматів. Але різниця не лише в розмірі. Клітини нашого мозку опрацьовують інформацію в десять раз швидше за клітини мозку мишей. Окрім того, клітини кори мають більше дендритне дерево, ніж шимпанзе. Дендритне дерево - це деревоподібне розгалуження нервової клітини, з яким контактують нервові волокна тисяч інших клітин. Ця структура також є обмежувальним фактором щодо кількості інформації, яку здатна сприймати одна клітина мозку. Кора мозку людини налічує 193000 нейронів фон Економо (VEN-клітин), і ці клітини пов'язані з швидкими, інтуїтивним и соціальними рішеннями. Варто зауважити, що у процесі становлення процесу становлення людини інтенсивність сполучення між лівою і правою півкулями послабилася, а водночас посилилися зв'язки в межах кожної з півкуль. Інтелект з точки зору еволюції – істотна перевага, саме тому, знайшовши своє вираження в еволюції, він значно розвинувся. То ж не дивно, що інтелект має в розпорядженні широкий генетичний базис. У нашому інтелекті задіяні численні гени, але деякі з них відіграють особливо важливу роль, наприклад ген *FNBPII*, чітко пов'язаний з рівнем інтелекту від шостого року життя. Рівень інтелекту, який вимірюють за допомогою тесту IQ, ґрунтується на невробіологічній основі і опирається на цілу низку ділянок мозку, тому функціональна інтеграція між різними ділянками мозку - один з визначальних факторів. Різні аспекти нашого інтелекту розташовані в різних ділянках мозку. Вербальне, мовне IQ пов'язане з

сірою речовиною у моному центрі, тоді як нон-вербальне IQ – із сірою речовиною моторної ділянки руки. У дорослому віці IQ – стабільне. Щодо інтелектуальних здібностей різних статей, то важливим видається те, що чоловіки й тут виявляють значні відмінності в загальному освітньому рівні, просторовий уяві та правописі у порівнянні з жінками. Це можна зрозуміти, адже у чоловіків лише одна Х-хромосома, а саме на ній містяться гени, що визначають наші інтелектуальні здібності, і тому мутація єдиної хромосоми може мати вкрай позитивні або ж негативні наслідки, тому що її не зможе компенсувати, як у жінок, друга Х-хромосома. У різні фази розвитку, найймовірніше, запускаються інші генетичні програми, адже спадковість IQ з віком посилюється. Цей феномен відомий як ефект Вілсона. Успадковування IQ починає окреслюватися із семи років, а у віці від 18 до 20 спадковість IQ сягає 80%, у той час як вплив довколишнього середовища знижується від початку (у віці п'яти років) з 55% до 0% (у віці дванадцяти років). Ефект Вілсона ще не дає підстав стверджувати, що середовище ніяк не впливає на розвиток IQ. На початку ззовні надходить когнітивний, стимулюючий досвід і вплив середовища становить 55%. На пізніших стадіях розвитку досвід дедалі впливає на ефект навчання. Це спостереження задає новий напрям старих дебатів довкола теми nature vs. nurture, себто природа vs. культура. Люди з низьким IQ більше піддаються генетичному, а менше – довколишньому впливу. Різниця в інтелекті вникає передусім через генетичні фактори (маленькі варіації в нашій ДНК). Високий інтелект родовий і зумовлений спадково, на нього впливають ті самі гени й фактори навколишнього середовища, що й на інтелект середнього рівня. В осіб з високим рівнем IQ кора головного мозку у віці семи років тонша у порівнянні з особами у кого середній розвиток інтелекту. Але пізніше вона потовщується, передусім у фронтальній зоні. Ця фаза збільшення товщини кори головного мозку триває в них довше, що вказує також на те, що період часу, за який утворюються синаптичні контакти між клітинами мозку, теж затягується. Тож процес мозку в таких людей відбувається інакше. Очевидно, що деякі фактори довкілля позитивно впливають на розвиток IQ. Люди з високим коефіцієнтом інтелекту під час вирішення проблем показують нижчий метаболізм мозку, тобто вони здатні використовувати мозок ефективніше. Чим вищий IQ, тим краща освіта, більший заробіток і довша тривалість життя. Але рівень IQ понад 120 уже не покращує шансів на соціальний успіх. Коефіцієнт інтелекту Ейнштейна становив 150. Як виявилось, із рівнем IQ 180 ймовірність отримати Нобелівську премію не вища, ніж із IQ 130. Бо в гру вступає багато інших факторів, яких не охоплює коефіцієнт інтелекту, наприклад, креативність, практична та соціальна обізнаність, а також вивчена протягом власного розвитку манера поведінки з іншими людьми та

вміння постояти за себе. Часто припускають взаємозв'язок між розміром мозку та інтелектом, яке відіграє надзвичайно велику роль.

Є точка зору вчених, що вундеркіндів у галузі музики, гри у шахи, математики і дещо рідше в образотворчому мистецтві є величезний вроджений талант. У навчанні та спорті важливими не лише вік, коли починаєш тренуватися, а й щаслива дата народження. Більшість топ-гравців команд головної юніорської топ-А хокейної ліги в Канаді й США народилися між січнем і березнем. Бути трохи старшим за інших у класі – перевага, зиск від якої можна отримувати все життя. Бувають діти, які через свій неординарний талант – математичний, мистецький, спортивний - успішно виступають змалку на рівні дорослих. Опосередковано можна довести, що в них права півкуля мозку надзвичайно розвинена. У дітей із талантом для математики права півкуля мозку є надмірно активною, а ліва півкуля мозку слабше розвинена. Психічне наше здоров'я залежить від генетичної комплектації. Наш мозок створений для соціальної взаємодії, тож мусимо його розглядати у соціальному контексті. Мозок невпинно розвивається і функціонує у мінливому соціальному середовищі, відбиває соціальне оточення для передавання його генів далі. Для розвитку мозку дитини вагомий фактор – мовне середовище, в якому вона зростає. Для успішного розвитку критично мислення потрібно враховувати наступні цілі навчання, які розробили психологи на чолі з Бенджаміном Блумом: 1) когнітивні: знання, осмислення, застосування, аналіз, синтез, оцінка; 2) афективні: сприймання, інтереси, нахили, здібності; 3) психомоторні: навички письма, мовлення, трудові. Когнітивний критерій – передбачає сформованість у майбутніх фахівців міцних системних знань, необхідних для ефективної професійної діяльності, а також вмінь та навичок їх самостійного пошуку та критичного осмислення. Для подальшого розвитку мозку необхідно, щоб кожна людина оцінила свій власний розвиток і зробила наступний крок в його удосконаленні завдяки критичному мисленню та когнітивному розвитку..

Список використаних джерел:

1. Дік Свааб. Наш творчий мозок. Харків: Клуб сімейного дозвілля. 2019. 464 с.
2. Білогур В.Є. Філософія сучасного спорту як сублімативного вираження індивідуальної і соціальної життєдіяльності // Гілея. Історичні науки. - Київ: Вид-во УАН ТОВ "НВП "ВІР". 2013. Вип. 73. С. 220-223.
3. Voronkova V., Kyvliuk O. Philosophical Reflection Smart-Society as a New Model of the Information Society and its Impact on the Education of the 21st Century. – Future Human Image. 2017. Vol. 7. P. 154-162.
4. Олексенко Р. Епоха глобалізації, її вплив на інформаційне суспільство / Р. Олексенко // П'ята всеукраїнська наукова конференція «Сучасні соціальногуманітарні дискурси». 2015. С.56-59.
5. Ажажа М.А. Державне регулювання інвестицій в людський капітал як фактор інтелектуального розвитку суспільства. Харків: Автореферат к. дисертації канд. наук з держ. управління: спец. 25.00.02 «Механізми державного управління», Харків: 2008.
6. Нікітенко В.О. Сучасна геокультура як соціокультурний феномен // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2013. Вип. 53. С.262-270.

Бугайчук Оксана,
аспірантка кафедри менеджменту організацій та управління
проектами,
Запорізький національний університет Інженерний інститут
(Запоріжжя, Україна)

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Актуальність теми дослідження в тому, що інформаційно-інноваційна діяльність в умовах цифровізації має велику роль у зв'язку з тим, що підприємства (організації, установи, фірми, компанії) відіграють велику роль у формуванні нових традицій поширення інновацій та інформації. Зокрема, це численні застосування дифузії інновацій, нових комунікаційних технологій в умовах цифровізації, як-от Інтернету, розширення інновацій у контексті мережевого управління та спілкування, поширення інновацій шляхом застосування таких понять, як критична маса, дифузія інновацій, цифровізація, діджиталізація. Стратегії розвитку інформаційно-інноваційної діяльності на підприємстві в умовах цифровізації - це, по суті, соціально-економічний і технологічний процес, що проясняється у процесі соціального конструювання [1, с.19]. Впровадження нової ідеї, навіть коли вона має очевидні переваги,- справа нелегка. Від моменту створення багатьох інновацій до моменту їх широкого впровадження нерідко спливає багато років. Тому способи пришвидшення темпів упровадження нових стратегій розвитку інформаційно-інноваційної діяльності на підприємствах в умовах цифровізації - це спільна проблема керівників організацій, керівників-лідерів, індивідів. Для багатьох підприємств епохи діджиталізації характерним напрямом стратегії є дифузія інновацій як новий сучасний напрямок розповсюдження інновацій, в основі яких високий індекс інноваційності.

Стратегії розвитку інформаційно-інноваційної діяльності на підприємстві в умовах цифровізації пов'язані з упровадженням нових (проривних) технологій, що свідчить про модернізаційні процеси, що відбуваються на багатьох підприємствах і забезпечення найбільш високого рівня конкурентоспроможності. Розвиток високих (проривних) технологій відбувається в усіх сферах - науці, освіті, менеджменті, удосконалення транспортної і телекомунікаційної систем, підвищення кваліфікації праці, удосконаленням інвестиційного клімату. Підприємства, які вкладають капітал, інвестиції у нові розробки, визнаються пріоритетними. Зарубіжний аналіз дослідження інформаційно-інноваційної діяльності на

підприємствах в умовах цифровізації свідчить, що упровадження високих технологій радикально змінило економічну культуру, соціум, саму людину. Інформатизація, комп'ютеризація, що проникла на підприємства, представляє собою сукупність знань, досвіду, інтелектуального, людського і соціального капіталу, які стали використовуватися при розробці, створенні нових продуктів (послуг). Високотехнологічні галузі виробництва стали ідентифікувати за рахунок зверх високої ефективності, постільки оволодіння технологіями - найочевидніша причина сукупного багатства забезпечення націй. Інформаційно-інноваційні технології на підприємствах включають розвиток високих технологій пов'язаних з розвитком космічної галузі, нанотехнологій, робототехніки, і релевантні наступним галузям промисловості: інформаційна, біологічна, фармацевтична, нові матеріали, енергетика, захист оточуючого середовища, безвідходні технології, авіація, сучасне сільське господарство, транспорт [2, с.216].

Стратегії розвитку інформаційно-інноваційної діяльності на підприємстві в умовах цифровізації використовують наступні основні кількісні і якісні критерії розвитку даного виду діяльності: 1) наукоємність (високе співвідношення наукових професійних працівників до загального числа співробітників підприємства); 2) великий відсоток витрат на наукові дослідження у порівнянні з загальним витратами на підприємств, використовуючи їх на інновації; 3) максимальна просунутість і доступність; 4) випуск високоякісної конкурентоспроможної продукції; 5) фундаментальні розробки на рівні приватних фірм; 6) високий рівень ризику і прибутку [2, с.216]. Для адекватного виявлення стратегій розвитку інформаційно-інноваційної діяльності на підприємстві в умовах цифровізації як нового явища слід створити концептуальну модель інновацій, так як можемо засвідчити ще низький рівень інновацій на підприємствах України. Модель інноваційного розвитку слід поєднати у співвідношенні з такими концептами, як методологія, технологія, інновації, наука, технологізація, комерціалізації, комп'ютеризація, діджиталізація, та підтримку ІТ-технологій та ІТ-інфраструктури, без чого не відбудеться підвищення рівня інновацій [3, с.51]. Ситуація складається таким чином, що тільки 20% бюджету можуть бути витрачені на розвиток та нові ідеї. Так, останнім часом банківські бюджети перемістилися у цифровий банкінг і стерня акселератів та інноваційних лабораторій. З 2017 року на піку успіху соціальних мереж гігантськими темпами розвивється Amazon.com. Блокчейн дозволяє записувати і зберігати правдиві дані про те, хто чим володіє, проте блокчейн ще не відображає повних можливостей інформаційних технологій. Серед основних переваг блокчейну слід виділити: цифровий запис, хронологія, контроль даних, доступність і відкритість, глобальність, швидкість транзакцій, контроль користувачами своїх даних і транзакцій.

Можна припустити, що ми будемо ще не раз здивовані тим прогресом, який відбудеться найближчими роками та десятиліттями. Тому керівники повинні виробляти свої стратегії розвитку інформаційно-інноваційної діяльності на підприємствах в умовах цифровізації, щоб протистояти викликам, нестабільності, асиметричності інформації, загрозі втрати робочих місць, міграції населення в інші країни. Одним з поширених уявлень є те припущення, що автоматизація становить загрозу головним чином для ромбиків із низьким рівнем одвічності та низькою кваліфікацією. Це припущення впливає з того факту, що функції, пов'язані з подібними робочими місцями, є рутинним і неповторюваними [4, с.17]. Цифрові технології сприяють мобільності виробництва, дозволяючи вести вигідний бізнес без зайвих витрат. Коли фізичні активи розглядати у цифровій проекції, ними можна управляти як інформаційними активами. Заміна матеріалів інформацією може вплинути на безпілотні автомобілі. Машини стають безпечнішими за рахунок зон деформації, подушок безпеки та інших розумних винаходів, які рятують життя в разі аварій. Тому слід постійно випробувати нові ідеї, навчаючись сприймати с віт інакше, але для цього і перелаштовувати своє мислення.

Мережеві і технологічні платформи можуть стати новою, ефективнішою формою корпоративної організації, що перевершує й витісняє колишні. «Алгоритми компаній Uber чи Lyft працюють із великими обчисленнями, так само як алгоритми пошукових систем, соціальних мереж і фінансових ринків. Найбільш прогресивними смарт-технологіями є штучний інтелект, задіяний у багатьох алгоритмічних системах [5, с. 94]. Компанії нового покоління Uber чи Lyft можна назвати мережевими платформами, які надають послуги у реальному світі. Сьогодні актуальним терміном став термін «доповнена реальність». Реальність доповнюється по-різному. Сервіс TaskRabbit доповнює її лише в тому, що шукає клієнтів, але роботу за людей не виконує. Реальність водіїв Uber та Lyft доповнюється тим, що вони легко орієнтуються в просторі і знаходять пасажирів. Хірурги й онкологи можуть працювати у традиційних лікарнях, але їхня когнітивна реальність є доповненою, бо, на відміну від попередників, вони мають сучасні знання з медицини. Доповнена реальність проникає і в роботу будівельних інспекторів, архітекторів і робітників на заводах. О' Райлі Тім у роботі «Хто знає, яким буде майбутнє» відмічає: «Якщо прагнете вдосконалити економіку майбутнього, шукайте нових способів доповнення реальності працівників, забезпечуючи їх новими навичками і можливостями [5, с. 94]. Так, компанія Uber-це компанія економіки наступного покоління, що створює когнітивний дисонанс. Швидко розвивається Веб саме завдяки відкритій платформі для експериментів та інновацій, що відкрила можливості для безмежного кола гравців. Для прогресу у сфері технологій важливо усвідомлювати зусиллями ентузіастів, що колись складні процеси стають

безкоштовними та елементарними. Важливо упроваджувати цифровий менеджмент, цифрову економіку, цифровий маркетинг, щоб удосконалити розвиток інформаційно-інноваційної діяльності на підприємствах в умовах цифровізації [5; 6]. Слід розвивати інноваційні процеси на підприємствах та організаціях; інтерактивні інновації; інформаційно-інноваційну інфраструктуру підприємства; дифузії інновацій. В сучасних умовах цифровізації зростає роль промислових підприємств та всіх галузей виробництва, які б перебудовували свої системи виробництва на умовах цифровізації. Нові способи використання цифрових технологій, що впливають на розвиток промислових виробництв та споживання, сприяють також відновленню і збереженню довкілля. Як відмічає Клаус Шваб, «Глибока невизначеність, яка супроводжує розвиток і засвоєння нових технологій, означає, що ми досі не знаємо, як розгортатимуться трансформації, викликані промисловою революцією» [1, с. 9].

Список використаних джерел:

1. Еверетт М. Роджерс. Дифузія інновацій / Пер. з англ. Василя Старка. К.: Вид-во «Києво-Могилянська академія», 2009. 591 с.
2. Старжинский В.П., Цепкало В.В. На пути к обществу инноваций. Минск: РИВШ, 2016. 446 с.
3. Шевченко Анастасія. Диджитал ера. Просто о цифровых технологиях. К : Саммит-Книга, 2018. 457 с.
4. Форд Мартін. Пришестя роботів. Техніка і загроза майбутнього / пер. з англ. Володимир Горбатко. К. : Наш формат, 2016. 400 с.
5. О' Райлі Тім. Хто знає, яким буде майбутнє / Пер. з англ. Юлія Кузьменко. К. Наш формат 2018. 448 с.
6. Воронкова В.Г. Цифрова економіка & цифровий менеджмент інформаційного суспільства // Збірник матеріалів XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Управління соціально-економічним розвитком регіонів та держави» / [за ред. А.В. Череп]. Запоріжжя : Видавництво ЗНУ, 2019. С. 20-21.
7. Череп Алла, Воронкова Валентина, Нікітенко Віталіна, Ажажа Марина, Муц Луай. Цифрова культура (фінтех) як чинник підвищення ефективності економіки та бізнесу в умовах технологічної революції 4.0 // Міжнародна науково-практична конференція «Eastern european conference of management and economics « (Еесме 2019) 24 травня 2019 року. Вища Школа Бізнесу в Любляні. Любляна, Словенія, 2019. Р.93-97.
8. Мельник В.В. Глобалізація в культурній сфері: теоретико–методологічний аналіз// Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.] Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2014. Вип. 87. С.219-225.

Венгер Ольга,
кандидат політичних наук, доцент кафедри менеджменту організацій
та управління проектами
Інженерний інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність обраної теми обумовлена демократизацією суспільства, становлення громадянського суспільства та держави соціальної злагоди неможливі без вивчення та врахування гендерної проблематики, адже розвинуте громадянське суспільство – це перш за все суспільство з рівними можливостями для самовизначення та самореалізації як чоловіків, так і жінок. Гендерна демократія є системою волевиявлення двох статей – жінок і чоловіків – у громадянському суспільстві як рівних у правах і можливостях, що законодавчо закріплені й реально проявляються в усвідомленні політико-правових принципів, у діях, розбудові громадських і державних структур з урахуванням гендерних інтересів і потреб. Гендерна рівність – це один з індикаторів рівня демократизації суспільства, його цивілізованості. Суть проблеми полягає не в тому, щоб надати однакові права особам різної статі створити такі умови суспільного життя, щоб жінка і чоловік були спроможні реалізувати себе повноцінно в особистому, громадському, професійному житті, адже гендерна рівність це перш за все рівність можливостей та рівність результатів.

Незважаючи на те, що в Україні прийнята низка законів щодо поліпшення становища жінок в українському суспільстві, реалії свідчать про те, що жінки все ще в значній мірі відчужені від участі в громадському і політичному житті суспільства. Більше того, в нашій державі проблеми гендерної нерівності розглядаються лише в рамках окремих наукових досліджень, дослідження цих проблем не мають системного характеру, на відміну від зарубіжних досліджень, що мають статус національних програм і проектів. В Україні майже відсутні державні механізми забезпечення гендерної рівності задля реалізації стратегії сталого розвитку, а також механізми імплементації здобутків гендерної теорії та практики в практику державотворення сучасного українського суспільства.

Гендерна теорія – це фактично тип розподілу ролей між статями в суспільстві з усіма наслідками такого розподілу: економічними, соціальними, політичними, культурними та психологічними. Гендерний підхід постав на заході одним із провідних у вивченні причин та наслідків соціальної нерівності та несправедливості, як альтернатива

патріархальному устрою, суть якого полягає у радикальній переоцінці одного з базових принципів соціального устрою, а саме принципу ієрархічної підпорядкованості чоловічому авторитету [1]. Основна проблема, що підлягає дослідженню в контексті нового підходу – це вивчення впливу соціокультурного контексту на гендерні взаємодії в різних сферах суспільного життя, їхні трансформації в сучасних умовах і прогнозування можливих моделей суспільного розвитку у зв'язку з гендерним коригуванням.

Новизна підходу була в тому, що він відкидав традиційне тлумачення, нібито гендер конструюється лише біологічними можливостями, що гендерні характеристики мають природне походження, що саме біологічними відмінностями детермінується і статевий розподіл праці у суспільстві, і правила та норми поведінки тощо [2]. Вагомий внесок в переосмислення поняття «стать» зробили дослідження в галузі культурної антропології, які довели, що те, що в одному суспільстві сприймається як жіноча характеристика, в іншому може вважатися чоловічою ознакою [3]. Так, відома американська дослідниця в галузі антропології М. Мід у своїй роботі «Чоловіче та жіноче», вивчаючи відмінності маскуліних та фемінінних типів, відмічає, що розмежування між жіночими та чоловічими рисами в різних культурах проявляється по-різному і подекуди необов'язково є чітко означеними.

Отже, деякі характеристики, як то емоційність, самопожертва, орієнтованість на сім'ю не є природними характеристиками, а сформовані певним типом суспільства, певними традиціями, політикою держави та залежать від часу. Тобто чоловічі та жіночі риси є набутими під час соціалізації в певному культурному середовищі [3]. Вважається, що вперше поняття гендер був запроваджений в науковий обіг американським психоаналітиком Р. Столлером, коли у 1968 р. вийшла друком його праця «Стать та гендер: про розвиток мужності та жіночості». На думку Р.Столлера, гендер – це поняття, що ґрунтується на психологічних та культурних поясненнях, досить незалежних від тих, що тлумачать біологічна стать [4].

Відома англійська соціолог Енн Оуклі, наголошуючи на тому, що жіночі соціальні ролі домогосподарки, виховательки не можуть вважатися неминучими через жіночу природу, дійшла висновку, що поведінка статей визначається культурою суспільства. Вона в книзі «Пол, гендер та суспільство» звернула увагу на те, що західне суспільство більш звертає увагу на статеві відмінності, ніж здатності людей. На її думку, коли намагаються визначити цю різницю в термінах «природних відмінностей», частіш за все змішують два процеси: тенденція розрізняти стать і тенденція відрізняти спосіб існування. Перше є постійною рисою людського суспільства, друге – ні. І саме тому необхідно розрізняти поняття «стать» та

«гендер» - якщо статеві відмінності мають природній характер, то гендерні мають в своїй основі культурні, а не природні відмінності [5].

Ця думка знайшла подальший розвиток у наукових гендерних розробках концепції культурного поділу праці у суспільстві, на відміну від статевого поділу праці (за Т.Парсонсом), заснованого на взаємодоповнюваності інструментальної (чоловічої) та експресивної (жіночої) ролей, зумовлених біологічними відмінностями статей. Гендер, на відміну від статі, стосується не суто біологічних чи фізіологічних властивостей, які притаманні чоловікам та жінкам, це соціально сформовані риси, що притаманні «жіночості» (фемінність) та «мужності» (маскулінність) [5].

Гендер – соціально-рольовий статус, який визначає соціальні можливості жінок і чоловіків в освіті, професійній діяльності, доступі до влади, сімейній ролі та репродуктивній. Гендер має соціальний та правовий аспект. Основою правового статусу особистості є її фактичний соціальний статус, тобто реальний стан людини у суспільстві. Право надає цьому статусу законності. Отже, гендер конструюється суспільством, це ті ролі та обов'язки чоловіків та жінок, які суспільство приписує «справжньому» чоловіку або жінці. Гендер впливає з культурного розвитку і є історично відносним. Його визначення, інтерпретація та вираження є результатом змін всередині культурного розвитку, між цивілізаціями, і слугує об'єктом історичних змін.

Тому сутністю конструювання гендеру є полярність та протиставлення. Таким чином, гендер розглядався не як природна стать, а як соціально-культурний конструкт. Таким чином, можна виділити такі характеристики гендеру: соціальна конструкція, схильність до зміни з часом (історичність), ієрархічність (відношення до влади), культурна специфічність, полярність та протиставлення. Необхідно підкреслити, що в процесі відкриття соціальної статті, тобто гендеру, зразу виявився його політичний характер. Дж. Скотт охарактеризувала «гендер» як одну з перших систем означення влади [5]. Адже гендер це не просто ідеологічно нейтральний засіб існування статті у соціумі та культурі, а це ще й політична технологія, метою якої є конструювання відповідних образів чоловіка і жінки, відповідних меж, правил поведінки, норм відхилення. Ця технологія універсальна, вона пронизує всю систему людських відносин, всі сфери соціальних зв'язків. Саме соціальні та політичні інститути формують гендерну свідомість людей. За визначенням Е.Еріксона ідентичність базується на відчутті тотожності самому собі і неперервності свого існування в часі й просторі, а також на усвідомленні факту, що цю тотожність і неперервність визнає оточення[5].

Згідно з теорією соціальної ідентичності Г.Таджфела і Дж.Тернера, в основі соціальної ідентичності лежать процеси соціальних категоризації, тобто розділення соціальних об'єктів на такі, з якими особистість себе

ототожнює (in-group), і такі, що складають грипи інших (out-group), а також процеси само-категоризації, тобто віднесення особистістю себе до певної соціальної групи [6]. Гендерна ідентичність – це особливий вид соціальної ідентичності, який існує в свідомості індивіда паралельно з уявленнями про професійний, сімейний та інші статуси. Така ідентичність – є усвідомленням індивідом своєї статевої належності, суб'єктивним осмислення своєї статевої ролі, яке виявляється у єдності статевого усвідомлення і поведінки [7]. Гендерна ідентичність являється продуктом соціального конструювання, який обумовлений потребою суспільства у розподілі між ролями, функціями у суспільному та повсякденному житті.

Виходячи із результатів дослідження, можна визначити основні гендерні стратегії України до встановлення гендерної демократії та суспільства сталого розвитку в умовах інформативного суспільства, серед яких основними є:

1) розвиток й удосконалення національного законодавства щодо забезпечення гендерного паритету шляхом гендерно-правової експертизи, що дає змогу оцінювати ті чи інші законодавчі та нормативно правові акти з точки зору відображення в них принципу рівності в тій чи іншій сферах суспільного життя;

2) регулярний порівняльний аналіз українського законодавства з міжнародним досвідом гендерної правотворчості з урахуванням національних особливостей з метою гармонізації національного права з міжнародним щодо гендерного аспекту;

3) аналіз та дискусійне обговорення кола питань пов'язаного з введенням квотування задля паритетного представництва представників обох статей в різних гілках державної влади;

4) розробка та впровадження у суспільстві для всіх верств населення освітньої програми задля проінформованості громадян стосовно питань як поняття гендеру, так і гендерного розуміння рівності жінок і чоловіків;

5) підвищення через засоби масової інформації, освітні програми гендерної політичної культури та свідомості, що впливає на рівень гендерної толерантності та активізації політичної активності жінок, позитивного ставлення до їх участі в процесах управління державою;

6) врахування гендерного підходу при формуванні та здійсненні демографічної, соціальної й економічної політики держави, для дотримання гендерного паритету задля підвищення рівня доступу до матеріальних ресурсів;

7) розробка системи індикаторів гендерної рівноваги в суспільстві й технології моніторингу їх змін у напрямі гендерного прогресу в суспільстві;

8) розробка системи заходів з підвищення гендерної свідомості керівників різних рівнів соціальних інституцій з метою вироблення гнучких систем між структурних і міжрівневих відносин, спрямованих на

підвищення рівності жінок і чоловіків, як при розробці стратегічних, так і тактичних планів. Стимулювання діяльності керівників цих установ до впровадження ними гендерного балансу в кадровій політиці та в інших видах гендерних питань;

9) забезпечення державного фінансування механізму впровадження гендерної політики, який включатиме витрати на навчання працівників з питань реалізації рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, проведення гендерного аналізу поточної ситуації в суспільстві.

Таким чином, сьогодні становлення сучасного суспільства, що декларує принципи демократизму та поваги людини і громадянина, не може обійтися без урахування питань гендерного дисбалансу та виключення майже половини населення країни з процесу прийняття рішень та владних відносин. Мірою соціальної та справедливою держави сьогодні в світовому співтоваристві є принцип гендерної рівності. Світова практика свідчить про те, що саме в державах з високою представленістю жінок у вищих шаблях державної влади, державна політика має соціальну направленість, відрізняється толерантністю та гуманізмом.

Сучасна концепція гуманізації політики ставить у центр не абстрактну людину, а чоловіка і жінку, з їх особливими соціальними ролями, прагненнями та бажаннями. Тому принцип, в основі якого лежать відносини підкорення та підпорядкування однієї статі іншій є хибним сьогодні, і на його місце в новій парадигмі суспільного розвитку приходить принцип цілковитої рівності, рівності передусім, можливостей та доступу до результатів діяльності.

Список використаних джерел:

1. A Glossary of Feminist Theory. / Ed. by Sonya Andermahr, Terry Lovell and Carol Wolkowitz. London : Arnold; New York: Oxford University Press, 2000. 240 s.
2. Bem S. L. The measurement of psychological androgyny / Sandra Bem // Journal of Consulting and Clinical Psychology, 1974, P.162 - 172.
3. Gender Equality - the Nordick Model. Copenhagen : Nordick Council of Ministers, 1995. 54 s.
4. Mead M. Male and Female : A study of the sexes in a changing society. N.Y., 1963. 244 s.
5. Millett K. Sexual Politics / Kate Millett. London: Sphere, 1969. 320 s.
6. Nancy Tuana. Re-fusing Nature / Nurture //Hypatia Reborn. Essays in Feminist Philosophy. Ed. By Azizan Y.Al-Hibri and Margaret Simons. Indiana University Press. Bloomington and Indianapolis. 1990. 320 s.
7. Мельник В.В. Глобалізація в культурній сфері: теоретико–методологічний аналіз// Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.] Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2014. Вип. 87. С.219-225.
8. Воронкова В.Г. Административная деятельность как объект саморефлексии руководителя // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки: науковий вісник: збірник наукових праць. - Київ: Вид-во УАН ТОВ "НВП "ВІР", 2015. Вип.100. С.91-97.

Vienazindiene Milita,

Assoc. prof. PhD of social sciences,
at the Business and Economy Department of the Faculty of Business and
Technologies at Marijampole College (Marijampole, Lithuania)

mil.viena@mkolegija.lt

Andriukaitiene Regina,

PhD of social sciences,
Assoc. prof. at the Business and Economy Department of the Faculty of
Business and Technologies at Marijampole College (Marijampole, Lithuania),
Lecturer PhD at the Lithuanian Sports University (Kaunas, Lithuania)

reg.andr@mkolegija.lt

TRANSFORMATION OF EMPLOYEES' COMPETENCES IN IMPLEMENTING CHANGES IN MODERN SCIENTIFIC LIBRARIES

As there are changes in today's needs of the information society, the development of information technologies, the information behavior of scientists, the habits of information processing and its management in modern scientific libraries form their unique, atypical and constantly changing functions. This forces scientific libraries to take on new roles while ensuring the stability of their traditional roles. The vision for the future of the academic library is to become an academic partner from the service provider [1]. Preparation of employees for doing the right job is becoming more and more important and challenging. The combination of individual self-expression, knowledge and skills undoubtedly contributes to the successful implementation of changes, therefore it is important to focus on and distinguish significant employee competencies to ensure organizational goals.

In recent decades academic libraries conditioned by the changes happening in information society have fundamentally changed their activities: reorganize structures, carry out reorganization in collections, improve information search systems, organize open access to scientific resources, redistribute budget priorities, expand collaboration with academic community, organize the training and participate in the training process, focus on employee learning, implementation and adaptation of new technologies, conduct scientific research, constantly improve services.

The role of today's scientific libraries is not limited to the diversity of book collections and the ways in which they are stored, they play an active role in building technology and knowledge infrastructures. It is now more evident that the functions of libraries' dissemination of information, accessibility, storage and social functions are crucial. "In the age of technology, the availability of

information streams and the efficiency of their processing are becoming critical criteria for determining the quality and attractiveness of libraries" [2]. The abundance and variety of exploring scientific research sources are equally important for their availability and presentation. Therefore, the transformation of library staff from a curator of publications to a high-tech specialist or IT consultant in modern scientific libraries is an inevitable phenomenon.

Having done the systematic analysis of scientific literature [3-7], the article presents the refined competencies of library employees as a result of changes in library activities and necessary for their successful implementation (see Table).

Taking into account that organizational intelligence is one of the main guarantees of the quality of activities, which ensures the possibility to implement organizational changes, such competencies as personal knowledge, skills (abilities) and personal qualities (internal readiness) are necessary for implementing library changes. It can be noted that the greatest success of change implementation is determined by the skills (abilities) and personal qualities of the employees. This demonstrates that the library staff should be flexible, operational, tolerant, able to successfully develop their skills, and effectively apply other personal qualities to prepare for changes in the organization.

Table 1. Necessary staff competencies to implement library changes

Knowledge	• Professional; Knowledge of technology • Management of information resources • Organized management of information resources • Practical application of advanced technologies • Budget management • Management of information and communication Interest in scientific communication trends
Abilities (skills)	• Academic perceptivity; Development of activity projects • Analyzing digital systems; Planning change • Ability to recognize and characterize information environment features • Integration into educational and scientific research processes • Planning and coordination of activities • Conducting trainings for student information education • Ability to acquire information and manage its content • Communication • Guidance on political and legal issues • Integration of library information into study processes • Management and coordination of electronic resources • Ability to work in a team • Creating the most acceptable and comfortable conditions for the users working with information • Ability to negotiate; Development of operating methods • Integration of new planned activities • Understanding and applying digital systems • Information search engine development • Developing a library training program Management of organization's knowledge

Personal qualities	• Persistence; Flexibility • Creativity; Promptness • Curiosity Discretion • Social networking • Analytical and logical thinking • Tolerance to change • Optimism; Realization of consumer claims • Leadership; Enthusiasm • Self-confidence; Confidentiality
---------------------------	---

Librarians are skillful creators of information and knowledge, users and organizers who can make an effective contribution to science and learning when operating effectively. This can be seen in the library employees' distinguished functional, managerial, organizational, negotiation (communication, cooperation), education, coordination (planning, integration), understanding and analysis of digital systems, development of projects and methodologies, and data analysis and evaluation abilities. The knowledge of the library staff was detailed based on the main knowledge groups, i.e. professional, theoretical, technological, management, scientific communication, digital systems. It is almost certain that in recent decades changes in libraries have created new concepts of librarians' erudition.

Knowledge such as technological, digital systems and, to some extent, scientific communication were certainly not on the list of key competencies of the traditional library staff. This proves the fundamental transformation of library staff competence in an inclusive digital environment.

In conclusion, it could be stated that changes of activities in academic libraries initiate changes in staff competences - in the context of changes, there is a need for the staff to develop new or existing competences that are attributed to skill and knowledge, and personal qualities groups. It is these competences that need to be strengthened, since only a combination of them will lead to successful implementation of change.

References

1. Prokopčik, M.& Rudžionienė, J. (2013). Akademinių bibliotekų veiklos vertinimas kaip kokybinių pokyčių valdymo priemonė: informacijos išteklių vertinimo bandymas Vilniaus universiteto bibliotekoje. Tiltai, (1), 87-104.
2. Balkelis, T. (2008). Mokslinė biblioteka: dabartis ir ateities vizija mokslininko akimis. Vilnius.
3. Godvanas, P., Jasienė, G., & Griciūtė, J. (2013). Socialinių paslaugų įstaigų darbuotojų kompetencijų ugdymo poreikio nustatymo metodika. Vilnius.
4. Allard, S. (2009). Library managers and information in world 2.0. Library management, 30 (1/2), 57-68.
5. David P. Moxley & June M. Abbas (2016) Envisioning Libraries as Collaborative Community Anchors for Social Service Provision to Vulnerable Populations, Practice, 28:5, 311-330, DOI: 10.1080/09503153.2015.1135891

6. Saunders, L. (2016) Room for Improvement: Priorities in Academic Libraries' Strategic Plans, *Journal of Library Administration*, 56:1, 1-16, DOI:10.1080/01930826.2015.1105029
7. Jeanine M. Williamson & John W. Lounsbury (2016) Distinctive 16 PF Personality Traits of Librarians, *Journal of Library Administration*, 56:2, 124-143, DOI:10.1080/01930826.2015.1105045

Воронкова Валентина,
доктор філософських наук, професор, зав. кафедри менеджменту
організацій та управління проектами
Інженерний інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВИХ ЦІННОСТЕЙ ДІДЖИТАЛІЗОВАНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА СУСПІЛЬСТВА ЧЕТВЕРТОЇ ПРОМИСЛОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

У діджиталізованому суспільстві та суспільстві четвертої промислової революції, які є взаємопов'язаними процесами, відбуваються системні та глибокі зміни, що впливають на всі сфери життєдіяльності та слугують тими рушійними силами, що породжують нові мегатренди у суспільстві, бізнесі, економіці, індивідуальному виміру життя людини, викликані глибинною трансформацією – точками докорінних технологічних зламів та їхнього суспільного впливу. Четверта промислова революція забезпечує нас цінностями тривалішого, здоровішого й активнішого життя. Продуктивність – це найважливіша детермінанта довгострокового зростання й підвищення стандартів життя. Четверта промислова революція має потенціал до підвищення економічного зростання і до пом'якшення окремих глобальних проблем. Незважаючи на потенційний позитивний вплив інформаційних технологій на зростання економіки, не менш важливо врахувати їх можливі негативні наслідки для ринку праці. Поширення технологічного безробіття випереджає темпи, із якими ми знаходимо для вирішення цієї проблеми нове застосування, так як революція нових технологій викличе глибші соціальні потрясіння, аніж попередні промислові революції. Нові інформаційно-комунікаційні технології докорінно змінять і вже змінюють природу праці в усіх галузях виробництва та професіях, так як технологічні зміни будуть докорінними і на ці проблеми слід реагувати швидко і спритно. Як відмічає Клаус Швабс, «вплив четвертої промислової революції на бізнес сприймається як неминучий етап від простого переходу на цифрові технології (ознака третьої промислової революції) до значно складнішої форми новаторських рішень, яка ґрунтується на поєднанні численних технологій новітніми способами» [1, с.50]. Нові цифрові технології створили нові революційні способи поєднання продуктів та послуг і розмили традиційні кордони між галузями. Взаємовпливи фізичного, цифрового та біологічного світів центральна ідея четвертої промислової революції пропонують світові можливості величезних досягнень у використанні ресурсів та

продуктивності. Цифрові технології та інфраструктура глобальної взаємодії змінюють традиційний підхід до роботи й оплати праці, адже виникають нові типи робочих місць, яким притаманні гнучкість і тимчасовість (так звана «економіка на вимогу»). Цифровий розвиток не знає кордонів, тому неминуче виникає питання щодо впливу технологій на географію – і навпаки. Автоматизація впливає на ринки країн, що розвиваються, які повинні скористатися можливостями технічної революції. Як свідчить аналіз, що жодна країна не зможе процвітати, якщо інноваційні екосистеми міст не отримуватимуть постійного підживлення. Тому за 10-20 років інфраструктурою розумних міст керуватимуть цифрові технології - штучний інтелект, автомобілі з автопілотом, доповнена реальність, генетично модифікована їжа, нові й ефективніші джерела енергії, розумні матеріали, незлічена кількість гаджетів і пристроїв, поєднаних між собою і здатних обмінюватися інформацією, - відмічає Джим Аль-Халілі [2, с. 9]. Крім того, багато цифрових технологій взаємопов'язані й штовхають одна одну вперед. Віртуальна реальність (VR) використовує комп'ютери, щоб створити імітовані середовища реальні та уявні світи, до яких ми можемо додати нашу фізичну присутність та власні почуття. Однак, якими б складними і багатощаровими не були ці віртуальні простори сьогодні, у найближчому майбутньому апаратне і програмне забезпечення удосконалиться, і така платформа як Hight Fidelity забезпечить нам віртуальний світ наступної генерації – потенційно не менш великий і складний, ніж сьогоднішній справжній світ. Межа між людиною та машиною, онлайн-та офлайн світами стає все більш розмитою. Доповнена реальність (DR) забезпечує прямий перегляд фізичного середовища через екран комп'ютера або ж мобільного телефону і у режимі реального часу накладає на нього додаткову цифрову інформацію інші зображення, звук, відео, або GPS-дані. Зокрема, виробники престижних автомобілів, таких як «Mercedes-Benz» чи «Range Rover», проєктують дані про швидкість руху автомобіля та напрямок його руху безпосередньо на лобове скло. На відмінку від віртуальної реальності, яка може створити цілком вигаданий світ, доповнена рельєфність, навпаки, посилює сприйняття дійсності через розміщення корисних даних поверх зображення речей, які ми бачимо навколо себе. Доповнена реальність (DR) може використовуватися на будь-якому пристарої із вбудованими датчиками та камерами – на мобільному телефоні, планшеті, окулярах або навіть на контактних лінзах. Очікується, що у найближчі роки на наші гаджети буде завантажено та встановлено 2,5 мільярда застосунків для DR. Переваги її використання дійсно вражаючі і найпотужніші компанії вже демонструють нам ці можливості. Розвиток цифрових технологій пов'язаний з робототехнікою. Роботи все частіше оснащуються додатковими функціями, такими як високоякісні відеокамери, сенсорні датчики та лазерні далекоміри, що поєднані та

керуються за допомогою комп'ютера. Величезні зрушення у робототехніці значною мірою зумовлені «революцією смартфонів», оскільки роботи багато в чому залежать від комп'ютерних мікросхем, батарей та датчиків, подібних до них, які містяться в потужному мобільному телефоні.

Зробимо висновок, що ми живемо у в епоху конвергенції, у часи, коли біти з цифрового царства зливаються з атомами фізичного світу. Цифрові цінності цифрового суспільства Четвертої промислової революції повинні розвиватися у контексті справжньої науки сталого розвитку – мабуть, найважливіше завдання ХХІ століття, без неї все інше не матиме значення. Інформаційні технології й цифрові зміни несуть «революційні зміни», а то й «руйнування», проте становлення цифрового світу - це тільки один з проявів виразнішої тенденції до взаємозалежності, коли взаємодіють і впливають одна на одну маса різних речей: торгівля, подорожі, цензура, приватність, і багато іншого. Цифрові технології цілком можуть змінювати хибні стереотипи й упередження та поглиблювати нерівність. Замість старих маркерів ідентичності, в основі якої лежала класова, етнічна й політична протилежність, виникають нові, ґрунтовані на поділі між міським /сільським або освіченим/неосвіченим населенням. Якщо ми зможемо взяти під цілковитий контроль наші технології й чітко визначимо потенційні наслідки цифрових технологій і пристосуємося до цих наслідків, то в такому разі результат їх впровадження буде цілком оптимістичніший. Пошуки вірного шляху крізь ці складні й заплутані чинники і побудова цифрового суспільства забезпечать стабільність і добробут усього людства, що може виявитися чи не найближчим викликом нашої доби.

Список використаних джерел:

1. Шваб Клаус. Четверта промислова революція. Формуючи четверту промислову революцію. Харків, 2019. 416 с.
2. Аль Халілі-Джим. Що далі? Все, що наука знає про наше майбутнє / пер. з англ. М. Климчука. Київ: Фонд Медіа, 2018. 248 с.
3. Аппело Юрген Менеджмент 3.0. Agile-менеджмент. Лідерство та управління командами». Харків: Вид-во «Ранок: Фабула», 2019, 432 с.
4. Cherep A.V., Cherep O.H., Krylov D.V. and Voronkova V. H Methodological approach to the redistribution of investment projects within a company According to formal criteria // Financial and credit activity-problems of theory and practice. Volume 28, Issue 1. 2019. P. 256-263.

Горбова Наталя,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри публічного управління,
адміністрування та права, Таврійський державний агротехнологічний
університет ім. Д.Моторного

Нестеренко Олена,

кандидат юридичних наук, ст.викл. кафедри публічного управління,
адміністрування та права, Таврійський державний агротехнологічний
університет ім. Д.Моторного (Мелітополь, Україна)

ПРАВОСВІДОМІСТЬ ЯК СИСТЕМОУТВОРЮЮЧИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СВІДОМОЇ МОЛОДІ

Побудова правової держави безпосередньо пов'язана з розвитком правосвідомості громадян, високий рівень якої є соціальною гарантією верховенства закону в суспільстві, ефективним засобом регулювання суспільних відносин, розбудови демократичної держави. Період українських історичних перетворень відзначений криміналізацією суспільства. Цей процес пов'язаний з негативним впливом низки економічних, соціальних і психологічних факторів. Швидкому зростанню злочинності, криміналізації суспільства сприяє глибокий розкол українського суспільства. Сьогодні основна причина розшарування - обвальне падіння життєвого рівня, зубожіння основної частини населення при вибуховому зростанні багатства невеликої групи людей. Істотна зміна умов і способу життя населення, зростання стресових навантажень, привели за останні роки до соціальної деградації значної частини населення. [2]

Триваючий протягом ряду років спад виробництва і періодичні соціально-економічні, політичні та фінансові кризи позбавили людей впевненості в завтрашньому дні. В даний час значна частина населення переживає почуття історичної розгубленості, людям надзвичайно важко самовизначитися, ідентифікувати себе з часом, навколишньою дійсністю. Відбувається розпад традиційних цінностей, зміна політичних, культурних орієнтирів, а, отже, і зміна ставлення до права як до цінності. Розшарування суспільства супроводжується посиленням соціальної напруженості, зростанням злочинності. Зростає кількість молоді, яка не робить тяжких злочинів, але допускає злочинні дії, які не становлять великої суспільної небезпеки. І подібні дії аж ніяк не засуджуються в молодіжному середовищі, а, навпаки, отримують виправдання як засобу досягнення поставлених цілей. [2] Для досить значної частини молоді протиправна поведінка стає нормою життя, способом вирішення економічних, соціальних проблем. Насильство все більше виступає в

якості своєрідної цінності, життєвої стратегії, домінуючого зразка поведінки. Красномовним свідченням криміналізації правосвідомості молоді є різні форми соціальної девіації: злочинність, наркоманія, токсикоманія, алкоголізм і т. д. Дослідники називають перераховані вище форми соціальної девіації не інакше як соціальної патологією, яка дезорганізує життєдіяльність всього суспільства. [3] Але що ж розуміти під правосвідомістю? Правосвідомість можна визначити як об'єктивно існуючий набір взаємопов'язаних ідей, емоцій, що виражають ставлення суспільства, груп, індивідів до права - цього цілісного соціального інституту, його систему і структуру, до окремих законів, іншим характеристикам правової системи [2]. Правосвідомість молоді як дослідницька проблема була означена в 70-х роках ХХ ст. у працях радянських психологів В. І. Камінської, Л. М. Корнієнко, В. В. Оксамитного та ін. Сучасні дослідження представлені багатьма напрямками, що вивчають правосвідомість молоді поряд з іншими видами свідомості (О. П. Ільїних, А. Г. Кузнецов), у зв'язку з правовим вихованням (Н. І. Еліасберг, С. В. Широ), девіантною поведінкою (А. Г. Супрунов, О. М. Чикішев), визначенням рівня розвитку (В. В. Головченко, Г. І. Неліп, М. І. Неліп та ін.), особливостями формування в сучасних умовах (Т. Б. Соломатіна) тощо. Молодь як підростаюче покоління, яке в більшості своїй, практично більшу частину часу приділяє пізнанню навколишньої дійсності, в тому числі і праву, має своє ставлення до законів, що видаються державою, до ситуації, яка складається в суспільстві, до діянь суб'єктів даного суспільства як правових так і протиправних, а також до самої держави, в особі її державних органів. Перетворення, що відбуваються в соціально-правовій сфері держави актуалізують увагу до молоді, як найбільш динамічної частини українського суспільства, яка має потужний потенціал розвитку, для реалізації якого необхідне вироблення спеціальної цілісної, науково обгрунтованої програми правового виховання та правової освіти. На рівні державної влади повинен бути запущений механізм формування правосвідомості молоді, як системи елементів, між якими існує динамічний зв'язок, що забезпечує інтегруючу реалізацію особистих сил людини в сфері правовідносин. У розумінні механізму формування правосвідомості автором розглядається складний діалектичний процес взаємодії його основних структурних компонентів: знання - переконання - дії. [4] Процес формування правосвідомості молоді відбувається в сфері морально-правової соціалізації. Правове виховання виступає як форма морально-правової соціалізації поряд із соціальною адаптацією та правовою освітою. Морально-правову соціалізацію слід розглядати як двосторонній процес. З одного боку, він включає в себе передачу індивіду знань, інформації, прилучення його до існуючих морально-правових цінностей і орієнтирів, засвоєння їм соціального досвіду, норм, навичок за

допомогою входження в систему сформованих правових відносин. З іншого боку, це не просто процес відтворення, а й подальшого розвитку індивідом існуючої системи відносин за рахунок його активної діяльності. [3]

Молода людина в процесі його соціалізації в сфері моралі і права не тільки засвоює характер існуючих в даному суспільстві морально-правових відносин, накопичений досвід, існуючі норми, цінності, а й перетворює їх в свої власні орієнтації і установки, в результаті чого формується його соціально правова зрілість. Тому цей процес соціалізації в сфері моралі і права може розглядатися як єдність соціальних і особистісних сторін життєдіяльності індивіда. Говорячи про вплив законодавчої влади на правосвідомість, необхідно враховувати те, що законодавство впливає на формування правосвідомості опосередковано, через правозастосовчу практику. Іншими словами, це діяльність відповідних правоохоронних інститутів держави, які покликані охороняти права, свободи людини і громадянина. Важливо відзначити, що діяльність вищезазначених інститутів багато в чому визначає ставлення до права як на рівні всього суспільства, так і на рівні окремої соціально-демографічної групи - молоді, яка гостріше реагує на правову невідповідність співробітників правоохоронних органів, що займаються правозастосовчою практикою.[5] Виходячи з цього, потрібно в першу чергу добиватися підвищення якісного потенціалу кадрів правоохоронних інститутів держави, бо вони зобов'язані мати належний рівень професійної правосвідомості, правової культури. Для успішного вирішення поставленого завдання необхідна організація законодавчого забезпечення соціального захисту молоді та контроль над його виконанням. Потрібна організація комплексного, цілеспрямованого фінансового, організаційного, кадрового та змістовного вирішення поставленого завдання.

Список використаних джерел:

1. Закон України “Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні” від 5.02.1993 р. № 2998-XII (у редакції 23.12.2010 р. № 2856-17 зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 29. – С. 272.
2. Нове покоління на порозі дорослого життя: цінності, життєві плани, вибір професії: опитування [Електронний ресурс] / Ін-т соціології НАН України. – Режим доступу: http://dif.org.ua/ua/publications/press-relizy/nove-pokolinnja-naporozi-doroslogo-zhittja-cinnosti_-zhittjevi-plani_-vibir-profesii.htm
3. Пірен М. Ціннісні орієнтації молоді в українському суспільстві на сучасному етапі [Електронний ресурс] / Марія Пірен, Олена Цілюрик. – Освіта регіону. – 2011. – С. 213–218. – Режим доступу: <http://social-science.com.ua/contents>
4. Горбова Н. А. Правомірна поведінка: підходи до визначення дефініцій, соціальна значимість та типологія. /Н. А. Горбова// Право і суспільство № 5-2, 2015, - С. 35-40. Наукове фахове видання
5. Нестеренко О. М. Актуальні проблеми та цілі правового виховання молоді. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2015. Вип. 35, ч. 2, Т. 1. С. 53-55.

Глушевський В`ячеслав,
доктор економічних наук, доцент,
зав. кафедри економіки та інформаційних технологій,
Інженерний інститут Запорізького національного університету;
Метрик Роман,
аспірант кафедри економіки та інформаційних технологій,
Інженерний інститут Запорізького національного університету;
Стещенко Катерина,
аспірант кафедри економіки та інформаційних технологій,
Інженерний інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ІННОВАЦІЙНІ ТРЕНДИ У ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ

*«Нет дела, коего устройство было бы труднее,
ведение опаснее, а успех сомнительнее,
нежели замена старых порядков новыми»*
(Никколо Макиавелли, итальянский мыслитель)

Історичний екскурс. Середина 1970-х років - Рада міністрів Європейського союзу приймає резолюцію про першу програму співробітництва у сфері європейської вищої освіти; 1998 р. - підписано Сорбонську декларацію, в якій окреслено принципи добровільної співпраці університетів європейського освітнього простору; 19 червня 1999 р. - підписано Болонську декларацію, від якої офіційно бере початок добровільний процес створення єдиного Європейського простору вищої освіти з метою розроблення спільних положень і стандартів, що пропагують академічну свободу університетів, академічну мобільність студентів і випускників, професійний розвиток викладачів і персоналу тощо; 2005 р. - Україна приєдналася до Болонського процесу.

ТАК БУЛО. Українська вища освіта стрімко увійшла у ХІХ століття, взявши новий вектор на зближення і гармонізацію власної системи освіти з вищою освітою країн Європи. Проте, нажаль, аж до теперішнього часу панівною моделлю національної системи вищої освіти залишалася так звана «*міністерська модель*» освітніх реформ (модель «As-Is» - «Як-Є»), коли визначальна роль належала профільному Міністерству в освітній сфері, процеси ліцензування й акредитації закладів вищої освіти (ЗВО) було жорстко регламентовано та необґрунтовано ускладнено, згідно пануючої парадигми освіти студент позиціонувався як об'єкт навчання, внаслідок чого заперечувалася його повноцінна агентність, тобто істинною було теза: «студент потребує виховання й догляду, тому Міністерство

освіти через ЗВО чітко визначає, що і як мають вчити студенти». Прийняттям у 2014 р. нової редакції Закону України «Про вищу освіту» на законодавчому рівні започатковано формування нової моделі освітніх реформ в Україні - модель «*As-To-Be*» (модель «*Як-Має-Бути*»), яка ґрунтується на новітній парадигмі освіти та вводить таку систему принципів:

- взаємоповага між студентом і викладачем через інтерактивне спілкування (сприяє особистісному розвитку студентів, формує атмосферу взаєморозуміння і довіри);

- адаптація освітнього процесу у ЗВО до вимог ринку праці (активна участь працедавців у наданні можливостей здобувачам вищої освіти опановувати практичні навички, розуміння особливостей своєї професії);

- участь стейкхолдерів у системі внутрішнього забезпечення якості ЗВО (поєднання наукового та практичного досвіду для розробки нових методичних підходів навчання, залучення викладачів-практиків до освітнього процесу, реальна вибірковість дисциплін тощо).

Ці принципи покладено в основу розроблення механізмів та інструментів внутрішнього (відповідальність українських ЗВО) і зовнішнього (відповідальність новоствореного Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти - НАЗЯВО) забезпечення якості вищої освіти в Україні. Першим кроком на цьому шляху є прийняття українською освітянською спільнотою «Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти» (ESG - «Standards and guidelines for quality assurance in the European Higher Education Area») [1]. З цих позицій, головним покликанням Національного агентства є поширення в українському академічному середовищі принципів довіри і взаємної вимогливості, зміцнення репутаційного капіталу українських ЗВО, відновлення культури якості та доброчесності [2].

ТАК БУДЕ! Центром освітнього процесу є здобувач вищої освіти (студент) та особистісно-орієнтована система навчання, тобто так званий *Студентоцентризм* (*Student-Centered approach*), коли здобувач вищої освіти розглядається як суб'єкт з власними унікальними інтересами, потребами і досвідом, який спроможний бути самостійним і відповідальним учасником (агентом) освітнього процесу. У такому контексті студент стає активним Агентом Змін, який після завершення навчання в університеті є власником так званої «компетентнісної скриньки» (див. рис. 1). Вочевидь, забезпечення якості підготовки здобувачів на рівні міжнародних стандартів можливе лише за умови зміни педагогічних методик та впровадження інноваційних технологій навчання на базі інформаційних технологій (ІТ), які стають невід'ємною складовою сучасної університетської культури. Серед інноваційних ІТ у вищій освіті, насамперед, виокремимо такі: *дистанційне навчання* - електронні

підручники, навчальні презентації, відео-лекції, віртуальні проблемні кейси та лабораторні практикуми тощо; *світова інформаційна мережа* - участь у міжнародних Інтернет-конференціях, олімпіадах і проектах тощо; *віртуальні простори з проблемно-орієнтованими спеціальними структурами* - обмін ідеями, взаємне консультування, Web-лабораторії тощо. Вбачаємо формулою успіху впровадження цієї моделі освітньої реформи при підготовці майбутніх фахівців, зокрема з економічної освіти, таке:

«СПІЛЬНА
МЕТА = УНІВЕРСИТЕТ + СТУДЕНТ + РОБОТОДАВЕЦЬ»,

коли студент стає *фахівцем з міждисциплінарною освітою* та набуває компетентностей з економічного і фінансового аналізу, комп'ютерного статистичного аналізу даних, digital-обліку, розробки бізнес-моделей компаній, інформаційних і комунікаційних технологій, digital-маркетингу тощо, а пріоритетами її реалізації є синергетичне поєднання:

DATA SCIENTIST+DATA ENGINEER+DATA ANALYST.

Рис. 1 Компетентнісна скринька здобувача освіти
згідно з моделлю «Як-Має-Бути»

За цих умов актуалізується таке питання: «Що потрібно для вирішення цих завдань?». Колектив факультету економіки та менеджменту Запорізького національного університету прийняв цей виклик. Ми маємо власне бачення способів їх вирішення - це *впровадження інноваційних освітніх програм підготовки здобувачів*, у фокусі яких знаходиться Запорізький регіональний промисловий комплекс. На цих принципах нами започатковано такі унікальні освітні програми: «Інформаційна економіка»,

«Промисловий менеджмент», «Облік, аналіз, контроль в управлінні підприємством», «Управління державними та місцевими фінансами», «Управління фінансами підприємницьких структур». Ми упевнено дивимось у цифровий світ економічної освіти майбутнього!

Список використаних джерел

1. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). К.: ТОВ "ЦС", 2015. 32 с. URL : http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf.

2. Методичні рекомендації для експертів Національного агентства щодо застосування Критеріїв оцінювання якості освітньої програми: затв. рішенням НАЗЯВО від 29.08.2019 р. №9. URL : https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/09/2-Положення-Про-акредитацію-освітніх-програм_08.08.2019.pdf.

Гусак Лілія,
магістр гр. 8.2819-ду-з
Інженерний інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)

ПРОБЛЕМИ ЦИФРОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В СЛУЖБІ КРОВІ

Упродовж останніх років проблематика цифровізації публічного врядування активно дискутується американськими та європейськими вченими, зокрема, особливості практичного впровадження концепції «Ера цифрового врядування» (Digital Era Governance, DEG) розкриті в працях А.Вільямса та Х.Хей, П.Данлеві, Х. Маргетс, С. Бастоу та Дж. Тінклер, Л.Де Нардіс. Дослідження Т. Міглані, С.Бреннена та Д.Креїса стосувалися семантичної коректності формування понятійно-категоріального апарату сфери цифрових управлінських трансформацій. У вітчизняних наукових працях тема цифровізації діяльності органів державного управління та органів місцевого самоврядування й досі залишається не розкритою, на відміну від проблематики вже впровадженої в Україні концепції «електронного урядування» на базі технологій інформатизації державного управління, які й понині продовжують реалізовувати окремі науковці, намагаючись навіть реанімувати застарілі нормативно-правові акти (як, наприклад, Національну програму інформатизації, ухвалену Верховною Радою України ще у 1998 р.), нехтуючи світовими тенденціями технологічного розвитку та актуальністю цифрових трансформацій сучасних суспільних відносин. Для держав Європейського Союзу основним чинним документом з розвитку цифровізації діяльності органів публічної влади є ініціатива Європейської Комісії «Цифровий порядок денний для Європи» (Digital agenda for Europe) [4]. У свою чергу, у Додатку XLI до глави 22 «Громадське здоров'я» розділу V «Економічне і галузеве співробітництво» щодо служби крові Україна взяла на себе зобов'язання протягом 3 років з дати набрання чинності цією Угодою впровадити положення:

1) Директиви № 2002/98/ ЄС Європейського Парламенту та Радивід 27 січня 2003 р., щовстановлюєстандартякості та безпеки забору, тестування, обробки, зберігання та розповсюдженнякровілюдини та їїкомпонентів, а також вносить зміни до Директиви № 2001/83/ЄС;

2) Директиви Комісії № 2004/33/ ЄС від 22 березня 2004 р. про виконання Директиви № 2002/98/ (ЄС) Європейського Парламенту та Ради стосовно певних технічних вимог до крові та її компонентів;

3) Директиви Комісії № 2005/62/ ЄС від 30 вересня 2005 р., що впроваджує Директиву № 2002/98/ ЄС Європейського Парламенту та Ради

стосовно стандартів та специфікацій Співтовариства щодо системи якості для установ, що працюють з кров'ю;

4) Директиви Комісії № 2005/61/ЄС від 30 вересня 2005 р., що впроваджує Директиву № 2002/98/ ЄС Європейського Парламенту та Ради стосовно вимог відстеження та повідомлення про серйозні побічні реакції та події.

Фактично порядок вирішення цього питання залишено на розсуд окремих регіональних суб'єктів господарювання або в кращому разі - на розсуд керівників відповідних структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій або виконавчих органів місцевого самоврядування. Хоча зрозуміло, що однією з причин відсутності єдиного реєстру є відсутність належного контролю на ключових етапах відбору донорів та тестування заготовленої крові.

Цілі - теоретико-методологічні та організаційні засади регіональної системи надання послуг лужбою крові та Національною службою здоров'я у вигляді електронної бази даних, щодо розширення та впровадження удосконалення єдиного реєстру донорів крові.

Досягнення цих цілей можлива при удосконаленні системи управління персоналом та автоматизацією роботи служби крові виключаючи людські фактори. Автоматизована система єдиного реєстру повинна включати інтернет - ресурс з високим рівнем безпечності бази даних та збереження персональних даних, куди мають доступ тільки установи та організації пов'язані з донорством крові, згідно наказу за індивідуальним кодом доступу.

Введення в дію цієї системи потребує навчання кваліфікованого персоналу щодо роботи в цій системі, та якісного впровадження послуг реєстрації, та отримання зворотного зв'язку з потенційним донором крові. Заплановані результати навчання:

знання:

- сутності, змісту та складових понятійного-категоріального апарату архітектури та інфраструктура цифрового врядування;
- моделей архітектури цифрового врядування;
- принципів побудови інфраструктури цифрового врядування;
- основних переваг та імовірних управлінських ризиків неякісної архітектури цифрового врядування;
- підходів до побудови архітектури та інфраструктури цифрового врядування;

уміння:

- визначати архітектуру та інфраструктуру цифрового врядування відповідно до функцій станцій переливання крові;
- будувати архітектуру інформаційних ресурсів, прикладних систем та загальних сервісів;
- організувати розробку архітектури цифрового врядування.

- аналізувати та оцінювати зарубіжний досвід розробки архітектури та інфраструктури цифрового врядування; комунікація:

- організовувати громадські слухання, дискусії, «круглі столи» тощо з питань ефективного впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій,

- застосовувати комунікаційні та інформаційні технології в процесі підготовки, прийняття та впровадження управлінських рішень.

- розробляти прес-релізи, проводити презентації, здатність привертати увагу та управляти аудиторією презентувати програми і проекти, що реалізуються органом публічного управління, де працює фахівець;

- залучати представників громадянського суспільства до роботи щодо аналізу ризиків та загроз інформаційній безпеці, а також заходів щодо їх мінімізації;

- залучати інвестиційні можливості, державно-приватне партнерство для реалізації цифрових рішень.

автономність/відповідальність:

- приймати рішення щодо архітектури та інфраструктури в умовах, що потребують застосування нових підходів і передбачають участь суб'єктів різних рівнів цифрового врядування.

Чітка електронна реєстрація кожного донора крові з ідентифікацією персони згідно документу або фотографії в базі єдиного донорського реєстру. Доступ до єдиного реєстру донорів крові тільки уповноважених осіб та їх дублерів згідно наказу по кожній установі крові та у лікувально-профілактичних закладах охорони здоров'я України.

Простежуваність донора крові не виходячи за рамки нормативної бази України згідно закону «Про захист персональних даних (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 34, ст. 481){Із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 4452-VI від 23.02.2012](#), ВВР, 2012, № 50, ст.564 [№ 5491-VI від 20.11.2012](#) }.

Доступність кожної лікарні (відповідальній особі з питань служби крові) до даних банку крові для отримання як змога швидкої інформації про отримання компонентів крові для пацієнта згідно Національної стратегії «Про схвалення Стратегії розвитку національної системи крові на період до 2022 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації» від 20 лютого 2019 р. № 120-р Київ.

У межах питань права інтелектуальної власності, до об'єктів права інтелектуальної власності належать комп'ютерні програми, компіляції даних згідно вимог нормативної документації, яка впроваджується Національною стратегією розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні на період до 2020 року. В основі цього проекту лежить виконання окремих положень Закону України «Про Національну програму

інформатизації» від 4 лютого 1998 р. № 74/98-ВР, Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» від 9 січня 2007 р. № 537-V, «Про схвалення Стратегії розвитку національної системи крові на період до 2022 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації» від 20 лютого 2019 р. № 120-р. Київ, Доктрини інформаційної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 25 лютого 2017 р. № 47/2017, Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015, Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки, затвердженої Указом Президента України від 26 лютого 2016 р. № 68/2016, та Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016 – 2020 роки, схвалених на Загальних зборах НАПрН України 3 березня 2016 року.

Список використаних джерел

1. Асанова А. А. Електронний уряд як дійовий механізм взаємодії і форма співпраці держави та громадян в інформаційному суспільстві / А. А. Асанова // Державне управління. – 2016. – № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://academy.gov.ua/ej/ej3/txts/TEKNOLOGIYA/03-ASANOVA.pdf>

2. Розпорядження Кабінету міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку національної системи крові на період до 2022 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації» від 20 лютого 2019 р. № 120-р. Київ.

3. Доктрина інформаційної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 25 лютого 2017 р. № 47/2017, Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015.

Журавель Крістіна,
аспірантка кафедри МОУП спеціальності 073 «Менеджмент»
Інженерний інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)

ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ НА РОЗВИТОК ГНУЧКОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Серед економістів нині відбувається дискусія, чи справді цифрова революція має значення для американської економіки. Провідні автори, що висловлюють скепсис з приводу буму продуктивності у США, як-от економіст Роберт Гордон з Північно-Західного університету, стверджують, що комп'ютери та інтернет, навіть у своєму новітньому мобільному варіанті, роблять менший внесок у зростання продуктивності, ніж винаходи, що з'явилися у результаті попередніх технологічних революцій, зокрема, електрика, широко впроваджувана з кінця XIX століття, двигун внутрішнього згорання, водопостачання й водовідведення. Тим часом технологічні оптимісти кажуть, що справжні результати комп'ютеризації ще попереду. Усі знають, що сьогоденні комп'ютери працюють швидше за машин. Які три десятиліття тому займали цілий склад. Але не всі повністю усвідомлюють, що наступний крок – хмарні обчислення – дасть змогу домашнім комп'ютерам підключитися до обчислювальних потужностей цілої армії сучасних суперкомп'ютерів завбільшки з той склад.

Тяжко навіть явити, що може з'явитися у результаті переходу від обчислень до аналізу інформації, в результаті чого цифрові технології впливають на економічну продуктивність. Міра зарплат у нових економіках буде залежати від впровадження автоматизації і комп'ютеризації у промислове виробництво. Одна з найсучасніших новинок – пристрої, що можуть «друкувати» тривимірні речі (практично від технічних запчастин до корпусів мобільних телефонів) і прямо з тривимірного цифрового зображення. І всі компанії, що посідають 15 перших місць у світі у виробництві 3D-принтерів, – американські, європейські та японські.

Ми послідуємо механізми гнучкого менеджменту на підприємстві в умовах цифровізації на прикладі успіху компанії «Тойота» в автомобільній галузі, в основі якого принципи і методи лін-виробництва, які вони запровадили протягом двох десятиліть після Другої світової війни. Зараз ці методи просочуються у кожний закуток планети.

Працівники «Тойота» поголилися на гнучкість робочих обов'язків та активне просування інтересів компанії шляхом ініціювання покращень, а не просто реагування на проблеми [1]. В довгостроковій перспективі робоча сила вносила постійні витрати, адже старе обладнання можна списати як металобрухт, а з людських ресурсів доведеться витискати максимум за сорок років праці.

Відповідно, що компанії було вигідно постійно поліпшувати кваліфікацію своїх працівників, щоб отримувати максимум не тільки від їхньої фізичної сили, а й знань та досвіду [2]. На заводі «Тойота» робітники мали змогу зупинити лінію негайно, якщо вони виявляють проблему і після зупинки конвейера над ліквідацією помилки працювала вся команда. Робітників навчали систематично відстежувати кожну помилку аж до першопричини (а для цього потрібно поставити запитання «чому?» до кожного рівня, на якому знайдено проблему), а тоді придумати рішення, щоб така помилка більше ніколи не повторилася [3].

Чим більше досвіду набували робочі команди для виявлення та відстеження проблем аж до першопричин, тим рідше вони зупиняли контейнерну стрічку. На сучасних заводах «Тойоти», де кожен робітник мав право зупинити лінію, продуктивність досягала до 100%, що є ознакою хорошого управління заводом. Найкращим підтвердженням правильності ідей хорошого управління є якість автомобілів «Тойота». Кожен постачальник мав випускати деталі якісно, щоб задовольнити попит наступного етапу виробництва та бути чутливим до змін ринкового попиту.

Розробка продукту неминуче пов'язана як з організацією процесів, так і з технологіями виробництва [4, с.88]. Таким чином, нова виробнича система «Тойоти» особливо добре підходила для отримання вигоди від постійних змін вимог споживачів до автомобілів та в автомобільних технологіях загалом. Завдяки лін-методам і лін-принципам до лін-конструювання фантастично поліпшилася продуктивність, якість продукту та швидкість реакції на зміни споживацького середовища. У світі запанувала ера лін-виробництва, лін-методів та лін-технологій. Принципи ощадливого виробництва «Тойота» завершила формувати до 1960-х рр. Питання лін-виробництва – це одне з найважливіших питань сучасної економіки, її конкурентоспроможності та якості виробництва.

Важливість технологічного ровику в США стала ще більшою з огляду на уповільнення економічного розвитку у світі. Питання сьогодні стоїть так: що виведе глобальну економіку на наступний рівень? Як стверджує підприємець Пітер Тіль, наступний рушій зазвичай з'являється у матеріальних результатах розвитку нових технологій, а це, найімовірніше, може відбутися у таких країнах, як США, де система сприяє інноваціям.

Наприклад, очікується, що розвиток технологій 3D-виробництва дасть виробникам можливість створювати товари для індивідуальних споживачів з меншими втратами, ніж у масовому виробництві на заводах сучасного азійського зразка з працівниками-людьми. А мірою того, як розвинуті країни, приміром Китай, багатітимуть, зростатиме запит їхніх споживачів на сучасні індивідуалізовані товари, що вироблятимуться переважно в США. Як відзначає американський економіст, США є провідним експортером продукції, що має найвищі шанси на високий попит у майбутньому з боку нових економік, зокрема цивільні літаки, напівпровідники, автомобілі, ліки, техніку й обладнання, автомобільні аксесуари тощо. Технологічне лідерство послабляє боргова залежність провідних держав світу. По суті, ключем до відновлення світової економіки після кризи першої декади двохтисячних якраз і стала політика збільшення боргу.

Глобальний борг (трлн. дол. США)		
	2012	2019
Сукупний глобальний борг	208.2	250.9
США	54.1	69
Країни Єврозони *	52	50.4
Японія	31.5	27
Китай	16.8	40.3
Велика Британія	13	12.3

- Країни Єврозони включають 19 економік європейського валютного союзу. Джерело: Institute of International Finance [5].

При цьому варто зазначити, що за оцінками МВФ практично 40% (приблизно 19 трлн дол. США) накопиченого в провідних економіках корпоративного боргу перебуває в зоні ризику дефолту в разі настання глобальної економічної кризи. Проте поширена нині політика монетарних стимулів особливо небезпечна для країн з високим рівнем державного боргу, тому що в разі негативного сценарію фактично істотно зменшує ефективність фіскальних стимулів. На поточний момент на балансі центробанків знаходяться сукупні активи на суму більш як 16 трлн дол. США.

Можемо зробити висновок. Кардинально відмінні підходи розвинутих країн до вирішення головних проблем – скорочення заборгованості і підтримання високого технологічного рівня у

глобалізованому світі – виведуть їх на дуже різні траєкторії зростання. Якщо враховувати ці міркування, незважаючи на великий державний борг і небезпеку різкого уповільнення 2013 року, США мають великі шанси стати проривною країною наступного десятиліття.

Список використаних джерел:

1. Аппело Юрген Менеджмент 3.0. Agile-менеджмент. Лідерство та управління командами». Харків: Вид-во «Ранок: Фабула», 2019, 432 с.
2. Воронкова В.Г. Цифрова економіка & цифровий менеджмент інформаційного суспільства // Збірник матеріалів XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Управління соціально-економічним розвитком регіонів та держави» / [за ред. А.В. Череп]. Запоріжжя : Видавництво ЗНУ, 2019. С. 20-21.
3. Cherep A.V., Cherep O.H., Krylov D.V. and Voronkova V. H Methodological approach to the redistribution of investment projects within a company According to formal criteria // Financial and credit activity-problems of theory and practice. Volume 28, Issue 1. 2019.P. 256-263.
4. Джеймс П. Вомак, Деніел Т. Джонс, Деніел Рус. Машина, що змінила світ. Історія лін-виробництва –таємної зброї «Тойоти» в автомобільних війнах. Київ: Пабулум, 2017.388 с.
5. Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/biz/economics/chi-zmozhe-svitova-ekonomika-zabezpechiti-dlya-sebe-shche-kilka-bezkrizovih-rokiv-50055058.html>
8. Воронкова Валентина, Кивлюк Ольга, Нікітенко Віталіна, Рижова Ірина. Stem-освіта як фактор становлення і розвитку smart-суспільства // Становлення і розвиток інформаційного суспільства як основи забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави». Матеріали Міжнародної науковопрактичної конференції 23–24 листопада 2017 року / Ред.-упорядник: д.філософ.н., проф. В.Г.Воронкова. - Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2017.- 276 с. С.81-84.
9. Воронкова В.Г. Административная деятельность как объект саморефлексии руководителя // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки: науковий вісник: збірник наукових праць. - Київ: Вид-во УАН ТОВ "НВП "ВІР", 2015. Вип.100. С.91-97.

Застрожнікова Ірина,
кандидат наук державного управління, доцент, доцент кафедри
публічного управління, адміністрування та права,
Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Д. Моторного
(Мелітополь, Україна)

НЕОБХІДНІСТЬ СТВОРЕННЯ ОПОРНИХ ШКІЛ В ОТГ

Актуальність теми. Ситуація з наповненістю шкіл відрізнялася і відрізняється у містах та селах. У великих містах, школи стали переповненими і брак місць створив попит на відкриття нових закладів. Натомість у малих містах та селах, із яких емігрувала більша частина молоді, школи спорожніли. Так, у 2015 році середня кількість учнів у сільських школах становила 107, у міських школах - 427. У селах бракує молодих спеціалістів, включаючи вчителів. Як наслідок, сільським школам важко заповнити вакансії, і в багатьох випадках учитель змушений викладати предмети поза його спеціалізацією.

Пріоритетність розвитку сільських територіальних громад в Україні зумовлюється винятковою значущістю виробництва продукції сільського господарства та продовольства в життєдіяльності людини, потребою відродження селянства як господаря землі, носія моралі та національної культури. Найгострішими проблемами на селі залишаються відсутність мотивації до праці, безробіття, бідність та трудова міграція [1].

В багатьох селах, які найбільше постраждали від скорочення населення та переїзду молоді в міста, школи спорожніли до тієї міри, що не кожен клас мав хоча б 5 учнів. Проблема з невеликою кількістю учнів в малих містах та селах буде вирішуватись за допомогою оптимізації мережі шкільних закладів. Для подолання вище окресленої проблеми на початку 2019 року в Україні було прийнято закон, у якому зафіксовано, що вступники, які мають бажання працювати в сільській місцевості, вперше зможуть скористатися правом першочергового зарахування на бюджет. Проте, проблеми із наповненістю малокомплектних шкіл цей крок не вирішує. [2]

Міністерка освіти і науки Ганна Новосад переконана, що опорні школи повинні бути в кожній ОТГ, адже школи, де навчаються менш як 100 дітей, дають об'єктивно погану якість освіти.

З поступом децентралізації відповідальність за розвиток загальної середньої освіти повністю переходить до ОТГ. А оскільки до завершення реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади Україна буде повністю покрита об'єднаними громадами, всі заклади загальної середньої освіти будуть знаходитись у власності та повному

управлінні громад. Ефективне формування мережі шкіл прямопропорційно впливатиме на якість освіти та раціональне використання коштів місцевого бюджету. Крім того, швидкі темпи урбанізації породили величезну кількість малокомплектних шкіл в селах та селищах країни. Відповідно, сьогодні більше половини загальноосвітніх шкіл області заповнені лише наполовину їх фактичної потужності. І ситуація не зміниться на краще. Динаміка набору учнів в перший клас свідчить про те, що кількість дітей, які підуть в перший клас, зменшиться на 19 % до 2024 року. Також варто відзначити 119 шкіл, які мають прогнозовану до 2023-2024 року середню наповненість першого класу менше 5 учнів. Простими словами, кількість малокомплектних шкіл збільшуватиметься з року в рік.

Міністерка освіти і науки Ганна Новосад переконана, що опорні школи повинні бути в кожній ОТГ, адже школи, де навчаються менш як 100 дітей, дають об'єктивно погану якість освіти.

У Постанові №1088 Кабінету Міністрів України «Про затвердження формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами» від 27 грудня 2017 року затверджується формулу розподілу освітньої субвенції. У ній розрахункова наповнюваність класів для районів і ОТГ становить 10 учнів. Це, звісно, не означає, що на учнів у менших класах держава не виділятиме гроші, таке виделення коштів відбуватиметься, проте, якщо учнів в класі буде менше 10 – цих коштів за формулою не вистачатиме на зарплату вчителя, іноді навіть на мінімальне навантаження. Місцева влада за рішенням своїх депутатів може або самостійно дофінансовувати такі класи чи школи, або ж оптимізувати мережу шляхом створення опорного навчального закладу. З економічного боку вигідніше закривати або понижувати ступінь мало комплектних шкіл, проте, на наш погляд, такі рішення місцева влада має приймати дуже виважено, в залежності від конкретної ситуації у той чи іншій ОТГ та від її фінансової спроможності. [6]

Виходячи з проведених опитувань, вважаємо, що створення опорних шкіл є необхідним. Проте, рішення про закриття малокомплектних шкіл має бути дуже виваженим. У деяких випадках питання закриття школи є цілком очевидним. Так, наприклад, в одному із сіл Новобогданівській ОТГ Запорізької області в 2019 році було закрито одноступеневу школу, так як станом на 01 вересня 2019 року у школі навчалося лише 5 дітей та працювало 2 вчителі. Зараз діти підвозяться до сучасної опорної школи у селі Новобогданівка, а вчителі успішно працевлаштовані у цій же школі. Економічний і соціальний ефекти в цьому випадку є очевидними. Проте, чи можна закривати школу у якій класи є малокомплектними, але ж там навчається набагато більша кількість дітей та працює багато вчителів, більша частина з яких, можливо, втратить роботу? В такому випадку місцева влада має прийняти рішення за одним із наведених на рисунку 1 сценаріїв.

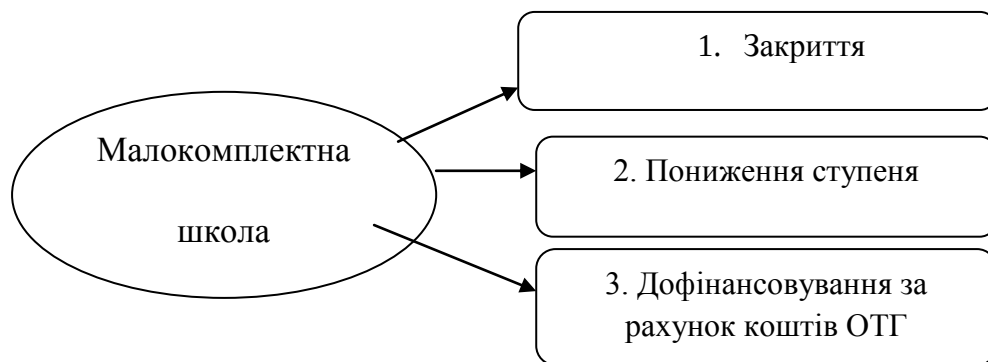

Рис. 1 – Можливі сценарії розвитку подій із малокомплектною школою

Вважаємо, що у більшості випадків, шкільну мережу все ж таки потрібно оптимізовувати. Оптимізація шкільної мережі може відбуватись шляхом закриття недостатньо укомплектованих шкіл з організацією підвезення дітей до інших найближчих шкіл. Громади можуть також створювати опорні школи (зазвичай велика школа в адміністративному центрі громади), після закриття там недостатньо укомплектованих шкіл. [5].

Список використаних джерел:

1. Застрожніков А.Г., Застрожнікова І.В. Державна підтримка інфраструктури села, як передумова сталого розвитку сільського господарства країни / А.Г. Застрожніков, І.В. Застрожнікова // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. М.Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2016. - №1. – с.148-152
2. Застрожнікова І.В. Державне регулювання підготовки кадрів для об'єднаних територіальних громад вищими навчальними закладами України./ І.В. Застрожнікова // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2019. – Вип. 1 (55).
3. Олексенко Р. І. Роль державної політики в регулюванні освітніх послуг в умовах глобалізації. Сумський державний університет, 2013.С. 108-109
4. Офіційний сайт міністерства освіти і науки України. <https://mon.gov.ua/ua/news/majbutni-vchiteli-ta-likari-sho-pracyuvativut-v-selah-mozhut-pershochergovo-vstupiti-na-byudzheth-mon-nadalo-rozysnennya>.
5. Самохін І. Освіта в руках громад. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://cedos.org.ua/uk/articles/detsentralizatsiia>
6. Про затвердження формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1088-2017-%D0%BF>

Катаєв Станіслав,
доктор соціологічних наук, професор
Класичний приватний університет (Запоріжжя, Україна)

ІНТЕРНЕТ СПІЛЬНОТИ ЯК КОЛЕКТИВИ НОВОГО ТИПУ

Актуальність теми обумовлена тим, що завдяки інформаційним технологіям, які застосовують в учбовому процесі, з учнів учбового закладу створюються інтернет-спільноти. Такі спільноти утворюють соціальну мережу в навчальному закладі. «Інтернет-спільноти об'єднують групи людей, які підтримують спілкування за допомогою комп'ютерних мережевих засобів і зв'язків, наявність яких робить можливим формування соціальних об'єднань, обмін знаннями (і не лише) між учасниками та залучення нових членів» [1]. Інтернет-спільноти є колективами нового типу, особливість яких полягає у «безпросторовому» спілкуванні. Тобто у процесі спілкування відсутній фактор простору. Між членами інтернет-спільноти може бути будь яка відстань, але це не впливає на якість спілкування. Також мало значення має час спілкування, адже інформаційні повідомлення надсилаються та отримуються у будь який час і майже миттєве.

Проблематика інтернет-спільнот включає в себе формування нової ідентичності, що знайшло відображення в соціологічній літературі [2].

Метою даної роботи є виявлення соціокультурних функцій інформаційних технологій в учбовому закладі.

Однією з функцій застосовування інтернет-технологій є формування колективу. Принципом колективу є дотримання його членами тези « один за всіх і всі за одного». Неочікуваним наслідком створення соціальної мережі є відносно подолання індивідуалізму як ознаку ментальності сучасної людини. В дослідженні ментальності сучасної людини виявився парадокс, сутність якого полягає в тому, що люди з традиціоналісткою і консервативною ментальністю у меншій мірі підтримують тезу: « один за всіх і всі за одного», ніж люди з модернізованою ментальністю. Вочевидь, люди, які систематично користуються інтернетом з будь якої потреби (для навчання, розваги, отримання інформації тощо), мають ментальність сучасного модерного суспільства. Люди, які не користуються інтернетом, мають ментальність традиційного суспільства. Доказом цього положення слугують емпіричні дані. Наприклад, в дослідженні, яке було проведено в Запоріжжі у 2018 р., де було опитано 778 респондентів, серед тих, хто користується інтернетом погодились с думкою: «Потрібно підтримувати традиційні порядки, які давно склалися», 26%, а серед тих, хто інтернетом не користується таку думку підтримало значно більше (43,2%). Цей факт

безперечно доводить, що користування інтернетом змінює ментальність людини. Для таких людей у значно меншій мірі притаманний консерватизм. Такі люди більш схильні до соціальних перетворень. Дійсно, думку : «Швидкі, корінні зміни поліпшують наше життя» підтримують 20,5% користувачів інтернету та лише 7,6% тих, хто інтернетом не користується. Слід зауважити, що ствердження, згідно якому користувачі інтернетом менш консервативні, має ймовірний характер і має значення лише у порівнянні з тими, хто інтернетом не користується. Можна звернути увагу, що прихильниками швидких соціальних змін серед користувачів інтернету є лише п'ята частина респондентів. Це зовсім не критична маса для забезпечення соціальної бази суспільних перетворень. І лише у порівнянні з позицією тих, хто не користується інтернетом, можна вважати, що користувачі інтернету більш прогресивні. В цілому людям притаманна фобія інновацій, але людям з модернізованою ментальністю ця фобія менш притаманна, ніж людям з традиціоналістською ментальністю. Загалом для ментальності українців притаманна відособленість, що відображається, наприклад в висловлюванні «Моя хата з краю». Дослідники української ментальності відмічають, що «Іманентною рисою української духовності є її індивідуалістична орієнтованість» [3]. Користування інтернетом інтернаціоналізує свідомість людини і традиційні риси ментальності розмиваються. Тому традиційна відособленість деякою мірою пом'якшується.

Стосовно тези, що інтернет-спільноти мають у більшому ступені колективістську свідомість є теорія, згідно якої у постмодерному інформаційному суспільстві створюються, так звані, «нові племена». Ця теорія висунута французьким соціологом Мішелем Маффесолі. Згідно його думки «нові племена - тимчасові соціальні групи, які об'єднуються для будь-якої споживчої мети, а потім розсіюються, переходячи в стан фрагментованої анонімності, яка характеризує звичайну соціальне життя. «Нові племена», гнучкі, егалітарні, безкласові, «летючі», нестабільні, об'єднуються на основі спільності духу, інтересів, світогляду, життєвого стилю. Нові племена намагаються протиставити соціальному негативу індивідуалізації своє прагнення до об'єднання собі подібних [4].

Таким чином, формування інтернет-спільнот в учбовому закладі сприяє зміцненню колективізму та ідентифікації з учбовим закладом. Педагогам навчальних закладів слід враховувати ці функції інтернет-спільнот та створювати додаткові педагогічні ситуації для підсилення ефекту ідентифікації з учбовим закладом.

Список використаних джерел:

1. Трач Ю. В. Соціокультурна взаємодія в інтернет-просторі // Питання культурології. - 2017. - Вип. 33. - С. 206-213.

2. Афанасьєв Д. М. Нова ідентичність інтернет-спільнот // Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2013. Вип.29. С. 15–18.
3. Кучін Я.Г. Українська ментальність: відношення до національних меншин // Історія, філософія, релігієзнавство (1). 2009. pp. 18-22.
4. Неоплемена – [Електронний документ] – Адреса доступу: Неоплемена – <https://ru.wikipedia.org/wiki/>

Кацай Карина,
студентка ОА-18-2мз
Макаренко Андрій,
доктор економічних наук, професор,
Інженерний інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)

ПОДАТКОВИЙ І ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК, АУДИТ НАРАХУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Заробітна плата – це основне джерело доходів персоналу підприємства, яке визначає добробут кожного працівника та значно впливає на фінансові результати діяльності підприємства. Теоретичні та практичні аспекти обліку та аудиту нарахування заробітної плати є дуже актуальними, адже це основа соціально-трудових відносин найманих працівників, роботодавців і держави.

Проблемні питання податкового і фінансового обліку, аудиту нарахування заробітної плати, а також напрями їх вирішення і удосконалення, розглядали наступні вчені: Ф.Ф. Бутинець, О.В. Клименко, О.В. Конош, М.А. Кравченко, В.Ф. Максимова та інші.

За визначенням Д. Лагутіна, заробітна плата – це сукупність складних економічних відносин, що відображають інтереси роботодавців і найманих робітників (їх спільність та протилежність) [1, с. 35].

В той же час, більш ширшим є визначення Т. Г. Мельника, який вважає, що заробітна плата – це така обліково-аналітична категорія, яка розкриває трудовий дохід працівника, що формується під дією якості та кількості затраченої корисної праці і виплачується роботодавцем у грошовій або натуральній формі заробітної плати [2, с. 122].

Податковий і фінансовий облік, аудит нарахування заробітної плати на підприємстві здійснюється відповідно до певного нормативно-правового забезпечення, яке включає: Конституція України, Кодекс законів про працю, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Закон України «Про оплату праці», Закон України «Про відпустки», Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», Податковий кодекс України, Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам», а також інші постанови, накази і інструкції Кабінету Міністрів України, щодо заробітної плати.

Нарахування заробітної плати здійснюється в розрахунковій відомості згідно штатного розпису, трудових договорів та табеля обліку робочого часу при погодинній формі оплати праці.

Синтетичний облік використання фонду оплати праці на підприємстві ведеться на рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» та наступні субрахунки: 661 «Рахунки за заробітною платою»; 662 «Розрахунки з депонентами»; 663 «Розрахунки за іншими виплатами».

Аналітичний облік рахунків із персоналом на підприємстві ведеться як окремого працівника, так і групи працівників, за видом виплат та утримань окремо. Проте кожне підприємство відповідно до вимог та особливостей своєї діяльності може формувати аналітичний облік окремо кожного працівника або за групами працівників, наприклад, по цехам, відділам, структурним підрозділам.

Підприємство, яке має найманих працівників, відповідно до законодавства України, є податковим агентом, сплачуючи ПДФО та військовий збір із заробітної плати працівників до бюджету.

Метою аудиторської перевірки нарахування заробітної плати є отримання достатньої кількості доказів щодо правильності нарахованої заробітної плати, дотримання вимог всіх нормативно-правових актів, щодо нарахування заробітної плати, вірності відображення даних щодо заробітної плати у фінансовій звітності. Крім того, аудит має здійснюватись для пошуку шляхів вдосконалення обліку нарахування заробітної плати, підвищення його аналітичності.

Аудит нарахування заробітної плати на підприємстві здійснюється відповідно до плану та програми аудиторської перевірки. План визначає основні етапи аудиту з зазначенням терміну проведення кожного з них, який необхідний для повного та точного здійснення всіх поставлених завдань. Використання програми дає змогу систематизувати роботу аудитора та збільшує рівень контролю аудиту.

Облік заробітної плати займає одне із центральних місць у системі обліку господарської діяльності підприємства. Підвищення ефективності обліку нарахування заробітної плати вимагає створення оптимальної системи, яка має включати раціональне співвідношення організаційного, кадрового та інформаційного забезпечення.

Для удосконалення обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві рекомендується використовувати табельно-окладні картки, які оптимізують введення облікової інформації щодо кожного працівника у систему, а це унеможливить плутанину під час нарахування заробітної плати працівникам-однофамільцям, крім того, кожний компонент табельного номера несе певне аналітичне навантаження та дає змогу згрупувати зарплату за напрямками.

Для вдосконалення податкового обліку на підприємстві рекомендується використовувати розроблену картку пільг працівника, яка дозволить скоротити витрати часу на розрахунок податків, вчасно передбачити зміни у законодавстві щодо соціальних пільг, припиняти

нарахування соціальних пільг з ПДФО чи навпаки вчасно їх застосовувати до нарахованої заробітної плати.

Таким чином, податковий і фінансовий облік, аудит нарахування заробітної плати є складною ділянкою облікового процесу, який потребує достовірної, чіткої, раціональної методики їх здійснення, щоб забезпечити ефективне управління трудовими ресурсами підприємства.

Список використаних джерел:

1. Лагутін В.Д. Теоретико-методологічні підходи до сучасних проблем оплати праці. Економічна теорія. 2016. № 1. С. 35.
2. Мельник Т.Г. Теоретичні підходи до системи обліку та аналізу розрахунків з оплати праці. Управління розвитком. 2015. № 2(78). С.122.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.10.2003 р. № 601. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03>
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
6. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>
7. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995року №108/95-ВР. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show>

Кіндратець Олена,
доктор політичних наук, професор, професор
Запорізький національний університет
(Запоріжжя, Україна)

ПРОБЛЕМИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ

Цифрова трансформація освіти приводить до зміни як методів, форм освітньої діяльності, так і управління освітою. Класичні університети частково «поступаються місцем» відкритим онлайн-курсам, навчатись на яких можуть всі охочі, «цифровим» університетам, в яких немає контролю викладача за навчальним процесом, він може за бажання в будь-який момент бути як перерваним, так і продовженим знову. Фактором, що заохочує до навчання, є бажання бути конкурентоздатним на ринку праці. Процес цілком закономірний враховуючи динамічність змін в сучасному житті. Часом спеціальності, якими опановують студенти під час навчання в виші, стають непотрібними, натомість з'являється запит на інші професії. Такий попит і породжує пропозицію у вигляді короткотривалих онлайн-курсів.

Нині безкоштовні онлайн-класи в коледжах пропонують провідні класичні університети світу. До таких університетів відноситься і найстаріший університет США – Гарвард. З 2011 року Стенфордський університет відкрив доступ в Інтернеті до понад 100 унікальних, безкоштовних онлайн-курсів. Отримати доступ до відкритих курсів Єльського університету можна без реєстрації. Лекції представлені у відео та аудіо форматі [1]. Національні портали з безкоштовними онлайн-курсами створені у Великобританії, Франції, Китаї.

Останнім часом з'являється все більше і спеціальних компаній-провайдерів, що здійснюють освітню діяльність, але не є прямо прив'язаними до університетів. Хоча опосередкований зв'язок все ж існує, оскільки вони часто залучають кращих лекторів вишів до створення освітнього контенту для он-лайн курсів. Ця тенденція породжує ряд проблем. Перша з них стосується зниження статусу університетського диплома. Сертифікати онлайн-курсів часто цінуються у роботодавців не менше ніж університетський диплом, за винятком хіба що найбільш престижних у світі університетів.

Друга проблема полягає в неврахуванні зростання навантаження викладача в умовах цифровізації освіти. Г.Л. Тульчинський вважає, що роль викладача, сам зміст його роботи в умовах цифровізації істотно змінюється. Його завданням стає не стільки регулярне оновлення змісту лекцій і практичних занять відповідно до нових теоретичних концепцій і розробок, скільки відстеження електронних ресурсів і баз даних, де всі ці

матеріали представлені [2, с.130]. Неврахування зростання навантаження – це порушення принципу соціальної справедливості стосовно викладачів українських вишів. Соціально несправедливою є оцінка праці викладачів в Україні. Третя проблема – цифрова трансформація освіти позначається на освіті, як соціальному інституті, який виконує багато соціально важливих функцій, як то соціалізація та соціальний контроль. Крім того, «індивідуалізація» освіти позначається на емоційній сфері, на здатності до емпатії.

Четверта проблема – зменшення обсягу годин, що виділяються на гуманітарні дисципліни. Ці дисципліни складно поєднуються з цифровими технологіями. Віртуальні відеоконференції не можуть замінити «живу» дискусію в аудиторії. Дебати були частиною навчання в античних, середньовічних університетах, в Києво-Могилянській академії в XVII – XVIII ст., дебати є невіддільною частиною вивчення предметів гуманітарного циклу. Розуміючи значення гуманітарної освіти у США, наприклад, на гуманітарні дисципліни виділяється в середньому 21%–26% обсягу навчального часу. Важливість гуманітарних наук було визнано у прийнятій Європейською комісією програмі «Горизонт 2020» на період 2014 – 2020 рр. В Україні ж вже сьогодні відбувається «витіснення» гуманітарних дисциплін з навчальних програм університетів. Ефективність інших нововведень, як то тестовий контроль знань з цих дисциплін, є сумнівною. П'ята проблема – як показують дослідження рівня знань, зі зростанням використання електронних освітніх ресурсів та дистанційного навчання знижується рівень професійної підготовки. Причину цього бачать в слабкому нагляді та недостатньому оцінюванні викладачами результатів освітньої діяльності. Шоста проблема – виникнення ідеї непотрібності вищої освіти взагалі. Так, наприклад, повну відмову від вищої освіти пропонує американський мільярдер П. Тіль. На його думку, 4-6 років проведені в виші – це втрачені роки життя. Спеціальність, яку студент отримає, може зникнути з ринку праці за цей час [2, с.128]. Такі уявлення є «популізмом» в освітній сфері життя. Вони пов'язані з хибним уявленням про швидкість та легкість отримання необхідних знань.

Таким чином, цифрова трансформація освіти – явище суперечливе. Вона робить освіту доступною та «мобільною», дає можливість швидко реагувати на потреби суспільства. Однак, водночас породжує ряд негативних наслідків, які потрібно враховувати та шукати способи їх подолання.

Список використаних джерел:

1. Brunson Paul C. (2019) 7 elite universities offering free online classes June 18, 2019. URL:<https://www.theladders.com/career-advice/7-elite-universities-offering-free-online-online-classes>
2. Тульчинский Г.Л Цифровая трансформация образования: вызовы высшей школе // Философские науки. 2017. № 6. С. 121–136.

Кириченко Микола,

доктор філософії, професор кафедри філософії і освіти дорослих,
член-кореспондент Академії наук вищої освіти України,
ректор ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
Національної академії педагогічних наук України
(Київ, Україна)

ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО І СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ

Станом на сьогодні цифрові технології є одним з найпотужніших чинників зростання та поширення економічної активності у глобальній економіці та впливу на розвиток людського і соціального капіталу. Інформаційний шар, який оточує й організовує сучасний світ, а також керує ним та всіма його частинами, тяжіє до інтернету, тобто до мереж комп'ютерів і людей. Час, відстань і вартість у цьому інформаційному світі скорочуються. Чимало витрат, пов'язаних із віддаленістю ринків і головних офісів, зменшилися з появою цієї нової технології і вони насправді стрімко зменшуються. Великого впливу, вочевидь, варто очікувати на міжнародних ринках у глобальних ланцюгах постачання й доступу до інформації та послуг на віддаленні від цих ланцюгів. Нове зростання цифрових технологій зумовлене застосуванням науки й технологій у виробництві, логістиці та комунікаціях, адміністративними та інноваційними комунікаціями, змінами управління та способах взаємодії політики й уряду, з економікою – словом, усіма аспектами сучасного життя,- відмічає Майкл Спенс у роботі «Нова конвергенція. Майбутнє економічного зростання в багатшаровому світі. К.: Темпора, 2017 352 с. [1, с. 17]. Інновації, які іноді називають технічним прогресом, поступово збільшують виробничий потенціал економіки та впливають на розвиток людського і соціального капіталу, що потребує інвестицій в науку, освіту, людину. За однакових затрат капіталу робочої сили та енергії завдяки інформаційно-цифровим технологіям можна отримувати більше продуктів. Деякі технології заощаджують на праці: ручна обробка інформації зникла з появою мережевих комп'ютерів і сучасних інформаційних технологій. Інші технології заощаджують здебільшого на капіталі, вдалим прикладом є стільниковий зв'язок. Для встановлення дієвої мобільної мережі треба значно менше капіталу, ніж для стаціонарної. Цифрові технології справили надзвичайний вплив на усунення інформаційного та комунікаційно-технологічного розриву між розвинутими країнами та країнами, що розвиваються. Інновації у цифрових технологіях – це щось більше, ніж економічні стимули чи тимчасові ринкові переваги. Розвиток науки,

техніки, соціальних наук передусе економічному зростанню й уможливорює його. Створенню розширеної бази наукового знання про цифрові технології зумовили економічні стимули. Освіта на всіх рівнях, інвестиції у фундаментальні науки, інженерію та біомедичну сферу, доступ до фінансових та безліч інших систем забезпечення призвели до збігу економічних і соціальних інтересів з головними людськими мотиваціями. Освіта стає доступнішою і покращує людський і соціальний капітал, який, у свою чергу, формує навички, компетентності, можливості інформаційного управління. Інформаційні технології відчиняють двері до «суспільства знань» і як побічний наслідок, прискорюється передача знань, збільшуючи інвестиції в людський та соціальний капітал. Адже економічний розвиток залежить від знань, технологій та інновацій, які ми колективно створюємо, а потім застосовуємо для творення інноваційного прогресу, що став рушійною силою тривалого зростання розвинутих країн. Створення нових знань і технологій дорого коштує суспільству й потребує чималої кількості людських ресурсів. Знання є абсолютним суспільним благом, що сприяє економічному зростанню, інноваційному прогресу, веде до швидкого зростання виробничого потенціалу економік, що розвиваються, схоже, інновація та знання здійснюють квантовий стрибок, так як прискорюється поширення продукту – знань. Тому зростання зумовлене розширенням відкритості економіки під впливом цифрових технологій і необхідною умовою для наздогінного зростання. Цифрові інформаційні технології дозволяють різке скорочення щоденних витрат (економісти їх називають транзакційними). Економічний ефект мережевих комп'ютерів виник передусім через різке зниження транзакційних витрат. Це постійні побутові витрати, необхідні для функціонування економіки. Вплив цифрових технологій на розвиток людського і соціального капіталу – це здебільшого результат інновацій і технічного прогресу або придбання, передачі й використання технологій та знань у новому середовищі. Технології та знання, навички й ноу-хау, які існують переважно у розвинутих країнах, сприяють економічному розвитку та процвітанню розвинутих країн. Інновація – це нове знання, що додається до доданої вартості за рахунок творення нових продуктів, створення нових методів виробництва та зниження витрат. Вона не з'являється з нічого, її слід створити, зробити технологічний прогрес складової динамічної моделі й пояснити технологічні основи інноваційно-інформаційної економіки, що сприяє розвитку людського та соціального капіталу. Стрімко розвиваючись, інтернет став платформою для цілого яру наукомістких послуг, які не потребують безпосереднього доступу. Виявляється, список видів діяльності, які відповідають такому опису, неймовірно довгий і неосяжний: електронні банківські послуги, електронні виплати, електронне інвестування, електронний уряд, електронне навчання, електронні дослідження, електронні закупівлі, електронна комерція, електронний

бізнес, електронне громадянство, електронна політика, електронні публікації, електронні новини, електронна політика, електронне коментування - і це незначна частина списку цифрової діяльності. Усі згадані сервіси розвиваються через кардинальне зниження витрат на пошук інформації, взаємодію та операції – ширше кажучи, через зниження транзакційних витрат. Потужний інформаційний інструмент цифрових технологій може підвищити ефективність будь-якої діяльності, у тому числі й відмивання грошей, тероризму, стеження, координування, злочинних дій та крадіжок особистих даних. Приватна інформація опиняється під загрозою не тільки через імовірність «зламу», але, що, набагато важливіше, тому, що витрати на збір інформації тепер значно нижчі, ніж раніше. Перевагою глобальних ланцюгів інформаційних технологій є використання дешевих ресурсів по всьому світу. Людський потенціал розкиданий по всьому світу і перетворюється на цінний талант шляхом поєднання його з освітою, навчанням і продуктивною зайнятістю. Але значна частина цього людського потенціалу недоступна, тому що у світовій економіці товари та капітал мобільні. Щоб отримати користь від таланту, робочі місця повинні йти до людей, або люди мають йти до робочих місць праці, тобто людей. Існує важливий набір наукомістких послуг, які можуть надати тільки люди. Набагато важливішим є процес переходу робочих місць до людей, що зараз і відбувається. Коли інформаційна технологія усуває потребу фізичної близькості, ринки цих послуг стають глобальний. Роботи рухаються до людей, де б ті не перебували. На ринку праці з'явилися людські ресурси, які раніше були недоступними через віддаленість, сьогодні географічні кордони руйнуються. Інсорсинг та аутсорсинг застосовують у дедалі більшому масиві секторів послуг: в управлінні IT-системами, розвитку програмного забезпечення, бізнес-процесах, обслуговуванні та підтримці клієнтів. Перший вагомий вплив інформаційної технології позлягав у технічних змінах – автоматизації та заощадженні робочої сили; другий – точність, можливість координувати діяльність на значній відстані; третій – повертає в центр уваги людей, пошук та використання висококваліфікованих людських ресурсів у всьому світі для працевісткової діяльності. Використання людського і соціального капіталу – це зиск, від якого виграють всі – і уряд, і суспільство, і люди. Сьогодні з'явилася нова тенденція – глобальний доступ до людського капіталу і на неї вплинули інформаційно-комп'ютерні та комунікаційні технології, інтернет, глобальна економіка, ринок праці.

Список використаних джерел

1. Майкл Спенс. Нова конвергенція. Майбутнє економічного зростання в багатоплановому світі. К.: Темпора, 2017. 352 с.
2. Шарма Ручір. Передові країни. В очікуванні нового «економічного дива». Київ: Наш формат. 2018. 296 с.

Кіях Дмитро,
магістр групи 8.0739-пм
факультету економіки та менеджменту
Інженерний інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА

В умовах розвитку глобального інформаційного суспільства, у тому числі й українського, виконання державою її конституційних обов'язків, надання державноуправлінських послуг громадянам супроводжується розширенням використання інформаційно-комунікаційних технологій. При цьому, найбільш ефективним засобом таких комунікацій у мережі Інтернет, наразі, є система електронного урядування, використання якої забезпечує продуктивну взаємодію всіх гілок влади як між собою, так і з суспільством та значно спрощує процедури отримання послуг. Останнім часом у провідних країнах світу реалізуються національні програми адаптації державного управління до умов інформаційного суспільства, що передбачають упровадження системи електронного урядування як нової форми взаємодії влади і суспільства для підвищення якості державноуправлінських послуг. У контексті інтеграційних прагнень України особливого значення набувають запровадження європейських норм і стандартів реалізації державної інформаційної політики, використання вітчизняного та зарубіжного досвіду. Впровадження системи електронного урядування дозволяє владі коригувати адміністративні процеси у визначеному напрямку, удосконалювати організаційний, правовий, ресурсний механізми державного управління. Електронне урядування, перш за все, забезпечує відкритість і прозорість діяльності органів влади всіх рівнів, а також підвищує довіру громадян до влади, забезпечує більш ефективне і менш витратне адміністрування.

Як зазначають сучасні прихильники використання ІКТ у різних сферах життєдіяльності – доступ до знань ми вважаємо одним з цивільних прав громадян, інформація дає людям можливість вчитися, творити, здійснювати мрії. Це підкреслює зростання ролі ІКТ в економіці, публічному управлінні і в суспільстві у цілому. У свою чергу, ІКТ трансформують сучасну політичну реальність та управлінський процес шляхом зміни їх ролі та функцій. ІКТ стали невід'ємним елементом функціонування сучасного суспільства, від яких залежить не тільки розвиток науки і техніки, а й демократія. У свою чергу, однією з необхідних передумов сталого демократичного розвитку є прозора та відкрита влада. Відкритість органів влади є запорукою здійснення

ефективної політики, яка спроможна створити реальний громадянський контроль, забезпечити права людини та громадянина, зміцнити довіру громадян до влади. Одним з таких інструментів відкритості влади є електронне урядування, що забезпечує нові форми комунікації між громадянами, бізнесом та владою, безперешкодний доступ до публічної інформації та сприяє участі громадян у виробленні та впровадженні державної політики, наданні більш якісних послуг. Теоретичним фундаментом для концепції електронного урядування слугують теорії інформаційного суспільства, які отримали свій розвиток з другої половини XX століття. Ці теорії обґрунтували домінуючу роль інформації та інформаційних ресурсів для розвитку та існування суспільства на сучасному етапі. Крім того, інформація буде визначати розвиток цивілізації в майбутньому, стане основним критерієм соціальної стратифікації, основним ресурсом для прискореного розвитку деяких країн та, в той же час, джерелом нерівності. В Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) поняття «електронний уряд» фокусується на використанні нових ІКТ урядом, які застосовуються до повного спектру управлінських функцій. Відправною точкою електронного уряду є переконаність у тому, що електронний уряд потенційно виступає основним джерелом адаптації кращих управлінських практик. Фахівцями з Європейської комісії електронний уряд визначається як застосування ІКТ в державному управлінні у поєднанні з організаційними змінами і новими навиками державних службовців з метою підвищення якості державних послуг і демократичних процесів, зміцнення підтримки політики держави. Отже, у сучасному розумінні англomовний термін «e-government» тлумачиться не лише як електронний уряд, а як електронне управління державою, тобто використання в органах публічного управління сучасних технологій, у тому числі Інтернет-технологій. А якщо ми говоримо вже про електронне управління, як про певну технологію, то виникає нове поняття «електронне урядування». У Стратегії реформування державного управління України на 2016–2020 роки термін «електронне урядування» визначено як використання ІКТ для покращення ефективності системи державного управління, її прозорості та зручності, зокрема операційного компонента, що забезпечує діяльність державних органів.

Список використаних джерел

1. Електронне урядування як новий вимір ефективності державної влади (Регіональні аспекти): метод. посіб. / [за заг. ред. І.С. Куспляка]. – Вінниця: ГО «Подільська агенція регіонального розвитку», 2016. 54 с.
2. Електронне урядування. Опорний конспект лекції / Дзюба С.В., Жилиєв І.Б., за ред. А.І. Семенченка. Київ, 2015. 264 с.
3. Воронкова В.Г. Административная деятельность как объект саморефлексии руководителя // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки: науковий вісник: збірник наукових праць. - Київ: Вид-во УАН ТОВ "НВП "ВІР", 2015. Вип.100. С.91-97.

Козачок Ірина,

викладач Запорізького електротехнічного коледжу,
Національний університет «Запорізька політехніка»
(Запоріжжя, Україна)

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРІВ ЯК ОСНОВА КРЕАТИВНОГО КОЛЕКТИВУ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА

Сьогодні потрібні лідери, що змінюють все тому що ми живемо у світі, що невинно змінюється: глобалізація, нестабільність, шалений розвиток інформаційних технологій, загострення конкуренції, вплив цифрової економки на нашу свідомість. Світ настільки змінився, що вимагає від сучасних лідерів бути зібраними, зосередженими. Переконливими, сповненими енергії і співчуття, вмотивованими, готовими до співпраці

Лідерство потрібно на всіх рівнях як лідерство, що дає результати. Тому слід постійно розвивати у собі лідерські якості, щоб стати резонансним лідером, для якого потрібна сила емоційного інтелекту. В основі лідерства лежать емоції, тому емоційно свідомий лідер створює резонанс, а, отже, і результат.

Саме лідери повинен створити емоційну атмосферу для креативних інновацій і підвищення лідерського потенціалу своїх підлеглих, але все залежатиме від того, як він це буде робити. Лідер виступає емоційним провідником групи. Головне – це спрямувати емоції людей у позитивному напрямку і розвіяти негативну атмосферу. Коли лідери намагаються викликати позитивні емоції, пробуджуючи у людей найкраще, то такий ефект ми називаємо резонансом, коли лідери викликають негативні емоції, це слід назвати дисонансом [1, с.25].

Дослідження виявило, що чим більш позитивний загальний настрій керівного персоналу, то більш злагоджено вони працювали разом, а отже, врешті справи компаній поліпшувалися. Справедливо і протилежне: чим довше компанією керують люди, які не ладнають між собою, тим гірша її продуктивність.

Тоді «груповий IQ» - загальна сума талантів, які кожна особа приносить у колектив, - залежить від групового емоційного інтелекту, який виявляється у злагодженості роботи всіх членів. Лідер, який має хист до поліпшення співпраці, може підтримувати командну роботу на високому рівні, а, отже, і забезпечити ефективність і продуктивність спільних зусиль. Дослідження, що відбулися на цю тему, свідчать, що кожен відсоток поліпшення настрою персоналу дає 2% зростання доходу [1, с. 36].

Саме тому лідер повинен розвивати складові емоційного інтелекту, серед яких: емоційна самосвідомість, точка самооцінка, упевненість у собі; емоційний самоконтроль, відкритість, уміння пристосуватись, цілеспрямованість, ініціативність, емпатія, або співпереживання; керування взаєминами, що в цілому буде сприяти змінам в організації.

Головне - це розвиток своєї самосвідомості як глибокого розуміння своїх цінностей і мотивів. Самосвідомі лідери знають куди прямують і навіщо, осягаючи свої цінності, цілі та мрії. Найбільш красномовною ознакою самосвідомості є схильність до самоаналізу й роздумів. Цінності, що спрямовують нас, представлені у вигляді ієрархії емоційно забарвлених думок: угорі – те, що нам «подобається» і що ми вважаємо привабливим, а знизу – ненависне [1].

Інтуїція – важлива для лідера якість, що полягає у застосуванні не лише технічних вмінь, а й життєвій мудрості до ухвалення ділових рішень. Вона природна для самосвідомого лідера. До слухання до самовідчуттів допомагає нам знайти сенс серед усіх цих даних і ухвалити найкраще рішення. Інтуїція нині важлива для лідерів більше, ніж будь-коли, саме тому, що вони просто потопають у потоках інформації.

Будь-який лідер, шляхом серб і помилок, створює для себе такий собі виточений мікрокосм набутого досвіду. Мозок постійно фіксує правила ухвалення рішень, які спрацьовують, а які – ні. Лідери повинні навчитися довіряти своїй інтуїції і це – результат власного досвіду. Самокерування – це концентрована сила, потрібна всім лідерам для досягнення поставленої мети [2].

Самокерування нагадує постійний внутрішній діалог, що являє собою складову емоційного інтелекту. Лідери, які майстерно володіють собою, є втіленням жвавого, оптимістичного ентузіазму, який забезпечує позитивний резонанс.

Лідери не можуть ефективно справитися з емоціями інших, якщо не приборкати своїх. Емоції лідера мають наслідки для суспільства. Лідери, що контролюють свої емоції, краще пристосовуються до змін і допомагають у цьому своїм організаціям.

Резонанс створює не лише хороший настрій лідера і його вміння говорити правильні речі, а й також набір узгоджених дій, які утворюють конкретний лідерський стиль. Чотири із стилів - ідейний, наставницький, приязний та демократичний – створюють резонанс, який підвищує продуктивність, а два інші – радикальний та командний – можуть стати у пригоді в певних ситуаціях, але ними треба користуватися обережно.

Результати засвідчують, що, за однакових умов для всіх, лідери, як застосовували стилі з позитивним емоційним впливом, давали кращі фінансові результати, ніж ті хто вдавався до інших підходів. Ідейний стиль: створює резонанс, бо заохочує людей іти до спільних мрій; має позитивний вплив на атмосферу; найкращий час для застосування – коли

для змін потрібне нове бачення або коли потрібно вказати чіткий напрям. Наставницький – створює резонанс, бо лідер пов’язує свої цілі з цілями організації; має позитивний вплив на атмосферу; може покращити продуктивність завдяки розвитку навичок. Приязний – створює резонанс завдяки гармонії і налагодженню зв’язку між людьми; має позитивний вплив на атмосферу; найкращий час для застосування - коли в команді існують незгоди, коли бракує мотивації у періоди стресу; або коли потрібно налагодити зв’язки.

Демократичний стиль також створює резонанс – цінує думки людей та сприяє виникненню відчуття належності і прихильності за допомогою особистого внеску; має позитивний вплив на атмосферу; найкращий час для застосування – для створення підтримки та згоди або для отримання важливого внеску від працівників [1].

Зараз необхідні лідери із баченням; лідери, що резонують; натхнення лідерство. Натхнення разом із тріадою складників емоційного інтелекту - впевненістю, самосвідомістю, емпатією – дає змогу лідерам сформулювати мету, значущу для них та відповідну для їхніх цінностей. Коли настає час змінити орієнтири, впевненість та вміння бути каталізатором змін допомагають полегшити перехід.

Лідерами стають, а не народжуються. Багато високоефективних лідерів природно опановують навички емоційного інтелекту. Дослідження показують, що чудові лідери створюють самі себе, протягом всього життя і роботи, набуваючи навичок, які сприяють їх ефективності. Справді, когнітивні навички постають як мінімальні навички, але вони потрібні людям для виконання звичайної роботи.

Навички емоційного інтелекту складають більшість важливих визначальних здібностей, так як завдяки навичкам самокерування зростають неймовірні успіхи організації та відповідно її прибутки.

Література:

1. Гоуламн Деніел, Бояціс Річард, Маккі Енні. Емоційний інтелект лідера. К.: Наш час, 2019. 288 с.

2. Воронкова Валентина, Кивлюк Ольга, Нікітенко Віталіна, Рижова Ірина. Stem-освіта як фактор становлення і розвитку smart-суспільства // Становлення і розвиток інформаційного суспільства як основи забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави». Матеріали Міжнародної науковопрактичної конференції 23–24 листопада 2017 року / Ред.-упорядник: д.філософ.н., проф. В.Г.Воронкова. - Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2017.- 276 с. С.81-84.

Комар Андрій,
магістр гр. 8.1219-ПЗС
факультету енергетики, електроніки та інформаційних технологій,
Інженерний інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)

РИСИ ГНОСТИЦИЗМУ У ПОСТМОДЕРНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: СПОСТЕРЕЖЕННЯ ТА СПРОБА АНАЛІЗУ

Гностицизмом у вузькому сенсі називають жменьку сект, які з'явилися незадовго до початку християнства у Римській імперії та зникли десь у III ст. н. е. До їхніх основних ідей можна зарахувати такі: ідея, що зримий матеріальний світ створено не єдиним Богом-Абсолютом, а Деміургом, злим божком нижчого рівня, який, можливо, має себе за Абсолют, але таким не є; ідея сакрального знання (гнозису), яке принесли якісь посланці Абсолюту чи світлих богів вищого рівня та яке допомагає людській душі визволитися з-під влади Деміурга та піднятися до суто духовних планів буття; схильність до складних ієрархій та систем богів; схильність до магічної практики; поділ людей на кілька своєрідних духовних каст, деякі з яких («пневматики», «духовні люди») розглядаються як природжені потенційні носії гнозису, деякі ж («гілики», «тілесні люди») – як біомусор, принципово сприйняти гнозис не здатний; наявність «іскри Божої», маніфестації Абсолюту, в душі гностика; наявність гуру, який і відкриває людині гнозис. Джерелами гностицизму на даний момент вважаються антична філософія, юдаїзм періоду Другого Храму, зороастризм та деякі інші релігії, синтезовані своєрідним чином; потім у цей синтез додається й християнство [4]. Одним з перших ідею ренесансу гностицизму як закономірного наслідка розвитку західної цивілізації висловив відомий протестантський філософ та політолог Е. Фогелін. Він визначав гнозис як пряме, безпосереднє сприйняття знання, яке не потребує критичної рефлексії та виключає її; нав'язування своєї позиції як безсумнівного Божественного Одкровення, але земними засобами (емоційними, вольовими та ін.). На думку Фогеліна, саме такими засобами послуговувалися вожді Реформації, коли нав'язували свою інтерпретацію Святого Письма своїй пастві; саме такі засоби склали основу Просвітництва, саме це складає суть гуруїзму, як суто релігійного, так і політичного (Ленін, Гітлер). Тісно пов'язана з описаним «іманентизація есхатону», розміщення Божественного начала у людській душі та людських переживаннях, а Царства Божого – у рамках земної історії (міф прогресу, комунізму та ін.). Підводячи підсумок, Фогелін писав про ризик завершення західної цивілізації гностичним

тоталітаризмом [5, 6, 7]. Як бачимо, аналіз Фогеліна спрямовано здебільшого на західну цивілізацію епохи модерну. На наш погляд, західна цивілізація епохи постмодерну ще більш гностична, і це закладено в самій логіці постмодерну.

Почнемо з концепту Злого Деміурга. Ідея, що наш Всесвіт – симуляція, проект якоїсь цивілізації вищого рівня, на даний момент досить поширена. Серед її апологетів у наукових та філософських колах необхідно згадати Н. Бострома, Р. Хансона, Б. Дайнтон; серед відомих людей, ключових для сучасного суспільства, їй симпатизує Ілон Маск, а якщо казати про мистецтво, то важко пройти повз культову кінотрилогію «Матриця»; також треба згадати твори Д. Галуя «Симулякрон-3», Ф. К. Діка «Убік» та ін. До популярності теорії Всесвіту-симуляції, вочевидь, перш за все доклав руку бурхливий розвиток комп'ютерних технологій, які створили «віртуальну реальність» та «інформаційний простір».

Водночас помітимо, що підозра, недовіра видимому світу, «примат розуму над поглядом» – супутниця постмодерну з самого його початку: його фундатори Маркс, Ніцше та Фройд атестуються П. Рікером як «філософи підозри». Підозра як принцип породжує конспірологію, яка супроводжувала постмодерн з самого початку («Протоколи Сіонських мудреців», ідея імперіалістичної змови в ідеології Радянського Союзу, ідея масонсько-єврейської змови в ідеології Третього Райху). Але та ж сама недовіра до видимого та впевненість в наявності деякої незримой сили, яка породжує видиме, але, на відміну від Бога традиційних релігій, не показує себе через видиме, а приховується за ним – основа теорії віртуального Всесвіту! У вищезгаданій «Матриці» Деміургові-Архітекторові підкоряються Агенти, таємничі люди-програми, замасковані під держслужбовців, які співпрацюють з держслужбовцями; і чи випадково такі класики сучасної конспірології, як М. Серрано та Д. Айк, водночас є неогностиками та гарячими прибічниками концепції Злого Деміурга?

Нарешті, сучасне інформаційне суспільство практично реалізує гностичні міфи, створюючи викривлену інформаційну реальність, яка відгороджує людину від реальності об'єктивної (фейки, «ехо-кімната», постправа та ін.) Інформація, яка дозволила б прорватися до об'єктивної реальності, в такому контексті стає чи не основною цінністю інформаційного суспільства, що знову ж таки нагадує гностичне сакральне знання, а прив'язаність цієї інформації до практичних контекстів (див., напр., [1]; загалом це ледь не загальне місце) асонує з практичною (магічною) спрямованістю гнозису. При цьому, хоча в інформаційному суспільстві доступ до знань є в кожного, сприйняти інформацію коректно, на жаль, здатен далеко не кожен: гостро стоїть проблема виховання нової еліти, яка могла б правильно послуговуватися інформацією. Таким чином, маємо все ту ж стратифікацію людей за здатністю сприйняти гнозис, яку ми помітили в гностицизмі. Причому Постмодерн відрізняється від інших

парадигм тим, що цілком розуміє свою сутність: викривленість інфопростору та гостра потреба в орієнтирі цілком усвідомлюються самим інфопростором, стають його сюжетами. Однак, проводячи подібні аналогії, необхідно бути обережним, оскільки є ризик сплутати їх з універсальними для людства рисами.

Якщо знову ж таки звернутися до «Матриці», то її протагоніст – програміст та хакер, той, хто має привілейований, «царський» доступ до інформації, доступ у ключі оперативному, практичному. За зауваженням російського дослідника гностицизму О. Д. Пантелєєва, концепт хакінгу добре асонує з гнозисом [3].

Якщо знову перейти від архітектоніки постмодерну загалом до конкретних постмодерних доктрин, то чи не основним лаятмотивом таких є знання («втрачені знання предків» та ін.), технологічність (конкретні методики досягнення просвітлення, які пропонують різні секти), все та ж іманентизація Божественного, про яку писав Фогелін (концепція «внутрішнього світла»). Висока ступінь інформатизації суспільства, на думку згаданого О. Д. Пантелєєва, є передумовою популярності псевдонаукових ідей (псевдонаука паразитує на залишкових знаннях про світ, неглибоких, але наявних) і знову ж таки асонує з проповіддю гностиків, цільовою аудиторією яких були люди, з Євангелієм знайомі, але знайомі поверхово [3].

Постмодерне інформаційне суспільство – суспільство мультикультуральне, простір для небаченого досі діалогу культур. На думку Л. М. Гумільова, саме на місцях зустрічі культур виникають гностичні системи, які він називав «антисистемами». Ми вже писали про суміш античного та юдейського елементів у гностицизмі; схоже на нього маніхейство виникло як синтез християнства, зороастризму та буддизму, на місцях культурних контактів виникли такі гностичні за своїм характером системи, як богомільство, катаризм, ісмаїлізм та ін. Гумільов пояснював це тим, що позитивні меседжі різних етносів та релігій принципово несумісні, і спроба звести їх воєдино призведе до того, що Бог однієї з релігій неминуче перетвориться на Злого Деміурга [2, с. 183-202]. Тут не можна не згадати європейський езотеризм кінця XIX – початку XX ст., праці Блаватської та Реріхів, де спроба синтезу західних та східних релігій призвела до перетворення Бога Св. Письма на Злого Деміурга (теософи прямо називали гностиків своїми вчителями), хоча, судячи з усього, до такої інтерпретації Бога доклало руку ще захоплення Блаватської Каббалою.

Цікавим прикладом гностицизму як наслідку дисонансу етнічних імперативів, на наш погляд, є «Чорна книга Арди» Н. Некрасової та Н. Васильєвої. Цей текст є переказом історії Легендаріуму Дж. Р. Р. Толкіна, де Еру Ілуватар (Бог-Творець) позиціонується як Злий Деміург, а Мелькор (Диявол) – як гностик, який відкрив, що Еру не є істинним та єдиним

Богом. Цей текст не слід вважати простим антихристиянським бунтом, оскільки «Чорна книга Арди» просякнута досить таки етичними мотивами; крім того, одна з авторес (Некрасова) через кілька років по написанню книги прийняла православне хрещення, та й іншу, наскільки нам відомо, важко назвати антихристиянкою. Скоріше, враховуючи близькість «Чорної книги Арди» до російської класичної літератури (гуманізм, психологізм...), це можна вважати саме наслідком дисонансу між російським та англійським етнорелігійними імперативами (Толкін писав свій Легендаріум саме як «міфологію для Англії»), через який і не вдалося авторкам впізнати Бога в Еру Ілуватарі. Химеричне зхрещення різних культур та релігій наявне і в «Матриці».

Висновок. Як ми бачимо, гностицизм присутній у постмодерному суспільстві на багатьох рівнях: як у загальній архітектоніці (інформаційна природа, імператив підозри, мультикультурний дух), так і в вигляді конкретно гностичних доктрин (наукові гіпотези гностичного штибу, літературно-філософські твори з гностичними мотивами, псевдонаукові неогностичні концепції). Але характер цієї спорідненості ще необхідно дослідити глибше.

Список використаних джерел:

1. Алексеева И. Ю. Информация и интеллект как ценности современной эпохи // Информационное общество, 2009, вып. 1. С. 42-49;
2. Гумилёв Л. Н. Конец и вновь начало. Популярные лекции по народоведению. – М.: Айрис-Пресс, 2008. 384 с.
3. Пантелеев А. Д. Раннее христианство и современная поп-культура [відеозапис] : https://www.youtube.com/watch?v=_nNmT88xrKY (Дата звернення: 26.09.2019)
4. Ткаченко А. А. Гностицизм // Православная Энциклопедия, Т. 11. – М.: Православная Энциклопедия, 2006. С. 627-638.
5. Фогелен Э. Гностицизм – природа современности [Электронный ресурс]: <https://antimodern.wordpress.com/2009/06/16/voegelin01/>
6. Фогелен Э. Гностическая революция. Пуритане [Электронный ресурс]: antimodern.ru/voegelin02/
7. Чернявская А., Маштаков Д. «Бытие между»: пролегомены к политической теории Эрика Фёгелина // Логос, т. 25, № 6, 2015. С. 180-195.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАНДАРТІВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ

Продукти харчування є джерелом життя і здоров'я для людини, але, на жаль, протягом останніх десятиліть цей факт перестав бути пріоритетним для виробників сировини. Масові отруєння і навіть смерті спричинені вживанням тих чи інших продуктів вже не є рідкістю навіть для багатьох індустріально розвинених країн. В процесі виробництва продуктів активно застосовуються нові хімічні харчові добавки, ГМО, консерванти, які загрожують здоров'ю і безпеці людини. Тому зараз це питання є об'єктом особливої уваги фахівців і громадськості в усьому світі. Контролем застосування шкідливих домішок, а також проблемою харчових захворювань займаються такі організації як Всесвітня організація охорони здоров'я, Продовольча і сільськогосподарська організація, а також Комісія Кодекс Аліментаріус. Рекомендації Кодексу Аліментаріус є орієнтиром для міжнародних вимог щодо безпеки продукції, а також відправною точкою для вимог на національному рівні. Тому принципи побудови системи НАССР (англ. Hazard Analysis and Critical Control Point), які присутні в документах Кодексу Аліментаріус (Додаток САС / RCP 1-1969, 3 вид. (1997) «Принципи системи НАССР»), прийняті в 120 країнах світу або відображені в національних стандартах [2].

НАССР – система безпеки, розроблена для підприємств, які займаються виробництвом харчових продуктів (сировина, напівфабрикати), а також підприємств, продукція яких застосовується в харчовій промисловості і впливає на її безпеку. Система НАССР контролює не фінальний продукт, а весь процес виробництва, починаючи від обробки сировини, закінчуючи процесом споживання продукту. Перевагою системи є ідентифікація небезпечних чинників (мікробіологічні, токсичні, механічні, фізичні і т.д.) і вдосконалення процесів, що дозволяють виключити вплив даних факторів [1]. В Україні загальнодержавна концепція впровадження принципів НАССР знаходиться в стадії формування, про що свідчить Закон України «Про Безпечність та якість харчових продуктів» (розділ III. Права та обов'язки виробників и продавців (постачальників), стаття 20. Обов'язки виробників та продавців (постачальників). Впровадження системи менеджменту, яка побудована на

основі принципів НАССР, в діяльність українських підприємств надасть ряд значних переваг. По-перше, це дозволить скоротити витрати ресурсів на підприємстві. Крім того, це підвищить кваліфікованість співробітників працевлаштованих на підприємстві, що в свою чергу забезпечить стабільність якості продукції. Введення системи також дозволить значно заощадити фінансові кошти, дозволить подолати бар'єри, надасть додаткові переваги. Система також підвищить рівень довіри і допоможе у формуванні концепції безпечної продукції.

Сьогодні однією з ключових умов участі в міжнародній торгівлі харчовими продуктами є здатність каїни-експортера з конкретного підприємства забезпечити безпеку продукції. Основним фактором, що визначає конкурентоспроможність продукції є його якість. Якість продуктів харчування характеризується в першу чергу показниками безпеки. Перевагою системи є ідентифікація небезпечних чинників (мікробіологічні, токсичні, механічні, фізичні вдосконалення процесів, що дозволяють виключити вплив даних факторів [1].

Система НАССР була таємно розроблена в США в 1960 році на підприємстві Pillsbury, яке співпрацювало з NASA. Саме в цей час кампанія активно займалася безпекою їжі для американських астронавтів [4]. В Україні загальнодержавна концепція впровадження принципів НАССР знаходиться в стадії формування, про що свідчить Закон України «Про Безпечність та якість харчових продуктів» (розділ III. Права та обов'язки виробників и продавців (постачальників), стаття 20. Обов'язки виробників та продавців (постачальників) [4]. Існує 7 етапів розробки плану НАССР. Етап 1 – це визначення аналіз небезпек. Ідентифікація небезпечних факторів і оцінка ризиків, харчування, починаючи з моменту отримання сировини підприємством до моменту кінцевого споживання, включаючи всі стадії життєвого циклу продукції (обробку) з метою виявлення потенційного ризику і визначення необхідних заходів для його усунення. Етап 2 – ідентифікація процедур, що охоплюють постачання сировини, що можуть контролюватися організацією. Етап 3 – аналіз критичних точок на предмет відповідності зазначеним параметрам. 4 етап - дозволяє забезпечити контроль критичних контрольних точок на основі планованих заходів або спостережень. Етап 5 – визначення заходів для усунення невідповідностей, які вживаються, коли результати моніторингу свідчать про порушення критичних меж або відсутності контролю. Розробка коригувальних дій і застосування їх в разі негативних результатів моніторингу. Етап 6 – встановлення процедур верифікації системи НАССР для підтвердження її функціонування. Розробка процедур перевірки, які повинні регулярно проводитися для забезпечення результативного функціонування системи. Етап 7 полягає на фіксуванні результатів функціонування системи НАССР. Документування всіх процедур системи, форм і способів реєстрації даних [1]. Найбільш популярною є «система

менеджменту якості міжнародного стандарту ISO 9001: 2008, в основі якого універсальні вимоги до забезпечення виконання організацією вимог до продукції на основі процесного підходу. Стандарт ISO 9001: 2008 є основою побудови системи менеджменту якості в будь-якій організації, незалежно від сфери діяльності, технологій, кваліфікації і кількості співробітників, а також інших особливостей. Але універсальність даного стандарту має і зворотну сторону. Вона не дозволяє врахувати особливості ряду галузей промисловості, де вимоги до якості, безпеки, екологічності є значно вищими, отже, в цій ситуації застосування вимог стандарту ISO 9001: 2008 є недостатнім [2]. У 2001 році організація зі стандартизації (ISO) розробила стандарт ISO 15161, який містить рекомендації щодо застосування вимог стандарту ISO 9001 в харчовій промисловості, враховуючи всі особливості виробництва. Цей стандарт також містив в собі загальні принципи HACCP. Однак стандарт ISO 15161 визнали не відповідним сучасним вимогам якості продукції. У зв'язку з цим Міжнародна організація зі стандартизації (ISO) розробила і опублікувала в 2005 стандарт ISO 22000: 2005 «Системи менеджменту безпеки харчової продукції. Необхідні програми створення необхідних умов для виробництва харчової продукції), що включають процедури санітарної обробки приміщень і обладнання, гігієни працівників і т.д. В Україні в більшості випадків ці заходи здійснювалися і здійснюються без впровадження систем менеджменту, а виконуються тільки на основі санітарних правил і норм, розроблених для всіх галузей промисловості [4].

Після розробки програм-передумов в рамках побудови СМ на основі вимог ISO 22000 здійснюється розробка заходів з управління небезпечними чинниками в контрольних точках (КТ) та відповідної організації управління критичними контрольними точками (ККТ) відповідно до плану HACCP. Особлива увага в стандарті приділяється системі моніторингу в КТ і ККТ, в рамках якої забезпечується виконання необхідних вимірювань і спостережень, які підтверджують перебування контрольованих параметрів в запланованих межах. У разі їх перевищення застосовують коригувальні дії. Крім того, система HACCP підлягає періодичній верифікації з метою підтвердження їх результативності. Верифікація здійснюється на основі зовнішніх і внутрішніх перевірок, аудитів СМ. Рекомендації впровадження даного стандарту наведено в ISO 22004: 2005 «Системи менеджменту безпеки харчової продукції. Рекомендації щодо застосування ISO 22000: 2005» [3]. HACCP, для українських підприємств надасть ряд значних переваг. По-перше, це дозволить скоротити витрати ресурсів на підприємстві. Крім того, це підвищить кваліфікованість співробітників працевлаштованих на підприємстві, що в свою чергу забезпечить стабільність якості продукції. Введення системи також дозволить значно заощадити фінансові кошти за рахунок зниження частки брак та великої кількості рекламаций, дозволить

подолати бар'єри, надасть додаткові переваги. Система також підвищить рівень довіри і допоможе у формуванні репутації.

Список використаних джерел:

1. Водянка, Л., Перспективи впровадження системи HACCP у процесі виробництва харчової продукції /Л. Водянка, Н. Кутаренко // Регіональна економіка. – 2013. – С.185-194.
2. Новіков, В; Никитюк, О, Особливості моделі системи управління безпечністю харчових продуктів за ISO 22000:2005 та необхідність впровадження стандартів ISO серії 22000 в Україні, офіційний сайт ЧП Новіков В.В., – Режим доступу : <http://www.novikov.biz.ua>.
3. Nirmal S. Handbook of food products manufacturing [Електронний ресурс] / Sinha Nirmal // 2. – 2007. – Режим доступу до ресурсу: <https://ru.book2.org/book/563832/cb00ba>.
4. William H. Sperber. Ph.D., and Richard F. Stier. Happy 50th Birthday to HACCP: Retrospective and Prospective//Food Safety Mag. 2009/2010 г. – 42-46 с.

Коновалова Вікторія,
магістр спеціальності дизайн
Національний університет «Запорізька політехніка»
(Запоріжжя, Україна)

НАУКОВІ ВИМІРИ ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ВІЗУАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ СУЧАСНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Дослідницький інтерес до візуальних комунікацій, особливо до тих, які реалізуються в глобальній мережі - Інтернеті, сприяє виявленню та аналізу конкретних комунікаційних практик соціальних суб'єктів. В рамках даного дослідження пропонується розгляд візуальних комунікацій сучасного університету засобами графічного дизайну. Комерційний успіх університету багато в чому визначено візуальною політикою. Візуальні комунікації - це окрема область дизайну, яка стала формуватися в 1950-і роки. Метою її було необхідність вивчення комплексу проблем, пов'язаних із взаємодією системи «людина - середовище». Сьогодні вона стала важливим компонентом сучасного споживчого ринку. Візуальні комунікації працюють на основі зорового сприйняття. Зір - потужний канал сприйняття, він переважає над іншими органами почуттів, здатне схилити людину до різних дій. Дизайнери, що працюють над створенням візуальних комунікацій, формують образи, за допомогою яких відбувається ідентифікація і запам'ятовування бренду. Професійно створений образ в результаті у споживача викликає саме ті асоціації, які потрібні бренду. Як зазначає І.Рижова, «Дизайн створює свої унікальні властивості з метою впливати на людину синтетичними асоціаціями, багатством знань і емоцій – стійкою виразністю звуку, кольору, тону, форми, масштабу, ритму – художнього образу і цим впливає на всі сфери буття, в т.ч. і на дизайнерські технології» [1].

Комунікації, які реалізує університет в глобальній мережі, мають візуальний характер, так як транслиують ретельно сконструйований образ університету для електронної громадськості, серед якої можна виділити наступні можливі цільові групи: 1) абітурієнти; 2) студенти (перша вища освіта), які навчаються на бюджетній основі; 3) студенти (перша вища освіта), які навчаються на комерційній основі; 4) батьки абітурієнтів та учнів; 5) випускники; 6) учні структур додаткової освіти; 7) науково-педагогічний склад вузу; 8) суб'єкти ринку науково-дослідних робіт; 9) суб'єкти ринку дослідно-конструкторських робіт; 10) суб'єкти ринку консультаційних послуг; 11) суб'єкти ринку інноваційних послуг; 12) федеральні органи влади; 13) місцеві і регіональні органи влади; 14) підприємницька спільнота; 15) місцеве населення; 16) наукове співтовариство; 17) українське освітнє співтовариство; 18) закордонне

освітнє співтовариство; 19) різні фонди, організації, асоціації; 20) ЗМІ (в тому числі журналісти електронних ЗМІ, блогери).

Саме сконструйований візуальний образ університету для електронної громадськості виступає єдиною реальністю. А його інформаційна підтримка і просування ідентифікують університет в глобальній мережі в ситуації гострої конкуренції на ринку освітніх послуг і науково-технічних відкриттів. Інтернет-представництво університетів стає невід'ємним інструментом реалізації комунікаційних стратегій вузів, які прагнуть зайняти лідируючі позиції в міжнародних рейтингах і стати «центром переваги» в науково-освітній сфері. Комунікаційні стратегії українських ВЗО орієнтуються на формування відкритості та впізнаваності - атрибутивних характеристик сучасного конкурентоспроможного університету. А це обумовлює необхідність ефективного використання візуальних комунікацій університету у процесі позиціонування, участі в мережових партнерських програмах, просування на ринок освітніх і наукових продуктів. Візуальна комунікація університету стала центральним аспектом життя спільноти, і значна її частина здійснюється побічно, символічними засобами: словами, знаками і символами всіх видів. Візуальна комунікація університету об'єднує у собі мову, писемну мову і образи з метою створення повідомлень, які будуть естетично приємні погляду глядача, зможуть бути сприйняті аудиторією на інтелектуальному і емоційному рівнях і забезпечать глядачів необхідною інформацією. Будучи виконаними належним чином, роботи графічного дизайнера визначають, інформують, інструктують, інтерпретують, спонукають і переконують. Теорію візуальних комунікацій університету цікавлять знаки і знакові системи в їх прямому, хоча і більш вузькому розумінні, наприклад, товарні (фірмові) знаки, дорожні знаки, різні типи маркування і т. д. Візуальні комунікації - це область дизайну, пов'язана з спонуканням людини до якої-небудь дії шляхом повідомлення їй про ці дії в формі знака, малюнка, кольору і т.д. З розвитком графічного дизайну візуальні об'єкти стають доступні людині, а точніше, оточують його повсюдно. Графічний дизайн займає досить міцні позиції у сфері масової інформації. Його об'єкти використовуються у рекламі, кіно, телебаченні, видавничій діяльності тощо. Розвиток комп'ютерної графіки, створення рекламних роликів сприяють появі нових виразних форм і мають велике значення для розвитку візуальної культури. Поняття «візуальна культура» знаходить все більш часте вживання, стаючи об'єктом багатьох досліджень [2]. Розвинуте інформаційне суспільство забезпечує можливості комунікації. Сучасні інформаційні технології дозволяють зводити всі канали інформації (текст, зображення, анімація, звук) в інтерактивному режимі, відкриваючи нові можливості зберігання, трансляції, тиражування інформації та перетворюючи Інтернет в єдине інформаційне середовище [3]. Створювані графічним дизайном зображення є об'єктами, які є частиною споживчого

ринку, виробництва, культури. Саме з графічним дизайном пов'язані в даний час процеси візуалізації, що займають домінуючі позиції в масовій культурі. Логотип – коротке текстове позначення, що складається з одного слова або поєднання кількох слів і править за символічне позначення університету, його продукту тощо [3]. Існує наукова дисципліна, що допомагає зрозуміти процес сприйняття і осмислення візуальних явищ, - ця наука називається семіотика, наука про знаках. Вона включає в себе дві основні теорії - першу, відому як семіотична, яку розробив американський філософ К.С. Пірс, і другу, семітологіческую, розроблену швейцарським лінгвістом Фердинандом де Соссюром. Семіотика - це наука про знаках і символах, їх вплив на мову і комунікацію. Знаки і символи допомагають дизайнерам доносити до глядача необхідну інформацію, є одним з найбільш ефективних засобів комунікації. Семіотика з'явилася на самому початку XIX століття в результаті наукових пошуків в області лінгвістики американського філософа Чарльза Сандерса Пірса. У своїй роботі з семіотики він привів класифікацію знаків, розділивши їх на три основні типи: піктограми, символи та індекси. Піктограми - це реалістичні уявлення об'єктів або речей в формі спрощених ілюстрацій або фотографій, які легко сприймаються глядачем. Символи - це довільні знаки, які не характеризуються очевидним подобою з репрезентованою об'єктом або реччю. Оскільки взаємозв'язок між знаками та їх значенням умовна, нам необхідно встановити способи сприйняття і розуміння знаків. Для цього ми використовуємо коди. Коди, способи розуміння знаків, можуть розглядатися як система умовностей і звичаїв, пропонована нашою культурною традицією. Більш того, те, що ми називаємо культурою в загальнолюдському сенсі, можна охарактеризувати як набір кодів. Виявлення наукових вимірів формування моделі візуальних комунікацій сучасного університету буде сприяти його престижності, конкурентоспроможності, інтеграції в європейський простір.

Список використаних джерел

1. Воронкова Валентина, Кивлюк Ольга, Нікітенко Віталіна, Ригова Ірина. Stem-освіта як фактор становлення і розвитку smart-суспільства // Становлення і розвиток інформаційного суспільства як основи забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави». Матеріали Міжнародної науковопрактичної конференції 23–24 листопада 2017 року / Ред.-упорядник: д.філософ.н., проф. В.Г.Воронкова. - Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2017.- 276 с. С.81-84.
2. Ригова І.С. Культура як найбільш фундаментальний спосіб людського буття// Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2011. Вип.46. С. 126-134.
3. Ригова І.С. Дизайн в технічних вузах // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2009. Вип.37. С. 87-95.
4. Ригова І.С. Становлення і розвиток дизайну як духовно-практичного феномена в інформаційно-культурному просторі // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2009. Вип.36. С. 211-224.

Кононенко Єлізавета,
магістр гр.8.0739-ПМ-з,
Інженерний інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАНДАРТІВ МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Рациональне використання інформаційних технологій в охороні здоров'я є актуальним завданням для медиків і регламентовано в основоположних нормативних документах. До медичним закладам пред'являється величезна кількість вимог в області професійної діяльності, фінансів, з боку суспільства і пацієнта. Практичне розв'язання більшості проблем неможливо без інформатизації медицини. Сьогодні на шляху впровадження інформаційних технологій в медичних установах багато проблем: немає єдиного програмного забезпечення, відчувається серйозний недолік фінансових коштів, не вирішено питання класифікації і термінології інформаційних систем. Все це обумовлює нагальну потребу і необхідність створення системи інформаційного забезпечення пацієнтів і медиків. У «практичній» охороні здоров'я є повсякденна потреба, зумовлена зростаючими обсягами даних і необхідністю активної участі самого пацієнта у лікувальному процесі. Організація інформаційного простору медичного закладу - складний і трудомісткий процес, спрямований на вирішення професійних, організаційних і соціальних завдань. У статті розглянуті питання застосування інформаційних технологій в практиці медичного закладу з метою перетворення його інформаційного простору в середу узгодження для співробітників і пацієнтів. Описується система інформаційного забезпечення, що включає основні інформаційні ресурси, технології та шляхи отримання інформації. Різні за значимістю, за вимогою, витратністю в сукупності вони формують інформаційний простір медичного закладу [1, 3]. Медична інформаційна система виступає в якості комплексного інформаційного ресурсу, що забезпечує повний спектр функціональних можливостей, спрямованих на забезпечення науково-практичного та лікувально-діагностичного процесу. У статті також обговорюються цікаві аспекти створення нового ресурсу - інформаційного центру медичної установи, який сприяє підвищенню доступності спеціалізованої та кваліфікованої медичної допомоги на основі вдосконалення інформаційного забезпечення. Сучасні умови та нормативні документи фактично диктують необхідність інформатизації медичної установи. Практична ж сторона розвитку цього напрямку ще недостатньо широко розкрита в літературі. Два останніх десятиліття йде

успішний розвиток ринку медичних інформаційних систем і їх впровадження в практику охорони здоров'я. Прийнято протоколи медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги які діють на підставі Положення про Реєстр, затвердженого Наказом МОЗ України від 28.09.2012 року, № 751 "Про створення та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги в системі Міністерства охорони здоров'я України" та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 29 листопада 2012 року, № 2004/22316. ,які визначають мету, принципи, загальну архітектуру, основні етапи створення інформаційної системи у сфері охорони здоров'я, механізм управління та ресурсного забезпечення її створення і супроводу. В даний час в системі охорони здоров'я України відбувається важлива подія - це побудова якісно нової системи стандартизації медичної допомоги на основі використання Методики з розробки клінічних настанов, медичних стандартів, уніфікованих клінічних протоколів та локальних протоколів медичної допомоги на засадах доказової медицини. Організація відновного лікування (ВЛ) - складне і багатокомпонентне поняття, що об'єднує два аспекти: об'єктивний (організація відновного лікування на первинному рівні надання медичної допомоги) та суб'єктивний (відновне лікування, як воно сприймається медичними працівниками та пацієнтами) [5]. Модель відновного лікування, яку запропонував А. Donabedian для оцінки якості медичної допомоги і яка широко використовується в організації охорони здоров'я в країнах світу, базується на трьох основних компонентах: процесі, структурі і результативності [7, 8]. За останні 20 років загальна потреба в медичній реабілітації зростає в 5,4 раза. Окрім підвищення рівня захворюваності людей, це обумовлено суттєвим прогресом у розробці і практичному застосуванні нових методів і засобів реабілітації. Дослідниками доведено, що медична реабілітація є різнодоступною для хворих із різною патологією. При хворобах опорно-рухового апарату вона використовується в 5,7 раза відносно частіше порівняно з іншими хворобами. Це є результатом історичного розвитку медичної реабілітації, який почався саме з цих хвороб. Водночас суттєво рідше медична реабілітація використовується стосовно хвороб системи кровообігу (у 2,7 раза), хвороб органів дихання (у 6,7 раза), хвороб органів травлення (у 2,7 раза), що потребує прискореного розвитку її адекватних методів і засобів з метою більш позитивного впливу на громадське здоров'я [4, 6]. У сучасних умовах розвитку системи охорони здоров'я основним резервом збільшення можливостей медичної реабілітації є її розвиток на первинному рівні медичної допомоги шляхом відповідної підготовки сімейних лікарів і створення на лікарських амбулаторіях відповідних умов та організація лікарень відновного лікування у складі госпітальних округів [1, 3]. Ефективна організація відновного лікування, особливо на первинному рівні надання медичної допомоги в умовах пріоритетного

розвитку загальної лікарської практики на засадах сімейної медицини, неможлива без сучасного інформаційного забезпечення [2].

Впроваджувана якісно нова система стандартизації має наступні характеристики:

- Нова система уявлень трьома новими типами документів: Уніфіковані клінічні протоколи медичної допомоги, медичні стандарти, клінічні рекомендації.
- Клінічні протоколи медичної допомоги і медичні стандарти розробляються на принципах доказової медицини (ці розробки засновані на клінічних рекомендаціях (третинні джерела доказової медицини).
- Документи розробляються не за медичною спеціальністю, а за темою (Артеріальна гіпертензія, ішемічний інсульт та ін.)
- Документи розробляються мультидисциплінарними групами (представники всіх зацікавлених спеціальностей) - важливо методичний підхід, який застосовується в усьому світі.
- Розроблені документи мають термін наступного перегляду, проходять етап публічного обговорення (протягом одного місяця знаходяться на сайті МОЗ України).

Головне те що уніфіковані клінічні протоколи медичної допомоги і медичні стандарти мають індикатори якості, за якими можна оцінити якість наданої медичної допомоги за певний період, в певному закладі охорони здоров'я, регіоні, в системі МОЗ України[2].

Цей інформаційний ресурс має затверджені МОЗ України Медичні стандарти, Уніфіковані клінічні протоколи медичної допомоги, проектні документи для обговорення, також третинні джерела доказової медицини - Клінічні рекомендації як оригінальні, так і адаптовані - на основі яких здійснювалася розробка стандартів і протоколів. Розробники медико-технологічних документів знайдуть тут нормативні документи, які відносяться до системи стандартизації медичної допомоги, посібник для розробників, опитувальник AGREE для оцінки якості клінічних рекомендацій та обґрунтованого вибору прототипів, а також інші методичні документи, які будуть корисні. З метою належного інформаційного забезпечення медико-технологічних документів Державний експертний центр МОЗ України забезпечує для робочих груп, затверджених наказами МОЗ України, доступ до міжнародних баз інформації та організацій, які працюють в сфері поширення принципів і методів доказової медицини, розробки клінічних рекомендацій і стандартів медичної допомоги, в першу чергу GIN (Міжнародна мережа рекомендацій) та ADAPTE (Міжнародна організація по методологічній підготовці адаптації рекомендацій) [4, 6].

Розроблено концептуальну модель інформаційного забезпечення відновного лікування на первинному рівні надання медичної допомоги, що складається з наступних блоків: інформація на вході, практична реалізація

відновного лікування в практиці ЛЗП-СЛ та результати застосування відновного лікування, кожен із яких має комплекс своїх складових. Умовами впровадження в практичну діяльність на первинному рівні надання медичної допомоги запропонованої моделі є:

- на рівні галузі охорони здоров'я: створення єдиної системи класифікаторів і кодування медичної інформації, сертифікації медичних інформаційних технологій, гармонізації основних міжнародних стандартів обміну медичними даними;

- на рівні закладів охорони здоров'я: повна комп'ютеризація закладів охорони здоров'я з забезпеченням доступу до мережі Інтернет, навчання медичних працівників користуватися оргтехнікою і використовувати інформаційні ресурси та наявність для цього робочого часу.

Впровадження запропонованої моделі в практику охорони здоров'я дозволить за рахунок забезпечення сімейних лікарів всебічною нормативною, науковою та методичною інформацією з питань організації відновного лікування значно підвищити рівень його використання та ефективність застосування.

Список використаних джерел

1. Голяченко А.О. Реабілітація в діяльності сімейного лікаря / А.О. Голяченко // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. 2006. № 3.С. 108-109.
2. Голяченко А.О. Організація медичної реабілітації на рівні первинної медико-санітарної допомоги / Голяченко А.О., Слабкий Г.О. // Охорона здоров'я. 2007. № 1. С. 114-115.
3. Первинна медико-санітарна допомога/сімейна медицина: [монографія] / З.М. Митник, Г.О. Слабкий, Н.П. Крижина; за ред. В. М. Князевича; МОЗ України. К., 2010. 404 с.
4. Реабилитация инвалидов с нарушениями функции опоры и движения / Под ред. Л.В. Сытина, Г.К. Золоева, Е.М. Васильченко. Новосибирск, 2003.384 с.
5. Реабилитация инвалидов. Словарь основных терминов и понятий / Сост. Е.М. Старобина, Е.О. Гордиевская, К.А. Каменков, К.К. Щербина [и др.]; под ред. Е.М. Старобиной. СПб.: Эксперт, 2005. 94 с.
6. Справочник по медико-социальной экспертизе и реабилитации / Под ред. М.В. Коробава и В.Г. Помникова. СПб.: Гиппократ, 2003. 800 с.
7. Donabedian A. The Epidemiology of quality / A. Donabedian // Inquiry. - 1994. - Vol. 22. P. 292.
8. Donabedian A. The quality of care: How can it be assessed / A. Donabedian // JAMA. 1988. Vol. 260, № 12. P. 1743–1748.

Крайнік Олена,
к.е.н., доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Національний університет «Запорізька політехніка»
(Запоріжжя, Україна)
Дацько Наталія,
ст. групи БАД-417
Національний університет «Запорізька політехніка»
(Запоріжжя, Україна)

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА МОЛОДІ ЯК УМОВА УСПІШНОЇ АДАПТАЦІЇ ДО ЖИТТЯ В ЦИФРОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Сучасна людина, а також сучасний етап розвитку цивілізації стають немислимими без існування та використання інформаційних технологій для того, щоб своєчасно, вміло, швидко, якісно й адекватно сприймати, обробляти і використовувати інформацію, яка має величезний вплив на все її існування.

На формування особистості, ступеня громадської активності та загальної культури, завжди впливала інформація, тому проблема, яка пов'язана із формуванням інформаційного суспільства стає дуже актуальною.

Інформаційний рівень сучасної людини визначається його інформаційною культурою, а інформаційна культура особистості, як культура взагалі, відображає активну творчу діяльність людини, і відповідно, розвиток самої людини, як суб'єкту цієї діяльності. [1, с. 151]

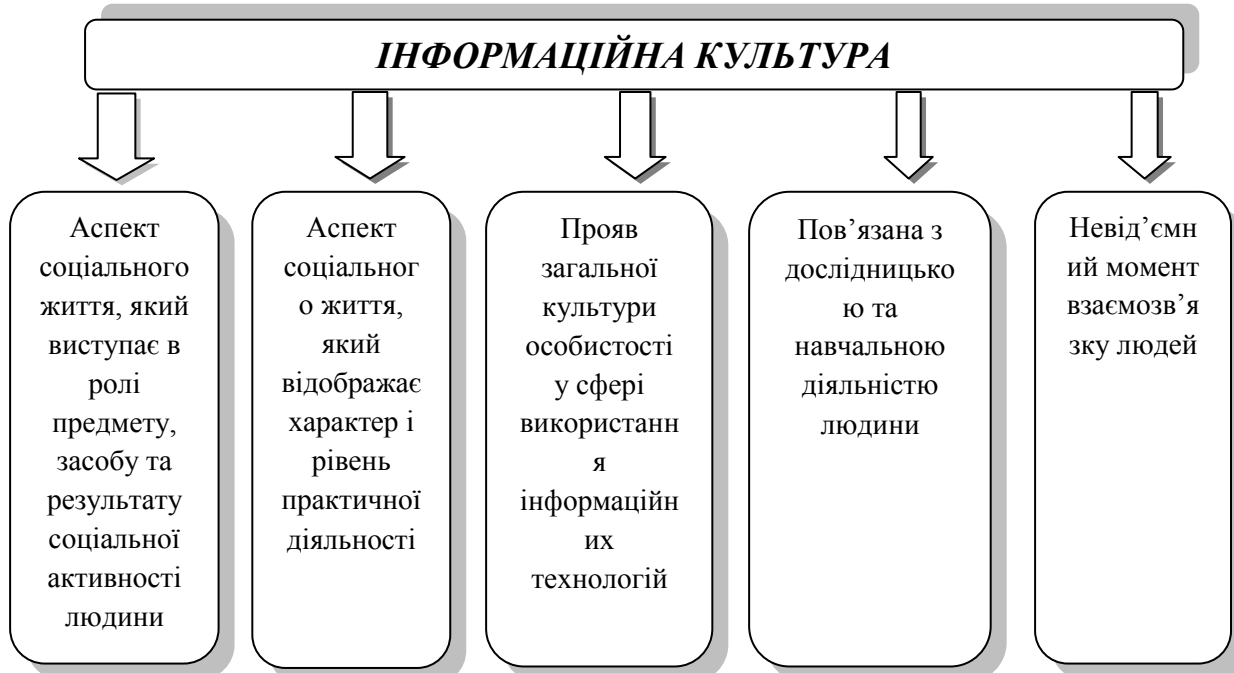

Рисунок 1. Основні поняття інформаційної культури

Проблему формування інформаційної культури досліджували такі вчені, як Ю. Дорошенко, А. Коломієць, М. Жалдак, Р. Гуревич, Н. Ничкало, М. Бухаркіна, В. Монахова, Ю. Машбиць, Є. Полат та ін.

Для того, щоб підвищити інформаційну культуру особистості, потрібно більше уваги приділяти організації інформаційної освіти, яка має особливе значення в інформаційному суспільстві.

Людина, в умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій, стає більш залежною від інформації, яка її оточує. Соціальні Інтернет-мережі є одними із інструментів впливу на свідомість населення, а особливо молоді. Але наслідки тісного користування таких мереж можуть бути як позитивні так і негативні. Одним із негативних наслідків слід відмітити повну довіру інформації, яка публікується в мережі.

Одним з основних напрямів процесу інформатизації є індивідуальний розвиток особистості. В умовах інформатизації освіти, цей напрям диктує потреби сучасного суспільства. Процес навчання потрібно організувати так, щоб особистість, яка обдарована, могла з захопленням працювати над своїми ідеями, а також з цікавістю оцінювати результати своєї праці [2].

Тому кожную дитину потрібно навчати освоювати, перетворювати й використовувати у практичній діяльності велику кількість інформації. З урахуванням індивідуальних здібностей та використання інформаційних технологій можна організувати навчальний процес, який буде направлений на особистість обдарованої дитини.

Для того, щоб стимулювати самостійну пізнавальну діяльність та підвищити ефективність самостійної роботи, потрібні нові інформаційні технології, які допоможуть відкрити доступ до нетрадиційних джерел інформації [5, с.69-79].

Прискоренню науково-технічного прогресу, інтелектуалізації усіх видів людської діяльності, а також створенню якісно нового інформаційного середовища сприяють процеси, що відбуваються у зв'язку з інформатизацією суспільства [3, 46].

Таким чином, якщо суспільство, яке дбає про свою молодь і обдарованих особистостей, має усвідомити, що забезпечення і підтримка перспективних інноваційних освітніх педагогічних проектів, а також стимулювання творчої активності учасників проектів, можливе при використанні інформаційних комп'ютерних технологій та інтернет. На сьогоднішній день дія інформаційних потоків, які оточують кожную людину, особливо молодь, настільки різноманітна, що вимагає від неї не тільки знання законів інформаційного середовища, а також уміння орієнтуватися в них, і безпосередньо брати участь в його формуванні та перетворенні, й сприянні інформаційним контактам. Інформаційна культура особистості органічно пов'язана з особливостями інтелектуального розвитку [4, с. 114].

Список використаних джерел:

1. Василиків І. Формування інформаційної культури майбутнього вчителя маркетингу // *молодь і ринок* №3 (74), 2011. с.151
2. Сергієнко Т, Крайнік О. Теоретичні аспекти особливостей міжнародного співробітництва у галузі освіти в Україні // *Тези доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції «Реалізація спільних міжнародних проектів та реформування відносин: наука, виробництво і ринок»*. Відповідальний за випуск П.О.Тесленко // *Project, program, Portfolio Management* – Одеса, 2018. С. 53-55.
3. Шкляр В.М. ІКТ-освіта без кордонів, модернізація освіти в умовах інформатизації суспільства // *Київ: Педагогічна освіта Scientific Journal «ScienceRise»* №1/5(18), 2016. С.42-47.
4. Вощенко В. Інформаційна культура як квінтесенція постіндустріального суспільства / В. Вощенко // *Актуальні проблеми сучасного документознавства: методологія та практика підготовки фахівців із документознавства та інформаційної діяльності: зб. навч.-метод. і наук. – дослідн. матеріалів Усеукр. наук.-практ. семінару. – Полтава : ПолтНТУ, 2014. – С. 114 – 118.*
5. Воронкова В.Г.Формирование нового мировоззрения, нового человека, нового общества будущего Антропологические измерения философских исследований: Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. академика В. Лазаряна. 2013. Вип.3. С.69-79.

Крупа Андрій,
магістрант групи МЕН-18-1мд,
Інженерний інститут Запорізького національного університету,
(Запоріжжя, Україна)

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Реалії сьогодення свідчать, що в сучасних умовах, розвиток інформаційних технологій і використання інформаційних ресурсів є продуктом інтелектуальної діяльності сучасного суспільства, що обумовлює актуальність певних методичних підходів до використання нових інформаційних технологій щодо забезпечення сталого розвитку українського суспільства. Для дослідження даної проблеми особливу значимість мають роботи, присвячені використанню новітніх інформаційних технологій, таких вчених як В.Варенко, Ю.Юхименко, Л.Філіппова А.Кобелєв, В.Сладкова і А.Чубукова. Щодо використання інформаційного моніторингу, то дане питання досліджується А.Кириленко, Г.Малик, М.Цивін і ін. Проблемами вивчення інформаційних процесів займаються відомі українські та зарубіжні дослідники такі як: Н.Волковський, В.Воронкова, С.Жук, В.Косєвцов, А.Кузьменко, В.Ліпкан, О.Литвиненко, І.Лук'янець, В.Остроухов, П.Панарін, В.Петрик, Г.Почепцов, П.Прибутко, М.Присяжнюк, А.Рось, В.Толубко, М.Требін, М.Комар, Д.Швець, В.Вембер, В.Биков, Г.Кедровіч, П.Орлов, М.Жаладак і інші.

На думку одного з видатних дослідників даної галузі Н.Бойко, сучасний світ характеризується тим, що інформаційні технології сьогодні активно використовуються у будь яких сферах діяльності, змінюючи характер дій і надаючи нові можливості як у особистісному розвитку так і у соціальному аспекті [1, с. 276]. Також, зазначимо, що інформаційні технології мають велике значення у формуванні конкурентних позицій держав в становленні сучасних міжнародних відносин [2, с.14]. Какорін М., зазначає, що інформаційні технології перетворилися на технологічне підґрунтя у повсякденному житті людства і розглядаються як фактор інновацій у глобальній фінансовій системі [4, с. 109]. Таким чином, інформаційні сучасні технології сприяють розвитку можливостей які раніше були неможливі, підвищуючи при цьому матеріальний добробут громадян та формуючи нові моделі інтеграції суспільства, формуючі нові комунікації та соціально-політичну активність, що в свою чергу підвищує рівень життя та освіти серед населення. Зміни які відбуваються серед суспільства та впливають на зміну структури споживання інформації серед

суспільства пов'язані насамперед з «новими медіа», які функціонують у Web 2.0 [3, с.290]. Отже, з урахуванням вищезазначеного сьогодні актуалізується проблема «кристалізації специфічних «цифрових» індивідуальних і групових ідентичностей», а також на перший план входить низький рівень прогнозованості подальших напрямків розвитку сучасного суспільства в соціокультурному аспекті. У розвинених країнах, великого значення в сучасних умовах приділяється дослідженню соціокультурного аспекту як процесу «інформатизації» суспільства як на науковому так і на політичному рівнях. «Суспільство нового типу» у розвинутих країнах розглядається як гуманітарна категорія, в основі якої лежать якісні суспільні трансформації та зміщення акцентів в даному випадку відбувається з виробничої до невиробничої сфер діяльності. Також, відбувається зміна характеру потоків інформації, групових та індивідуальних ідентичностей [5, с. 348].

Отже, інформаційні технології виникають як засіб вирішення протиріччя, накопичуються у все зростаючих обсягах знаннями, з одного боку, і можливостями і масштабами їх соціального використання, з іншого боку. Ці особливості сучасного соціуму характеризуються процесом інформатизації, сутність якого полягає в безперервному підвищенні рівня як професійної, так і інформаційної компетентності кожного фахівця.

Список використаних джерел:

1. Бойко Н. Умови, стратегія та перспективи розвитку інформаційних технологій / Н Бойко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». - № 744. 2012.С. 271-277.
2. Воронкова В. Г. Формування інформаційного суспільства в Україні: виклик чи потреба часу? / В. Г. Воронкова // Гуманітарний вісник ЗДІА. 2015.Вип. № 60. С. 13–24.
3. Єдинак В.С. Розвиток інформаційних технологій в Україні // Наукові доробки молоді – вирішенню проблем європейської інтеграції: збірник наукових статей. В 2 т. Т. 1. Харків: Континент, 2008. С. 289–290.
4. Какорін М.О. Інформаційні технології як фактор інновацій у глобальній фінансовій системі.// Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць. 2008. № 5. С. 106–109.
5. Сергієнко Т.І. Теоретичні аспекти використання інформаційних технологій в управлінні підприємством / Т.І. Сергієнко // Економіка. Підприємництво. Менеджмент: сучасний стан і обриси майбутнього: Зб. мат.-лів всеукр. наук.-практ. конф. Здобувачів вищої освіти та молодих учених, Дніпро, 23 квіт. 2019р. /Нац.метал.академія Україн. Дніпро. 2019.С. 347-348.
- 6.Воронкова В.Г. Административная деятельность как объект саморефлексии руководителя // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки: науковий вісник: збірник наукових праць. Київ: Вид-во УАН ТОВ "НВП "ВІР", 2015. Вип.100. С.91-97.

Лепський Максим,
доктор філософських наук, професор,
академік Української академії наук
Запорізький національний університет
(Запоріжжя, Україна),
waysensey@gmail.com

Ф'ЮЧЕРСНА ОСВІТА ЯК ВІДПОВІДЬ НА ВИКЛИКИ МИРОТВОРЕННЯ ТА ДІДЖІТАЛІЗАЦІЇ.

У наших тезах розглянемо ф'ючерсну освіту, як навчання майбутньому, грамотності відносно майбутнього, з позиції розв'язання основних протиріч майбутнього, що викликані такими суттєвими процесами як війна та миротворення, з одного боку, та діджіталізацією світу, всіх сфер життєдіяльності людей, щонайменше у розвинутих та тих, що розвиваються країнах, з іншого боку.

Сучасна зміна геополітичного ландшафту світу та міжнародної системи безпеки визначена не лише втратою двохполярності світу як протистояння соціалістичної та капіталістичної систем, невдалої спроби зробити однополярний світ, а й формування багатьох регіональних напружень у світі, локалізованих як концентрація тих, хто претендує на геополітичне лідерство у глобальному та регіональному масштабах, та всіх інших, хто стає полем для їх визначення. На лініях цих напружень ведеться як відкрита боротьба у регіональних та локальних конфліктах та лінії напруження все збільшуються, так і прихована за визначенням Джозефа Наяза допомогою hard (жорсткої сили, військового, економічного, політичного протистояння), soft (м'якої сили, яка має, соціокультурні та гуманітарні важелі впливу) та smart(розумної сили, яка поєднує перше з другим)power [1, 2].

Слабкість міжнародних інституцій дипломатичного характеру призводить до того, що все частіше більшість не може адекватно стримувати агресію та розв'язання hard, soft, smart та інших війн, до того ж відбуваються масштабування військових конфліктів від когнітивно-цифрових (гібридних, разом з інформаційною боротьбою за ідентичності та світогляд) індустріальних (з використанням стратегій та тактик військових операцій Другої світової війни) та доіндустріальних (партизанських та герільних тактик стрілецької зброї) технологій та безумовно тероризму (що використовує технологічні досягнення сучасної цивілізації проти мирного населення). У центрі цього багатоманіття стають конфлікти ідентичностей від традиційних етнічних, релігійних, міждержавних та таке інше до транснаціональних компаній (разом з формуванням приватних військових компаній), міст (як боротьби за лідерство у державі із залученням регіональних та глобальних геополітичних гравців),

електоральних (так військовий конфлікт може змінити електоральний ландшафт країни при витісненні її частини), меморіальних (як боротьба прибічників різних тлумачень історії), субкультурних (використання агресивних спільнот, наприклад, футбольних фанів у дискримінації, побиття та вбивства «чужих»), кримінальних між собою та державами, регулярними військами та приватними військовими кампаніями та таке інше.

Ф'ючерсна освіта стає важливим інструментом впровадження технологій миротворення, (це положення ми визначили під час 5 річного дослідження миротворення у гібридних війнах, на основі мандатів Ради безпеки ООН у миротворенні), таких як: «Превентивна дипломатія» (Preventivediplomacy); Встановлення миру (Peacemaking); Підтримання миру (Peacekeeping); Операції «Примушення до миру» (Enforcement and disarmament); Операції «Побудови миру» (Peacebuilding), а також багатоканальної та мультиканальної дипломатії[3]. Освіта миротворців як формування суб'єктів миротворення, їх світогляду та дієвості технологій визначає і основних операторів миру [4].

Разом з тим діджіталізація змінює медійний ландшафт, який з багатоканального – засобів масової інформації – перетворюється до референтно-масового, оскільки соціальні мережі формують як контактну, інтерактивну, зі зворотнім зв'язком аудиторією, так і залишається масовою, використовуючи здобутки основних ЗМІ у відцифрованому вигляді.

Збільшення інформації, великий обсяг інформаційних потоків, розрив понятійного, образного та фонематичного сприйняття, велика альтернативність отримання освіти (формальна та неформальна, онлайнова та офлайнова, ретрансляційна та «жива» за спілкуванням, спрямована та неспрямована, універсальна та партикулярна освіта) – все це формує багатоманітність, фрустрованість та розгубленість всіх суб'єктів освіти.

Конструюючий характер компетентнісного підходу виявив нездатність відповідати новим викликам нового формату когнітивно-інноваційного віртуально-цифрового суспільства, оскільки він не тільки став руйнувати цінність та значення науки – як гносеологічного та епістемологічного інструменту отримання знання та зрозумілих критеріїв перевірки його на істинність у загальнолюдській цінності Істини, а й став інструментом демаркації «безпечних» для влади досліджень. Університет як установа та інститут отримання універсалій – законів та закономірностей, інтегрального, ціннісного та пов'язаного (всезагального зв'язку) мислення перетворився на заклад отримання обмежених компетенцій задля ринку (які потрібно оновлювати кожні 5 років, тому швидке переорієнтування вишів на модні спеціальності визначило банкрутство фундаментальних наук та профанацію освіти у цілому.

Ці тенденції визнали як ствердження ф'ючерсної освіти у доповіді, що підсумовує 50 років аналітики майбутнього Римським клубом «Comeon! Capitalism, Short-termism, Populationand the Destructionof the Planet» (автори Ернст Вайцзеккер, АндерсВійкман).

За доповіддю Римського клубу (даю за власним перекладом) освіта для майбутнього у формуванні у молоді «грамотності щодо майбутнього» (futuresliteracy) повинна: «ґрунтуватися на **«пов'язаності»** – відносини були і будуть суттю навчання; використання інформаційних технологій «цінно і ефективно тільки коли вони сприяють зв'язку між людьми»; освіта повинна **«викликати інтерес**, звільняти енергію і активно задіяти здібності кожного студента вчитися для самого себе і допомагати вчитися іншим»; **носити ціннісний характер**, корінитися в універсальних цінностях і повазі до культурних відмінностей; **фокусуватися на стійкості** – знання, що стосується екології, взаємозв'язку систем та сталого розвитку, з'явилося недавно і тому навчання нових поколінь відповідних дисциплін і навичкам має принципове значення; культивувати **інтегральне мислення**, а не обмежуватися аналітичним мисленням; виходити з **плюралізму змісту**, «давати молодим умам весь спектр суперечливих і комплементарних перспектив», інклюзивна освіта, в якому одні форми знання доповнювали б інші, а не виключали і відкидали їх» [5].

Таким чином, у ф'ючерсній освіті постають такі напрями розв'язання сучасних протиріч:

По-перше, дослідження зміни змісту, значення та сутності військових та різних конфліктів у багатоманітності ідентифікаційних напружень та зіткнень, викликаних боротьбою за ресурси до глобального лідерства регіональних суб'єктів та глобальних гравців на полі слабких та нерозвинутих країн. Це дослідження використанні hard, soft, smartpower, у багатоманіттивійськових конфліктів від когнітивно-цифрових, індустріальних, доіндустріальних технологій та тероризму. У нових видах ідентифікаційного протистояння від традиційних (етнічних, релігійних, міждержавних та таке інше) до війн транснаціональних компаній, міст, електоральних, меморіальних, субкультурних, кримінальних між собою та державами, регулярними військами та приватними військовими компаніями та таке інше таке інше.

По-друге, формування освіти миротворення, його технологій, а саме: «Превентивної дипломатії» (Preventivediplomacy); Встановлення миру (Peacemaking); Підтримання миру (Peacekeeping); Операції «Примушення до миру» (Enforcementanddisarmament); Операції «Побудови миру» (Peacebuilding), а також багатоканальної та мультиканальної дипломатії.

По-третє, формування ф'ючерсної освіти як універсального знання у єдності теоретичного, практичного та метісного (конкретного) знання у принципах всезагального зв'язку, технологій зацікавленості та інклюзії, ціннісного, стійкого характеру, інтегрального мислення та плюралізму

змісту, технологій результативності та перспективності молодого покоління та навчання протягом життя.

Список використаних джерел:

1. NyeJoseph S. Jr. SoftPower: TheMeansToSuccessInWorldPolitics. PublicAffairs, 2005. 130 p.
2. NyeJosephS. TheFutureofPower. NY.:PublicAffairs, 2011. 320 p.
3. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні / за заг. ред. М.А. Лепського (англ., укр., рос. мовами). – Запоріжжя: КСК-Альянс, 2017. 179 с.
4. Лепський М.А. Зміни картографії миру: оператори центризму миру та війни //Культурологічний вісник. Науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни. – Запоріжжя, 2017. Вип. 37., С.56-63. (IndexCopernicus)
5. ComeOn!:Capitalism, Short-termism, PopulationandtheDestructionofthePlanetby ErnstUlrichvonWeizsäcker, AndersWijkman. A ReporttotheClubofRome. – SpringerScience+BusinessMedia LLC, 2018. 220 p.

Маргес Аліна,
магістр гр. БАД-539,
Національний університет «Запорізька політехніка»
(Запоріжжя, Україна)

СПЕЦИФІКА ЛИСТІВКИ ЯК ЧАСТИНИ ПРИКЛАДНОЇ ДРУКОВАНОЇ ГРАФІКИ ТА ГРАФІЧНОЇ ТЕХНІКИ У СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Мистецтво рубежу XIX-XX століть характеризується найбільшим розквітом різних видів графіки, в тому числі і прикладної друкованої графіки малих форм, тоді ще не оформилася термінологічно, але грала важливу роль в мистецькому і громадському житті. Цей розквіт був підготовлений загальним розвитком технологій друку в XIX столітті і інспірований кардинальною зміною розуміння специфіки друкованої графіки.

Слід підкреслити, що до теперішнього часу дослідження листівок, і зокрема, видань «миriskyсников», практично залишалося прерогативою тільки філокартістів. Завдяки колекціонерам - філокартистам, музеї одноразово отримують збори листівок, присвячених певній темі. Подібні зборів також є частиною культурної спадщини.

Листівка - це частина культурної спадщини. Відкриті листи до недавнього часу супроводжували людину всюди. Листівка була популярним засобом комунікації: до кожного свята люди намагалися відправити листівку близьким або друзям. ілюстровані листівки наближали до пізнання мистецтва і культури в цілому. У листівках простежується і видавнича культура: від зазначення назви картини до анотації, від одиничної листівки до добірки.

Листівки вже ставали об'єктом дисертаційних досліджень. У 1995 році в дисертації А.Є. Родіонової «Листівка як феномен художньої культури» дослідник запропонувала свою класифікацію художніх листівок, де було розглянута лицьовий та зворотний боки ілюстрованих листівок з точки зору семіотики. Наступна дисертація була присвячена філологічному аналізу друкованого тексту на вітальних листівках. Роботі художників об'єднання «Світ мистецтва» в області відкритих листів присвячено наукове дослідження Н.А. Мозохиної. Поява цих робіт говорить про те, що листівка є цікавим матеріалом для вивчення з різних точок зору.

Поява листівки багато в чому було викликано суто практичними потребами, та й сьогодні вона, не втративши своєї первісної функції, є одним з видів поштового зв'язку, хоча і мало поширеним через наявність більш швидкісних варіантів передачі інформації. Нині функції листівки

дещо змінилися, і ми сприймаємо її головним чином як атрибут свята і привітання.

У ХХІ столітті вітальні листівки були і залишаються класикою жанру листівок. Безкоштовна листівка (freecard), листівка ручної роботи (Hand-made card), Інтернет-листівка (e-card), а також новий художній жанр – мейл-арт є невід'ємною частиною сучасного культурного життя в інформаційному суспільстві.

Ці листівки поширюються в кафе, ресторанах, кінотеатрах і навіть музеях. Особливість цих листівок в тому, що вони друкуються тільки один раз без додаткових тиражів. Завдяки індивідуальним дизайном і доступності рекламні листівки привертають увагу колекціонерів. Листівка, виготовлена вручну з використанням різних матеріалів, називається листівкою ручної роботи. Тираж таких листівок невеликий і може становити кілька десятків примірників. Колекціонери і музеї збирають і зберігають hands-made листівки, так як вони є витвір мистецтва. З появою Інтернету з'явилася і Інтернет - листівка. При цьому способі комунікації, можна вибрати листівку з бази даних поштових листівок, які, як правило, мають вітальний текст, і відправити по електронній пошті.

Сучасні видавництва часто не друкують на листівках вихідні дані, що ускладнює дати наукову опис листівки як музейного предмета. Проте, сучасна листівка є ілюстрацією нашого часу. Її потрібно комплектувати, вивчати і експонувати. Листівки несуть в собі величезний інформаційний потенціал і є «документом епохи». З культурно-історичної точки зору, листівки можуть розповісти про те, як в різних країнах змінювалися правила допуску поштових листівок до відправки. Листівка є показником відносин між особистим і загальнодоступним в різний час. В цьому сенсі вона стає відображенням комунікативної функції сучасного суспільства. Листівки були і формували новий стиль комунікації. На листівках друкувалися пам'ятки того чи іншого краю, які кожен відвідувач міста повинен був обов'язково подивитися. І цей аспект говорить про культурно-історичний інтерес до зображення видів міст на поштової картці. Ілюстровані листівки дозволяють дізнатися багато нового і цікавого про змістовне співвідношенні між словом і зображенням. Текстові повідомлення на листівках, створені автором листа, дозволяють зробити висновок про мовні норми того часу і розглянути комунікаційний аспект цього явища. Тематика повідомлень на листівках досить обмежена. Поштові листівки можуть являти собою джерело інформації з соціальної історії. На листівках зображені випадки з різних сфер роботи, торгівлі та дозвілля міста або регіону.

У більшості випадків створення листівки є колективною творчістю, тому до авторів листівки можна віднести: автора ілюстрації (мається на увазі зображення, зроблене спеціально для листівки, які не є репродукцією); автора фотографії (найчастіше на лицьовій стороні

листівки в кутку є монограма фотографа) або назва фотоательє; видавництво та друкарню; автора художнього оформлення зовнішнього виду листівки; автора повідомлення.

Листівки-репродукції можуть бути носіями не збережених творів мистецтва. Отже, вони є єдиним джерелом, завдяки якому можна побачити зниклий пам'ятник культури. За поштовим листівкам можна простежити стрімкий розвиток способів графічного відтворення від літографії до фотографії. Листівки є унікальним джерелом інформації, хоча їх тиражність досить висока, і як і раніше залишаються культурно історичним пам'ятником певної епохи.

Список використаних джерел:

1. Лихобабенко (Родионова) Л.Е. Художественная открытка как источник изучения истории России//Румянцевские чтения. К 240-летию со дня рождения Н.П.Румянцева. Часть 2. Тезисы докладов и сообщений научно-практической конференции молодых специалистов (15 апреля 1994 г.). М., 1994. С. 71-72.

2. Мозохина Н.А. Открытка на современном антикварном рынке: эстетические и экономические аспекты. // Современное искусство в контексте глобализации: наука, образование, художественный рынок: материалы II Всероссийской научно-практической конференции, 30 января 2009 г. СПб.: Изд-во СПбГУП, 2009. С. 57-59.

3. Самбур М.В. Почтовая открытка как источник по истории и культуре // Вестник МГУКИ. 2013. № 4. С. 65 - 70.

4.Рижова І.С. Культура як найбільш фундаментальний спосіб людського буття// Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2011. Вип.46. С. 126-134.

Меліхова Тетяна,
кандидат економічних наук, доцент, зав.кфедри ОАОА,
Інженерний інститут Запорізького національного університету
Ярашикли Юлія,
магістр групи ОА-18-1мз,
Інженерний Інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В сучасних умовах грошові кошти присутні на всіх етапах облікового циклу. Безперервний рух грошових коштів забезпечує надійне функціонування підприємства. Грошові кошти є найбільш ліквідними активами.

Готівкою є грошові знаки національної валюти України (банкноти і монети, у тому числі розмінні, обігові, пам'ятні монети, які є платіжними засобами) [1].

Готівкою є грошові знаки у вигляді банкнот і монет [3].

Готівкою є готівкова валюта України і готівкова іноземна валюта у вигляді банкнот і монет, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної держави, банкноти та монети, вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обмінові на грошові знаки, які перебувають в обігу (крім монет, що належать до банківських металів), і дорожні чеки [4].

Касовими операціями є операції суб'єктів господарювання між собою та з фізичними особами, пов'язані з прийманням і видачею готівки під час проведення розрахунків через касу з відображенням цих операцій у відповідних книгах обліку [1].

Касові операції оформляються касовими ордерами, видатковими відомостями, розрахунковими документами, документами за операціями із застосуванням електронних платіжних засобів, іншими касовими документами, які згідно із законодавством України підтверджували б факт продажу (повернення) товарів, надання послуг, отримання (повернення) готівки [1].

Для узагальнення інформації про наявність та рух грошових коштів в касі підприємства призначений рахунок 30 «Готівка». Рахунок 30 «Готівка» має такі субрахунки, а саме: 301 «Готівка в національній валюті», 302 «Готівка в іноземній валюті».

За дебетом рахунку 30 «Готівка» відображається надходження грошових коштів у касу підприємства, за кредитом - виплата грошових коштів із каси підприємства.

Для удосконалення обліку запропоновано у робочому плані рахунків внести зміни до рахунку 30 «Готівка», а саме субрахунки:

3011 «Готівка у касі магазину в національній валюті, за розрахунками купюрами»;

3012 «Готівка у касі магазину в національній валюті, за розрахунками карткою»;

3013 «Готівка у касі бухгалтерії підприємства в національній валюті»;
3021 «Готівка у касі бухгалтерії підприємства в доларах»;

3022 «Готівка у касі бухгалтерії підприємства в євро»;

3023 «Готівка у касі бухгалтерії підприємства в рублях».

Від своєчасного і якісного внутрішнього контролю залежить правильність ведення обліку.

Під час проведення перевірки касових операцій відділ внутрішнього контролю:

1) перевіряє виконання підприємством вимог щодо дотримання порядку ведення касової книги та оформлення операцій з приймання та видачі готівки з каси, ведення відповідних касових документів;

2) перевіряє повноту та своєчасність оприбуткування в касах готівкових надходжень, одержаних підприємством (за реалізовану продукцію, продані товари, виконані роботи, надані послуги і за позареалізаційні операції). Готівка, що надходить до кас, повинна своєчасно та в повній сумі оприбутковуватися.

3) визначає наявність самостійно встановленого ліміту каси та його відповідність самостійно здійсненим розрахункам. Сума готівки за видатковими касовими ордерами або видатковими відомостями, у яких видача готівки з каси не підтверджена підписом одержувача, додається до залишку готівки в касі виключно в день, у якому оформлено зазначені видаткові документи, і надалі зазначена сума не береться для розрахунку понадлімітних залишків готівки.

4) перевіряє обов'язковість забезпечення постійної наявності в касах підприємств у сфері торгівлі та послуг, монет для видачі здачі.

5) звіряє з банківськими документами всі випадки одержання суб'єктом господарювання значних сум готівки, а за потреби використовує також відповідні дані банків, у яких відкрито його поточні рахунки;

6) перевіряє дотримання підприємством порядку витрачання готівкової виручки (готівки).

7) перевіряє дотримання підприємством установленого порядку видачі готівки під звіт (у тому числі на відрядження) та її використання.

8) перевіряє дотримання суб'єктами господарювання установлених обмежень під час здійснення ними готівкових розрахунків між собою та/або з фізичними особами;

9) перевіряє розрахункові операції суб'єкта господарювання. Під час такої перевірки враховується: що такі готівкові розрахунки можуть

здійснюватися протягом одного дня за одним або кількома платіжними документами в межах граничних сум розрахунків готівкою; що кількість суб'єктів господарювання та фізичних осіб, з якими здійснюються готівкові розрахунки, протягом дня не обмежується. Платежі понад установлені граничні суми проводяться через банки або небанківські фінансові установи, які в установленому законодавством порядку отримали ліцензію на переказ коштів у національній валюті без відкриття рахунку, шляхом переказу коштів з поточного рахунку на поточний рахунок або внесення готівки до банку чи небанківської фінансової установи для подальшого їх переказу на поточні рахунки в банку [1].

Отже, запропоновано у робочому плані рахунків внести зміни до рахунку 30 «Готівка». Додаткові субрахунки нададуть більш детальне обліково-аналітичне забезпечення касових операцій, що знизить помилки в веденні обліку та складанні звітності. Якісний та своєчасний контроль касовий операцій запобігає шахрайським діям з готівкою, що підвищить прибуток та стабільність роботи підприємства.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/v0148500-17> (дата звернення: 21.10.2019)
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій URL: <https://zakon.help/law/291/edition05.01.2018/page1> (дата звернення: 21.10.2019)
3. Про затвердження Інструкції про ведення касових операцій банками в Україні URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0103500-18/ed20180925#n58> (дата звернення: 21.10.2019)
4. Про переміщення готівки і банківських металів через митний кордон України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0520-08/ed20130607/find?text=%C3%EE%F2%B3%E2%EA%E0> (дата звернення: 21.10.2019)

Меліхова Тетяна,
доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри ОАОА,
Інженерний інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)
Корнєва Л.В.,
магістр групи ОА-18-1мз, Інженерний інститут Запорізького
національного університету
(Запоріжжя, Україна)

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ НАРАХУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

Одна з найважливіших і надскладних ділянок обліку є облік заробітної плати. Облікова-аналітична система даних із заробітної плати перебуває в центрі уваги різних суб'єктів, а саме: працівників, власників, пенсійного фонду, податкової служби.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про виплати (у грошовій і не грошовій формах) за роботи, виконані працівниками, та її розкриття у фінансовій звітності визначає Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам» [1].

На рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» ведеться узагальнення інформації про розрахунки за виплатами працівникам, які належать як до облікового, так і до необлікового складу підприємства, - з оплати праці (за всіма видами заробітної плати, премій, допомог тощо), за не одержані в установлений строк з каси підприємства суми з виплат працівникам, за іншими поточними виплатами.

Рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» має такі субрахунки, а саме: 661 «Розрахунки за заробітною платою»; 662 «Розрахунки з депонентами»; 663 «Розрахунки за іншими виплатами» [2].

Для удосконалення обліку розрахунків за виплатами працівникам пропонуємо додаткові субрахунки до рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам»: 661 «Розрахунки за заробітною платою», який уточнімо субрахунками: 1) 6611 «Розрахунки за основною заробітною платою», а саме:

66111 «Розрахунки за тарифною ставкою, посадовим окладом» та 66112 «Розрахунки за оплатою праці за час перебування у відрядженні»; 2) 6612 «Розрахунки за додатковою заробітною платою», а саме: 66121 «Розрахунки за премією», 66122 «Розрахунки за оплатою роботи в надурочний час, святкові та неробочі дні», 66123 «Розрахунки за

індексацією заробітної плати», 66124 «Розрахунки за відпусткою за поточний місяць», 66125 «Розрахунки за відпусткою за наступний період», 66126 «Розрахунки за іншими нарахуваннями за невідпрацьований час»; 3) 6613 «Розрахунки за іншими заохочувальними та компенсаційними виплатами», а саме: 66131 «Розрахунки за винагородами та заохоченнями, що мають одноразовий характер» та 66132 «Розрахунки за матеріальною допомогою, що має систематичний характер»; 4) 6614 «Розрахунки за іншими виплатами, що не належать до фонду оплати праці», а саме: 66141 «Розрахунки за оплату перших 5 днів тимчасової непрацездатності за рахунок коштів підприємства» та 66142 «Розрахунки за витратами на відрядження».

Отже, удосконалення обліку розрахунків за виплатами працівникам за допомогою введення додаткових субрахунків до рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» поліпшить обліково-аналітичну систему даних, зміцнить інформаційну безпеку та забезпечить стабільність роботи підприємства.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 "Виплати працівникам" URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z1025-03> (дата звернення: 25.10.2019)
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 25.10.2019)

Мельник Вікторія,

кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри управління,
інформаційно-аналітичної діяльності та євроінтеграції,
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова,
(Київ, Україна)

ІНДУСТРІЇ МАЙБУТНЬОГО ТА ІННОВАЦІЇ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

В сучасному цифровому суспільстві виграють ті, хто став більш відкритими і влився в глобальну економіку, так як з'явилося багато робочих місць завдяки відносно низькій вартості праці. Натомість програли люди, які жили на ринках із високою вартістю робочої сили, якщо вони не змогли пристосуватися до темпу технологічних змін і вимог глобалізованого світу. Стали запроваджуватися програми роботів наступного покоління в Південній Кореї, розроблялися банківські інструменти у тих частинах Африки, де немає банків, застосовуватися лазерні технології для підвищення врожайності у Новій Зеландії, українські студенти перетворюють мову знаків на розмовну мову. Інформаційні технології, що формують наше нинішнє буття сприяють упровадженню інноваційних технологій. Індія започаткувала низку економічних реформ, спрямованих на лібералізацію, - завдяки чому на поле глобальної економіки було виведено понад мільярд людей. Китай переоглянув свою економічну модель, створивши нову форму гібридного капіталізму й витягнувши понад півмільярда людей із злиднів. Разом із «всесвітньою павутиною» у наше життя ввійшли веб-браузери, пошукові системи та онлайн-торгівля, запрацював Amazon, були створені ширші комунікаційні можливості, доступність відпочинку й розваг, з'явилася здоровіша їжа, безпечніші автівки й прогрес у медичній сфері, що драє змогу жити довше [1, с. 11-12]. Водночас країни пережили багато змін - і позитивних, і негативних, та всі зміни поблякнуть порівняно з тим, що відбудеться, коли всі країни нашої планети підпадуть під наступну хвилю інновацій. Будь-який поступ, який ви тільки можете уявити у таких різних сферах діяльності, як-от біологія, медицина, фінанси, військові операції та сільське господарство, нині вже є предметом ретельного вивчення, розвитку й комерціалізації. Видатні технологічні прориви в США вже не обмежуються Кремнієвою долиною, крім того, такі прориви тепер стають не лише в США. Є обнадійливі ознаки того, що Індонезія, Бразилія, Індія та Китай – країни із сукупним населенням три мільярди – після років економічного зростання, зумовленого дешевою робочою силою, починають продукувати суттєві інновації, що культивують цінності індустрій цифрового суспільства. Поступово формують розуміння того, як

позиціонувати себе у світовій економіці, і латиноамериканські країни тихоокеанської зони – Чилі, Перу, Колумбія, Мексика. На європейських ринках, відомих найбільш кваліфікованою робочою силою постають стартапи, а в крихітній Естонії – вся економіка, сходе, уже електронною. Інновації видозмінюють і Африку: в таборах у Конго для біженців люди спілкуються по мобільних телефонах, африканські підприємці нині змінюють обличчя континенту, даючи йому поштовх для розвитку, створюючи у світі новий клас конкурентоспроможного бізнесу [2]. У близькому майбутньому ми побачимо роботою, що даватимуть змогу паралізованим людям рухатися, і фармакологічні препарати, що долатимуть певні види раку. Комп'ютерні коди використовуватимуть як міжнародну валюту й водночас як зброю, що руйнуватиме фізичну інфраструктуру на іншому кінці світу. Прогрес і добробут не розподіляються рівномірно: чимало людей виграє, дехто виграє дуже суттєво, багато ще не знаходить свого місця. Якщо попередня хвиля інновацій і глобалізації на основі цифрових технологій дала змогу понад мільярд людей вибратися зі злиднів, то наступна така хвиля буде стосуватися середнього класу у різних частинах світу, і багатьом загрожуватиме повернення до бідності. Якщо попередня хвиля забезпечила економічний підйом цілим країнам, то наступна – піднесе економіки, що працюватимуть у нових галузях, і поставить їх у мейнстрим, водночас створивши виклики для середнього класу у більшості і країн світу. У багатьох суспільствах у масах домінує відчуття, що знайти своє місце у світі або досягти успіху стає дедалі складніше [3]. Цінності індустрій та інновацій на основі цифрових технологій привносять в життя водночас і надію. І загрозу. Ті самі тенденції, що вивільняють безпрецедентно позитивні тенденції, спрямовані на збагачення людей і суспільний добробут, можуть відкрити хакерів можливість залізти у ваші особисті дані, вкрати гроші з банківського рахунку чи пограбувати ваш дім. Комп'ютер здатен прискорити аналіз правових документів та завдяки цьому зменшується кількість робочих місць для працівників. Соціальні мережі відкривають широкі можливості для налагодження нових зв'язків та водночас вони можуть породжувати нові форми соціальних фобій. Електронні розрахунки полегшують торговельну діяльність, але й створюють простір для нових форм шахрайства. Зараз кваліфіковані злочинці можуть без проблем придбати інструменти, необхідні для виявлення вразливостей системи, здійснення крадіжки особистих даних, зламу серверів та викрадення даних. Для цього інколи досить одного-двох кліків «мишкою». Завдяки цьому темна мережа перетворилася на віртуальний «Crimezon.com» - найбільший у світі онлайн-магазин, де злочинці купують потрібні їм товари. Вам пропонують універсальний шопінг, тому можете спокійно залишити свою картку удома і розраховуватися біткоїнами. До найпопулярніших програм злочинного

програмного забезпечення входять наступні – від прихованого зчитування натисканням клавіш користувачем до крадіжки сертифікатів цифрового шифрування, необхідних для онлайн-банкінгу; підробки банківських рахунків та банківських переказів; розробка програми антивірусного модуля для виявлення їхнього головного суперника - Zeus Trojan – на заражених комп'ютерах користувачів. Виявивши наявність Zeus, SpyEye видаляв програмне забезпечення конкурентка і залишався єдиним мелвером, що працювала на даному комп'ютері,- відмічає Марк Гудмен у роботі «Злочини майбутнього» [4, с. 311]. Інтернет речей має весь необхідний потенціал для перетворення міст на живі, дихаючі екосистеми, що складатимуться з інтелектуального середовища та пов'язаних з ним датчиків, які значно покращать якість життя людей. В утопічному баченні розумних міст навіть сміттєві баки з вбудованим и датчиками почнуть сповіщати збирачів сміття, що вони наповнені, а ті негайно відправлять найближчий мусоровоз, обладнаний GPS, щоб їх спорожнити. Покращені датчики у вуличних ліхтарях забезпечать оптимальний рівень освітлення, налаштований на час доби, пору року та погодні умови, знизивши витрати на електроенергію на 30%. Таким чином, зробимо підсумки. Цінності індустрій та інновацій на основі цифрових технологій мають як позитивний, так і негативний ефект. Злочинне застосування технологій шкідливе і руйнівне, проте весь світ захоплюється розумними й інноваційними методами, так як цифрове суспільство постійно оновлює технічні прийоми і засобами, щоб застосувати найостанніші цифрові технології у своїй діяльності. Технологія, яку ми повсякденно впускаємо у наше життя – з мінімальною саморефлексією або взагалі не замислюючись і не перевіряючи її, - може легко обернутися проти нас, тому рано чи пізно доведеться подивитися в обличчя технологіям, які розвиваються у геометричній прогресії, створюючи справжнє цунамі загроз, здатних дестабілізувати навіть глобальну безпеку [5].

Список використаних джерел:

1. Росс Алек. Індустрії майбутнього / пер. з англ. Наталія Кошманенко. Київ : Наш формат, 2017. 320 с.
2. Аппело Юрген. Менеджмент 3.0. Agile-менеджмент. Лідерство та управління командами». Харків: Вид-во «Ранок: Фабула», 2019, 432 с.
3. Воронкова В.Г. Муніципальний менеджмент. Київ: ВД «Професіонал», 2004. 256 с.
4. Гудмен Марк. Злочини майбутнього. / Пер. з англ. І.Мазарчук, Я.Машико.- Харків: Вид-во: «Ранок»: Фабула, 2019. 592 с.
5. Cherep A.V., Cherep O.H., Krylov D.V. and Voronkova V. H Methodological approach to the redistribution of investment projects within a company According to formal criteria // Financial and credit activity-problems of theory and practice. Volume 28, Issue 1. 2019. - P. 256-263.

Метеленко Наталя,
доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри
фінансів, банківської справи та страхування
Інженерний інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТОК ПРОЦЕСУ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Впродовж всього періоду незалежності України однією з головних проблем розвитку державності була і залишається проблема децентралізації влади. Сьогодні значення децентралізації державної влади зростає в умовах свідомого і цілеспрямованого утвердження в Україні європейського правопорядку. Україна намітила курс на інтеграцію в європейське співтовариство, в якому прийнято вважати, що жодна держава не може вважатися демократичною, якщо вона не має територіальної децентралізації державної влади. Процеси державотворення потребують не лише оновлення або покращення елементів системи державного управління, що працюють не достатньо ефективно, а й значної зміни механізмів держави, зокрема правового й організаційного забезпечення процесу регулювання децентралізації, яке є важливим фактором досягнення ефективності державного управління. Питанням, які пов'язані з децентралізацією в Україні присвячено праці багатьох вчених, таких, як Н. Мацедонська, Л. Клівіденко, А. Нечипоренко, В. Колтун, В. Куйбіда, В. Мамонова, Г. Одінцова, А. Ткачук, І. Чикаренко та інші. Одна з наймасштабніших реформ – реформа децентралізації триває в Україні з 2014 року.

Новостворені громади отримали більше фінансових ресурсів, прямі відносини з Державним бюджетом, та, одночасно, ширші повноваження та обов'язки. На рис. 1 розглянуто кількість об'єднаних територіальних громад (далі ОТГ), створених у 2015–2018 рр.

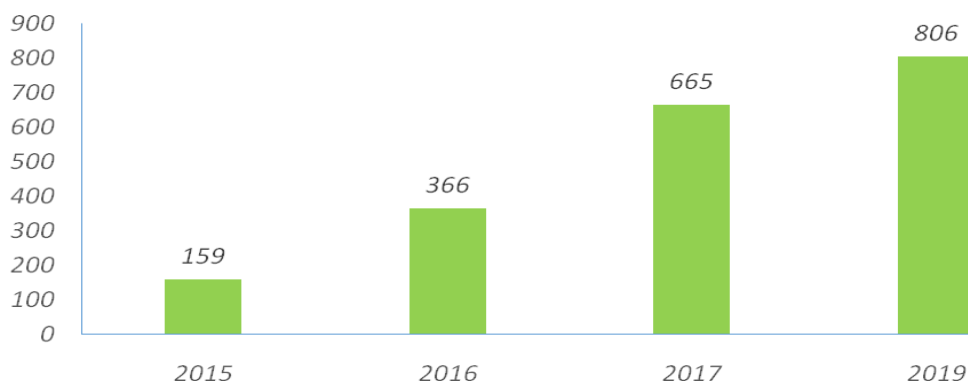

Рис. 1. Динаміка створення ОТГ у 2015–2018 рр.

На початок 2019 року в країні створено 876 ОТГ, проте вибори керівних органів ОТГ, які є передумовою початку функціонування ОТГ, проведено лише у 806 ОТГ, решта очікують на призначення виборів 2019 року (зокрема 45 ОТГ, в яких 2018 року вибори не відбулися через запровадження військового стану в областях їх розташування). Загалом же, за затвердженими перспективними планами, має бути створено 1289 ОТГ.

До складу об'єднаних територіальних громад, які функціонують, увійшли більш як 3,7 тис. територіальних громад базового рівня (міста, села, селища), або 33,9% усіх територіальних громад країни (не враховуючи окуповані території). Найбільше ОТГ функціонує в Дніпропетровській (62), Черкаській (54) і Житомирській (53) областях. Найменше – в Закарпатській області (6), яка до того ж є аутсайдером і за іншими показниками формування ОТГ (через тривалу відсутність в області затвердженого плану створення ОТГ).

В результаті реформи місцеві бюджети зросли на 123,4 млрд. грн.: з 68,6 млрд. грн. в 2014 р. до 192 млрд. грн. в 2017 році. Частка місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України постійно зростає і на кінець 2017 року склала 51,2 % (у 2015 році – 45,6%). До складу цих ОТГ увійшли 3399 місцевих рад, в яких проживають 6,4 млн осіб.

Реформу проводять через об'єднання базових територіальних громад (міст, сіл, селищ) в укрупнені територіальні одиниці – так звані об'єднані територіальні громади (ОТГ) [1, 2, 4]. Об'єднання відбувається на добровільних засадах (принаймні так буде до 2020 року). Для запобігання хаосу держава (в особі облдержадміністрацій і за участі громадськості, ОМС, експертів) розробила орієнтири об'єднання – перспективні плани формування територій громад у кожній області України. Однак, оскільки об'єднання добровільне, громади можуть ініціювати внесення обґрунтованих змін до перспективних планів і об'єднуватися по-іншому, аніж було закладено у початковому плані.

У результаті об'єднання органи місцевого самоврядування ОТГ отримують набагато більші можливості для розвитку (повноваження та кошти), аніж окремі села чи міста. Пов'язано це зі зміною адміністративно-територіальної вертикалі. До входження в ОТГ міста, села і селища (як базові територіально-адміністративні одиниці) були у складі району (терадмінодиниці проміжного рівня, який своєю чергою входив до складу області). Після об'єднання в ОТГ села отримали не лише виборні органи управління, компетентні вирішувати всі місцеві питання, а й кошти з державного бюджету на розвиток, які потрапляють в ОТГ безпосередньо з державного бюджету, а не опосередковано, як було до об'єднання (через бюджет області, району і потім у село).

Взагалі, механізм створення ОТГ є багатоетапним та згідно Закону «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [3] виділяються такі етапи процесу створення:

- ініціювання добровільного об'єднання територіальних громад;
- підготовка проектів рішень та рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад та схвалення їх місцевими радами;
- подача рішень облдержадміністрації для надання висновку;
- прийняття рішення про добровільне об'єднання територіальних громад;
- призначення перших виборів депутатів та голови ОТГ;
- проведення виборів;
- реорганізація органів місцевого самоврядування.

Об'єднана громада вважається утвореною з дня набрання чинності рішеннями всіх рад, що прийняли рішення про добровільне об'єднання територіальних громад, або з моменту набрання чинності рішенням про підтримку добровільного об'єднання територіальних громад на місцевому референдумі та за умови відповідності таких рішень висновку облдержадміністрації. Процедура є достатньо прозорою та демократичною.

Таким чином, децентралізація в Україні направлена на посилення ролі місцевого самоврядування та надання органам територіальних громад більшого обсягу повноважень на управління справами місцевого рівня, позбавлення органів державної влади повноважень на підготовку та виконання бюджетів, що в свою чергу несе в собі передачу цих повноважень до органів місцевого самоврядування. В результаті проведення реформи об'єднані територіальні громади отримали значну частину повноважень і ресурсів, які сприяють розвитку інфраструктури на місцевому рівні. Ті громади, які перші реалізують реформи, мають найбільші ризики, але вони, у свою чергу, мають у своєму розпорядженні і основні стимули (субвенції та трансфери). Головною метою децентралізації є сприяння розвитку територіальних громад, а кінцевим результатом реформи є створення та підтримка гідного для населення рівня життя, шляхом повного задоволення громадян у соціально-економічній сфері життєдіяльності. На сьогодні громади, навіть невеликі, мають можливість без отримання статусу міста місцевого значення отримати такі ж самі ресурси та повноваження, приєднавшись до інших громад.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс] : розпорядження КМУ від 01.04.2014 р. № 333-р. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.
2. Про співробітництво територіальних громад [Електронний ресурс] : Закон України від 17.06.2014 р. № 1508-VII. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>.
3. Про добровільне об'єднання територіальних громад [Електронний ресурс] : Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.

4. Розпорядження «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – 18.06.2014 – № 591-р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/591-2014-p>.

Мороз Олег,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту організацій і управління проектами,
Інженерний інститут Запорізького Національного університету
(Запоріжжя, Україна)

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СПІВВІДНОШЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ І ВИМОГ СУЧАСНОГО РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ

Аналіз літературних джерел висвітлив, що основою стратегії освітньої політики багатьох країн світу нині є стратегія забезпечення якості освіти на кожному її рівні. У Національній доктрині розвитку освіти України **на період до 2021 року** зазначено, що освіта є стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету й конкурентоспроможності країни на міжнародній арені, а якість освіти визначена національним пріоритетом і передумовою національної безпеки держави.[1] Отже, забезпечення високоякісної освіти на всіх її етапах і рівнях а також її відповідності потребам суспільства та сучасним вимогам розбудови ринкових взаємовідносин – є одним з основних завдань сьогодення, яке має не лише педагогічний чи суто науковий, але й вагомий практичний аспекти. Якість освіти - відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором про надання освітніх послуг.[2] Забезпечення якості вищої освіти, зокрема, також врегульовано на законодавчому рівні та має забезпечуватися певною системою. [3] До ключових ланок системи забезпечення якості вищої освіти можна віднести, зокрема, такі як: якість освітніх програм, інформаційно-методичне забезпечення навчального процесу та рівень його оснащення необхідними засобами й обладнанням, кваліфікація професорсько-викладацького складу та рівень підготовки абітурієнтів, тощо. З точки зору основного критерію оцінювання якості вищої освіти можна, на наш погляд, розглядати рівень відповідності результатів навчання потребам ринку праці та вимогам роботодавців. Тобто отримана освіта має забезпечувати випускнику вишу, після його працевлаштування в найближчому майбутньому за фахом отриманої спеціальності, практичну здатність виконувати певні трудові функції та можливість подальшого його професійного зростання. В процесі опанування студентом курсу вищої освіти, він має отримати такі знання, вміння і розширені компетенції, які очікувані з точки зору використання їх в трудовому процесі після закінчення процесу навчання. Вирішальним моментом оцінювання якості вищої освіти є взаємовідносини між результатами навчання та професійними кваліфікаціями й компетенціями, що необхідні випускнику вишу для його подальшої трудової діяльності.

Таким чином, якість вищої освіти необхідно розглядати як сукупну, комплексну, системну та цілісну характеристику результатів освітнього процесу, яка включає в себе, окрім якості навченості, ще й цілу низку параметрів, завдяки врахування яких оцінка результатів навчання може бути як підвищена, так і зведена до нуля або навіть стати негативною. Окрім того, враховуючи на те, що система освіти готує людей для виконання трудових функцій в майбутньому, що обумовлює певний рівень невизначеності з приводу майбутніх потреб ринку праці та вимог роботодавців, особливу увагу необхідно приділити процесу формування освітніх програм, які мають бути сформульовані на підставі компетенцій, що були, в свою чергу, визначені в рамках трудової практики для фахівців відповідного напрямку та рівня підготовки. Європейський центр розвитку професійної підготовки (*Cedefop*) використання поняття «освітня програма» пропонує розглядати з наступних точок зору: [4] як опис змісту знань, обсягу умінь та набору навичок, необхідних людині, яка навчається для використання результатів освіти в подальшому житті; як певний досвід, придбаний студентами протягом періоду освіти, який необхідний їм для практичної діяльності у відповідності до напрямку освіти та рівня підготовки; як узгоджений стандарт освіти, що санкціонує та регламентує процеси підготовки фахівця за визначеною галуззю знань, спеціальністю (спеціалізацією) та рівнем підготовки; як план роботи викладача з викладання певного комплексу теоретичних знань та навчання студентів необхідним вмінням та навичкам. Таким чином, згідно з підходів *Cedefop* до поняття «освітня програма», нею може вважатися будь-який документ, що визначає та регламентує планування, організацію та здійснення певної навчальної діяльності. В той же час загальна спрямованість усіх визначень та підходів до освітніх програм полягає в їх орієнтації на можливість практичного застосування тими, хто навчається отриманих знань, умінь і навичок. Окрім того, освітні програми мають бути прозорими і зрозумілими як учасників освітнього процесу, так і для інших зацікавлених сторін, в тому числі роботодавців, що планують залучати випускників до трудової діяльності. При цьому освітні програми мають бути придатними для їх викладання та засвоєння матеріалу, що передбачено опанувати, а також оцінювання результатів навчання в різний час, в різних місцях і в різний спосіб. Особливою рисою, що має характеризувати сучасні освітні програми, є їх певна гнучкість – передбачена можливість оперативного внесення необхідних корективів та змін по відношенню до потреб та мінливих умов сучасного світу. Отже, можна зробити висновок, що необхідне певне переорієнтування процесу формування та проектування освітніх програм на професійні кваліфікації, з можливістю внесення на місцевому рівні (рівні навчальних структур) певних коректив до встановленого на центральному рівні визначення обов'язкової освітньої програми. Надання навчальним структурам можливості адаптувати освітні

програми до потреб спеціальних категорій учнів і місцевих компаній може, на наш погляд, підвищити рівень їх ефективності. Такий підхід може сприяти тому, що результати навчання, які містяться в професійних кваліфікаціях і передбачені освітніми програмами, будуть ґрунтуватися на конкретних компетенціях, пов'язаних трудовою діяльністю на реальних об'єктах ринку праці. Залучення до цієї роботи як викладачів, що мають певний досвід практичної роботи у відповідній галузі, так і практиків, які отримали позитивні результати діяльності в цій галузі, безумовно, може сприяти як підвищенню якості формування освітніх програм та процедур оцінювання результатів їх опанування студентами, так і рівня довіри до них з боку учасників освітнього процесу. Це пов'язано з тим, що розробка освітньої програми спрямованої на отримання реальних результатів навчання - це не просто процес використання компетенцій, які визначені в професійних стандартах. Цей процес вимагає певної інтерпретації, щоб сформулювати необхідні очікувані знання, вміння і більш широкі компетенції. Отже отримання якісної вищої освіти передбачає не тільки опанування студентом зазначених знань, умінь та навичок, а також і набуття студентом певних показників їх особистісного розвитку, а саме розвитку їх інтелектуальної, емоційної, вольової, мотиваційної сторін особистості, вміння самовизначатися й бути суб'єктом власної освіти і розвитку. При цьому необхідно уникнути негативних ефектів пов'язаних з отриманням освіти - поява дефектів здоров'я та певної відрази до навчання. Вирішення зазначеного кола проблем вимагає не тільки суттєво підвищити якість підготовки освітніх програм та переосмислити їх спрямованість, а також привернути увагу до учасників освітнього процесу – викладачів та студентів. Необхідно привернути увагу як до професійної компетентності й педагогічної майстерності викладача, його ставлення до праці, сприйняття ним інновацій, тощо, так і до відношення до навчального процесу з боку безпосередньо студентів – їх мотивації до навчання, зв'язку результатів навчання з їх працевлаштуванням та подальшою трудовою кар'єрою, фінансуванням освітнього процесу, престижем отримання певної освіти в цілому та навчального закладу де ця освіта отримується, зокрема, тощо.

Список використаних джерел:

1. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25 червня 2013 року №344/2013. URL (дата звернення 30. 10..2019): <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VII. URL (дата звернення 30. 10..2019): <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/ed20170905#n38>
3. Про вищу освіту : Закону України від 01.07.2014 р. №1556-VII. URL (дата звернення 30. 10..2019): <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
4. Європейський центр розвитку професійної підготовки. URL (дата звернення 30. 10..2019): <https://www.cedefop.europa.eu/en>

Муц Луай,

доктор наук державного управління, кандидат
соціологічних наук, доцент кафедри менеджменту
організацій та управління проектами,
Директор центру освітніх послуг для іноземних громадян,
Інженерний інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)

КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІННЯ МІГРАЦІЙНОЮ ПОЛІТИКОЮ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ І ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Концепція міграційної політики включає сукупність теоретичних і практичних знань про міграційні процеси, динаміку їх розвитку, що залежить від національних особливостей, історичного минулого, демографічного стану та географічного розташування країни. Концепція має зосереджуватися на всіх аспектах міграційних процесів в контексті визначення рівня напруженості у суспільстві та рівня міграційного становища серед населення країни. Концепція управління міграційною політикою розрізняє наступні види міграції: зовнішня і внутрішня, зворотна і незворотна міграція, добровільна та примусова міграція, організована та неорганізована міграція. З позиції регулюючих норм міграція може бути: врегульована та неврегульована. Концепція включає такі форми міграції, як: епізодична, маятникова, сезонна і незворотня міграція. За географічної приналежності міжнародну трудову міграцію слід диференціювати: 1) розділяючи трудову міграцію з погляду дистанції – регіональна, міжрегіональна, внутрішньоконтинентальна, міжконтинентальна; 2) розділяючи трудову міграцію з точки зору переміщення: північ–південь, схід–захід, південь–північ та ін; 3) розділяючи трудову міграцію з позиції населеного пункту: село–місто, місто–село, місто–місто, село–село. Концепція планування міграційної політики має відбуватися за такими етапами: *оцінка та аналіз ситуації* (дослідження та збір даних) стосовно основних тенденцій міграції; наявності позитивного та негативного впливу міграційних процесів на соціально-економічний розвиток держави, рівень нормативно-правового регулювання міграційних процесів, наявність ресурсного забезпечення для ефективного управління міграцією; *визначення стратегічних цілей та пріоритетів* (відбувається аналіз ситуації та виявлених проблем за їхньою стратегічною значимістю); *планування дій або програм* (передбачає вибір та розробку програм та проектів для досягнення вибраних пріоритетів. Концепція включає визначення цільових бенефіціарів, розгляд діяльності, яка буде проводитися, та визначення відповідальних партнерів); *фінансування* (відбувається стратегічне визначення витрат та

фінансування, що дозволяє враховувати питання управління міграцією у рішеннях щодо розподілу ресурсів. Концепція передбачає зміцнення спроможності національних державних та інших інституцій для забезпечення реалізації управлінської діяльності в галузі міграції); *реалізація* (виділяються об'єкти управління, вплив на які має найбільший потенціал); *оцінка та моніторинг* (етап включає систематичне відстеження прогресу планування міграційної політики з метою її вдосконалення та передбачає застосування прямих показників, як то: кількість мігрантів, склад сім'ї мігрантів, вік, стать, країни народження, країни громадянства, професії, цілі та тривалість перебування, їх грошові перекази, та непрямих: чисельність населення, зростання та щільність населення. В концепції повинен бути вироблений механізм забезпечення легальної міграції населення, який визначає основний інструментарій, що врегульовує міграційні процеси та включає в себе два блоки: 1) запобігання нелегальній трудовій міграції; 2) вдосконалення можливостей легальної трудової міграції. Концепція включає механізм врегулювання інтенсивного процесу нелегальної міграції громадян України, який представляє собою сукупність компонентів, що формують подальші кроки державних органів влади у напрямку зниження нелегальної міграції. Механізм характеризує залученість мігрантів до певних сфер діяльності в країнах-реципієнтах, зокрема: туристичній сфері, логістичній діяльності, сфері сільського господарства та будівництва. Механізм передбачає надання можливості органам державної влади оцінити поточний стан міграційного процесу до країни-реципієнта, зокрема соціальне забезпечення мігрантів, виділити мотиви міграції (соціальна забезпеченість, політична криза, економічна криза, підтримка сім'ї, отримання певного соціального статусу); знайти компоненти впливу на процес міграції завдяки використанню адміністративно-управлінського підходу та активного залучення інформаційно-комунікаційних технологій (формування єдиних баз даних між усіма органами виконавчої влади, що задіяні в реалізації та формуванні державної міграційної політики). Зокрема, механізм має спиратися на відстоювання національних пріоритетів та захист національних та регіональних інтересів. Концепція включає сучасний стан міграційних процесів в Україні у розрізі її видів, виділено основні причини зростання рівня трудової міграції населення, серед яких: зниження рівня соціальних стандартів, політична та економічна нестабільність (зокрема, знецінення національної валюти; відсутність ефективних заходів, щодо стабілізації економічних процесів), призводить до зростання рівня трудової міграції. За результатами дослідження встановлено, що більша кількість мігрантів – належить до жителів сільської місцевості, причинами чого є: затяжна криза у галузі сільськогосподарського господарства, у якій задіяна більша частина сільського населення; низький рівень заробітної плати (зокрема у галузі

сільського господарства, організації харчування та будівництва); зростання кількості безробітних, зокрема за рахунок появи внутрішньо переміщених осіб; незадовільні умови життя домогосподарств (зокрема жителів сільської місцевості) в частині облаштування їх житла та наявності в ньому комунікацій. В якості причин зростання рівня трудової міграції серед молоді виділено: бажання відповідати образу успішної людини, який пропагується у ЗМІ; загальний рівень міграції молоді в селі, що мотивує й тих, що залишилися мігрувати, щоб не відрізнятись від більшості; особисті мотиви та амбіції (прагнення реалізуватись у професійній діяльності, отримати належну освіту, достойний рівень заробітної плати; побачити життя в інших країнах). Серед причин зростання інтелектуальної міграції, виділено: зниження соціальних стандартів (низький рівень заробітної плати працівників освітніх закладів та наукових установ, запровадження пенсійної реформи – і як наслідок збільшення пенсійного віку та зменшення розміру пенсії); неможливість реалізації власного потенціалу в Україні. низький рівень фінансової підтримки галузі освіти та науки в Україні; застаріла матеріальна база; відсутність ресурсного забезпечення для проведення наукових досліджень; нерозвинута інформаційно-комунікаційна інфраструктура. Нами запропоновано механізм забезпечення інтеграції іноземців в українське суспільство, який передбачає створення певного навколишнього середовища на території країни (територіальної громади), де мешкає іноземець чи особа без громадянства, яке включає: дії з боку державних органів влади та місцевого самоврядування стосовно розробки Державної імміграційної програми та Державної інтеграційної програми та Програми адаптації для дітей мігрантів. Такі програми мають включати виконання завдань щодо: проведення просвітницької діяльності серед мігрантів та членів їх родин; розробку освітніх програм, розрахованих на цю категорію осіб з обов'язковим вивченням не тільки історії України та української культури, української мови, але й особливостей державного устрою, функціонування економіки країни (зокрема особливості побудови податкової системи, що надало б можливість започаткування власної справи); протидію расизму та ксенофобії; чітку координацію дій між представниками владних структур у сфері взаємодії з мігрантами. Програми мають включати перспективу розробки та вдосконалення чинного законодавства щодо інтеграції іноземців та осіб без громадянства та створення Експертних рад, які б виконували функції контролю за дотриманням законодавства у сфері інтеграції. З метою забезпечення інтеграції внутрішньо переміщених осіб у нову територіальну громаду, запропоновано ряд заходів, як стимулюючої спрямованості, так і тих, що мають превентивний характер. Серед яких: надання податкових стимулів у вигляді звільнення від оподаткування податком на доходи фізичних осіб орендної плати за надання в оренду житлових приміщень внутрішньо переміщеним особам; надання дозволу

на віднесення до податкової знижки витрат платника податку у вигляді пожертвувань або вартості майна, перерахованих (переданих) платником податку на користь таких осіб. А також надання податкових стимулів юридичним особам у вигляді зменшення розміру єдиного соціального внеску на фонд оплати праці внутрішньо переміщених осіб та дозволу на віднесення суми витрат (у вигляді наданих коштів або вартості майна) внутрішньо переміщеним особам без обмежень до складу витрат, що зменшують об'єкт оподаткування податком на прибуток підприємств. З метою захисту прав внутрішньо переміщених осіб на їх першочергове працевлаштування запропоновано внесення змін до ст. 14 ЗУ «Про зайнятість населення» в частині закріплення цієї категорії громадян, у якості тих, що мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню із можливістю притягнення роботодавця до відповідальності за необґрунтовану відмову у працевлаштуванні. Запропоновано вектор розвитку державної політики у напрямку зниження кількості правопорушень при здійсненні прикордонного контролю, який полягає у вирішенні ряду проблем: економічного характеру, соціальних, політичних, психологічних (наявності особистих проблем мігрантів, що змушують їх приймати рішення стосовно міграції), військових (припинення анти терористичної операції на Сході країни), правових (вдосконалення чинної нормативно-правової бази з питань міграції у напрямку усунення прогалин та колізій в законодавстві). Вектор розвитку передбачає розробку ряду заходів із вдосконалення прикордонного контролю у напрямку: його спрощення (зменшення часу на його проходження, кількості обов'язкових процедур, уніфікацію єдиних реєстрів державних виконавчих органів, що містять інформацію стосовно громадян України та осіб, що мають посвідки на тимчасове перебування) лібералізації, зміни національних параметрів контролю. Побудовано схему узгодження міграційної політики в напрямку соціально-економічного розвитку держави, яка включає в себе ряд елементів, що безпосередньо впливають на соціальний - економічний стан держави, зокрема: розвиток людського капіталу; рівень міграції трудового ресурсу; раціональний перерозподіл трудових ресурсів; перелік загроз та ризиків, що включає міграція; структурні зміни регіонів; гео економічна трансформація. Представлено ряд проблем соціально-економічного характеру, що виникають з причини зростання рівня міграції до України, як то: підвищення витрат на виробництво; зростання витрат на підвищення кваліфікації працівників – мігрантів; поява кризових процесів в Україні, що можуть бути спричинені у містах великого скупчення мігрантів; скорочення народжуваності (у разі імміграції громадян України); низький рівень пенсійного забезпечення (громадянам України, які тривалий час знаходилися за межами країни та не мають страхового стажу для призначення пенсії); старіння населення українського населення (з причини виїзду значної кількості молоді на межі країни), – всі ці

проблеми, потребують негайного вирішення, бо вони загрожують Національній безпеці. 11. Запропоновано ряд компонентів підвищення якості обслуговування населення в межах забезпечення міграційного процесу через мережу ЦНАП, яка побудована із дотриманням принципів: раціоналізації, демократичності, результативності, відкритості та прозорості, що передбачають: налагодження комунікацій та активну співпрацю між усіма структурами; активне залучення громадськості для здійснення контролю за якістю надання адміністративних послуг у сфері міграції; здійснення моніторингу та оцінки якості надання послуг. Дослідження передбачає перехід на принципово новий рівень обслуговування споживачів міграційних послуг (оформлення: паспорта громадянина України для виїзду за кордон; паспорта громадянина України у вигляді картки (ID); посвідки на тимчасове та постійне проживання) із використанням індивідуального підходу до кожного споживача послуги, враховуючи компетентність та рівень повноважень працівника сервісного відділення саме з цього питання, платоспроможність споживача, характер та зміст самої послуги). Представлено основні детермінанти становлення інформаційно-комунікаційної інфраструктури в регулюванні міграційних процесів, які передбачають виділення певних задач, як то: збір інформації стосовно кількості надання адміністративних послуг юридичним та фізичним особам (у розрізі їх видів), якості їх надання, виявлення та відстеження тенденцій стосовно попиту на певні види послуг; визначення релевантності міграційних процесів; встановлення типів міграційної поведінки. Інформаційно-комунікаційна інфраструктура враховує типи міграцій (трудова, стаціонарна, освітня), та має бути адаптованою для надання послуг споживачам нового виду міграції – віртуальної. Побудовано модель адаптації стандартів Євросоюзу до українських реалій, яка включає комплексний підхід, що передбачає: врахування принципів міграційної політики країн Євросоюзу; розробку та реалізацію міграційних програм; здійснення співпраці з міграційними службами країн Євросоюзу у напрямку (реєстрації мігрантів; обміну інформацією стосовно перетину кордону, особі самого мігранта; уніфікація міграційного законодавства). Реалізація такого підходу сприятиме появі позитивних результатів, як то: підвищення гарантій працевлаштування трудових мігрантів; збільшення розміру заробітної плати; підвищення рівня соціального забезпечення; покращення побутових умов перебування на території країни їх знаходження.

Список використаних джерел

1. Муц Луай Файсал. Формування та реалізація державної міграційної політики: монографія. Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2019. 418 с.

Нікітенко Віталіна,
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту організацій та управління проектами,
Інженерний інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)

ЗРОСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ ЯК ЧИННИК ЗРОСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРОГРЕСУ КРАЇНИ

Актуальність теми дослідження в тому, що сучасна інформаційно-інвестиційна складова слугує технологічному прориву країни та розбудові держави, прискоренню темпів економічного розвитку та зростанню країни. Треба всіма силами подолати інфраструктурний розрив, щоб досягнути зростання на кшталт китайського, але для цього треба, щоб і освіта і інфраструктурний потенціал зростали одночасно. У моделях, що описують ці процеси, змінні величини бувають двох видів. Одну групу змінних визначає сама модель – вони існують у середині системи (ендогенні), а другу – набір чинників поза її межами (екзогенні). Для екзогенних змінних усе більшою чи меншою мірою спричиняє все інше, а це означає, що вони взаємно детерміновані. Екзогенні змінні (тобто позасистемні) слід розглядати як причини або необхідні умови зростання. Економічні екзогенні змінні описують явища на кшталт державної політики, інвестицій у державний сектор і умов цифрової економіки [5]. Моделі є спрощеними конструкціями, якими користуються, щоб розібратися у важливих рушійних силах і взаємодіях Їх екзогенність та ендогенність - питання вибору, так як у царині політекономії традиційні екзогенні змінні давно перетворюються на ендогенні. Брак інфраструктури та відповідних технологій у державному секторі та на підприємствах сприяє постійному відставанню продуктивності та появі феномена бідного населення. Структурні зрушення, поєднані з інновацією, стимулюють стабільне зростання. Без них продуктивність і зростання переживатимуть застій. Стратегія й політика зростання спрямована на впровадження та підтримку структурних зрушень і супровідного навчання за допомогою уникнення бар'єрів і структурних перешкод та інвестицій у необхідний людський капітал, передачу знань та інфраструктуру. Стабільне зростання та структурні зміни йдуть у парі, стимульовані зміною цін і рушійних сил ринку [3]. Головне завдання уряду – полегшити структурні зміни за допомогою інвестування в людський капітал, захистити людей у перехідний період за допомогою підтримки доходів і гарантування доступу до основних послуг і сприяти рушійним силам ринку й роботі інвестиційних стимулів. Із дослідження 13 економік із стабільно високим

зростанням впливає, що інвестиції мають становити понад 25% загального обсягу ВВП. Державне інвестування є ключовим [3]. Ключовими галузями державних інвестицій є освіта й інфраструктура, що лежать в основі навздогінного зростання. Слід розбудувати партнерські стосунки з приватними інвесторами (національними та іноземними), які допоможуть профінансувати й побудувати необхідну інфраструктуру, сприяючи стимулюванню та адаптації до змін. Створення інституційної інфраструктури є не менш важливою складовою процесу розвитку, ніж економіка. Найпоширенішими причинами низьких економічних показників є відсутність відкритості до глобальної економіки та державне недофінансування найважливіших ресурсів – здебільшого інфраструктури та освіти. Через надто низькі інвестиції знижується їхня ефективність у виробництві продуктів із певного обсягу сировини. У бідних країнах безпосередні щоденні потреби спричиняють політичний тиск і зрештою витісняють інвестиції з довготерміновими прибутками. Така ситуація викликала припущення про існування «пастки бідності» [1, с. 148]. Наприклад, Китай заохочує прямі іноземні інвестиції компаній, оскільки їх супроводжує ефект передачі знань. Донедавна цей вид інвестицій користувався сприятливим режимом оподаткування, який передбачав спеціальні зони експорту з допоміжною інфраструктурою і тарифними пільгами на імпорту проміжних продуктів, які повернулися у вигляді експорту. Потрібен комплекс інвестицій та реформ державного сектора, необхідних для підтримки довгострокового зростання, в інфраструктури, освіти та програмах, спрямованих на створення стимулів для активізації експортного сектора та збільшення конкурентоспроможності. Зробимо посилання на Китай, де пакет стимуляційних заходів головним чином був спрямованими у бік інвестицій, особливо в інфраструктуру, сферу освіти, наслідком чого став швидкий перехід до високих темпів зростання. Люди живуть у середовищі, де за стандартами розвиненої країни бракує фізичної інфраструктури [2]. Щоб її побудувати, потрібно багато років, але розрив у знаннях, інформації, транзакціях та зв'язку у віртуальному світі скорочується швидше, ніж будь-хто міг уявити навіть якихось 10 років тому. Річ у тім, що наші економіки та способи життя підтримуються набором ресурсів, і не тільки звичайним, як, наприклад, інфраструктури, а й набагато ширшим, куди належить екологія планети та база знань, на якій ми функціонуємо, підтримка розвитку та досягнення сталого розвитку. Якщо ми згодом розтратимо ці ресурси, наш матеріальний добробут та якість життя так чи інакше постраждають і ми зашкодимо можливостям майбутніх поколінь, і більшість із нас упевнені в існуванні морального імперативу, який забороняє це робити [4;5]. *Висновки.* Складні перетворення, що чекають нас у наступні 50 років, виймають чогось більшого, ніж просте попередження деградації «балансу», а підтримка майбутнього зростання

вимагатиме чогось більшого, ніж звичайне утримання статус-кво. Для пристосування до величезних змін у світовій економіці, які на нас чекають, старих інституційних та інтелектуальних ресурсів уже недостатньо. Ми потребуватиме нових речей: структур управління, технологій, систем стимулювання, інституцій, навіть цінностей. Ми повинні вміти вирішувати нові проблеми. Деякі з яких ми можемо розгледіти з теперішньої позиції, деякі проявляться пізніше, і зараз вони ще за обрієм. У цьому плані доречним є досвід країн, які розвиваються. За с вою базу країни, що розвиваються, прийняли важливість децентралізації, ринкових стимулів та підприємницької капіталістичної динаміки, зростання інформаційно-інвестиційної складової як чинник зростання технологічного прогресу країни. Мабуть, справедливо сказати, що ми стоїмо на крутій і довгій кривій навчання, й попереду далека дорога. Проблеми, які ми обговорюємо, складні, бо вони глобальні й нові. Минулий досвід та концептуальні методи будуть корисними, нам і прийдешнім поколінням доведеться винаходити власний шлях, дорогою оминаючи перешкоди.

Практичні рекомендації. Слід розвивати інформаційні технології, які є одним з найпотужніших чинників зростання та поширення економічної активності у глобальній економіці. 2. Прогрес слід очікувати на міжнародних ринках, у глобальних ланцюгах постачання й доступі до інформації та послуг на віддалі від цих ланцюгів, то ж слід інтегруватися у міжнародний простір й сприяти новій конвергенції, що розвивається в багато швидкісному світі і сприяє економічному зростанню високо розвинутих країн та країн, що розвиваються. 3. Сприяти зростанню інформаційно-інвестиційної складової як чинник зростання технологічного прогресу країни задля чого слід розвивати робототехніку, штучний інтелект, біотехнології та нано технології, що будуть сприяти прориву технологій та технологічному розмаїттю світу.

Список використаних джерел

1. Майкл Спенс. Нова конвергенція. Майбутнє економічного зростання в багатомасштабному світі. К.: Темпора, 2017. 352 с.
2. Шарма Ручір. Передові країни. В очікуванні нового «економічного дива». Київ: Наш формат. 2018. 296 с.
3. Cherep A.V., Cherep O.H., Krylov D.V. and Voronkova V. H Methodological approach to the redistribution of investment projects within a company According to formal criteria // Financial and credit activity-problems of theory and practice. Volume 28, Issue 1. 2019. P. 256-263.
4. Аппело Юрген Менеджмент 3.0. Agile-менеджмент. Лідерство та управління командами». Харків: Вид-во «Ранок: Фабула», 2019, 432 с.
5. Воронкова В.Г. Цифрова економіка & цифровий менеджмент інформаційного суспільства // Збірник матеріалів XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Управління соціально-економічним розвитком регіонів та держави» / [за ред. А.В. Череп]. Запоріжжя : Видавництво ЗНУ, 2019. С. 20-21.
6. Череп А.В. Управління витратами підприємств харчової промисловості в ринкових умовах господарювання. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук 2008.

Нікітенко Еліна,
магістр гр. МЕН-18-2мз
факультету економіки та менеджменту,
Інженерний інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)

КРЕАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТУРИЗМУ ЯК ВИКЛИК КРЕАТИВНО-ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА І ОСОБИСТОСТІ

Нині однією із найважливіших соціально-економічних галузей світової економіки є туризм. Саме туризм найбільш суттєво впливає на розвиток політичних, економічних, соціальних, культурних відносин і міжособистісних стосунків у міжнародному масштабі, стає змістом та стилем життя для мільйонів людей в умовах інформаційного суспільства. Україна володіє різноманітними туристично-рекреаційними ресурсами, значним потенціалом для розвитку міжнародного туризму, а, отже, має всі передумови, щоб увійти до найбільш розвинених у туристичному відношенні країн світу [1].

Креативні технології туризму як виклик креативно-цифрового суспільства і особистості, що розвивається в умовах інформаційного суспільства і глобалізації, обумовлюється тими об'єктивними процесами, що свідчать про якісні зміни в життєдіяльності сучасної людини. Це стосується, насамперед, зростання ролі туризму в системі суспільного виробництва в умовах ринку, посилення залежності соціалізації людини і реалізації нею креативного потенціалу від туристської активності, а також змін у змісті й характері праці під впливом глобалізації соціально-економічних процесів і підвищення мобільності людини, що стимулює розвиток туристичної індустрії [2].

Креативні технології туризму як виклик креативно-цифрового суспільства і особистості та її результат обумовлюють вирішення таких важливих соціальних завдань, як повноцінне відтворення людини як біосоціальної істоти, надання особистості нових емоційних та естетичних вражень і засвоєння нею передових форм соціального досвіду. Креативні технології туризму як виклик креативно-цифрового суспільства і особистості та подальший розвиток ринкових процесів в Україні, створення передумов для її успішної інтеграції у світове економічне співтовариство потребує суттєвих змін у визначенні пріоритетних форм, методів і напрямів діяльності в умовах інформаційного суспільства.

Нині однією із найважливіших соціально-економічних галузей світової економіки є креативні технології туризму як виклик креативно-цифрового суспільства і особистості. Саме креативність найбільш суттєво

впливає на розвиток політичних, економічних, соціальних, культурних відносин і міжособистісних стосунків у міжнародному масштабі, стає змістом та стилем життя для мільйонів людей в умовах інформаційного суспільства. Україна володіє різноманітними туристично-рекреаційними ресурсами, значним потенціалом для розвитку міжнародного туризму, а, отже, має всі передумови, щоб увійти до найбільш розвинених у туристичному відношенні країн світу [3].

Сучасний розвиток туризму в Україні характеризується наявністю глибоких протиріч в його організаційній структурі, в спрямованості розвитку, в стані якісних і кількісних характеристик. З одного боку, сучасний стан туризму в Україні розцінюється як кризовий, пов'язаний з різким падінням досягнутих раніше об'ємів надання туристських послуг, скороченням матеріальної бази туристської галузі і значною невідповідністю потребам населення в туристичних послугах. З іншого боку, наголошуються високі темпи будівництва туристичних об'єктів, що відповідають найвищим світовим стандартам, значне зростання кількості числа туристичних організацій по всій території України [4].

Тому туристичні підприємства для успішної роботи та зайняття своєї ніші на ринку послуг повинні використовувати удосконалення всіх сфер, починаючи від маркетингової діяльності і закінчуючи його рекламною діяльністю для того, щоб розпізнати, ідентифікувати і оцінити існуючий або прихований попит на туристичні послуги, які підприємство пропонує або може запропонувати, і спрямувати зусилля фірми на розробку, виробництво, розподіл, продаж і просування цих товарів і послуг [5].

Достатньо суперечливе і складне перше десятиріччя становлення ринкових відносин у нашій країні, а також його кризові чинники зумовили, з одного боку, швидке насичення ринку туризму, збільшення кількості туристичних фірм, якісних та кількісних показників їхньої діяльності. З іншого - на туристичному ринку України явно переважає імпорту туризму, що суттєво зменшує його значення для розвитку національної економіки. Удосконалення креативних технологій туризму як виклик креативно-цифрового суспільства і особистості туристичного бізнесу та подальший розвиток ринкових процесів в Україні, створення передумов для її успішної інтеграції у світове економічне співтовариство потребує суттєвих змін у визначенні пріоритетних форм, методів і напрямів креативних технологій туризму як виклик креативно-цифрового суспільства і особистості [5].

Таким чином, практичний інтерес до удосконалення туристичної діяльності підприємства в умовах ринку, а також недостатність теоретико-методологічного обґрунтування даного питання обумовили актуальність та місце проходження практики під час виконання завдань дипломної роботи. Однак на цьому шляху існує багато проблем як прикладного соціально-

економічного, так і науково-методологічного та практичного характеру. Оскільки це регулювання має відповідати принципам функціонування інформаційного суспільства і глобалізації, державна політика в туризмі має об'єктивно розширювати застосування маркетингових і рекламних методів управління.

Необхідність розвитку сфери туризму сприяє підвищенню рівня освіти, удосконаленню системи медичного обслуговування населення, впровадженню нових засобів поширення інформації тощо. Туризм впливає на збереження й розвиток культурного потенціалу, веде до гармонізації відносин між різними країнами й народами, змушує уряди, громадські організації й комерційні структури брати активну участь у справі збереження й оздоровлення навколишнього середовища [4].

Розвиток туризму виявився результатом науково-технічного прогресу, інформаційної революції, які привели до поглиблення міжнародних зв'язків. Підвищення комфорту та обслуговування в туристичних фірмах сьогодні виступає на перше місце. Маркетингове сегментування ринку та його рекламна діяльність стають більш чітко вираженими. Попит стає детермінованим від потреб кожної групи споживачів. У міру все більш активного упровадження комп'ютерних систем бронювання зменшуються строки бронювання. Активнішими верствами, здатними приймати участь у різноманітних туристичних подіях, є старше покоління (пенсіонери) і молодь. Все це свідчить, що туризм - сама найпопулярніша галузь виробництва за доби інформаційного суспільства [5].

Великі зміни нашого часу відбуваються завдяки розаитку туризму як визначальної характеристики сучасного економічного життя. В умовах інформаційної економіки розвивається туризм, в якому використовуються креативний компонент, інформаційні технології та нові індустрії, що відіграють вирішальну роль. Саме такою індустрією є туризм як різновид креативної економіки.

Креативність є характеристикою туризму, в основі якого самореалізація особистості та безліч його проявів. Креативність має ключове значення для виявлення творчого характеру туризму, що передбачає розвиток туристичної діяльності, яку слід культивувати як на індивідуальному, так і суспільному рівнях. Туризм пов'язаний з вивченням нового середовища, нового стилю життя, нових організацій, які є сприятливими для креативної роботи. Туристичне креативне середовище є критично важливим для продукування технологічної креативності й комерційних інновацій та для розвитку творчої сутності особистості. Новій креативній системі туристичної економіки ще далеко до своєї остаточної сформованості, вона ще тільки формується, її потенціал далеко ще не вичерпаний, так як туристична галузь може привести до добробуту,

процвітання, розвитку туристичних бізнес-процесів і бізнес-проектів, які можуть позбавити безробіття і підвищити імідж міста.

Сьогодні під «креативністю» розуміється джерело економічної цінності, яка може реалізуватися у туризмі. Креативна здатність людини є найголовнішою інтелектуальною власністю, що розглядає креативний капітал як найцінніший економічний ресурс. Про це писав Пітер Друкер, який окреслив появу так званої «економіки знань», в основі якої базовий інформаційний ресурс, що є знанням [1, с. 58].

Ключовим рушієм сьогоденної економіки повинна стати креативність як спроможність створювати знання на основі інформації, яка закладена у туристичній діяльності та галузі, так як може приносити високі економічні прибутки. Туризм ми розглядаємо як креативну економіку, яка приносить прибутки, сприяє саморозвитку особистості, створює креативний контент. Тим більше, що сьогодні розвиваються смарт-технології, як креативний елемент туристичного бізнесу, що включають інтелектуальні і розумні технології, що мають багато функціональних особливостей, що можуть бути адаптовані до туристичної діяльності. Сучасний споживач шукає новий рівень комфорту в готелях туристичного бізнесу, які можуть надати не тільки інформаційно-інтелектуальні технології [2].

Креативні технології допомагають покращити якість і структуру послуг, допомагають персоналу та менеджменту готелю у багатьох виробничих та операційних процесах. Уперше поняття «креативна економіка» було сформульовано у виданні «Business Week» у серпні 2000 року, так що цьому поняттю всього 19-й рік. Невдовзі Джон Гоукінз задокументував глобальний вплив цього явища у своїй книжці під назвою «Креативна економіка» як найцінніший інтелектуальний капітал та ресурс людини, що сприяє розвитку особистості.

Список використаних джерел:

1. Роуз Девід. Дивовижні технології. Дизайн та Інтернет речей / Пер. з англ. Д.Гломозди. Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля». 2018. 336 с.
2. Воронкова В.Г. Муніципальний менеджмент: навчальний посібник. Київ: ВД «Професіонал», 2004. 256 с.
3. Воронкова, В. Г. Концепція розвитку проектно-орієнтованого бізнесу в умовах цифрової трансформації до SMART-суспільства / В. Г. Воронкова, Т. П. Романенко, Р. Андрюкайтене // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії / ред. В. Г. Воронкова. Запоріжжя, 2016. Вип. 67 (2016). С. 13 – 27.
4. Voronkova Valentina, Maksimenyuk Marina, Nikitenko Vitalina. Humanistic Management in the Context of Philosophic Anthropology: Human Dimension / «Intellectual Archive. Ontario, Kanada, 2016. P.37-48.
5. Череп А.В. Управління витратами підприємств харчової промисловості в ринкових умовах господарювання. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук 2008.
6. Nikitenko, V. O. Education as a factor of creative personality establishment and development in information society. Humanities Bulletin of Zaporizhzhie State Engineering Academy. 2018, Issue 74, p.150-158.

Олексенко Роман,
доктор філософських наук, професор,
професор кафедри публічного управління, адміністрування та права
Таврійського державного агротехнологічного
університету ім. Дмитра Моторного
(Мелітополь, Україна)

ОСВІТА ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЛЮДИНИ І СУСПІЛЬСТВА

В сучасних умовах еволюції суспільства від постіндустріального до інформаційного і «суспільства знань» збільшується інформаційна компетентність, якою повинні володіти випускники ВНЗ. Загальновизнані визначення сучасного суспільства як інформаційного, «суспільства мережових структур» вказують на зростання саме інформаційної компетентності як однієї з ключових компетенцій, що забезпечує соціальну мобільність індивіда. Розвиток освіти базується на якості освіти, інноваційній освіті та креативній особистості, яку повинна сформувати вища школа.

Якщо в країні вдасться сформувати правильно вибудовану інноваційну систему, то почнуть спрацьовувати креативно-творчі ідеї і проекти, з'являтися успішні інноваційні компанії, що вимагає формування нового інноваційного мислення. Саме курс на інноваційно-креативний розвиток дає можливість у подальшому створювати продукти з глобальним ринком. Прикладом можуть слугувати Apple, Microsoft та інші компанії, продукція яких витребувана у всьому світі і приносить зверхприбуток, забезпечуючи економічне процвітання та соціально-політичну стабільність своїм країнам. Тому необхідна інноваційна концепція освіти та розвитку інноваційного соціального підприємництва, для чого ВНЗ повинні готувати інноваційних підприємців.

Проблема взаємозв'язку освіти і бізнесу потребує комерціалізації освіти. Саме тому ВНЗ сьогодні повинні базуватися на:

- принципах безперервності і комплексності профорієнтаційного прогресу;
- його випереджаючого і превентивного характеру;
- принципу персоналізації;
- принципу інноваційної спрямованості на створення нового особистісно-значимого освітнього продукту;
- принципу соціокультурної орієнтації навчального процесу;
- принципу контекстуального включення, тобто орієнтації на розроблення конкретних освітньо- профорієнтаційних проектів всередині освітньої системи;

- принципу варіативності предметно-змістовного наповнення освіти у відповідності з профорієнтаційними орієнтаціями студентів.

Національній системі освіти слід бути готовою до того, щоб долати можливі негативні наслідки глобальних зсувів, що характеризують сучасну освіту як соціокультурний феномен у цілому. У сучасному світі глобальної інформатизації та комп'ютеризації свідомості проблема удосконалення змісту освіти набуває першочергового значення. Сучасне суспільство стає більш прагматичним, технократичним, а освіта економічно доцільною. Тому гуманітарна наука в умовах скорочення годин на її викладання все ж таки повинна виступати засобом саморозвитку, самореалізації, самовираження і самоствердження особистості, так як в найбільшій мірі людина розкриває свої здібності у професійній сфері. Суспільство майбутнього як «суспільство знань» базується на інформації та знаннях, тому в такому суспільстві зростає потреба у висококваліфікованих, грамотних, освічених спеціалістах, які володіють гуманітарними компетентностями:

- ефективна організація діяльності;
- готовність приймати самостійні рішення;
- критичне мислення;
- побудова відносин співробітництва;
- висока міра відповідальності;
- ініціативність;
- соціальна зрілість;
- культура і грамотність мови і мовлення;
- економічна та управлінська грамотність;
- знання мов;
- уміння працювати в команді;
- робота на результат.

Зміни ідеалу освіти від «людини знання» до «людини культури» (В.Біблер) свідчить про необхідність зміни змісту освіти, націленої на культуру як широку інклюзивну концепцію буття людини у світі через творчі культурні, соціальні, інноваційні практики.

В умовах прискорення і стиснення часу в умовах інформаційного суспільства зростає роль освіти як виду духовно-культурної практики, що транслює і відтворює соціальний досвід людства.

Не випадково інститут освіти пройшов чотири стадії:

- 1) катехізична (наставницька);
- 2) епістемологічна (знаннява);
- 3) інструментально-технологічна (технократична);
- 4) миследіяльнісна (перехід від емпіричного способу навчання до концептуального).

Освіта є одним з найважливіших елементів інструментів розвитку інтелектуального потенціалу людини і суспільства покращення і

конструювання людини у соціокультурному контексті. Якщо раніше головною задачею освіти вважалася передача знань і контроль за їх освоєнням, тобто домінувала когнітивна (пізнавальна парадигма освіти), то в сучасних умовах інноваційного розвитку головною задачею освіти є формування у студентів і учнів знань та вмінь самостійно мислити і створювати інновації у різних сферах діяльності, що означає перехід на креативну (творчу) парадигму освіти. У цьому випадку когнітивна (пізнавальна) освіта стає тільки початковим етапом креативного(творчого) освіти. Найкращі результати в освіті і професійній діяльності досягаються шляхом креативного і аналітичного (логічного) мислення.

Як висновок зробимо, що майбутнє вищої освіти: ноосферно-інформаційна парадигма освіти, як якісно новий рівень формування інноваційного типу мислення, що базується на інформаційних ресурсах і сприяє на основі креативної методології і досягнень сучасної науки становленню нового типу соціального та суспільного інтелекту як особистості, так і країни. Ноосферно-інтелектуальна парадигма освіти об'єднує інформаційну, інтелектуальну та інноваційну парадигми і забезпечує умови для матеріального, соціального, культурного та інтелектуального розвитку як кожної людини, так і соціуму в цілому.

Список використаних джерел:

1. Андрюкайтене Р., Воронкова В., Кивлюк О., Романенко Т., Рижова И. Концептуализация smart-общества и smart-технологий в контексте развития современной цивилизации // *Mokslas ir praktika: aktualijos ir perspektyvos Tapatutinė mokslinė - praktinė konferencija 2017 m. gegužės 11-12 d., Kaunas Tezių rinkinys (internet)* .- Р. 249-257. 25.
2. Воронкова В.Г. Идеология ноосферного развития как конструктивномобилизирующая сила современного общества в условиях кризиса // *Национальная философия в глобальном мире: тезисы Первого белорусского философского конгресса / Национальная академия наук Беларуси, Институт философии; редкол.: В.Г.Гусаков (предс.) [и др.]. Минск, Белорусская наука, 2017. С.431-432. ISBN 978- 985-08-2207-9*
3. Застрожнікова І. В. Якісна освіта, як передумова сталого розвитку сільських територій: дис. – Національна металургійна академія України, 2019.
4. Застрожнікова І. Державне регулювання підготовки кваліфікованих кадрів для об'єднаних територіальних громад у закладах вищої освіти // *Актуальні Проблеми Державного Управління*. – 2019. – №. 1 (55). – С. 150-154.
5. Олексенко Р. І. (2017). Формування концепції креативної особистості як фактор креативнознаннєвої економіки в умовах викликів глобалізації // *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*, Вип.71. С.118-126.
6. Олексенко Р.І. Особливості формування світоглядних цінностей креативних підприємств в умовах глобальних викликів та трендів розвитку сучасного світу. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. 2017. 228 с. ISBN 978-617- 7566-09-9.
7. Roman Oleksenko, Valentin Molodychenko, Nina Shcherbakova. *Neoliberalism in Higher Education as a Challenge for Future Civilization. Philosophy and Cosmology*. 2018. Vol. 20.

Олексенко Каріна,
аспірант,
Таврійський державний агротехнологічний
університет ім. Дмитра Моторного
(Мелітополь, Україна)

РОЗВИТОК ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ПРОЕКТУВАННЯ ОСВІТНЬО-РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Інтеграція України у світовий освітній простір вимагає постійного вдосконалення національної системи освіти, зокрема початкової, що зумовлено:

- по-перше, тенденціями її розвитку, започаткованими в Указі Президентом про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013), Педагогічній Конституції Європи (2013), Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 рр. (2014), Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» (2015);
- по-друге, низкою наказів МОН України та державних нормативно-правових документів, у яких задекларовано вимоги до освітнього процесу початкової школи, професійно-педагогічної діяльності та особистості вчителя нової генерації – Закону України «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017), Концепції Нової української школи (2017), Концепції розвитку педагогічної освіти (2018).

Нині особливого значення набуває ідея створення освітнього середовища, яке здатне забезпечувати комплекс можливостей для саморозвитку всіх суб'єктів освітнього процесу. Успішність цього процесу позначатиметься на якості навчання здобувачів початкової освіти та результативності професійної діяльності вчителя нового типу, який має вирізнятися холістичним, інноваційним мисленням, цілераціональною поведінкою, дослідницькою активністю, здатністю приймати зважені та конструктивні рішення.

Узагальнення основних положень наукових праць з питань підготовки майбутніх учителів початкової школи, дали підстави визначити напрями, які мають вагоме значення для нашого дослідження, зокрема щодо особливостей організації навчального процесу в початковій школі (Н. Бібік, М. Вашуленко, Я. Кодлюк, О. Савченко та інші); створення освітнього середовища, сприятливого для професійного та особистісного розвитку суб'єктів навчання (І. Дичківська, М. Максютя, В. Ясвін та інші).

З огляду на результати аналізу нормативно-правових документів, науково-педагогічної літератури, сучасної освітньої практики з підготовки

майбутніх учителів початкової школи і тенденцій її розвитку встановлено суперечності, що виникли між:

- потребою ЗЗСО в учителях здатних до проектування освітньо-розвивального середовища здобувачів початкової освіти в умовах Нової української школи та можливостями педагогічних ВЗО у забезпеченні формування відповідної готовності майбутніх учителів;

- новітніми вимогами забезпечення формування готовності майбутніх учителів початкової школи до проектування освітньо-розвивального середовища здобувачів початкової освіти і сучасним станом професійної підготовки майбутніх учителів в умовах педагогічних ВЗО;

- необхідністю створення моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до проектування освітньо-розвивального середовища здобувачів початкової освіти та наявними теоретико-методичними ресурсами.

Отже, нагальне подолання зазначених суперечностей визначило актуальність даного дослідження, затребуваного практикою та недостатню його теоретичну розробленість.

У сучасному світі суспільство вимагає нових креативних підходів до отримання знань. У руслі цього змінюється й якісний підхід до освітнього процесу. У педагогічній практиці триває пошук нових ефективних шляхів удосконалення навчального процесу початкової освіти, одним із яких є ефективне управління та якість надання освітніх послуг. Школа є частиною сучасного суспільства, а отже, має змінюватися та реагувати на їх виклики.

На сьогодні знання та вміння формують життєві компетентності кожної особистості, які так необхідні для самореалізації у житті. Тому, дуже важливо навчитися користуватися отриманими знаннями.

Література

- 1.
2. Roman Oleksenko, Valentin Molodychenko, Nina Shcherbakova. Neoliberalism in Higher Education as a Challenge for Future Civilization. *Philosophy and Cosmology*. 2018. Vol. 20.
3. Андрюкайтене Р. М., Олексенко Р. І., Чумак Т. В. Управління навчальним закладом як концептуальна засада творення нової української школи. Особистіснопрофесійний розвиток вчителя в умовах реалізації концепції нової української школи: Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю (Мелітополь, 14-16 червня 2018 р.). С. 16–18.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.: Перун, 2003. 1440 с.
5. Воронкова В. Гуманізація освіти, науки, політики, влади, суспільства. *Філософія освіти: Науковий часопис*. 2007. № 1-2 (7). С. 204–220.
6. Воронкова В. Трансформації у сфері освіти: галузевий аспект // *Conference Proceedings of the International Scientific Conference Problems and Prospects of Territories' Socio -Economic Development (April 20 – 23, 2017, Opole, Poland)*. The Academy of Management and Administration in Opole, 2017. С. 241–243.

7. Гришук Ю. В. Розвиток педагогічної освіти у Республіці Польщі: теоретичний аспект //Освітологічний дискурс. – 2015. – №. 1 (9). – С. 61-74.
8. Застрожнікова І. В. Якісна освіта, як передумова сталого розвитку сільських територій: дис. – Національна металургійна академія України, 2019.
9. Застрожнікова І. Державне регулювання підготовки кваліфікованих кадрів для об'єднаних територіальних громад у закладах вищої освіти //Актуальні Проблеми Державного Управління. – 2019. – №. 1 (55). – С. 150-154.
10. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи, 2016. 40 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkolacompressed.pdf>
11. Носкова М. В. Нормативно-правова база щодо використання інформаційних технологій у освіті України //Young. – 2017. – Т. 46. – №. 6.
12. Олексенко Р. И. Философия образования как неотъемлемый фактор экономического развития общества // Социосфера. 2013. № 3. С. 19 – 26.
13. Окса М. Вплив управління навчальним закладом на якість освіти / М. Окса, К. Олексенко // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка . -2018.- №20. - С. 52-56.

Ortina Hanna,

Doctor of Science in Public Administration, Associate Professor
Associate Professor of the Department of Public Administration and Law
at Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University

Yefimenko Liudmyla,

Candidate of Sciences in Public Administration, Senior Lecturer
of the Department of Public Administration and Law
at Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University

YOUTH POLICY DEVELOPMENT IN UKRAINE - EXPERIENCE OF THE EUROPEAN UNION

«Youth policy» as an independent term is defined in the scientific literature in the 1960s., which in many ways «was associated with the formation of youth as an independent social force and its self-determination in the socio-political space». By the 1970s XX century youth policy in the vast majority of developed countries is transforming an independent direction of national policy.

Youth is a complex, multidimensional and rather controversial social phenomenon. Modern youth acts as the most active and mobile social group, which requires special attention from state institutions in need of socialization and adaptation. At the same time, it is youth that is increasingly viewed today as the most important and promising part of society. It is no accident that already in the mid-60s of the XX century, in the practical activities of a number of international institutions, in particular the UN, a specialized area of cooperation began to develop, in the field of education and social support for the young generation. It should be noted that in the world there are more than 1 billion 800 million young people under the age of 25, which emphasizes the importance of effective youth policy by members of the international community.

In the post-bipolar period, youth policy has become one of the priority areas of state policy of most developed countries.

A striking example in this regard is the activities of the countries of the European Union (EU) and its structures.

Europe is making significant efforts to create a single space in which not only common political institutions, but common values for all Europeans should be formed. And in this process, it is youth that acts as the key object on which measures are aimed at the formation of a pan-European identity.

In recent years, the European Union has significantly stepped up youth policy. Its mechanisms were developed (open coordination method), special institutions were formed. It seems extremely relevant to analyze the EU's activities in this direction, to consider concrete steps taken at the European level

to consolidate measures in the field of youth policy.

Despite the fact that integration processes in Europe continue, nevertheless, a number of problems have already been accumulated there today, the success of the entire European project will depend on the solution of these problems. In many ways, these problems are connected precisely with the young generation of Europeans, to whom the EU leadership has special hopes. As noted in a recent communiqué of the European Commission, “social and human capital of youth is one of the greatest European assets of the future».

Among the studies affecting various aspects of working with young people, one can single out works of S.V. Aleshchenko, V.P. Baskov, Yu.R. Vyshnevskiy, Yu.V. Volkov, T.I. Zaslavskaya, I.M. Ylynskiy, E.Sh. Kamaldynova, A.I., Kovalova, O.A. Koriakovtseva, V.T. Lysovskiy, V.A. Lukov, O.A. Rozhnov, B.A. Ruchkin, S.K. Savin, V.I. Chuprov and several other authors.

However, the young generation of Europeans faces serious challenges. The growth of unemployment, absenteeism, deprivation, the growth of radicalism, cultural indifference (including religious) – main youth problems that today require urgent solutions. Moreover, in different EU countries, these problems have varying degrees of severity. Continued heterogeneity continues to be a serious obstacle to pan-European unity. It is likely that youth policy may be another very painful issue for the future of the EU.

Thus, it seems necessary to analyze the national and supranational levels of youth policy in the European Union in order to identify their degree of coherence, common goal-setting and specific implementation methods.

Список використаних джерел:

1. Горбова Н. А. Правомірна поведінка: підходи до визначення дефініцій, соціальна значимість та типологія. /Н. А. Горбова// Право і суспільство № 5-2, 2015, - С. 35-40.
2. Нестеренко О. М. Актуальні проблеми та цілі правового виховання молоді. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2015. Вип. 35, ч. 2, Т. 1. С. 53-55.
3. Новікова О. Молодь в публічному управлінні / Новікова О., Застрожнікова І.В. // Матеріали Всеукраїнської науково-технічної конференції магістрантів і студентів ТДАТУ (присвячується 80-річчю Запорізької області). Факультет економіки та бізнесу: збірник тез доповідей (Мелітополь, 19-23 листопада 2018 р. с. 113-114.
4. Олексенко Р. Пошук себе в собі. Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Формування освітнього простору в умовах інформаційного суспільства». 2018. С.190-191.
5. Олексенко Р.І. Особливості формування світоглядних цінностей креативних підприємців в умовах глобальних викликів та трендів розвитку сучасного світу / Р. І. Олексенко. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2017. – 228 с.

Petrosiene Birute,

lecturer at the Business and Economy Department of the Business and Technologies Faculty at Marijampole College
(Marijampole, Lithuania) bir.petr@mkolegija.lt

Raminta Raginaite,

(Marijampolė, Lithuanian)

Sidlauskiene Danguole,

lecturer at the Business and Economy Department of the Business and Technologies Faculty at Marijampole College
(Marijampole, Lithuania) dan.sidl@mkolegija.lt

FORMATION OF ACCOUNTING POLICY IN THE COMPANY

Corporate accounting must be managed with respect to the changing business environment, accounting and legislation regulating taxes. The requirements for the quality of financial reporting information in the company shall be met in accordance with the company's accounting policy.

The accounting policy must be based on all the accounting requirements listed in various legal acts and internal company documents. Thus, financial accounting must present fairly the financial position of the company, performance results, cash flows, and present the substance of economic transactions, the substance of events and their economic meaning, not only formal requirements for its implementation. However, the selected accounting methods should not focus solely on the correct presentation of the financial statements, but should also produce such operating results that are close to the company's goals. Consequently, the companies are required to specify accounting procedures in their accounting policies, since legislative accounting regulation at the state level cannot fully reflect the economic relationships of the market of a particular company.

Research problem. The companies are required to specify accounting procedures in their accounting policies, but selected accounting methods should not focus solely on the correct presentation of financial statements, but should also produce such operating results that are close to the company's goals.

Relevance of the topic. It is mandatory for companies to prepare an accounting policy order as required by the legislation regulating accounting. The companies are required to specify accounting procedures in their accounting policies. **The aim of the research** is to analyze the preparation of the main principles of the company's accounting policy.

The object of the research - company's accounting policy.

Research methods - analysis of scientific literature and other sources, data collection, comparison and analysis. **Results:** Accounting policy is an

opportunity for companies to determine themselves the most convenient methods, techniques, and rules for managing their accounting and preparing and presenting true and fair financial statements. Accounting policies must be tailored to the nature of the business and be consistent with the strategic objectives of the company. The objective of the accounting policy is consistent with that of the financial statements, which is to present the true and fair financial position and performance of the company. When choosing an accounting policy, it is important to apply it correctly in your day-to-day accounting and financial reporting. Accounting policies should be clearly described and should not leave room for interpretation by the accountant that could distort the presentation of the fair results. The components of accounting policies can be grouped into three dimensions: technical, organizational and methodological. Accounting policies must address all of these aspects in such a way that the objectives of all types of accounting are met- management accounting, financial, tax and budgetary assignment accounting aims.

Keywords: accounting policy, annual financial reporting, business accounting standards, accounting law, company.

References

1. Bagdžiūnienė, V. *Apskaitos politika: Viešojo sektoriaus ūkio subjektams*. Vilnius: Všį Conto Litera, 2008.
2. Bagdžiūnienė, V. *Apskaitos politika*. Vilnius: UAB „Infoastras“, 2005.
3. Česnauskė, J. *Apskaitos pagrindai: teorija ir praktika*. Kaunas, 2018.
4. Juozaitienė, L. *Įmonės finansai: analizė ir valdymas*. Šiauliai: Všį Šiaulių universiteto leidykla, 2007.
5. Lietuvos Respublikos Buhalterinės apskaitos įstatymas. 2001 m. lapkričio 6 d. Nr. IX-574. Vilnius. Suvestinė redakcija (2016-01-01 - 2016-12-31)(prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.43178AA9832E/hMIYFfoVxx>).
6. Verslo apskaitos standartai (prieiga per internetą: <http://www.avnt.lt/veiklos-sritys/apskaita/verslo-apskaitos-standartai/priimti-standartai/>).
7. Нікітенко В.О. Проблемне поле геокультурного феномену: наукові підходи // Гілея (науковий вісник): зб. наук. пр.-К.: Вид-во УАН ТОВ «НВП»«ВІР».- 2013.-Вип. 71. С. 500-504

Пунченко Олег,
доктор философских наук,
профессор кафедры философии и истории Украины,
Одесская национальная академия связи им. О.С.Попова
(Одесса, Украина),
Пунченко Наталия,
кандидат технических наук,
доцент кафедры информационных измерений
Одесская государственная академия
технического регулирования и качества
(Одесса, Украина)

КОНЦЕПТ «СОЦИОДИНАМИКА ГЛОБАЛИЗАЦИИ» В КОНТЕКСТЕ ЦИФРОВОГО ИЗМЕРЕНИЯ ОБЩЕСТВА

Под социодинамикой глобализации понимается процесс ее развертывания во времени и пространстве, во взаимосвязи с социальной организацией общественного устройства, а также с социальными переменами и потрясениями, влияющими на поступательный ход ее развития. Для раскрытия социодинамики глобализации необходимо проанализировать сам концепт «глобализация», его архитектуру, тектонические сдвиги не только на современном этапе, но и в его ретроспективе. Такой анализ позволяет репрезентировать этот концепт как многомерный феномен, который нельзя свести к единому универсальному измерению. Исследования развития процессов глобализации в цивилизационной истории человечества показывает, что идея глобализации не нова. Разные ученые ведут ее отсчет с разных исторических периодов и измерений. Впервые к исследованию процесса глобализации мира обратился Х.Д. Маккиндер, который еще в 1904 году наполнил этот концепт географическим измерением. Если идею глобализации исследовать только с географических и экономических измерений, то в призме развития права ее можно рассматривать со становлением государства. Инструментом выступила политика насильственного присоединения чужих территорий, как узаконенной формы введения санкций с целью укрепления своего экономического могущества [1, с.46]. Содержание глобализации, как социально-политического и экономического феномена, вызывающего тектонические сдвиги в современной социодинамике, должно быть обязательно конкретизировано. Как у любого многомерного социокультурного концепта дефиниций «глобализация» существует много. Что же представляет собой этот концепт и какова его архитектура?. Но в целом,

подобно всем сторонам развития общества, глобальное политическое, экономическое, финансовое, социальное и культурное развитие общества носит во многом импульсивный, ритмический характер, который определяется периодическими изменениями природных и социальных условий, сменой культурных образцов, мировоззрения, становлением и гибелью цивилизаций. Глобализация содержит в себе ритмическую составляющую, процессы флуктуаций, что обнаруживается при анализе исторического развития общества. Обоснование глобализации, как многомерной совокупности сложных процессов в экономике, политике, культуре, экономике и других сферах социальной жизни обнаруживается у У. Бека, утверждающего, что все они обладают внутренней логикой развития и не редуцируются друг с другом. Как бы не эксплицировали концепт «глобализация» общим во всех его дефинициях выступает то, что все они делают упор на экономическое, политическое, финансовое и социокультурное измерения. Из анализа различных подходов видно, что общим при обосновании содержания концепта «глобализация» общим выступает понимание того факта, что глобализация – это объективный, качественно новый процесс интернационализации и интеграции всех сфер деятельности современного цивилизационного устройства. Тем не менее, это процесс глубоко диалектичен и противоречив по содержанию и сводить его многомерное содержание только к позитиву или негативу – нельзя. Сегодня, в ходе реализации задач глобализации, можно говорить о ее блеске и нищете, где последнее превалирует, исходя из реальной картины бытия глобализирующего мира. С одной стороны, ее адепты утверждают, только о ее позитиве, повторяя, что она ускоряет экономическое развитие, способствует упрочнению мира, развитию демократии, солидарности народов мира, это локомотив быстрого и эффективного решения социальных проблем человечества. Их концептуальная модель построения глобального мира, несмотря на элементы позитива, которые в них превалируют, идеалистична. Нельзя народы Земли загнать в одну фалангу (термин Ш. Фурье) и осчастливить их, это утопия. И в новом глобальном мире будет свой миллиард управляющих, интеллектуальных поработителей, на которых будут работать социальные низы, то есть тот же вариант эксплуатации, но в глобальном масштабе. С другой стороны, нельзя не видеть негатив глобализации, связанный с факторами макросдвигов в мировой социосистеме, которые будут усиливать геополитическое противоборство, сопротивление, рост безработицы, инфляцию, разрушать механизмы этнической и культурной идентичности, вести к конфликтам, столкновениям, нарастанию хаоса в мировом сообществе, а следовательно, к кризисам в социодинамике глобализирующего мира. Но в конце XX – начале XXI века история распорядилась по-другому. Уже сегодня взаимоотношения между ЕС и США; Китаем и США; Россией и США;

Индией и США (мы не перечисляем другие страны из-за неравенства возможностей влияния на глобализационные процессы) превращаются в систему фронтиров, которые предстают не как линия соприкосновения этих стран при решении столкнувшихся интересов, а как комплексная, многоаспектная, многогранная, открытая, нелинейная, конфликтогенная зона, выступающая как «вещь в себе». Фронтиры, возникающие в глобализационных процессах, ярко высвечивают интересы стран, навязывающих глобальную интеграцию. И сегодня глобализация превращает мир в единый глобальный фронт. Применительно к процессу глобализации фронт, как неравновесная структура, таит в себе заряд обостренности противоречий, неустойчивости, динамической иерархичности, риска, социального хаоса, конфликтогенности. Эта структура претерпевает глобальные трансформации, которые и должны уравновесить фронт. В зоне фронта кроются корни финансово-экономических, политических, военных, социокультурных интересов противоборствующих сторон, которые обнаруживаются через развитие различных форм конфликтов, санкций и столкновений. В зоне фронта противоборствующие страны предстают как открытые самоорганизующие системы, встреча которых нарушает линейный ход их развития в масштабе их цивилизационного бытия. В зоне фронта фрактально выражается нелинейность развития противоборствующих сторон, поскольку задачи у каждой из них различны. У фронта своя логика развития: наступательным целям США в зоне фронта и ЕС, и Китай, и Россия, и Индия вынуждены строить различные защитные сооружения, чтобы сохранить статус-кво. Зона фронта глобализации – это еще и зона обмана, грабежа, финансовых подкупов и подачек, авантюры, в которой целенаправленно формируется и экономический, и финансовый, и политический, а в целом социальный хаос. Привести этот хаос в порядок может только цивилизация, вызвавшая его к жизни, иначе социодинамика глобализирующего мира будет выражать процессы углубления социального хаоса. Но как бы не рассматривались механизмы регуляции возникающих противоборств, основу составляют финансово-экономические. Одним из детерминирующих измерений социодинамики глобализирующего мира является формирование нового мирового порядка и разработка стратегии управления им. Мировой глобальный порядок отражает геополитическую картину мира и предстает как «структура международных отношений, отражающая сложившийся баланс сил между различными субъектами международных отношений» [2, с. 4-12]. Идея формирования однополярного мира, разработанная западными идеологами, так и не реализовала себя, уйдя с горизонта XXI века, в связи с бурным развитием Китая и возрождением военной мощи России. И современный глобализирующий мир предстал как системная реальность. Если до развертывания процессов глобализации он предстал как

открытая система, находящаяся в конкретных отношениях с другими странами, то глобализация превращает этот мир в закрытую систему, главной характеристикой которой является то, что она не испытывает на себе эффект внешнего воздействия [3, с.13-35]. Это целенаправленный процесс воздействия субъекта управления на различные объекты, представляющий собой социально-ценностную процедуру анализа и оценки их состояния и перспектив развития с целью необходимости придания им, посредством практического преобразования, определенной направленности развития и достижения конструктивных результатов.

Выводы. Таким образом, глобализация предстает как объективный социокультурный процесс, имеющий множество измерений, изменения содержания которых отражает его социодинамику развития. Социодинамика глобализирующего мира репрезентирована как процесс ее развертывания во времени и пространстве, во взаимосвязи с социальной организацией общественного устройства, а также с социальными переменами и потрясениями, влияющими на ее развитие.

Список использованных источников:

1. Voronkova V. G. The philosophy of globalization: the socioanthropological, socioeconomic and sociocultural dimensions. Monograph. Zaporozhye: ZSEA Publishers, 2010. 272 p
2. Зеленков А.І. Близькість та убогість глобалізації / А.І. Зеленков // Філософія та соціальні науки, №3/4. Мінськ: БДУ, 2013. С. 4-12.
3. Воронкова В.Г. Глобалізація як процес універсалізації стосунків між державою та ринком // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2008. Вип. 35. С. 15-35.
4. Воронкова Валентина, Кивлюк Ольга, Нікітенко Віталіна, Рижова Ірина. Stem-освіта як фактор становлення і розвитку smart-суспільства // Становлення і розвиток інформаційного суспільства як основи забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави». Матеріали Міжнародної науковопрактичної конференції 23–24 листопада 2017 року / Ред.-упорядник: д.філософ.н., проф. В.Г.Воронкова. - Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2017.- 276 с. С.81-84.
5. Хлебнікова А.А. Становлення і розвиток інформаційного суспільства в умовах глобалізації: теоретико–методологічний контекст Гілея: науковий вісник. 2015. Вип. 92. С. 170-174.
6. Нікітенко В.О. Проблемне поле геокультурного феномену: наукові підходи // Гілея (науковий вісник): зб. наук. пр.-К.: Вид-во УАН ТОВ «НВП»«ВІР».-2013.-Вип. 71. С. 500-504

Ракитянська Юлія,
магістр гр. ОА-18-1мд
Інженерний інститут Запорізького національного університету
Гамова Оксана,
Кандидат економічних наук, доцент кафедри ОАОА
Інженерний інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)

УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА СКЛАДІ ЯК ПЕРЕДУМОВА МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ ВТРАТИ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасний стан розвитку економіки України та суб'єктів господарювання, які функціонують в умовах невизначеності та під впливом різного роду загроз, ставить перед керівництвом підприємства питання щодо прийняття виважених рішень в сфері забезпечення оптимального рівня фінансової безпеки, постійний моніторинг який забезпечить стабільність функціонування та дотримання основних стратегічних цілей підприємства. Одним з основних індикаторів фінансової безпеки підприємств є його платоспроможність, тому виникає потреба у вдосконаленні аудиту виробничих запасів як передумови мінімізації ризиків втрати платоспроможності підприємства. Але бухгалтерське законодавство не визнає ризик втрати платоспроможності як об'єкт бухгалтерського обліку та аудиту, а передбачає відображення в системі діючого плану рахунків лише інформації про факти господарської діяльності, спричинені впливом ризику.

Аудит виробничих запасів на складі включає: - перевірку правильного визначення первісної вартості виробничих запасів, які надійшли на підприємство, яке забезпечується запровадженням інформаційних технологій обробки економічної інформації; - підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємства; - чітку організацію обліково-контрольних процедур руху запасів на підприємстві (застосування механізмів обліку за центрами відповідальності, заходів контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів); - вдосконалення системи обліку виробничих запасів в частині їх оцінки та документування; - забезпечення правильного приймання, зберігання й відпустки цінностей як важливої раціональної організації складського обліку запасів; - удосконалення системи обліково-аналітичних робіт обліку виробничих запасів та її автоматизації.

Для удосконалення аудиту виробничих запасів та визначення впливу ризику на формування інформації про них як об'єктів бухгалтерського обліку можна запропонувати наступні напрямки:

1. Ризик зміни вартості виробничих запасів. Вплив ризику проявляється через методи подальшої оцінки. Результатом подальшої оцінки є зміна (зменшення) вартості запасів з віднесенням результату такої зміни до складу витрат іншої операційної діяльності. Вплив ризику проявляється у разі вибору методу оцінки списання запасів, який не відповідає вимогам ринкового середовища.

2. Майновий ризик. Ризик полягає у зниженні вартості майна підприємства у зв'язку з крадіжки та нестачами, втратами, що перевищують норми природного убутку

3. Зменшення капіталу шляхом зростання інших витрат операційної діяльності.

Таким чином, визначення підходів щодо удосконалення аудиту виробничих запасів на складі з точки зору уникнення загрози неплатоспроможності підтверджує потребу вибору оптимальних умов забезпечення платоспроможності виробничо-економічних систем, які впливають на ефективність ведення обліку виробничих запасів.

Список використаних джерел:

1. Гамова О.В. Облік та аналіз ефективності використання виробничих запасів на підприємстві / О.В. Гамова, О. Лукашенко // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – Полтава : ПДАА. – 2015. – Вип. 1 (10). – С. 107–113.

2. Гамова О. В., Козачок І. А., Федоренко Т. С. Оцінка фінансового стану та розробка програми аудиту запасів на ПАТ ПВП «КРИВБАСВИБУХПРОМ». *Інвестиції : практика та досвід* . 2019. Т. № 5. С. 42-50

3. Гамова О. В., Козачок І. А., Матюхіна С. О. Удосконалення аудит стану та руху основних засобів на підприємстві. *Інвестиції: практика та досвід* . 2019. Т. 4. С. 62-71.

Рижова Ірина,
доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри дизайну,
Національний університет «Запорізька політехніка»
(Запоріжжя, Україна)
Северин Катерина,
ст. викладач кафедри дизайну
Національний університет «Запорізька політехніка»
(Запоріжжя, Україна)

РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧІ БУДИНКИ ЯК НОВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ СУЧАСНОЇ АРХІТЕКТУРИ І МІСТОБУДУВАННЯ

Ще у 2010 році будинки та енергія, використана для їхнього живлення та обігріву, генерували понад 18% глобальних викидів парникових газів. Найкращі результати в скороченні викидів досягаються шляхом розробки відповідних рішень для обігріву та кондиціонування повітря, нагрівання води, живлення побутових приладів, освітлення та заморожування. Основним хрестоматійним дослідженням житлових будинків є концепція «пасивний дім», німецького інноваційного рішення, запровадженого у 18990-х роках. Обігрівав такого будинку здійснюється пасивним методом від сонячного випромінення та тепла, згенерованого мешканцями й побутовими приладами. Він відповідає наступним критеріями мінімальної функціональності: 1) річні вимоги для обігріву та охолодження становлять менше 15кВт/год на м² на рік; 2) невеличкі повітряні проміжки в конструкції будівлі (перевірені випробуванням з використанням аеродверей; 3) споживання первинної енергії становить менше 120 кВт год на м² на рік. Концепція «пасивного дому» опирається на посилену ізоляцію та герметичність у поєднанні з теплообмінною вентиляцією для постачання свіжого повітря 365 днів на рік з мінімальними вимогами енергії нагрівання.

Одним з прикладів є німецька розробка, що нараховує понад 1000 квартир, спроектованих за стандартами «пасивного дому», що обслуговуються системою централізованого опалення – досягаючи при цьому скорочення потреби в тепловій енергії на 80%. Ця концепція набирає популярності у всьому світі; США вже вихваляються подібними сертифікованими будинками, школами та комерційними модифікаціями. Центр енергоефективного дому в окрузі Франклін, штат Вірджинія, став першою громадською школою (K-12) в США, спроектованою за стандартами «пасивного дому». В ньому також використовується генерування відновлюваної енергії на місці, з негативними викидами

вуглецю, а це означає, що будівля виробляє значно більше енергії, ніж споживає. За останні роки «зелені будівлі» стали панівною тенденцією у багатьох комерційних структурах, завдяки чому досягається значне скорочення споживання енергії та води. Станом на 2014 рік було реалізовано понад 700 проектів комерційного будівництва з рейтингом Energy Star, що забезпечило економію витрат на суму 75 млн. дол. США, а це також означає скорочення викидів парникових газів у розмірі 600000 Мт CO₂.

У результатах австралійського дослідження зазначається, що покращення енергоефективності шляхом застосування простих заходів може сприяти енергозаощадженням у розмірі щонайменше 50%, а це може зекономити 10000 австралійських доларів на рік для офісного приміщення середньою площею 2500 м². Одним з прикладів є будинок «Піксельна будівля» (Pixel Building), що побудована компанією Groscon у Мельбурні, є першою офісною будівлею з нейтральними викидами вуглецю в Австралії. Цей будинок не генерує викиди вуглецю завдяки інноваційній схемі використання енергії. Будівля спроектована з урахуванням 100% самозабезпечення водою, використовує систему вентиляції без циркуляції повітря та нову суміш бетону під назвою Pixelcrete, яка дозволяє скоротити вміст вуглецю звичайній суміші приблизно наполовину. 60% цементу замінюється пилоподібним доменним шлаком та летючою золою, а також 100% переробленим та відновленим наповнювачем.

Окрім того, будівля компенсує залучені викиди вуглею, згенеровані під час будівництва, протягом свого 50-річного строку експлуатації, виробляючи на місці надлишок відновлюваної енергії, який повертається до електричної мережі будинку. Бетон є ключовим продуктом з високою енергомісткістю, який тільки в Австралії, збирає понад 20% енергії, витраченої на житлове будівництво, та не менше 63% на комерційному будівництві. У поєднанні з будівництвом може скоротити витрати енергії на 1 кг в п'ять разів. Наприклад, будівельні проекти по всій планеті нині використовують геополімерний бетон; найбільшим з таких проектів є аеропорт у Брисбені, який нараховує близько 25000 м³ бетону, використаного для покриття літніх смуг, а також 15000 м³ або 100000 тонн. Використання геополімерного бетону дозволило заощадити на проекті 8640 тон викидів CO₂ [1, с.177-179].

Наприклад, проаналізуємо, як розвиваються містобудування на прикладі міста Копенгагену. За останні десятиліття Копенгаген здійснив ряд визначних кроків на своєму шляху до перетворення у комфортне для життя так стале місто, а також рухається у напрямку регенеративного міста. Усе почалося з перетворення частини центральних районів на пішохідну зону. Це призвело до перетворення атмосфери «Середземномор'я», де постійно відкриваються нові ринки, кафе та

ресторани. У Копенгагені більше велосипедистів, ніж у будь-Якому іншому місті. А ініціатива з електричної енергії, а також відновлюваної енергії розвиваються швидше, ніж в практично будь-якій іншій частині світу. Те саме стосується управління відходами. Усе почалося з 1960-х рр., коли міська рада Копенгагена вирішила створити масштабну пішохідну зону без машин в історичному центрі міста. Створення пішохідних зон супроводжувалося спорудженням мережі велодоріжок, розробкою схем руху громадського транспорту, комбінованих теплоенергетичних систем, розвитком відновлювальної енергетики та проектами повторної переробки відходів. Одним з ініціаторів більшості цих змін був Ян Гель, чия книга «Міста для людей» стала настільною книгою для спеціалістів з планування міст. До 2020 року Копенгаген прагне стати першою столицею у світі, що не продукує викидів вуглецю, об'єднавши 50 різних ініціатив, серед яких – інтегративний транспорт, зелена архітектура, централізоване опалення, вітрові парки в місті та навколо нього, електричний транспорт, розумна мережа та ефективне управління відходами. Ці приклади використовуються як моделі для регенеративної трансформації інших міст [1, с.160].

Звернемо увагу на поняття «регенеративні міста». Йдеться не просто про озеленення міського середовища та захист природі від фізичної експансії міста, а про те, як мешканці міста вживають позитивних заходів для створення регенеративних урбаністичних систем виробництва, споживання, транспортування та будівництва. Людство має знайти шлях до: 1) укріплення екологічних та тісніших відносин між містами та природними системами, від яких вони залежать; 2) впровадження ефективних систем відновлювальної енергії для людських поселень на всій планеті; 3) вибору нового способу життя та економічних можливостей, що заохочуватимуть людей брати участь у цьому трансформаційному процесі. Схоже, й в Україні слід розробляти нову інтегровану науку планування міст, управління ними та використання Smart-технологій як фактора розвитку сучасного дизайну міста [2, с.174-183]. Традиційна урбаністична наука, технологія та планування в основному зосереджені на перспективах гігантських інвестицій в інфраструктуру, які обіцяють вигідні контракти для компаній та керівників міст. Але в цій схемі не вистачає розуміння зв'язків між містами та життям за їхніми межами.

Зробимо висновок, що протягом останніх років було реалізовано чимало проектів урбаністичного відновлення у занедбаних містах індустріалізованих країн. Концепція регенеративного міста зосереджується на зв'язках між міським населенням та природою, між урбаністичними системами та екосистемами. У 2016 році, під час третьої конференції ООН з питань житла та сталого міського розвитку у Еквадорі було здійснено крок у новому розумінні містобудування затверджено Нову програму розвитку міст, яка складається з широкого спектру питань сталого

розвитку міст, де вперше муніципалітети офіційно були визнані ключовими учасниками сталого розвитку. В їх основі створення «еко-районів» у містах Європи та США (район «нульової енергії» Беддингтон у Саттоні, Південний Лондон; еко-райони у Нансі у Франції; еко-райони у Стокгольмі, еко-райони у Портленді і навіть цілі міста. Найчастіше вони реалізуються завдяки підтримці національного законодавства та сприяють розвитку культури як найбільш фундаментального способу людського буття [3, с. 126-134].

Список використаних джерел:

1. Ернст Ульріх фон Вайцекер, Андерс Війкман. Come On! Капіталізм, недалекоглядність, несення і руйнування планети. Доповідь Римському клубу. К.: Саміт-Книга, 2019. 276 с.

2. Ригова І.С. Smart-технології як фактор розвитку сучасного дизайну // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2017. Вип.69 (1). С. 174-183.

3. Ригова І.С. Культура як найбільш фундаментальний спосіб людського буття// Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2011. Вип.46. С. 126-134

Романько Світлана,
магістр гр. БАД-539
Національний університет «Запорізька політехніка»
(Запоріжжя, Україна)

ШРИФТ ЯК ОДИН З ІНСТРУМЕНТІВ ВІЗУАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ У ГРАФІЧНОМУ ДИЗАЙНІ

Проектування шрифту в Україні поки не має особливих традицій. Сьогодні з'являються дизайнери, які в своїх роботах багато уваги приділяють шрифту. Гідність і краса шрифту в його простоті, а це - правильно вибрані пропорції, доцільність форми, а також мета створення шрифту.

Шрифт є одним з базових інструментів при побудові візуальних комунікацій в графічному дизайні. Як зазначає І.Рижова «Графічний дизайн – вид дизайнерської діяльності, спрямований на візуалізацію інформації, створення графічних знакових систем для предметного середовища, розроблення графічних елементів для промислових виробів, оформлення рекламної й поліграфічної продукції, пакування тощо» (2017,с.78).

Якщо розглядати шрифт з точки зору його історичного розвитку, можна виявити, що він є відображенням часу. В даний час великі можливості для дизайнерів відкриваються завдяки цифровим технологіям. Цифрова фотографія, векторна, растрова, тривимірна графіка можуть комбінуватися з аналоговими технологіями і дозволяють проектувати різноманітні виразні декоративні шрифти.

Шрифт - система умовних знаків - букв, об'єднаних в алфавіт, що дозволяє за допомогою графічного запису фіксувати в часі і просторі думки людини. Дизайнери вивчають, досліджують і розширюють межі виражальних можливостей шрифтової графіки. Найбільш значущі розробки в області шрифту публікуються в книгах, беруть участь в конкурсах і виставках, організованих спільнотою шрифтових дизайнерів. В середовищі графічних дизайнерів існує явний інтерес до розробки різноманітних шрифтів і експериментальної типографіке.

Шрифтова форма нерозривно пов'язана із загальною культурою тієї чи іншої епохи, знання і розуміння цієї культури необхідно для професійної діяльності дизайнера (2). Стародавні види письма неможливо застосувати в сучасних графічних проектах в якості носія інформації, але, наприклад, давньоєгипетська культура завжди може стати джерелом натхнення і помічником у творчості художника. Суворі канонічна система давньоєгипетського мистецтва, багато століть формувала його стильові

особливості, композиційні прийоми, колірну гамму, робить це мистецтво яскравим, неповторним, а завдяки своїй досконалої за формою гротесковій умовності в найбільшій мірою відповідає сучасним тенденціям розвитку графічного дизайну.

Історично сформовані алфавіти грецької, латинської та кириличного письма є спорідненими графічними системами. Вивчення формування, розвитку і взаємний вплив цих систем дозволяє створювати нові, сучасні шрифти з оригінальною стилістикою форми, не порушуючи логіки історичного формування графеми знаків.

На формування графіки алфавіту, крім історично сформованих правил та інструментів письма, активний вплив надає структура і ритм мови, довжина слів, співвідношення довгих і коротких слів, кількість прийменників, частота народження знаків. В історії розвитку книжкового листи скоропис чинила активний вплив на формування знаків алфавіту (3).

Народне лист або скоропис, розвиваючись в умовах максимальної свободи від запропонованих прийомів і правил, без яких не можливо ні одне книжкове лист в розвитку форми завжди випереджає книжкове лист і на певних етапах модернізує його.

Об'єкти графічного дизайну немислимі без шрифту. Дизайн рекламного плаката або театральної афіші, книги або журналу, етикетки або упаковки передбачає наявність шрифтової надписи, яка в свою чергу радить а також пропонує, роз'яснює або попереджає, вказує або закликає. Залежно від змісту повідомлення напис може бути активна, помітна, спокійна, малопомітна і ін., І дизайнер підбирає найбільш підходящий шрифт: строгий або вільний, контурний або об'ємний, легко читається або декоративний (4).

Декоративність шрифту, з одного боку, суперечить його основним призначенням: вона ускладнює графіку букв і отже ускладнює читабельність. З іншого боку, декоративна стилізація, ускладнення форми основних і сполучних штрихів, зарубок, внесених елементів, своєрідна ритмічна і пластична організація букв, слів або написів надають шрифтовим композиціям неповторну характерність (5).

Декоративні шрифти, спроектовані за технологією, можна застосовувати для акціденції в найрізноманітніших напрямках графічного дизайну: в логотипах, брендингу, рекламі, плакатах, упаковці, макетах журналів і книг, веб-сайтах і т.д.

Текстові друкарські шрифти, розроблені в ХХ столітті, можна вважати еталоном, свого роду сучасними «зошитами вчителів», в побудові графеми і малюнка знаків алфавіту, але при цьому необхідно пам'ятати, що історичний розвиток шрифтової форми знаходиться в постійній динаміці і не витримує тривалої канонізації, а сучасний поліморфізм, розвиваючись з середини минулого століття, в даний час особливо активно проявляється в рекламному графічному дизайні.

Список використаних джерел:

1. Рижова І.С., Прусак В.Ф., Мигаль С.П., Резанова Н.О. Дизайн середовища. Словник-довідник / За ред. д.філософ.н., проф. І.С.Рижової.- Львів: Простір-М, 2017.- 360 с.
2. Рижова І.С. Культура як найбільш фундаментальний спосіб людського буття Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2011. Вип.46. С. 126-134.
3. Кудрявцев А.И. Шрифт: история, теория, практика. М.: Изд-во ун-та Натальи Нестеро-вой, 2003. 248 с.
4. Шпикерман Э. О шрифте. М.: Паратайп, 2005. 192 с.
5. Таранов Н.Н. Художественно-образная выразительность шрифтов. Волгоград : Перемена, 2000. 168 с.

Самофалов Дмитро,
магістр спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
Таврійський державний агротехнологічний
університет імені Дмитра Моторного
(Мелітополь, Україна)

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ НА ПРИКЛАДІ ПРИАЗОВСЬКОЇ ОТГ

Початкова освіта є основним правом кожної дитини. Забезпечення доступності освіти для всіх дітей є обов'язком не тільки уряду, але і батьків. Основна мета початкової освіти полягає в тому, щоб підвищити обізнаність серед дітей, відкрити можливості дитини поряд з саморозвитком. Це перший крок у створенні добробуту у суспільстві. Початкова освіта є невід'ємною умовою сталого розвитку.

Основна мета початкової освіти — навчити дітей мислити аналітично, досягати високих стандартів життя, вирішувати завдання, пов'язані з технологічним розвитком і розвитком базових цінностей. Нова Українська школа повинна забезпечити безпечну і позитивну середовище, в якій може відбуватися ефективно навчання. На наш погляд, майбутнє дитини повністю залежить від початкової освіти.

У галузі освіти перед Приазовською ОТГ постала основна проблема, а саме невідповідність наявної освітньої мережі сучасним реаліям. Існуюча на момент створення громади мережа закладів освіти сформувалась у 80 роки минулого сторіччя і зовсім не відповідала сучасній кількості населення у громаді, що призвело до фінансової неспроможності громади вирішувати інші нагальні проблеми та розвиватися.

Приазовською районною радою було розпочато процес створення опорних шкіл, як найбільш оптимальний для якісної освіти в сільській місцевості. Так було створено Опорний навчальний заклад Приазовська спеціалізована школа І-ІІІ ст. «Азимут» [1].

Так як освітня сфера є найбільш витратною в бюджеті ОТГ, органом управління освітою був проведений її детальний аналіз. Було зібрано статистичні дані за наступними показниками:

- демографічна ситуація;
- якість надання освітніх послуг;
- кадрове забезпечення;
- фінансування галузі;
- матеріально-технічна база;
- забезпечення шкільними автобусами;
- приміщення закладів загальної середньої освіти;

- дисбаланс витрат на освіту 1 учня в школах ОТГ.

Наявність таких факторів, як негативний соціальний вплив через втрату робочих місць певною кількістю працівників оптимізованих шкіл і внаслідок цього, іміджеві втрати керівництва новоствореної громади значно ускладнювали процес реформування.

Та все ж депутатський корпус, батьківська та педагогічна громадськість дійшли висновку:

- існуюча освітня мережа є неефективною через малокомплектність класів, застарілі методи навчання та низьку енергоефективність будівель;

- вартість навчання (витрат бюджетних коштів) на одного учня на рік в малокомплектних школах в 3 рази вища за такі самі витрати у опорному закладі;

- показники успішності навчання учнів в малокомплектних школах нижчі, ніж в опорній школі;

- допомога держави у матеріально-технічне забезпеченні шкіл з повнокомплектними класами краще, ніж в школах з невеликою кількістю учнів;

- в школах з малокомплектними класами вчителі вимушені викладати предмети не за фахом, що негативно впливає на якість знань.

Таким чином, було підтримано рішення про прийняття у власність Приазовської селищної ради опорної школи та реорганізацію малокомплектних шкіл громади Гамівського та Шевченківського навчально-виховних комплексів І-ІІІ ст. школи І ступеня з підвезенням учнів 5-11 класів до опорної школи[2].

Фінансування освіти Приазовської ОТГ до 2018 року здійснювалось спочатку за рахунок освітньої субвенції з Державного та Обласного бюджетів й за рахунок власного бюджету ОТГ. Надалі було змінено порядок нарахування субвенцій, тому ОТГ стали отримувати два види субвенцій/дотацій, з яких мали утримувати освіту.

Для облаштування перших класів в форматі Нової Української школи було отримано Державну субвенцію у розмірі 4 000 000 грн. Умовою використання субвенції було співфінансування громадою в розмірі не менше десяти відсотків [3].

За рахунок залишків освітньої субвенції 2017 року Запорізькою обласною радою було надано 1 449 000 грн. на покращення матеріально-технічної бази опорної школи та 101 439 грн. на облаштування робочих місць вчителів перших класів [3].

Окрім обов'язкового десятивідсоткового співфінансування Державної субвенції Приазовською селищною радою, було надано кошти для проведення найбільш важливих ремонтних робіт у форматі Нової Української школи.

Також було залучено спонсорські кошти в розмірі 98 000 грн.,[1] які було використано для придбання будівельних матеріалів та облаштування ігрової зони в кожному з 5 перших класів [3].

Дані щодо фінансування початкових класів Приазовської ОТГ наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Розподіл фінансування початкової освіти Приазовської ОТГ у 2018 році

Потреби	Державний бюджет, грн.	Обласний бюджет, грн.	Місцевий бюджет, грн.
Дидактичні матеріали	70 448,49	-	7 000,00
Шкільні меблі	1 114 870,00	-	12 000,00
Комп'ютерне обладнання	55 590,00	-	6 000,00
Інтерактивне обладнання	-	1 552 458,00	-
Роб. місце вчителя	-	101 975,00	-
Ресурсні кімнати	-	249 000,00	-
Інтерактивні комплекти	-	137 870,00	-
Ремонт освітнього простору	-	-	375 430,00
Ремонт ресурсних кімнат	-	-	149 955,00
Ремонт ганку	-	-	98 015,30
Ремонт вбиральних	-	-	69 882,00

Таким чином, спільними зусиллями було облаштовано Новий освітній простір та створені всі умови для навчання в форматів Нової Української школи. Сьогодні багато дослідників стверджують [4], що отримання хорошої початкової освіти надає більший вплив на загальний розвиток дітей, ніж їх сімейне походження. Погана початкова освіта може привести дитину до негативних наслідків. У той час, як початкова освіта визначає розвиток і зростання різних аспектів дитини в контексті суспільства, з іншого боку, низька якість початкової освіти або його відсутність можуть призвести дітей до неграмотності. Отже, початкова освіта є найбільш важливим етапом життя дитини. Це перетворює їх в кращого мислителя, учня і людини.

Початкова освіта дуже вигідна не тільки для людини, але і для країни. Це основа для подальшої освіти. Нова Українська школа формує життя дітей, просуюючи їх навички в прийнятті рішень. Діти, які отримали якісну ранню освіту, стають більш продуктивними і кваліфікованими.

Список використаних джерел:

1. Приазовська ОТГ – Освіта [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://pryazovska.gromada.org.ua/>. – Назва з екрана.
2. ЗОСО – ВОМСКТ ВК Приазовської СР [Електронний ресурс]. –

режим доступу : <https://zp.isuo.org/>. – Назва з екрана/

3. Мін. фін. України – Видатки на освіту [Електронний ресурс]. – режим доступу : <https://www.mof.gov.ua/uk/the-reform-of-education> – Назва з екрана.

4. Застрожнікова І.В. Освіта в сільських ОТГ в умовах децентралізації влади в Україні / І.В. Застрожнікова // Збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ» ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, 18-19 квітня 2019 року.

5. Застрожнікова І. В. Принципи децентралізації в управлінні освітою /І.В. Застрожнікова // «Науковий вісник: Державне управління», 2019 - №2, с. 59-65.

Сергієнко Тетяна,
кандидат політичних наук,
доцент кафедри загальноправових та політичних наук
Національний університет «Запорізька політехніка»
(Запоріжжя, Україна)

ВПЛИВ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА

Прийнявши засади сталого розвитку, як пріоритетні цілі своєї подальшої трансформації, наша держава запроваджує основні положення даної концепції у всі сфери національного господарського комплексу, і особливо в освіту. Адже, саме освітня галузь формує майбутнє України – конкурентоспроможного, креативного, компетентного, соціально зрілого, екологічно свідомого, морально стійкого, високопрофесійного та відповідального фахівця, здатного орієнтуватися і успішно діяти в умовах ринкової економіки [3, с. 29]. Сталий розвиток є розвиток, який відповідає вимогам сучасності, не порушуючи здатності майбутніх поколінь задовольняти власні потреби. Це процес гармонізації продуктивних сил, задоволення необхідних суспільних потреб за умови збереження і поетапного відтворення цілісності навколишнього середовища [8, с. 122]. Принципи сталого розвитку повинні бути включені у всі освітні програми і мають розглядатись як елемент постійного і неперервного навчання і виховання, тобто повинні формувати особливий освітній напрям – освіту в інтересах сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень свідчить, що в Україні є необхідні передумови для формування сталого розвитку як у сфері сучасної освіти так і в науково-освітній галузі в загалі. Досліджують дану проблематику в Україні такі видатні вчені, як: В. Андрущенко, В. Бакіров, І. Вакарчук, М. Згуровський, О. Іванов, В. Кремень, Д. Табачник, В.Воронкова та ін. Поняття єдиного освітнього простору, становлення його в Україні та інтеграцію з європейським освітнім простором розглядають у своїх роботах такі видатні вітчизняні науковці як: С.Бондирєв, В.Журавський, М.Згуровський, І.Козловська, В.Кремінь, С.Ніколаєнко, А.Панарін, М.Степко, В.Шукшунов та інші. Щодо дослідження розвитку науково-освітніх мереж, їх місце і роль у формування єдиного освітнього простору, то ці питання висвітлені в роботах О.Дем'янчука, М.Згуровський, Н.Колісниченка, Ю.Якименка, Л.Товажнянського та ін..

Реалії сьогодення свідчать, що глобальні інтеграційні процеси сучасного світу – об'єктивна тенденція розвитку всіх сфер суспільного життя [5, с. 69]. Вони охопили суспільне виробництво, культуру, духовне життя, освітню та наукову сферу, ставши визначальними факторами формування способу та якості життя усього світу та окремих державно-

організованих суспільств [4, с. 54]. Таким чином, з урахуванням вищезазначеного, сьогодні актуальною є проблема дослідження особливостей інтеграції вітчизняної освіти у європейський освітній простір.

Розглянувши особливості світової системи вищої освіти, Т.Антонюк, зазначає, що її можна охарактеризувати як відкриту соціальну систему з нежорстким зв'язком між елементами, системністю самих елементів і варіативністю нормативної регуляції [6, с. 149]. Разом з тим, І.Гращенко та Р.Янкова, зазначають, що світова система вищої освіти відповідає основним ознаками системності:

- вона являє собою множинність взаємопов'язаних елементів різного рівня і характеру, а саме освітні установи, які встановлюють міцні зв'язки із зарубіжними партнерами та організаціями, окремі національні та регіональні системи, що виробляють спільну стратегію розвитку для всього світу і різні міжнародні освітні організації й асоціації які сприяють об'єднанню світової вищої освіти в єдину систему [2, с.10];

- її притаманні ознаки цілісності, автономності по відношенню до економічних, політичних та інших світових соціальних систем;

- володіє стійкістю, яка досягається внаслідок постійного відтворення своїх структурних елементів, кадрів і норм, що регулюють її функціонування [1, с. 354].

Таким чином, узагальнюючи вищезазначене, акцентуємо увагу, на тому, що завданнями розвитку освіти для сталого розвитку є переорієнтація наявних навчальних програм в напрямку соціальних, економічних, екологічних знань і перспектив; формування досвіду і цінностей, необхідних для сталого розвитку; підготовка кадрів в інтересах переходу до сталого розвитку і подальшого розвитку освіти для сталого розвитку. Шляхами реалізації поставлених завдань є включення освіти до національних стратегічних планів, планів дій на користь сталого розвитку, а також розвиток спеціальних програм підготовки і перепідготовки кадрів.

Основними учасниками освіти для сталого розвитку є працівники освіти – включення ідей освіти для сталого розвитку до навчальних курсів і дисциплін, розроблення окремих курсів із сталого розвитку, підготовка навчальних посібників у галузі освіти для сталого розвитку, перепідготовка кадрів у галузі освіти для сталого розвитку. Освіта для сталого розвитку триває протягом усього життя і включає усі рівні та категорії освіти та навчання. У формальній освіті це: дошкільна освіта; загальна середня освіта; вища освіта; дистанційна освіта; перепідготовка та перекваліфікація; короткотермінове навчання [7, с. 118]. У неформальній освіті це: самоосвіта, включно й у пенсійному віці; участь у діяльності громадських організацій, асоціацій, зібрань. Отже, освітня система відіграє вирішальну роль у житті суспільства, точніше вона визначає соціальний обрис майбутнього країни.

Список використаних джерел:

1. Гращенко І.С., Янковой Р.В. Проблеми та перспективи інтеграції вищої освіти України в європейський освітній простір // Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції Ефективність організаційно - економічного механізму інноваційного розвитку вищої освіти України. - ВІСНИК КНУТД спецвипуск Серія «Економічні науки». – С.352-363.
2. Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: Монографія / Ф.Г. Ващука. – Ужгород: ЗакДУ, 2011. – 560 с.
3. Кіндратець О.М. Формування суспільства сталого розвитку: проблеми і перспективи. Наукова монографія. Вид-во ЗДІА, 2003. - 383с.
4. Крайнік О.М., Сергієнко Т.І. Теоретичні аспекти особливостей міжнародного співробітництва у галузі освіти в Україні / О.М.Крайнік, Т.І.Сергієнко // Тези доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції «Реалізація спільних міжнародних проєктів та реформування відносин: наука, виробництво і ринок». Відповідальний за випуск П.О.Тесленко //Project, program, Portfolio Management – Одеса: Балан В.О., 2018. - № 1. - 116с.
5. Лобань Т.І. Особливості розвитку сучасного суспільства в умовах глобалізації: політологічний аспект / Т.І.Лобань // Людина і політика. Український соціально-гуманітарний журнал / Гол.ред. Г.І.Волинка. – Вип. № 2 (32). – К.: Вид-во «Четверта хвиля», 2004. – С. 68-73.
6. Міжнародне співробітництво та інтеграція у галузі освіти як важливий фактор конкурентоспроможності української освітньої системи / Т. Антонюк // Наукові записки. Історичні науки. - 2013. -Вип. 21. - С. 149-155.
7. Ніколаєв К. Д. Випереджаюча освіта для сталого розвитку як інноваційна форма організації освітнього простору перепідготовки вчителів / К.Д.Ніколаєв // Педагогічні науки. - Випуск 126. - 2015. – 116-124.
8. Сергієнко Т.І., Лобань С.І. Принципи SMART - освіти в суспільстві в XXI столітті / Т.І.Сергієнко // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 23–24 квітня 2018 року «Теоретичні і практичні засади еволюції від інформаційного суспільства до «суспільства знань» і до smart-суспільства: виклики і можливості четвертої промислової революції» / Ред.-упорядник: д.філософ.н., проф. В.Г.Воронкова. - Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2018.- 292 с.

Скворець Володимир,
доктор філософських наук, доцент,
завідувач кафедри соціології,
Запорізький національний університет
(Запоріжжя, Україна)

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ МОЛОДІ

В пострадянському українському суспільстві модель процесу соціалізації молоді змінювалася в контексті соціальних змін. З одного боку, досить високий освітній рівень більшості громадян забезпечив швидкі темпи поширення інформаційних технологій у всіх галузях економіки, включаючи освіту, а з другого боку, ті неоліберальні ринкові реформи, що проводилися в сучасній Україні, зумовили масштабну деградацією основних сфер життя суспільства, тобто скорочення демографічного, виробничого, промислового, аграрного, трудового, наукового, технічного, технологічного і культурного потенціалу. Тенденції деградації цих сфер означали зниження запиту на рівень і якість освіти. Деградація система освіти проявилася в зниженні рівня освітньої підготовки школярів і студентів. Проблеми використання інформаційних технологій в освіті знайшли широке відображення в наукових публікаціях, а проблема формування особистості людини залишається поза увагою вчених.

Мета статті – визначити характер впливу інформаційних технологій на соціалізацію молоді.

Дослідники розглядають технологію як процес послідовного, ступеневого здійснення, розробленого на науковій основі вирішення певної виробничої або соціальної проблеми. Інформаційна технологія – це процес, що використовує сукупність засобів і методів збору, накопичення, обробки і передачі даних (первинної інформації) для отримання оновлених даних про стан об'єкта, процесу або явища (інформаційного продукту). Цей процес складається з чітко регламентованої послідовності виконання операцій, дій, етапів різного ступеня складності з даними, які зберігаються на комп'ютерах. Основною метою інформаційної технології є обробка первинної інформації з допомогою цілеспрямованих дій та отримання необхідної користувацької інформації, а також отримання та обробка даних для їх подальшого аналізу і прийняття рішень про виконання певної дії [1, с. 43]. Інформаційно-комунікаційні технології – це сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, інтегрованих з метою збирання, обробки, зберігання, розповсюдження, відображення і використання інформації в інтересах її користувачів [2, с. 109].

Аналіз змісту наведених понять виявляє спрямованість цих технологій на продукт, що задовольняє потреби «користувачів інформації» та забезпечує їх «користувальницькою інформацією», тобто йдеться про запити споживацького суспільства. В такому суспільстві освіта спрямована на формування масового споживача і лише частина громадян, в основному представників панівного класу, зможуть стати особистостями. Як зазначає С. Кара-Мурза, тип західної школи був вироблений у процесі Великої французької революції, а потім прийнятий всім Заходом. Це була система «двох коридорів», яка поділяється на школу для еліти і для маси. Перша давала освіту університетського типу, була заснована на системі знань, які в сукупності створювали цілісні уявлення про Всесвіт. Масова школа «другого коридору» готувала «людину маси». Ця система відтворювала класове суспільство, розділене не тільки соціально, але й культурно [3, с. 142-143].

Якщо радянська система освіти забезпечувала умови для того, щоб кожна людина, незалежно від класової приналежності, могла стати особистістю, то перехід до «європейської освіти» означає для українських громадян поділ на дві великі групи, що отримують освіту в різних «коридорах», тобто лише невелика частина громадян має умови стати особистостями, а більшість громадян позбавлені такої можливості і готуються до життя за моделлю «людина масової культури». Радянська система забезпечувала навчання практично всіх школярів за однаковими програмами і підручниками, а тому однаковими можливостями, тобто відтворювала суспільство як єдиний народ, то в пострадянській Україні система освіти відтворює соціальні групи та класи. В сучасній Україні модель соціалізації молоді визначається системою освіти, яка одних громадян формує як особистостей, що мають власний світогляд, здатні критично мислити та готові виконувати складні ролі в управлінні та бізнесі, а решта громадян формуються як «люди маси», не здатні до управління та вирішення складних завдань. Інформаційні ж технології в соціалізації молоді не є визначальними, вони створюють ілюзію доступності різноманітної інформації для всіх, але не розвивають критичне мислення, не формують особистість, вони слугують засобом задоволення потреб споживача.

Формування особистості школяра чи студента – це завжди було, є і буде справою Вчителя. Судячи по відношенню до освіти, в пострадянській Україні керівники держави ніколи не розуміли, що універсальним засобом вирішення проблем є не інформаційні технології, а розвиток особистості кожної людини. Лише високорозвинена і високоморальна особистість може забезпечити повну віддачу від використання інформаційних технологій.

М. Шульга зазначає, що в Україні в результаті криз у різних сферах життя суспільства соціальна матриця цілісного організму все частіше

давала збої. Серед втрат, які несе кризове суспільство через дезорганізацію функціонування суспільного організму, вагомими є втрати освітньо-професійних і культурних компетенцій населення. Втрата компетентностей відбувається на трьох рівнях: падіння якості навчання у школах і вищих навчальних закладах; вищі навчальні заклади і профтехучилища не мають належної матеріальної бази; професійні знання і навички молодь часто втрачає з тієї причини, що більшість не може працевлаштуватися за фахом [4, с. 169-170]. Тенденція зниження освітньо-професійних і культурних компетенцій населення повністю корелюється зі зниженням статусу і ролі вчителя та викладача в пострадянській Україні.

Правлячі кола України жили ілюзією, що інформаційні технології без підготовлених фахівців зможуть вирішувати соціальні проблеми суспільства. В дійсності без школи, яка здатна не лише формувати компетентності, а й особистість кожної людини, українське суспільство не зможе успішно конкурувати на світовому ринку. У 2015 р. науковці зазначали, що на сьогодні наша держава стала мішенню ударів жорсткої системної кризи, а цілі регіони опинилися під загрозою лиха, розпаду і здичавіння. Падіння економіки позбавляє державну владу ресурсів, необхідних не лише для підтримки територіальної цілісності, але – і для підтримки в робочому та безпечному стані техносфери країни. Трагізм моменту полягає в тому, що колосальна складність устрою інфраструктури, залишеної нам у спадщину від Радянської України, перевершує розумові можливості керівництва країни, аби цю складність досягнути і адекватно управляти [5, с. 306].

В процесі соціалізації молоді основною постає проблема формування особистості людини, а не використання інформаційних технологій. На жаль, в сучасній Україні проблема формування особистості підмінюється проблемою формування компетентностей. В новітніх освітніх законах введено як ключове поняття «освітній процес» замість поняття «навчально-виховний процес», яке протягом десятиліть визначало характерні риси радянської системи освіти. Сутність радянського підходу полягала в тому, що вчитель був зобов'язаний не лише навчати школярів, але й виховувати їх, здійснювати вплив на формування особистості школяра. Теперішній підхід, що втілений в понятті «освітній процес» не несе колишнього смислового навантаження і зовсім не зобов'язує вчителя та викладача формувати особистість школяра та студента.

Отже, використання інформаційних технологій в процесі соціалізації молоді є важливим, але не визначальним чинником, оскільки ці технології забезпечують запити споживача, формують самого споживача і споживацьке суспільство, але вони не здатні самі по собі формувати особистість. Лише Вчитель здатен забезпечити формування особистості людини, а тому він і має відігравати основну роль в соціалізації молоді.

Список використаних джерел:

1. Андрощук О.В. Інформаційні технології та їх вплив на розвиток суспільства / О.В. Андрощук, Ю.В. Кондратенко, О.В. Головченко, Т.О. Ворона, М.В. Петрушен // Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету України імені Івана Черняхівського. 2014. № 1 (50). С. 42-47.
2. Філософія інформаційно-комунікативного суспільства: теоретико-методологічний контекст: монографія / В. Г. Воронкова, О. В. Соснін, В. О. Нікітенко, М.Ю. Максименюк, за ред. д. філос. н., проф. В.І. Воронкової; Запорізька державна інженерна академія. Запоріжжя: ЗДІА, 2016. 276 с.
3. Кара-Мурза С.Г. Русская матрица: Будет ли перезагрузка? / Сергей Кара-Мурза. М.: Алгоритм: Эксмо, 2012. С. 142-143.
4. Шульга М. Збій соціальної матриці: монографія / М. Шульга. Київ: Інститут соціології НАН України, 2018. 264 с.
5. Омельченко О., Васишин Р. Врятувати державу / О. О. Омельченко, Р. Н. Васишин. К. : Самміт-Книга, 2015. 376 с.

Sidlauskiene Danguole,

Master of social sciences, at the Business and Economy Department of
the Business and Technologies Faculty at Marijampole College
(Marijampole) dan.sidl@mkolegija.lt

THE INTERNAL AUDIT ENVIRONMENT AND ITS DETERMINANTS OF ECONOMY ENTITIES

Relevance. The role of internal audit in the entity's governance structure is constantly evolving. For a variety of reasons, internal auditors engage in an in-depth analysis of business processes to help ensure that these processes are working properly and effectively. One reason is that advanced entities expect internal auditors not only to verify compliance with laws and procedures, but also to suggest ways to make internal control more effective. However, often internal auditors in entities do not perform the function they could and should perform. They focus on tax matters, financial statements, and assess compliance with procedures. Internal auditors are sent where problems arise to play the role of auditors to detect errors and report blame. In some entities, internal auditors are separated from business or operational problems, leaving them with the traditional function of verification [Daujotaitė et.al. (2015), Tarptautiniai vidaus audito profesinės praktikos standartai (2004), Rupšys et.al. (2007), Lakis (2017)].

Scientists investigate internal audit from different angles, highlighting issues in the design and implementation stages of internal audit. Recently, the scientific literature has increasingly focused on the quality of internal audit and its evaluation. The collapse of banks also contributed to this, although in 2007 Bank SNORAS Internal Audit Service was awarded the title of "Oldest Internal Audit Service" by the Lithuanian Association of Internal Auditors. Although it is believed that poor quality audit is only due to insufficient qualification and professionalism of the auditor, this view can be negated by the list of factors determining the internal audit environment [Lakis (2007), Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas (2002), Pickett (2011)].

Modern performance and business management tools require employees to change their well-established work habits, but internal audit is still associated with the function of verifier for many managers and internal auditors themselves. The speed of adapting to changes in the environment depends on the success of operations and business, which requires managers to have a modern approach to their internal audit function.

Research aim: Identify and evaluate the determinants of the internal audit environment. **Research methods:** Systemic analysis of scientific literature and legislation and questionnaire survey. **Research results and conclusions:**

Systematic analysis of the literature suggests that the following key factors exist in the internal audit environment: the legislative environment; regulatory enactments; business practices in the region. The first two factors are otherwise known as legal regulation. It should be noted that there are significant differences in the legal level of audit regulation between external, public and internal auditing. Most of the regulations are for external audit, and least for internal audit. An analysis of the legal literature and regulatory documents on internal audit suggests that only the public sector and, to some extent, commercial banks are required to comply with statutory and regulatory requirements that are binding on them. The activities of private sector internal auditors are not regulated by law, the functions of internal auditors are determined by the managers of the entity in which they work, and the standards are purely advisory.

The beginning of the establishment of internal audit in Lithuania is considered to be 1995, when the Board of the Bank of Lithuania approved the Procedure of the Internal Audit Service of Commercial Banks and obligated commercial banks to establish internal audit services. The development of internal audit in the Lithuanian public sector was started only in 2000. In accordance with the 2000 February 7th Government of the Republic of Lithuania resolution no.127 On Internal Audit of State-owned Enterprises and Institutions, internal audit units or positions have been established within public institutions. 2002 January 1st this resolution was replaced by the Republic of Lithuania Law on Internal Control and Internal Audit.

International Standards on Internal Auditing that set out the principles for conducting internal auditing are applied worldwide. The standards themselves are fairly generalized, setting only basic requirements and guidelines, as TVAI seeks to have the standards adopted by the widest possible audience. The Internship Regulations provide interpretations and more detailed explanations of the Standards of Professional Practice in Internal Auditing. Standardization and other supporting materials include methodological literature, studies and reviews, books, seminars, conferences and more.

A systematic analysis of the literature indicates that sufficient legislation and regulations have been adopted, which has a positive impact on the internal audit environment.

In order to assess the impact of business practices in the region on the internal audit environment, a questionnaire survey was conducted among the employees of the entities. It showed that a manager's attitude towards internal audit is strongly influenced by his education. Internal audit is acceptable to higher education managers because they are more open to change and open to change. Educated executives enable the internal auditor to be qualified and understand that internal audit requires an appropriate amount of knowledge. Respondents were also asked about their views on the internal audit process. When employees are not hostile to auditing and evaluating their work, it

positively affects the internal audit environment, enabling internal auditors to play the role they would like to have in the company.

References

1. Dajotaitė, D., Giriūnas, L., Giriūnienė, G., Miškinis, A., Adomavičiūtė, D., Vinauskienė, D. (2015). Finansų kontrolė ir auditas: teorija ir praktika. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
2. Lakis, V. (2007). Audito sistema: raida ir problemos: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
3. Lakis, V. (2017). Audito teorija ir praktika. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
4. Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas. (2002). Valstybės žinios, Nr. 123-5540.
5. Pickett, K. H. S. (2011). The Essential Guide to Internal Auditing. John Wiley & Sons.
6. Rupšys, R., Boguslauskas, V. (2007). Measuring *Performance of Internal Auditing: Empirical Evidence*. *Engineering Economics*, No 5(55).
7. Tarptautiniai vidaus audito profesinės praktikos standartai (vertimas iš anglų

Сіліна Ірина,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Інженерний інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)

МОДЕРНІЗАЦІЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

В умовах сучасного динамічного розвитку суспільства і ускладнення його технічної і соціальної інфраструктури найважливішим стратегічним ресурсом стає інформація. Поряд з традиційними - матеріальними і енергетичними ресурсами - сучасні інформаційні технології, що дозволяють створювати, зберігати, переробляти і забезпечувати ефективні способи подання інформації споживачеві, стали не тільки важливим фактором життя суспільства, а й засобом підвищення ефективності управління усіма сферами суспільної діяльності. Рівень інформатизації, крім того, стає одним з істотних факторів успішного економічного розвитку та конкурентоспроможності регіону як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Автоматизація на основі застосування комп'ютерів і обчислювальних мереж проникає у всі сфери життя сучасного суспільства, пов'язані з використанням і переробкою інформації, починаючи з виробничій сфері, де вже з'явилися автоматизовані системи проектування, управління виробництвом, технологічними процесами та ін.

У зв'язку з цим важливого значення набуває і інформатизація освіти, органічно пов'язана з процесом його модернізації. Одним з основних напрямків розвитку освітнього процесу стає реалізація концепції випереджаючої освіти, орієнтованого на нові умови інформаційного суспільства і широке використання інноваційних педагогічних технологій навчання, спрямованих на розкриття творчого потенціалу особистості. У зв'язку з переходом до постіндустріального суспільства все помітніше стає тенденція до інформатизації сфери освіти. Створюються електронні підручники, розробляються автоматизовані системи навчання, організовуються віртуальні університети, тестуючи програми.

«Цифрова» компетентність (або «цифрова» грамотність) визнана ЄС однією із 8 визначальних компетенцій для повноцінного життя та діяльності. У 2016 році ЄС представив оновлений фреймворк Digital Competence, що складається з 5 основних блоків компетенцій: інформаційна грамотність та грамотність щодо роботи з даними, комунікація та взаємодія, цифровий контент, безпека, вирішення проблем.

На сьогодні в Україні не створено чіткого системного бачення та стратегії «цифровізації» освіти.

Стрімке розповсюдження «цифрових» технологій робить цифрові компетенції громадян ключовими серед інших навичок. Так, «цифровізація» та багатоплатформність у даний час є головними трендами на загальному ринку праці. Іншими словами, вміння працювати із «цифровими» технологіями поступово стає постійним та необхідним для більшості спеціалізацій. Кількість робочих місць в Україні, що вимагають принаймні базового розуміння інформаційних та комунікаційних технологій, стрімко збільшується. Унікальність цифрових навичок полягає в тому, що завдяки їм громадяни можуть ефективніше набувати компетенцій в багатьох інших сферах.

Україна повинна просуватися вперед із сучасною національною програмою навчання загальним та професійним діджитал компетенціям та навичкам як ключовим компонентам «цифрової» економіки. Враховуючи невідворотність подальшої «цифровізації» як глобального та національного явища, при впровадженні реформ в освіті слід враховувати потреби розвитку «цифрової» економіки, креативного та інноваційного підприємництва, наукових можливостей та інших викликів України та світу. Освіта має бути головною економічною стратегією України в умовах переходу на інноваційну економіку, оскільки формування конкурентоспроможної особистості сприятиме якісно новому рівню розвитку як окремої людини, так і суспільства в цілому[1].

Сучасні інформаційні технології дозволяють ефективно використовувати їх в системі освіти з метою навчання, виховання, розвитку творчих здібностей студентів, організації їх пізнавальної діяльності. Використання ІТ в навчальному процесі дозволяє готувати нове покоління до майбутнього життя в інформаційному світі, що не є винятком при викладанні фінансово-економічних дисциплін.

Процес навчання стає більш динамічним - за рахунок гейміфікації, персоналізації і діджиталізації контенту. Все більшу популярність отримує дистанційний канал доставки знань. Вищі навчальні заклади більше не обмежені фізичними рамками: інтернет дозволяє залучати до освітніх програми дослідні проекти та учасників по всьому світу.

Прогнозується, що масові відкриті онлайн-курси скоро приведуть до істотної трансформації всієї системи вищої освіти. Уже сьогодні в Україні обговорюється можливість зробити онлайн-навчання частиною формальної освіти в університетах. Це дозволить більше уваги приділяти практиці на очних заняттях, в той час як лекції студенти будуть дивитися віддалено онлайн. Також онлайн-платформа освіти забезпечить нові можливості регіональним вузам, транслуючи їм кращі навчальні матеріали та практики з провідних університетів країни.

Рівень проникнення технологій в навчальний процес по всьому світу росте. Комп'ютери, інтернет і мобільні пристрої використовуються повсюдно - для підвищення мобільності студентів і розширення охоплення аудиторії. Нові рішення дозволяють персоналізувати сам процес навчання, підлаштовуючи програму під індивідуальні потреби студентів. Якщо якась технологія дозволить студентам дізнатися більше, запам'ятати краще, застосовувати з більшою користю, її впроваджувати варто, навіть якщо для цього доведеться кардинально змінити навчальний процес. Також, важлива зміна, яка привносить технології, - можливість контролювати процес навчання, щоб гарантувати якість і результат. Контроль і постійне підстроювання навчального процесу під студента роблять навчання більш ефективним, а результат – передбачуваним. Ефективне використання інформаційних технологій допоможе вдосконалити процес навчання, підвищити якість систем управління, посилити міжнародне співробітництво. Всі разом це зможе підняти позиції вузу в міжнародних рейтингах, що підтверджують рівень його глобального визнання і успішності на світовому ринку. На цьому шляху зберігається проблема традиційно низькою інтеграції українських навчальних закладів в світову систему вищої освіти в силу, як правило, низького рівня охоплення міжнародної аудиторії. Успішна глобалізація, в тому числі за рахунок ІТ-рішень і розвинених онлайн-платформ, допоможе забезпечити зростання позицій в рейтингах, включаючи індекс академічної репутації або індекс репутації серед роботодавців.

Список використаних джерел:

1. Цифрова економіка. Як ми будемо жити в еру digital?[електронний ресурс] // EasyPay. – Режим доступу: <http://blog.easypay.ua/uk/tsifrova-ekonomika-yak-mi-budemo-zhiti-v-erudigital/>

Соснін Олександр,

доктор політичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки
України, Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної
академії наук України
(Київ, Україна)

Кононець Марія,

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології і
педагогіки, Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
(Київ, Україна)

ВПЛИВ ЗРОСТАЮЧОЇ РОЛІ ПСИХОЛОГІЇ НА ПРОЦЕСИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРАКТИК ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА

Процеси глобалізації, які відбуваються в світі, істотно впливають на всі процеси науково-освітньої діяльності при формуванні креативних компетенцій, а, значить, і лідерських якостей юнацтва. Особливої уваги заслуговують питання формування політичної свідомості молоді і правового забезпечення безпеки її психічного здоров'я при роботі в інформаційно-комунікаційному середовищі України. Воно багато в чому інтегрувало в собі негативний досвід проведених за роки незалежності реформ і деякою мірою навіть перешкоджає набуттю юнацтвом в процесі навчання поваги до обраних професій, до яких юнацтво себе заздальгідь визначило, і до себе особисто. Напрямую пов'язавши забезпечення норм професії із правилами електронної взаємодії, споживацтво, як нова філософія нашого сучасного суспільства, позбавило багато в чому наше життя сенсу, вразило всі клітини суспільства й поширюється навіть на ті його верстви, які дотепер вважалися інтелектуально зрілими.

Немає сумніву в тому, що світ цифрових технологій - це не тільки нова корисна реальність логічної техносфери суспільства, але і неминуха характеристика нової соціальної реальності. Як і всі нові технології вони несуть в собі масу викликів та небезпек і недостатнє методологічне обґрунтування практики використання цих технологій призводить серйозних гуманітарно-освітніх проблем, як то навмисне, тобто, усвідомлене спотворення світогляду молоді, маніпуляцій її свідомістю і створення ілюзій про інформаційне суспільство. Про це говорить, скажімо, сьогодення тенденція «віртуалізації» громадської і індивідуальної свідомості.

Скажімо, впровадження в структури суспільної свідомості, а через них - і в індивідуальну свідомість ідеологеми «інформаційне суспільство»

є однією з технологій віртуалізації, оскільки воно є лише соціальним міфом, який декларує комп'ютеризацію суспільства, перетворення інформації через тотальну інформатизацію в вирішальний фактор життя суспільства. Однак, інтелектуалізація людської діяльності, децентралізація і індивідуалізація не завжди однозначно пов'язані із інформатизацією суспільства. Не важко помітити, що і всі характерологічні особливості процесів демократизації і дебіюрократизації мають формальний характер, тобто, стосуються тільки форм існування соціуму, зовсім не торкаючись сенсу його життя, а, як відомо, розвиток можливий виключно за умов прогресу змісту, а не тільки форми. За цим, безумовно, стоїть робота наднаціональних структур по зміні уявлень про соціальну реальність, оскільки вона відображає сукупність суспільних відносин, які можуть усвідомлюватися чи не усвідомлюватися, або усвідомлюватися частково, адекватно чи неадекватно). На тлі цих тенденцій зовсім не випадково в кінці XX століття на Заході стали популярними мислителі, які поставили за мету деструкцію всього, що було опорою сталого розвитку людства. «Хибними» були оголошені такі поняття, як народ, нація, клас, держава, родина, культура, розум, наука.

Різні популяризатори гуманітарних теорій «віртуальних світів» спираються при цьому на природничо-наукові теорії «паралельних світів», коеволюції, упускаючи, що вчені при цьому зовсім не стверджували про одночасне існування кількох об'єктивних реальностей, що суперечило б самому принципу науковості, а розглядали свої теорії лише як різні моделі або сценарії. Філософи постмодерністської хвилі не розуміли повноти проблеми і сьогодні часто свідомо відмовляються від поняття об'єктивної реальності, стверджуючи абсолютний релятивізм і суб'єктивізм у пізнанні, але якщо визнання абсурду буття не залишається на рівні інтелектуальної гри, то його політизація, як правило, призводить до ідеології повного заперечення законів реального світу, що виявляється в реальній практиці в актах екстремізму і тероризму - закономірних підсумків використання етичного в якості політичного засобу.

Несправедливо звинувачувати всіх у гонитві за матеріальними або віртуальними цінностями, але восени 2008 року ця ідея отримала серйозний удар. Світ опинився в глибокій кризі нової економіки. Він свідчить про філософську і світоглядну кризу постіндустріального суспільства, про збої в глобальному культі «золотого тільця», і спричинив масову кризу свідомості громадян. Всім нам завдано непоправної морально-психологічної травми, і щоб подолати її наслідки як вади існуючого сьогодні світогляду вихователям здатної до креативного мислення молоді необхідно більш глибоко знати психологію, зокрема психологію лідерства.

У відповідності до сучасних теорій, структурно-феноменологічна модель особистості включає у себе чотири основні компоненти: «духовне»,

«психічне», «фізичне» і «розумне», рис. 1, на які викладачі і вихователі здатні активно впливати через засоби і технології інформаційного впливу: електронні, психотропні, психотропні і, навіть, лінгвістичні.

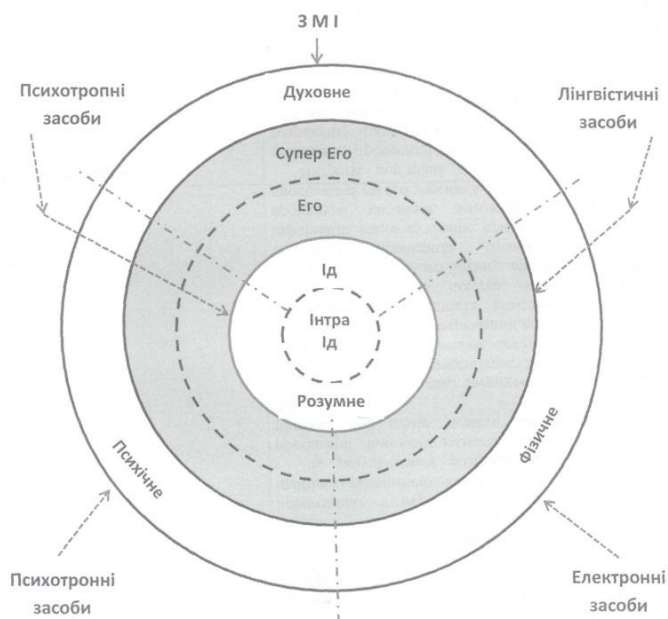

Рис. 1. Структурно-феноменальна модель особистості та класифікація засобів інформаційної зброї сучасності

«Розумне» є психо- і духовно-фізичним апаратом пізнання, мислення і творчості, в якому, знов таки, виділяють ще чотири компоненти:

«Его» (від лат. Ego - Я) - вроджений компонент, відповідальний за протікання інтелектуальних пізнавальних процесів при прийнятті рішень в умовах реальності. Він зберігає цілісність організму, відтерміновуючи задоволення інстинктів до того моменту, коли з'явиться можливість їх реалізувати.

«Супер-Его» (від лат. Super - над і Ego - Я) - компонент розумного апарату, який розвивається при взаємодії з оточуючими і представляє «інтерналізовану» версію громадських морально-етичних та соціально-правових норм і стандартів поведінки, діючих на всіх рівнях свідомості. Інакше, Супер-Его - це індивідуалізоване відображення «колективної совісті» соціуму.

«Ід» (від лат. id - воно) - несвідоме як інстинктивні або вроджені, можливо набуті риси особистості, «функціонують» відповідно до принципу негайного задоволення (негайної розрядки психічної енергії), який далі не може контролювати.

«Інтра-Ід» (від лат. intra - всередині та id - воно) - колективне несвідоме як вроджене або набуте, як навички реагувати емоційно, когнітивно і поведінково на конкретні ситуації і об'єкти, відповідно до визначених архетипами (первинними психічними образами, відображаються у вигляді символів, які проявляються, наприклад, в релігії,

літературі, живописі, навіть у звичайних сновидіннях), що знаходяться в основі індивідуального несвідомого.

Гармонізація всіх компонентів психологічних властивостей особистості в процесі формування креативних компетентностей виключно складний процес виховання і розвитку людини в соціумі. Досягається вона лише за умов постійного контролю за опануванням знань і життєвих навичок.

Само по собі життя вимагає послідовних і цілеспрямованих дій людини, а вироблення доктринальних положень про діяльність науково-освітніх установ і надання їм відповідного статусу, в свою чергу, вимагає глибокого аналізу предметних проблем психології як науки, яка обіймається проблемами формування науково-освітнього рівня вихованців в процесі опанування знань нового технологічного укладу.

Як відомо, протягом навчання особистість постійно вступає в різні інформаційно-комунікаційні відносини в колективі (співпрацю, суперництво, захист). Навіть в ізоляції особа піддається прямо або побічно деструктивним інформаційним впливам, які при вмілому застосуванні стають як ефективним інструментом вихователя, так і зброєю з боку конкурентів. Головною небезпекою при цьому є те, що, якщо вони цілеспрямовано і систематично застосовується у звичайній обстановці, то здатні вчиняти руйнівний вплив на психіку людини на всіх рівнях її виховання і структуризації інформаційних потреб. Слід визнати, що сьогодні деякі алгоритми роботи систем і комплексів новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, а, особливо, засоби масової інформації можна кваліфікувати навіть як зброю, яка застосовується для деструктивних інформаційно-психологічних впливів на молодь з метою зміни уявлень про змістовні компоненти реального життя, в яких діє людина.

Вже доведено, що агітаційно-пропагандистські засоби і технології, особливо в процесі безперервних виборчих компаній, безумовно, псують психіку молоді, формуючи споживацькі настрої. Неконтрольоване застосування електронних підручників та енциклопедій, відеокaset тощо теж стає інформаційною зброєю масового ураження молоді, оскільки здатні цілеспрямовано наносити шкоду, головним чином в сфері духовно-морального життя юнацтва, яке легко піддається згубним впливам непродуманих прикладів. Насамперед, вторгаючись в історичну пам'ять, світогляд, морально-етичні ідеали, вони створюють загрозливі можливості формування агресивної поведінки молоді. Сьогодні широко відомі такі приклади психофізіологічних розладів у користувачів відеографічних систем, оскільки вони побудовані на технологіях спеціальної контамінації («змішання») кольорової гами, дискретності і інтенсивності випромінювання на моніторах, ефект «25 кадрів», як відомо, сприймається виключно на підсвідомому рівні. Фахівцям відомо і про більш складні речі.

Хворобою суспільства сьогодні стало і широке вживання молоддю психотропних засобів, які призначені для впливу на її психіку на генному або хромосомному рівнях: транквілізатори розривають зв'язок між інформаційно-психічними і фізичними процесами в організмі людини, галюциногени викликають психічні розлади тощо.

В цілому, зростання ролі інформаційно-психологічних впливів в освітніх процесах, судячи з можливостей її використання, значно підвищується в умовах стихійного розвитку ринкових відносин, правового нігілізму і свавілля можновладців, а напрацьованого досвіду протидії їм поки що наше суспільство не має. За таких умов відбуваються вкрай небезпечні процеси - ми гинемо, не зберігаючи і не розвиваючи національне соціокультурне освітнє середовище, яке стрімко втрачає здатність до інноваційної діяльності, здається вже не генерує, не зберігає і не відтворює знання, архетипи і цінності, унаслідок чого найважливіший ресурс нашого розвитку в сучасному глобалізованому світі - інформацію. На жаль, в законах України поки що відсутня цілісна картина того, хто, як і яким чином, генерує впровадження в освіті властивих новітній добі технологій і засобів раціонального використання знань. Інформаційні потоки, які циркулюють в світі, теж не аналізуються з точки зору їх використання в освітніх процесах.. Вибуховий інтерес науково-освітніх установ до їх комерційного використання теж має стати більш контрольованим і повинен реалізовуватись в межах державної інформаційно-комунікаційної і науково-освітньої політики. Як і якими ідеями керуватися, впроваджуючи новітні інформаційно-комунікаційні системи в процеси управління державою і суспільством, належить відповісти науці. Особливої важливості набуває формування системного підходу до визначення пріоритетів правового регулювання в цій сфері на основі дослідження багатоаспектних правових проблем регулювання інформаційних відносин в освітніх процесах, що носять часто транскордонний характер. За таких умов, сьогодні перед нами стоїть власне завдання - здійснити розробку наукових програм їх створення і розбудувати нову державну інформаційно-комунікаційну політику в освіті з урахуванням необхідності формування нового світогляду у своїх громадян на основі вимог до певної віртуалізації філософії та психології в умовах нової психо-комп'ютерної реальності.

Список використаних джерел:

1. Освітнє середовище як чинник становлення обдарованої особистості : [монографія] / Р. О. Семенова, О. Л. Музика, Д. К. Корольов та ін.; [за ред. Р. О. Семенової]. К.-Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 228 с.
2. Організація та науково-методичне забезпечення діяльності психологічної служби і ПМПК/ за наук. ред. В.Г. Панка та І.І. Цушка. – Електрон. дані. – Київ, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013.

Тесленко Тетяна,

кандидат філософських наук, доцент,
Дніпропетровський національний університет
залізнодорожного транспорту імені академіка В. Лазаряна
(Дніпро, Україна)

ПРІОРИТЕТ ЩАСТЯ НАД МАТЕРІАЛІСТИЧНИМИ ЦІНОСТЯМИ ВВП В КОНТЕКСТІ ФІЛОСОФІЇ ЕКОНОМІКИ (КРАЇНА БУТАН)

До 1970-х років малонаселена гімалайська країна Бутан здебільшого була ізольована від решти країн світу. Четвертий король бутану Джигме Сінг'є Вангчук ініціював реформи та відкрив країну для відвідувачів. Під час проведення реформ, які включали модернізацію системи освіти та економіки, король оголосив що валове національне щастя було важливішим за валовий внутрішній продукт, оскільки останній надто підкреслює важливість матеріальних накопичень, ігноруючи при цьому добробут людей, біорізноманіття та сталий світ. Дійсно, Бутан – маленьке королівство в Гімалаях, між Індією і Китаєм, яке за площею дорівнює Швейцарії і має населення близько 700 тис. осіб, – сьогодні є однією з найбільш таємничих і закритих країн у світі. прагнення зробити жителів скелястого королівства якомога більш задоволеними життям прописано в конституції і є частиною національної політики Бутану. Курс на загальне щастя був проголошений колишнім королем країни, Джігме Сінгв'є Вангчуком, і продовжений його сином – нинішнім правителем. "Бутан – єдина країна у світі, де поняття щастя зведено в ранг головного в житті людини, – пояснив нещодавно закордонним журналістам директор національного управління Бутану Туджі Дорджі Надік. – Тут усі прагнуть до щастя, цю політику проводить в життя і керівництво країни".

Під час глобальної фінансової кризи 2008 р. ідея індексу валового національного щастя отримала широкий розголос та схвалювала ООН й інтелектуальні кола по всій планеті. Доповідь про світове щастя було не тільки питанням філософської дискусії, але й філософії економіки. Захист довкілля був передбачуваний положеннями Конституції, понад 50% земель Бутану позначені як захищені національні парки, природні заповідники та біологічні коридори. Країна зобов'язалася підтримувати нейтральні показники викидів вуглеводнів та забезпечити постійне покриття лісами щонайменше 60% своїх земель; насправді, секвестрація вуглецю в лісах нині вдвічі перевищує обсяги викидів вуглецю в межах країни.

Бутан заборонив експортні лісозаготівлі і навіть запровадив щомісячний пішохідний день, коли на дорогах забороняється

використовувати всі приватні транспортні засоби. За конституцією всі брантанці несуть відповідність за захист довкілля, і країна не страждає від звичайних конфліктів між економічним розвитком і збереженням довкілля. Країна має одні сприятливу географічну рису – використанням гідроенергетичних розробок на річкових стоках, які вимагають збереження басейнів річок у природних лісах. Це «доброякісна» гідроелектроенергія задовольняє національний попит й навіть дозволяє здійснювати експорт великих обсягів енергії до сусідньої Індії, що приносить країні значний дохід в валюті [1, с.236-237].

Бутан також розробив підхід «низького рівня\ впливу високої цінності» до туризму, який захищає країну від деяких негативних, руйнівних для культури, аспектів масового туризму. Багатьох аспектах Бутан - це приємна і стала країна, люди якої хочуть користуватися благами цивілізації й комфорту. Національні вибори 2013 р. завершилися блискучою перемогою Народної демократичної партії, яка збільшила свою присутність в парламенті в двох або абсолютної більшості з 32 місць.

Попередня правляча партія (яка в основному зосереджувалася на щасті й мирі) втратила 30 місць – з 43 до 15. Новий прем'єр міністр Терінг Тобгей, навіть висловив обережний скептицизм щодо знаменитої доктрини щастя в країні. Утім, нинішній молодий п'ятий король Джигме Кезар Намгель Вангчук, не залишає сумнівів у тому, що він дотримується політики свого батька щодо пріоритетності щастя над матеріальними цінностями ВВП. Час покаже, як розвиватиметься Бутан далі. Проте сама категорія «щастя» для уряду є надзвичайно цікаво, який поставив її навіть вище за зростання ВВП, причому щасливою є половина громадян цієї небагатої країни.

Це свідчить проте, що люди є суб'єктами урядової політики і уряд створює всі необхідні умови, включаючи екологічний захист людини. Бутан – та рідкісна країна, який виміряє свій успіх не валовим національним продуктом, а валовим національним щастям.

Для короля і уряду головне, щоб бутанці посміхалися. За кожний день перебування в країні обов'язково слід платити 250 доларів. У цю суму входить проживання, послуги гідів та їжа. В країні бояться, що масовий туризм нашкодить культурі та природі, тому немала сума – це обмежити кількість туристів.

Країною можна подорожувати самостійно, тому до кожної парочки західних туристів приставлений місцевий гід. У підсумку розумний король працевлаштував, напевно, третину населення. Також згідно із заповідями мудрого правителя під час роботи всі зобов'язані носити національний одяг.

Згідно з офіційною статистикою, майже половина населення Бутану абсолютно щаслива – саме критерій, наскільки добре себе почуває громадянин країни, а зовсім не її економічні показники, в першу чергу

враховує місцева влада. Визначає рівень щастя Центр досліджень Бутану, де за допомогою складних формул вираховують, наскільки задоволені життям співгромадяни. На це, на думку фахівців центру, впливає безліч чинників – від стану екології до стосунків у сім'ї і здоров'я. Бутан надає безкоштовну освіту і медичне обслуговування кожному жителю. До того ж ми просто любимо свою країну і короля", – стверджують люди. Хоча доходи місцевого населення вкрай невеликі. За словами Гуруна, близько \$ 3 на день отримує звичайний робочий, а лікар чи вчитель – \$ 8-10.

Поліпшити показник щастя можна завдяки повільному прогресу країни, вважають в центрі, – такому, який би не руйнував традиції, культуру і буддійську філософію. Також необхідно підвищувати матеріальний добробут людей. Поліпшити показник щастя можна завдяки повільному прогресу країни, вважають в центрі, – такому, який би не руйнував традиції, культуру і буддійську філософію. Також необхідно підвищувати матеріальний добробут людей, впевнені місцеві фахівці.

Крім щастя, в особливо великих розмірах Бутан вирощує різноманітну сільгосппродукцію – рис, кукурудзу, коренеплоди, цитрусові, прянощі, робить рослинну олію – для себе і трохи на експорт. Тут видобувають вугілля і мармур і виробляють стільки електроенергії, що надлишки її продають іншим країнам. У підсумку всієї цієї діяльності ВВП країни на душу населення за паритетом купівельної спроможності становить \$ 6,5 тис. За цим економічним показником Бутан можна порівняти з Єгиптом (\$ 6,6 тис.) і Шрі-Ланкою (\$ 6,1 тис.).

Поліпшити показник щастя можна завдяки повільному прогресу країни, вважають в центрі, – такому, який би не руйнував традиції, культуру і буддійську філософію. Також необхідно підвищувати матеріальний добробут людей, впевнені місцеві фахівці.

Список використаних джерел:

1. Ернст Ульріх фон Вайцекер, Андерс Вейкман. Come On! Капіталізм, недалекоглядність, несення і руйнування планети. Доповідь Римському клубу. К.: Саміт-Книга, 2019. 276 с.

2.Режим доступу:

4tv.ua/ru/unikalnaja_strana_schastja_butan_udivitelnyj_pokoj_i_bogi_kotorye_do_sih_por_zhivut_v_gorah_n690390

3.Режим доступу: ua.korrespondent.net/journal/1564452-korrespondent-korolivstvo-shchastya-zakrita-girska-krayina-postupovo-vidkrivae-sebe-svitu

Ткаченко Єлізавета,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Інженерний інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)

ІНФОРМАЦІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Зміни у системі сучасної освіти України спрямовані в цілому на побудову нового процесу здобуття освіти, які дозволять сформувати фахівців нового типу, готових не тільки до професійної самореалізації, а і реалізації в значно ширшій системі «людина-суспільство-людина».

Сучасне навчання в системі вищої освіти стає все більш технологічним, що передбачає не тільки комп'ютеризацію процесу навчання, а й введення нових форм керування цим процесом. У зв'язку з цим необхідно проводити додаткові теоретичні та прикладні дослідження: особливе відносно формування інформаційних компетентностей здобувачів вищої освіти.

Сутність та структуру інформаційних компетентностей досліджувало багато науковців, таких як: М. Армстронг, Ч. Вудруф, О. А. Грішнова, Л. В. Івановська, А. В. Казановський, В. Т. Лозовецька, Ю. Г. Одегов, В. С. Плохій, Г. Г. Руденко та ін. Однак багато суттєвих моментів стосовно цієї проблематики так і залишаються до кінця невирішеними, тому доцільним вважаємо аналіз різних підходів до трактування цих питань та визначення їх сутності.

Розглядаючи дане питання формування інформаційних компетентностей, перш за все, необхідно визначити, сутність терміну «компетентність».

Компетентність – це результат професійного досвіду, такий наслідок його накопичення протягом професійного життя та діяльності, що забезпечує глибоке знання своєї справи, сутності роботи, що виконується, способів та засобів досягнення цілей, здатність правильно оцінювати професійну ситуацію, що склалася, і приймати у зв'язку з цим потрібне рішення [1].

У структуру компетентності входять такі основні елементи, як знання, досвід, професійна культура та особистісні якості фахівця.

Сутнісні ознаки компетентності людини:

– постійно змінюються (зі зміною світу, зі зміною вимог до успішного дорослого);

– орієнтовані на майбутнє (виявляються в можливостях організувати свою освіту, спираючись на власні здібності, з урахуванням вимог майбутнього);

– мають активний характер узагальнених умінь у поєднанні з предметними вміннями і знаннями в конкретних галузях (ситуаціях);

– виявляються в умінні здійснювати вибір, виходячи з адекватної оцінки себе в конкретній ситуації;

– пов'язані з мотивацією на безперервну самоосвітню діяльність.

Компетенція (від. лат. *competencia* - коло питань, з якими людина добре обізнана, володіє знаннями і досвідом) - це інтегрований результат опанування змістом загальної середньої освіти, який виражається в готовності учня використовувати засвоєні знання, уміння, навички, а також способи діяльності у конкретних життєвих ситуаціях для розв'язання практичних і теоретичних задач.

Компетенція є інтегральним результатом взаємодії компонентів:

– мотиваційного, що виражає глибоку зацікавленість у даному виді діяльності, наявність особистісних смислів розв'язувати конкретну задачу;

цільового, пов'язаного з умінням визначати особисті цілі, співвідносні з власними смислами; складанням особистих проектів та планів; усвідомленим конструюванням конкретних дій, вчинків, які забезпечать досягнення бажаного результату діяльності;

– орієнтаційного, що передбачає урахування зовнішніх умов діяльності (усвідомлення загальної основи діяльності; знання про коло реальних об'єктів; знання, уміння і навички, які стосуються цього кола) і внутрішніх (суб'єктний досвід, наявні знання, предметні і міжпредметні вміння, навички, способи діяльності, психологічні особливості тощо); обізнаність учня щодо власних сильних і слабких сторін;

– функціонального, що передбачає здатність використовувати знання, уміння, способи діяльності та інформаційну грамотність як базис для формування власних можливих варіантів дії, прийняття рішень, застосування нових форм взаємодії тощо;

– контрольного, що передбачає наявність чітких вимірювачів процесу і результатів діяльності, закріплення правильних способів діяльності, удосконалення дій відповідно до визначеної і прийнятої цілі;

– оцінного, пов'язаного із здатністю до самоаналізу; адекватного самооцінювання своєї позиції, конкретного знання, необхідності чи непотрібності його для своєї діяльності, а також методу його здобування чи використання.

Поняття інформаційної компетентності сформувалося у зв'язку з бурхливим розвитком інформаційно-комп'ютерних технологій і входження в усі аспекти діяльності суспільства. Виникнення цього поняття відносять до початку 2000-х рр.

Під інформаційною компетентністю розуміють сукупність компетенцій, пов'язаних із роботою з інформацією у всіх її формах і представленнях, які дозволяють ефективно користуватись інформаційними технологіями різних видів як у традиційній друкованій формі, так і комп'ютерними телекомунікаціями, працювати з інформацією в різних її формах і представленнях як у повсякденному житті, так і в професійній діяльності. Результати одного з перших досліджень інформаційної компетентності представлено у звіті кафедри інформаційної грамотності державного університету Каліфорнії «Інформаційна компетентність в університеті штату Каліфорнія» за 2001 рік [2]. В цьому дослідженні, інформаційну компетентність представлено як компетентність роботи з бібліотечними ресурсами – компетентність, пов'язану з пошуком і опрацюванням різноманітних повідомлень.

За результатами цього дослідження було визначено складові інформаційної компетентності: визначати тему дослідження й інформаційну потребу (визначати проблему, формулювати термінологію і ключові слова, визначати види матеріалів, необхідні для дослідження, використовувати електронні засоби пошуку потрібних відомостей; визначати і здійснювати пошук відповідних матеріалів, визначати різні типи джерел для різних завдань, правильно використовувати цитати; класифікувати знайдені відомості та використовувати їх у дослідженні; оцінити знайдені відомості (перевірити їхню точність, своєчасність, доцільність); організувати знайдені матеріали: згрупувати відповідно до розділів дослідження, використати цитати, скласти бібліографію [2].

Інформаційну компетентність визначають як інтегративну професійну якість особистості, яка, з одного боку, віддзеркалює її здатність до визначення інформаційної потреби, пошуку інформації та ефективної роботи з нею у всіх її формах (традиційній, друкованій та електронній, тощо); а з іншого – як здатності її до роботи з комп'ютерною технікою та телекомунікаційними технологіями і застосування їх у професійній діяльності та повсякденному житті. Поряд з поняттям "інформаційна компетентність" часто використовуються такі поняття, як "комп'ютерна компетентність", "комп'ютерна грамотність", "технологічна грамотність", "інформаційна грамотність", "інформаційна культура". В. А. Дарлінгер визначає комп'ютерну компетентність як рівневу освіту, що характеризує професійну підготовку фахівця до використання інформаційно-комунікаційних технологій на теоретичному, практичному і творчому рівні [5]. Комп'ютерна грамотність – це знання, уміння, навички в галузі інформатики, потрібні кожному для ефективного використання в своїй діяльності комп'ютерних технологій. Важливими компонентами комп'ютерної грамотності є знання про використання сучасної електронної техніки у різних сферах виробництва, культури, освіти, а також про зміни в

діяльності людини, котрі з ним (використанням) пов'язані; знання принципової будови і функціональних можливостей комп'ютерної техніки; володіння сучасними програмними засобами. У процесі опанування комп'ютерної грамотності формуються вміння використовувати комп'ютер під час написання та редагування тексту, пошуку інформації, малювання тощо, складати прості програми, алгоритми розв'язування задач. Технологічна грамотність – це розуміння основних концепцій технологій та їх застосування [2]. Інформаційна грамотність це набір здатностей, який є у індивідуумів, і передбачає уміння визначати необхідність інформаційних ресурсів, уміння їх оцінити і ефективно використати. Інформаційна культура – сфера буття, що пов'язана з функціонуванням інформації в суспільстві, формуванням інформаційних навичок особистості. У широкому сенсі інформаційна культура є сукупністю принципів і механізмів, що забезпечують взаємодію етнічних і національних культур, їх включення в загальний досвід людства.

Інформаційна культура у вузькому сенсі це – вироблення оптимальних способів використання інформації і надання її споживачеві для вирішення теоретичних і практичних завдань; механізми вдосконалення технічних засобів виробництва, зберігання і передавання інформації; розвиток системи навчання, підготовки людини до ефективного використання інформації й інформаційних засобів.

Таким чином, інформаційні компетентності в сучасному суспільстві повинні формуватися з врахуванням наступних вимог: уміння адекватно формалізувати знання; адекватність інтерпретації формалізованих даних та використання нових інформаційних технологій у своїй життєдіяльності; спроможність ефективно використовувати сучасну комп'ютерну техніку та інформаційні технології, що сприяють формуванню парадигми інформаційної людини.

Список використаних джерел:

1. Когут І. Інформаційна компетентність як структурний компонент професійно-педагогічної комунікативної компетентності педагога в сучасному освітньому просторі //І.Когут.// Освітологічний дискурс, 2018, № 3-4 (22-23)
2. Information Literacy Competency Standards for Higher Education [Електронний ресурс]. –Режим доступу : http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/information_literacy competency.htm. –Заголовок з екрану.
3. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования / И.А. Зимняя // Высшее образование сегодня. –2003. –№ 5. –С. 34-42
4. Patti S. Caravello, Chair, Eloisa Gomez Borah, Judith Herschman, Eleanor Mitchell. UCLA Library Information Competence at UCLA: Report of a Survey Project (http://www.library.ucla.edu/infocompetence/index_noframes.htm)
5. Далингер. В. А. Компьютерная компетентность – основа профессионализма современного учителя математики //Материалы конференции «Информационные технологии в образовании-2003» (<http://ito.edu.ru/2003/II/3/II-3-1788.html>)

Товарниченко Володимир,
кандидат філософських наук, доцент міжфакультетської кафедри
загальноосвітніх дисциплін,
Інженерний інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)

ПРОБЛЕМИ РАЦІОНАЛЬНОСТІ У НАУКОВОМУ ПІЗНАННІ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА

Не викликає сумніву, що розвиток науки і наукомістких технологій життєво важливо для сучасного суспільства. Загальновідомо що обсяг інформації росте в арифметичній прогресії, підручники перевантажені математичними викладеннями. На відмінну від науки кінця ХІХ століття, коли світобудова і його описання були прості і зрозумілі, у науці ХХІ століття ясність картини губиться й зникає взаєморозуміння між представниками близьких наукових напрямків. Тенденція пояснювати незрозуміле через незрозуміле стала нормою нашого часу. Тому необхідно уміти відокремлювати корисну інформацію від надлишкової.

Україна має величезний науково-виробничий потенціал, який необхідно використовувати не для спроб наздогнати європейський рівень виробництва, а для розвитку простих і дешевих технологій, заснованих на революційних ідеях, що дозволяють створювати продукцію, яка не має світових аналогів.

Для України, щоб стати дійсно європейською державою необхідно докорінно реформувати свій господарський комплекс, змінити засади його функціонування, забезпечити конкурентоспроможність своєї економіки на європейському ринку...[1, 26]. Формування економіки, що базується на знаннях, а не споживанні природних ресурсів, скорочення відходів виробництва, вирішенню екологічних проблем, залучення до благ техногенної цивілізації. Інтелект можуть джерело суспільного зростання, який потребує захисту і нарощування. На часі впровадження інноваційної моделі економічного розвитку, побудованого на перевагах високих технологій.

У сучасній Україні, як і в більшості інших країн, складається ситуація постмодерна, в якій формується ілюзія втрати провідної ролі наукової раціональності в культурі. Постмодернізм, виникнувши як своєрідне продовження авангардистських експериментів на початку ХХ століття, переходить від констатації неспроможності глобальних "домагань розуму" до спроб позначити орієнтири "пост-некласичного" інтелектуального досвіду. Постмодернізм висуває як головний творчий принцип радикальний плюралізм стилів і художніх програм, світоглядних

моделей і мов культури, відсутність ієрархії. В рамках постмодернізму розвивається деконструкція - напрям пост-структуралістського критицизму, що має на меті не прояснення фундаментального досвіду буття, а всеосяжне зневажання поняття буття як такого. Критика основоположних концептів традиційної філософії: "дійсності", "тотожності", "істини" - виходить з посилання, що статус раціонального в культурі не само відтворюється на власному матеріалі, але підтримується постійним зусиллям по витісненню з його сфери тих елементів, що йому суперечать .

Деякі ознаки дозволяють визначити сучасний стан науки як кризу: це зростання анти-сциєнтистських течій, і навіть рухів в суспільстві, і збільшення питомої ваги метафізичних компонент всередині природничо-наукового знання і як граничний випадок поява більшої кількості праць, написаних ученими-природниками, де робляться спроби побудувати якесь нове релігійно-метафізичне наукове знання. Оскільки наукова раціональність не охоплює всі прояви людського життя, відбувається звертання до раціональностей інших типів. Зокрема виникають, псевдонаукові системи поглядів, що намагаються заповнити проміжок між науковою картиною світу, міфу і релігією

У сучасній "постмодерністській" культурі розповсюджується думка, відповідно до якої "немає принципової різниці між знанням і незнанням, між істиною і неправдою, між наукою, і псевдонаукою. Головним принципом постмодерна є нове заради нового. І цей принцип докорінно вплинув на розвиток сучасної науки. Наука як соціальний інститут раціональна і комунікативна, її результати оформляються в стислій логічній формі, що піддаються подальшій дедуктивній структуризації, і, як наслідок цього, легко і повною мірою засвоюються наступними поколіннями.

Науковий скептицизм вимагає, щоб формування проблеми було визнане раціонально-теоретичним, тобто незалежним від гри суб'єктивного духу.

Тобто наука у великій мірі результат, продукт колективного соціального розуму, ефект кумулятивного вибухового зростання і самоорганізації знань. Псевдонаука зацікавлена лише фактах, що в підтверджують її положення. Тому всі псевдонаукові гіпотези незаперечні, вони не застарівають і не сприймають критику, бо здатні пояснити всяку аномалію. Пояснення не використовує загальних законів, апелює до прикладів, аналогій, метафор, тощо її головне допущення: "усе можливо".

Псевдонаука виникає в період бурхливого розвитку науки. Це відноситься особливо до тих областей природознавства, що будуються на об'єднанні ідей і методів різних наук. Ознаки псевдонауки можна визначити в такий спосіб: висувається ідея, позбавлена теоретичної й експериментальної аргументації, що знаходиться у відриві від логіки

розвитку науки. У той же час, у цій ідеї закладена велика претензія -- псевдовчений береться за "всесвітні" проблеми й обіцяє революціонізувати і науку і практику. Джерела псевдонауки: дилетантизм і неуцтво, зневага строгими поняттями і досвідом, ігнорування попереднього розвитку науки. Як провести границю між тим що наукове і тим що ненаукове? Як приклад розглянемо боротьбу двох парадигм автори яких Н. Тесла та А. Ейнштейн. Для боротьби між цими парадигмами використовувались не стільки наукові аргументи, скільки політичні та економічні засоби впливу. Більш ста років тому був відкритий ефект резонансу, що широко використовується в радіотехніці. За допомогою цього ефекту на початку двадцятого століття Нікола Тесла створив трансформатор – генератор, що працював на частоті порядку 100 кГц, який отримував енергію з «ефіру». Потужність на виході цього трансформатора в сотні разів перевищувала потужність на вході. Потім відбуваються дуже цікаві речі: про роботи Тесла в 20-х роках ХХ століття забувають, але починає домінувати теорія відносності А. Ейнштейна, по суті, чиста софістика, заплутана і суперечлива єдина мета якої спростувати існування ефіру. Теорія відносності А. Ейнштейна визнана офіційною наукою, але більш ста років викликає філософські і наукові суперечки. Вона нагадує прекрасний повітряний замок, що не має під собою фундаменту, і тому постійно зазнавала критики, з боку значної групи фізиків. Це Ю.Б. Молчанов, А.К. Тимирязев, К. Поппер, Б. Риман, Г. Лоренц, А.А. Майкельсон, И.Л. Физо, Н.А. Розумів, М. Борн, Дж. Дж. Томсон, і інші. Теорія відносності незрозуміла багатьом, але проблема нерозуміння полягає не в нерозумінні, а у відсутності змісту. Але політичний вплив, конвенціоналізм і кон'юнктура роблять теорію відносності незаперечною. Поступово теорія відносності стала догмою, новою релігією.

Не дивлячись на суперечності і розбіжності, наука розвивається. Ступінь взаєморозуміння може існувати в межах між одностайністю з приводу змісту теорії і методів її інтерпретації, з одного боку, і повним небажанням (або технічною неможливістю) перевести висловлювання опонента в доступній для розуміння і ухваленій формі - з іншого. Досягнення взаємної згоди зовсім не свідчить про досягнення істинного знання. Згода лише прояснює стан науки і відношення між різними групами вчених. В кінці ХХ ст. наука володіла здатністю висувати фундаментальні концепції, що істотно заперечували зміст поглядів, що панували в науці. Як індивідуальні, так і загальнонаукові уявлення здатні радикально змінюватися з часом. Відмова від старих уявлень і створення нових фундаментальних теорій – це складний соціальний процес досягнення певного консенсусу. Вироблення подібного консенсусу - результат взаємодії самих різних чинників об'єктивного і суб'єктивного характеру (наочного, емпіричного, ціннісного). Комплекс проблем, пов'язаних із категорією інформаційної безпеки, включає в себе значний

масив питань, спрямованих на вивчення нових можливостей розбудови правової держави та розвитку громадянського суспільства. [2 С.46]

В основі Smart суспільства лежить розвиток “суспільства знань”, цифрових технологій, цифрового суспільства, всього того, що зветься “цифровою ерою” розвитку цивілізації. Останнім часом стали виникати світові тренди у розвитку Smart: Smart-міста; Smart країни; Smart-мобільності; Smart-освіта; Smart-життя; Smart-екології» [3, С.122].

Список використаних джерел:

1. Воронкова В.Г. Політика Євроатлантичної інтеграції України: методика антропологічної експертизи // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. Випуск № 39. 2009. С. 21-35.

2. Захаренко К.В. Категорія інформаційної безпеки у вітчизняному філософсько-політологічному дискурсі // Гуманітарний вісник ЗДІА. 2018. Випуск 72 с. 44-52

3. Voronkova, V.G., Romanenko, T. P. , Andryukaytiene, Regina (2016). Concept of development of design-oriented business in the conditions of digital transformation to Smart - society // Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy: [Coll. sciences etc.]. Zaporizhzhia: A view of the ZGIA, 2016. Vip.67. P. 122-134.

Фурсін Олександр,

кандидат наук державного управління, доцент кафедри менеджменту
організацій та управління проектами,

Інженерний інститут Запорізького національного університету

Муц Луай,

доктор наук державного управління, кандидат соціологічних наук, доцент
кафедри менеджменту організацій та управління проектами

Воронкова Валентина,

доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри менеджменту
організацій та управління проектами
(Запоріжжя, Україна)

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СПЕЦІАЛІСТА ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА

Формування професійних спеціалістів з компетентісним підходом до своєї роботи (професії) виступає інструментом і гарантією сучасних перетворень у цифровому суспільстві, в основі яких цінність інформації, знань, інтелектуальної власності. Цифрове суспільство у зв'язку з експоненціальним зростанням інформації потребує формування і розвитку професійних компетентностей, що виступають як «метакомпетентності», що органічно входять в усю тканину педагогічного процесу, так як Інтернет, нові комунікаційні технології, інформаційно-комунікативні відносини у значній мірі змінили наше життя і відношення до навчання.

Сутність професійної компетентності як «метакомпетентності» зводиться до: 1) необхідності накопичувати знання, які необхідні для вироблення професійної концепції своєї професії (механізм запам'ятовування великого масиву інформації); 2) формувати у собі здатність до творчості і креативності (механізм цілеспрямованого перетворення особистості); 3) виробляти здатність до самоактуалізації і самовдосконалення, постійного розвитку особистості (механізм градієнтного розвитку). Взаємозв'язок цих елементів слід розглядати структурно: а) формування змістовної частини навчання у контексті розвитку предметних зв'язків суспільства «цифрової ери»; б) формування творчої частини навчання у контексті нового періоду розвитку ментальних структур народження нового знання; в) наповнення навчального процесу сучасними методиками у контексті психологічних механізмів самоосвіти, саморозвитку, щоб виживати в умовах глобальних викликів і вміти діяти в

умовах нових тенденцій глобалізації, діджиталізації, четвертої промислової революції, технологічної революції.

Розвиток і формування професійно значимих якостей професійної компетентності відноситься до діагностичних вимог державних стандартів, що включає: а) професіоналізм і компетентність; б) освіченість; в) креативність і здатність до навчання; г) когнітивність; д) професійна культура і моральність, здатних до виробництва нового знання, так як інформаційна компонента починає домінувати у будь-якому виді виробництва і бізнесу. Рівень ідентифікації професійних якостей спеціаліста перевіряється різними формами контролю знань: а) загальнотеоретична підготовка, націлена на формування професіоналізму і компетентності, тому що сьогодні для інформаційної економіки чи Інтернет-економіки (неоекономіки, що побудована на знаннях), інтелектуальної економіки потрібна все більша доля інтелектуальних працівників і інтелектуальної праці; б) професійна робота (випускова кваліфікаційна робота), яка повинна бути підготовлена професійно, творчо, з практичною націленістю на результати; в) функціональна грамотність (сертифікаційна атестація), направлена на отримання знання як ключового ресурсу розвитку сучасного суспільства, конкуренції, що базується на наукоємних технологіях, а також цифрової компоненти, що стає одночасно фактором, індикатором і результатом розвитку країни чи регіону, та вироблення професійних компетентностей як «метакомпетентностей».

Формування і розвиток професійної компетентності як «метакомпетентності» в умовах цифрового суспільства базується на впровадженні чотирьох сучасних педагогічних (інноваційних) технологіях, так як все більше місце в умовах інформаційного суспільства займає діяльність, що базується на знаннях, і ця тенденція направлена на формування: 1) пізнавальної компетентності, тобто «вміння вчитися» в умовах інформаційного суспільства і здобувати знання, які постійно подвоюються, і виступають фактором розвитку ділової активності та інформаційного обміну; 2) пошуково-інноваційну компетентність, направлену на створення нових інноваційних ідей, продуктів, технологій, алгоритмів дій; 3) формування когнітивних здібностей, направлених на постійний пошук нових ідей і здатність до навчання і самонавчання і в умовах безперервної освіти - «вчитися все життя», тому що знання сьогодні виступають основною умовою виробництва і домінуючим засобом досягнення соціально-економічних результатів; 4) систематичність у навчанні, направлену на формування парадигми «вміння вчитися» в умовах широкого використання інформації, необхідності виробляти нові знання на основі інформаційних потоків, які потім еволюційно переходять в систему знань.

Формування і розвиток професійної компетентності як «метакомпетентності» в умовах цифрового суспільства дає можливість повному подивитися на сучасне економічне життя, що розвивається в умовах конкуренції та глобалізації, проаналізувати тенденції економічного розвитку, що потребують розвитку спеціальних знань та комунікації, тому що сучасне виробництво – це перш за все використання знань, таланту, досвіду, інтелектуальної компоненти, націленої на отримання додаткової вартості. В умовах цифрового суспільства слід формувати такі педагогічні (інноваційні) компетентності, які слід назвати пізнавально-інтелектуальними, що набуваються у процесі навчання і формують креативні технології, націлені на: 1) фундаментальність знань (енциклопедичність); 2) професіоналізм (розумна інтелектуальна грамотність); 3) когнітивність (здатність до самонавчання і навчання). На основі педагогічної (інноваційної) технології, яку слід назвати пошуково-інтелектуальною компетентністю, формуються: а) креативність, творчість, варіативність; б) системність, комплексність, логічність; в) евристичність, інтуїтивність, підсвідомість; г) синергізм, кумулятивність, емерджентність; д) гнучкість, що в цілому направлені на формування компетентності «вміння робити, вміння працювати, вміння жити».

На основі педагогічної (інноваційної) компетентності, яку слід назвати соціально-педагогічною компетентністю, формуються такі здібності, які детермінуються соціумом, менталітетом, особистісними характеристиками: а) загальнопрофесійна культура (вихованість, соціалізація, корпоративність); б) соціальна грамотність (вміла соціалізація); в) емоційно-вольові дії (адаптація до глобального кризового соціуму); г) персональна відповідальність (відповідальність за всі дії і вчинки); д) лідерство (вміння бути харизматичною особистістю); е) гуманізм, душевність, духовність, культурність, інтелігентність (поєднання душевності і духовності, моральності і вихованості). Здатність до сприйняття і переробки інформації залежать від генетичних та набутих властивостей, моральних принципів поведінки і набутих знань у результаті виховання і навчання. Цілі художньо-естетичного порядку пов'язані з постійним устремлінням людини до духовного збагачення, отримання за допомогою культури і мистецтва знань інтелектуального характеру, що викликають емоційні переживання, формування естетичних цінностей, що доповнюють логічне сприйняття інформації. Якщо в традиційній економіці головна роль належить матеріальній підсистемі, то в економіці знань - когнітивній, ментальній, імітаційній та іншим підсистемам. В нових умовах зміщується фокус управління з матеріальних потоків – до нематеріальних, тобто до управління інформацією, культурою, ментальними моделями співробітників, у тому числі вироблення довіри, корпоративного духу і обміну знаннями.

Отже, в умовах цифрового суспільства слід формувати компетентності націлені на розвиток загальноосвітніх інформаційних технологій, а саме: 1) миследіяльнісні; 2) технології диференційного навчання; 3) технології індивідуального навчання; 4) модульні технології; 5) ігрові технології; 6) діалогові технології, націлені на формування нового світогляду, нової людини, нового суспільства. В умовах інформаційного суспільства формування і розвиток професійної компетентності як «метакомпетентності» головною метою є формування навиків працювати з інформацією, вироблення дослідницьких навиків, вміння вчитися приймати оптимальні рішення, формувати цілісний інформаційний світогляд та формувати інформаційну культуру, щоб адаптуватися до умов плінного життя глобального соціуму. У контексті вироблення сучасних професійних компетентностей – оптимальне поєднання індивідуальної і групованої роботи, підтримка психологічного комфорту, вироблення лідерських якостей та вміння працювати в команді. Ключова ідея професійних компетентностей як «метакомпетентності» – розвиток і саморозвиток особистості, здатність її до самоактуалізації і самопрезентації. Сьогодні потребують вивчення нові управлінські механізми та комунікативні технології, які функціонують в цифровому суспільстві. Актуальною є тема прогнозування тенденцій розвитку цифрового суспільства в Україні та світі. Глобалізація та інформаційна революція не залишають іншого шансу для повноформатного функціонування освіти, крім інноваційного розвитку і перманентної модернізації. Спричинені глобалізацією й інформаційною революцією, іншими чинниками прогресу, професійні компетентності мають розглядатися надія людства у збереженні свого цивілізаційного статусу, принаймні у першій половині ХХІ століття.

Список викорсиатних джерел

- 1.Воронкова Валентина, Кивлюк Ольга, Нікітенко Віталіна, Рижова Ірина. Stem-освіта як фактор становлення і розвитку smart-суспільства // Становлення і розвиток інформаційного суспільства як основи забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави». Матеріали Міжнародної науковопрактичної конференції 23–24 листопада 2017 року / Ред.-упорядник: д.філософ.н., проф. В.Г.Воронкова. - Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2017.- 276 с. С.81-84.
2. Рижова І.С. Культура як найбільш фундаментальний спосіб людського буття// Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2011. Вип.46. С. 126-134.

Чапля Валерія,
магістр гр. 8.2819-ду -з-1
Інженерний інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ «СУСПІЛЬСТВА ЗНАНЬ»

Комп'ютерні технології мають великий вплив на нинішній етап розвитку населення. Вони проникають у всі галузі людської діяльності, забезпечують поширення інформаційних потоків у населенні, створюючи глобальну інформаційну територію. Комп'ютеризація освіти є невід'ємною і вагомою частиною цих процесів. Комп'ютерні технології покликані стати невід'ємною частиною єдиного процесу створення, набагато підвищувальної ефективності, а не додатковою «надбавкою» щодо навчання. В контексті ініціативи розвитку інформаційних технологій лежить виробництво інформації та знань, а не матеріальне виробництво. Мультимедійні технології є одним із найперспективніших спрямувань у інформатизації учбового процесу на сьогодні. Мультимедіа та гіпермедіа-технології консолідують у собі потужні розподілені освітні ресурси, що спроможні забезпечити середовище для комплектування та розвитку ключових компетентностей, до яких відносяться насамперед інформаційна й комунікативна. Мультимедіа- та телекомунікаційні методики відкривають принципово нові методичні критерії до організації педагогічного розвитку у системі загальної освіти. Найважливішим є й те, що інтерактивні методики на основі мультимедіа дозволяють розв'язати проблему "провінціалізму" селянської школи як на базі Інтернет-комунікацій, так і за допомоги інтерактивних CD-курсів і застосування супутникового Інтернету у школах. Так, організування занять із використанням мультимедіа-технологій і спеціальний медіапроектор дає змогу наочно продемонструвати переваги програмного забезпечення та економити час, інтенсифікуючи тим самим вивчення учбового матеріалу. У той же час з'являються додаткові вимоги до підготовки мультимедійних матеріалів учителем і організації самого уроку. Введення інформаційних мультимедійних технологій робить етап навчання дуже технологічним і більш ефективним. Використання мультимедіа на уроці через інтерактивність, що здатна структурувати та візуалізувати інформацію, підсилює мотивацію учнів, активізуючи їх пізнавальну діяльність, як на рівні свідомості, так і підсвідомості. Отже, впровадження та використання мультимедійних технологій в учбовому процесі – важлива аподиктична умова розвитку індивідуальних якостей учнів. Використання технологій

дає дозвіл викладачу отримати результативний інструмент педагогічної роботи, що поглиблює реалізацію її функцій, здійснює підготування їх до майбутнього навчання у вищих навчальних закладах, дозволяє сформувати у студентів і в учнів високі професійні якості, шляхом активізації інтересу до навчання, одержати необхідну професійну підготовку [1]. «Людина розумна» використовує інформацію, щоб протистояти гнилі ентропії і тягарам еволюції. Люди в цьому світі потребують знань про ландшафт свого ареалу існування, флору і фауну, про мережі та норми, накопичуючи знання завдяки інформаційно-комп'ютерним та комунікаційним технологіям. Декілька разів за всю історію люди відкривали технологію, що дозволяє багатократно примножувати знання як-от письмо, друк та електронні засоби, постійно переформатовуючи значення слів «бути людиною». Наше розуміння того, хто ми такі, звідки з'явилися, як улаштовано світ і що в житті важливо, залежить від долученості до величезного сховища знань, яке весь час розширюється. Усвідомлене сприйняття власної країни та історії, розмаїтості звичаїв і вірувань в усьому світі та в різні часові епохи, поразок і тріумфів цивілізації минулого, мікрососмів клітин та атомів і макрокосмів планет і галактик, нематеріальної реальності чисел, логіки та схем – таке розуміння підносить нас до вищого рівня свідомості і культури. Минуло вже чимало часу, відколи сховище знань нашої культури можна було передати через усні розповіді там учнівство. Формальні школи мають тисячолітню історію. У різні часи на школи було покладено завдання прищеплювати молоді практичну, релігійну і патріотичну мудрість, але Просвітництво з його апофеозом знань розширило сферу шкільних функцій. Із настанням модерної доби формальна освіта набула такої важливості, якої світ ще не бачив. Вона розросталася горизонтально і вертикально, аж поки не посіла місце поряд із державою, церквою, сім'єю і власністю як один із найпотужніших інститутів суспільства. Вплив освіти, яка змінює свідомість людини, поширюється на всі сфери життя. Освіта приносить дари, що виходять далеко за межі практичного ноу-хау та економічного зростання. Краща освіта робить країну більш демократичною і розвиненішою, а людина, що отримала освіту більш просвітленою. Розвиток освіти завдяки інформаційно-комп'ютерним технологіям є флагманом людства [2].

Список використаних джерел:

1. Соснін О.В., Воронкова В.Г. Концептуалізація взаємовідносин «людина-суспільство», «суспільство-людина», «людина-природа» у просторі мінливого інформаційно-комунікативного простору // ІДЕЯ І ДІЯ: погляд Ф./П./П./С./ : колективна монографія : / За заг. ред. О.А. Івакіна, Д.В. Яковлева. – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2017. С.141-153.
2. За ред. д.філософ.н., проф. Воронкової В.Г. Становлення інформаційного суспільства як цивілізаційної парадигми розвитку сучасної України за доби глобалізації: теоретико-методологічні та праксеологічні виміри. - Запоріжжя: Запорізь. держ. інж. акад.- Запоріжжя, РВВ ЗДІА, 2017. 270 с.

Череп Алла,
доктор економічних наук, професор,
декан факультету економіки,
Заслужений діяч науки і техніки України,
Академік наук вищої освіти України,
Запорізький національний університет (Запоріжжя, Україна)
Žaneta Simanavičienė, prof. habil.dr.,
Mykolo Romerio universitetas I Mykolas Romeris University I
(Vilnius, Lithuania)

ПЕРЕДОВІ КРАЇНИ В ОЧІКУВАННІ НОВОГО «ЕКОНОМІЧНОГО ДИВА» В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОГО СВІТУ

Актуальність теми дослідження в тому, що незабаром розподіл сил на світовій арені може суттєво змінитися. Які країни стануть справді проривними і зростатимуть найшвидше? Чию економіку вважатимуть зразком для наслідування? Які шанси міжнародних гравців на реальний економічний успіх і чого чекати Україні? Тому слід проаналізувати особливості економіки, новітньої історії та культури головних регіонів світу (охопити по можливості хоч деякі), оцінюючи можливості різних держав стати новими лідерами. Якщо озиратися назад, то найтриваліший період, на якому можна побачити чіткі та інформативні закономірності глобального економічного циклу, становить близько 10 років. Нині ми переживаємо дуже показовий момент. Після Другої світової війни перші роки кожного десятиріччя знаменували великий поворот у розвитку світової економіки і ринків. З 1950-го кожне десятиліття починалося глобальною одержимістю якоюсь великою ідеєю якимось новим чинником, що мав змінити форму світової економіки і генерувати величезні прибутки. 1970 року такою манією були «швидкі акції» найбільших американських компаній на зразок «Діснея», 1980 це були природні ресурси, від золота до нафти. У 1990-му – Японія, 2000 –го – Кремнієва долина. Манією цього десятиліття стала віра у великі нові економіки, якщо точніше - у те, що Китай, Індія, Бразилія і далі зростатимуть дуже високими і дуже схожими темпами, сформованими протягом попереднього десятиліття Манія нових економік розпочалася з Китаю, який упродовж двох десятиліть зростав швидко, але нерівномірно – від 4 до 12 % на рік. Потім 1998 року Китай почав зростати на 8 і більше відсотків щороку, яке стало залізним законом китайської економіки. Починаючи з 2003 року, який став досі недооціненим поворотним пунктом у світовому розвитку, удача раптом поширилася на всі країни, що розвиваються. Середній показник зростання ВВП для цих країн майже подвоївся, з 3,6% у попередні два десятиліття до 6%, при цьому майже не

залишалося нових економік, у яких би не відзначалося таке зростання. На піку 2007 року тільки у трьох країнах світу із 183 не спостерігалось зростання, економіки 109 країн зростали швидше за 5% на рік, тоді як у попередні два десятиліття таких було в середньому 50. На хвилі зростання одна країна за одною швидко проходили шлях, який раніше був тяжким. Трьома аутсайдерами були хронічні кризові економіки на зразок Зімбабве. Це був найбільш швидкий і всеохопний ривок економічного зростання, який коли –небудь бачив світ і який, імовірно, він вже не побачить. Ще більш дивно те, що піднесення нових економік супроводжується повсюдним зниженням інфляції і кількість країн, що подолали інфляцію зросла з шістнадцяти 1980 року до ста трьох 2006 року. Це був хор усіх країн, що оспівував історію стійкого і швидкого успіху, що всі нові економіки досягли таких успіхів, як Китай. Ця ілюзія значною мірою тримається і сьогодні, що пояснюється економічним бумом. Гордитися своїми успіхами стало нормою для всіх нових економік, зрештою, скорочення державних боргів слугувало ознакою реального поступу [1,с.14-15]. Раніше рецесії вважалися природною частиною економічного циклу – неминучою, а новий погляд почав закріплюватися в «досконалій економіці» 1990-х років – з боротьби з інфляцією і згладжування перепадів економічного циклу на проектуванням і забезпечення. Розпочався етап дешевих кредитів і значна частина держав виграла за рахунок цього зростання. У 1990-рр. 2% країн, що розвиваються, забезпечувалося сумарними іноземними приватними коштами. 2007 року цей показник злетів до 9%, нині цей борговий картковий будиночок падає, ставши жертвою Великої рецесії. Очікується, що протягом поточного десятиліття зростання реального ВВП багатьох країн скоротиться на цілий процент, до близько 2-2,5% у США і 1-1,5% в Європі та Японії. Фундаментальні закони економічного зростання вже тягнуть Китай, Бразилію та інші великі економіки назад. Китай та чимало інших нових економік (хоча і не всі) реалізують експортно орієнтовану модель зростання, якої у попередні десятиліття дотримувалися Японія, Південна Корея і Тайвань. Усі ці стрімкі економіки почали уповільнюватися з 9-10% зростання до десь 5-6%, коли доходи на душу населення наблизилися до середнього рівня. Така ж ситуація відбувалася в Японії, Кореї і Тайвані. У всіх випадках була «структурна інфляція» - раптове наростання вимог підвищення заробітку з боку працівників. Поняття «нові економіки» охоплює різного рівня розвитку БРАЗИЛІЯ, Мексика, Туреччина, у яких доходи на душу населення перевищують 10 тисяч доларів. Однак високі доходи населення не обов'язково означають технологічну потужність. Після того як на початку 1980-рр. Ден Сяопін розпочав ринкові експерименти, Китай кожні 4-5 років впроваджував ту чи іншу велику реформу, і з кожною з них пов'язується ривок в економічному розвитку, - але зараз ці можливості вичерпались. У період з 1950 року тільки близько третини країн були

здатними підтримувати економічне зростання на рівні 5% на рік упродовж 10 років. Менш ніж чверть робили це протягом 20-ти років; тільки десята частина - три десятиліття. Лише 6 країн підтримували високі темпи зростання протягом 40 років, і тільки 2 – протягом 50 років. Якщо брати останні 10 років, за винятком Китаю та Індії їх, усі інші країни, яким вдалося зберегти зростання на рівні 5%, були новачками у цьому списку - від Анголи до Танзанії й від Вірменії до Таджикистану.

Висновки. Економічні результати нових економік протягом десятиліть залишаються ненадійними. Їм вдається зберегти імпульс сталого розвитку, або вони почали втрачати темпи після виходу на середні показники доходів населення.

Потрібно також звертати увагу на режим, що панує в країні, на те, яким у даний момент є поєднання ключових економічних і політичних чинників, чи ведуть вони до економічного зростання, і якщо так, то з якою швидкістю.

Великі шанси стати проривними економіками мають Індонезія, Філіппіни, Туреччина, Таїланд, Індія, Південна Корея, Польща, Чеська Республіка, Нігерія, Шрі-Ланка.

Протягом останніх десятиліть найбільш успішними країнами були ті, що мали змогу користуватися зростанням цін на сировину. Для багатих сировинних економік смуга удач добігла кінця із закінченням сировинного суперциклу. Серед розвинутих країн світу статусу проривних, імовірно, набудуть США і Німеччина - з-поміж найбільших країн – та Іспанія й Ірландія – з країн другого ешелону. Після нестримного кредитування останнього десятиліття, якому завдячують підйомом усі країни, настає нова доба - доба помірного нерівномірного зростання з набагато більшими розривами у результатах діяльності між конкурентними економіками і ринками.

Список використаних джерел

1. Майкл Спенс. Нова конвергенція. Майбутнє економічного зростання в багатозарпавому світі. К.: Темпора, 2017. 352 с.
2. Шарма Ручір. Передові країни. В очікуванні нового «економічного дива». Київ: Наш формат. 2018. 296 с.
3. Cherep A.V., Cherep O.H., Krylov D.V. and Voronkova V. H Methodological approach to the redistribution of investment projects within a company According to formal criteria // Financial and credit activity-problems of theory and practice. Volume 28, Issue 1. 2019.P. 256-263.
4. Cherep O., Voronkova V., Lyshchenko E., Nikitenko V. Improving the classification of strategy of innovative activity of the enterprise // Machines, technologies, materials. MTM. International journal for science technics and innovation for the industry. Bulgaria. Sofua 2019. Published by Scienific technical Union of Union of Mechanical Engineering Issue 7. P.318-320. P.318-320. Режим доступу: <https://stumejournals.com/journals/mtm/2019/7/318.full.pdf>

Черниш Тетяна,
вчитель початкових класів,
спеціалізована школа № 155
з поглибленим вивченням англійської мови
(Київ, Україна)

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК ТЕХНОГЕННОГО СВІТУ СУЧАСНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Упродовж останніх 50 років головними проблемами сучасного людства були перенаселення, брак ресурсів, забруднення довкілля, ядерна війна. Нещодавно до них долучилися нанороботи, які поглинають людей, штучний інтелект т, віруси, що можуть знищити весь інтервент і цей список високотехнологічних загроз все більше розширюється [1]. Вчені довели, що людство є потенційним творцем власної загибелі, так як має місце десятків видів діяльності, якою мис бавимо під загрозу майбутнє цілого Всесвіту. Наприклад, унаслідок експериментів із прискорювачами часток може виникнути чорна діра, яка знищить Землю, «страпелька» стиснутих кварків змусить усю матерію в космосі зв'язатися з нею і зникнути. Технофілантропи фінансують діяльність дослідницьких інститутів, покликаних відкрити нові загрози існуванню людства і з'ясувати, як уберегти від них світ [2].

Зокрема, йдеться по Інститут майбутнього людства, Інститут майбутнього життя, Центр вивчення екзистенційного ризику та Інституту ризиків глобальної катастрофи. Все ж таки технологічні ризики мають місце і людство має всі можливості, щоб або хвилюватися, або знайти вихід з того положення, що склалося. Наприклад, викид гамма-променів із наднової чи чорної діри може винищити половину планети, знищити озоновий шар, після чого ультрафіолетове випромінювання зітре її другу половину. Або почнуть перевертатися магнітні полюси Землі, унаслідок чого планета стане беззахисною перед проникненням смертоносної сонячної і космічної радіації. У Землю може врізатися астероїд і поховати під собою тисячі квадратних миль, а в повітря здійметься сила-силенна уламків, що затьмарить собою сонце і проллється на нас кислотним дощем [3].

Супервулкани чи масивні викиди лави можуть задушити нас пепелом, СО, сірчаною кислотою. Чорна діра може забрести в Сонячну систему і стягнути Землю з орбіти чи засмоктати її в небуття. Сонце може вичерпати свій водень, стати щільнішим і гарячішим, а на шляху до перетворення на червоного гіганта випарить наші океани. Насправді

технології дають нам і надію на те, що цього може не статися і людство оминє ці катастрофи, принаймні на якийсь час. Тому маємо змогу слідувати за гіпотетичним прогресом який допоможе нам обмірковувати ці проблеми і пережити (наприклад, вирощування харчових культур під лампами, енергію для яких дає ядерний синтез, чи синтезування харчів на промислових підприємствах як біопалива). NASA винайшло спосіб запомпувати у вулкан воду під високим тиском і охолодити магму так, щоб вони інколи не виривалися на зовні [4].

Тож наша епоха завдяки технологіям з винятково небезпечної перетворилася на винятково безпечну. Саме тому хибним є техноапокаліптичне твердження про те, наша цивілізація стане першою, яка знищить сама себе. Деякі вчені зауважують, що цивілізації могли б відвернути від себе фатальні удари, якби в їхньому розпорядженні були кращі сільськогосподарські, медичні чи військові технології. Ще одна небезпека, яка стоїть перед людством,- це штучний інтелект (ШІ), який називають робопокаліпсисом, назвавши цю технологію «страшнішою за ядерні ракети», який може спричинити загибель роду людського. У цій концепції ШІ постає всесильним чинником, який може виконувати бажання у різних кількостях [5]. У цьому процесі неабияку роль відіграє інтелект як здатність використовувати новітні засоби для досягнення мети. Сьогодні інтелект складається з гаджетів, програмних модулів, що набувають знань про те, як досягти різних цілей у різних сферах, комп'ютери можуть перебирати на себе вирішення деяких проблем, які людям не під силу розв'язати. Технологічний світ подарував нам системи, які можуть водити автомобілі, підписувати фотографії, розпізнавати мову й перемагати людей у телевізійних та комп'ютерних іграх [1, с. 302-303].

Але цей прогрес стався завдяки силі й потужності швидкісних мікросхем і більшій кількості даних, які дозволяють програмам навчатися на мільйонах прикладів і узагальнювати на основі подібних нових прикладів. Тому реальний віт стає перешкодою для багатьох цифрових апокаліпсисів. Штучний інтелект призначений для того, щоб задовольняти множинні умови, проходити перевірку перед упровадженням і детальніше налаштовуватися для гарантування ефективності і безпеки. Тому штучний інтелект має практичну користь і несе небезпеки [6]. За поширеними уявленнями, чим більший прогрес у технологіях, тим більшою ставатиме деструктивна сила, доступна індивіду. Але оскільки сучасний світ надзвичайно залежний від технологій, відсутність Інтернету спричинить паніку, голод і анархію, люди повинні серйозніше сприймати вразливості безпеки.

Висновок

Тому потрібно зміцнювати безпеку й укріплювати інфраструктуру - військову, фінансову, енергетичну, інтернет-інфраструктуру. Країнам слід постійно вживати заходів, скерованих проти кібертероризму, біотероризму

і призначених для попередження злочинів [6]. Зі зростанням потужності технології стають і більш соціально інтегрованими і все безпечнішими. Серйозні загрози для цілісності інфраструктури країни, імовірно, потребують ресурсів держави, що боротися з трагедіями, катастрофами, трагедіями, винищенням людей, тому технологічний прогрес на основі цифрового виробництва набирає обертів. Кібербезпека стала настільки важливою функцією, що кожен із директорів великого бізнесу нині мусить подбати, що у складі команди був фахівець з досвідом роботи у захисті від кібератак. Сьогодні вирізняють наступні типи кібератак: 1) спрямовані на підрив конфіденційності (викрадення інформації); 2) доступності (знищення доступу до сайту); 3) цілісності системи (руйнування жорсткого диску).

Кібератаки першого типу, націлені на підрив конфіденційності, мають на меті крадіжку або відкриття таємної інформації, як, наприклад, даних кредитних карток чи номерів станових свідоцтв, у незаконний чи недозволений спосіб. Кібератаки другого типу націлені на руйнування доступу до мережі. Зазвичай їх називають «відмовою в обслуговуванні» і націлені на те, щоб «покласти мережу» і зробити її неідеальною. Для маскуванню свого походження використовуються «зламани системи», які об'єднуються у так звану «мережу ботів», щоб водночас дії «мереж ботів», були спрямовані на великі корпорації або уряди здійснити координовану атаку. Кібератаки можуть бути спрямовані на знищення цілісної мережі, за своєю природою атаки цього типу є більш «фізичними», вони змінюють або руйнують комп'ютерний код і націлюються на пошкодження жорсткого диску, інфраструктури або реальних систем, в результаті чого комп'ютерна техніка перетворюється на купу сміття. Саме тому більшість країн розробляє власні стратегії захисту кіберпростору.

Список використаних джерел

1. Аль-Халілі Джим. Що далі? Все, що наука знає про наше майбутнє. Київ: Кі Фонд Медіа, 2018. 248 с.
2. Бріннолфссон Е., Макафі Е. Друга епоха машин: робота, прогрес та процвітання в часи надзвичайних технологій. Київ : FUND, 2016. 236 с.
3. Воронкова В.Г. Формирование нового мировоззрения, нового человека, нового общества будущего. Антропологические измерения философских исследований: Днепровский национальный университет железнодорожного транспорта им. академика В. Лазаряна. 2013. Вип.3. С.69-79.
4. Келлі Кевін. Невідворотне. 12 технологій, що формують наше майбутнє. К: Наш формат, 2018. 304 с.
5. О'Райлі Тім. Хто знає, яким буде майбутнє. К. Наш формат 2018. 448 с.
6. Роуз Девід. Дивовижні технології. Дизайн та Інтернет речей. Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля». 2018. 336 с..

Шавкун Ірина,
доктор філософських наук, професор,
декан факультету менеджменту
Дибчинська Яна,
кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри ділової комунікації
Запорізький національний університет
(Запоріжжя, Україна)

КОМПЕТЕНТНОСТІ ЦИФРОВОГО ЛІДЕРА В КОНТЕКСТІ VUCA-СВІТУ

У сучасному світі керівники компаній регулярно стикаються з надзвичайно складними і стрімко мінливими умовами, за яких менеджерські рішення ухвалюються з урахуванням багатьох нелінійно взаємодіючих елементів, що і обумовлює неоднозначність інформації про цю систему. Причому невеликі зміни можуть непропорційно суттєво впливати, особливо з урахуванням того, що їх неможливо нав'язати ззовні з передбачуваними результатами.

Діджиталізація означає доступ до більшої кількості інформації, її аналіз і конвертація в конкретні дії з метою підвищення продуктивності компанії і поліпшення досвіду взаємодії з клієнтами. Глибока трансформація бізнесу, використання цифрових технологій для оптимізації бізнес-процесів мають безперечні переваги. Перш за все, це - інноваційний підхід, технології і програмне забезпечення, які дозволять створювати нові продукти і поліпшити якість клієнтського обслуговування. Також цифрові технології значно змінюють конкурентне середовище, підвищують загальну виробничу ефективність [2].

Це впливає на сучасну парадигму менеджменту, оскільки з нарощуванням технологічних потужностей і обсягів інформації стало зрозуміло, що самі по собі зібрані дані і системи автоматизації ще не дають позитивного ефекту, навпаки вони вимагають ресурсів, уваги, обслуговування. Перед менеджерами постає виклик - навчитися керувати цією практично необмеженою за обсягом інформацією для прийняття кращих управлінських рішень. *Актуалізується* необхідність вивчення проблеми компетентностей лідера-керівника в умовах цифрової економіки.

Найбільш релевантно сучасне соціально-економічне середовище характеризуються поняттям VUCA. Це - аббревіатура з англійських слів: volatility (мінливість - швидкі і масштабні зміни), uncertainty (невизначеність - неможливість точного передбачення майбутнього), complexity (складність - багатофакторність і багатопричинність

ускладнення проблем-викликів), ambiguity (неоднозначність - неможливість однозначного трактування подій і їхнього потенційного впливу) [1].

Відповіддю на виклик VUCA вбачається стратегія з аналогічним найменуванням, але вже з іншими складовими: vision (бачення - постійна комунікація; впевненість і фокусування зусиль команди на потрібні сфери); understanding (розуміння того, що щоденні зміни є статус-кво вашої організації; емпатія; відкритий розум); clarity (ясність - відкидання всього зайвого і виявлення сутнісного; інтуїцію; системне мислення); agility (спритність - рішучість, швидка адаптивність; безальтернативна інноваційність і креативність; делегування повноважень) [4].

Хоча сьогодні як і раніше особистий досвід роботи, навчання наставництва не втрачають своєї важливості для розвитку більшості менеджерів, методи, що використовувалися в минулому для розвитку лідерів, абсолютно точно недостатні для тієї сукупності викликів, з якою організації (і суспільство в цілому) стикаються в умовах діджиталізації. Зростання ускладнення, мінливості та непередбачуваності середовища диктує зміни набору компетентностей лідерства.

З метою зіставлення компетенцій, необхідних для успіху керівників у майбутньому і ступеня розвитку наявних компетенцій у рамках Центра креативного лідерства (CCI - Center for Creative Leadership) було здійснено глобальне дослідження лідерських компетенцій, що виявило досить великий розрив між компетенціями і навичками керівника, критичними для успіху в сьогоденні і майбутньому. Були виділені чотири основні групи лідерських компетенцій.

По-перше, «Надмірні інвестиції (Over-investments)» - компетенції, які є розвинутими в сучасних умовах, але не критичні для успіху в майбутньому (толерантність; емпатія; самовладання). По-друге, «Резерви (Reserves)» - компетенції, які не є розвиненими сьогодні і не критичні для успіху в майбутньому (управління кар'єрою; збалансування роботи та особистого життя; рішучість). По-третє, «В нормі (On Track)» - компетенції, вже розвинені і важливі для успіху в майбутньому (здатність до швидкого навчання; партисипативне управління; ініціативність; стратегічна перспектива). По-четверте, «Основні слабкі місця (Key Gaps)» - компетенції, критичні для успіху в майбутньому, але потребують додаткового розвитку (надихаюче бачення, лояльність; стратегічне планування; управління змінами; розвиток талантів і самосвідомості) [4].

Сьогодні потрібні лідери з більш комплексним і адаптивним мисленням, оскільки рівень складності завдань, що вирішуються керівниками в сучасному бізнесі, передбачає зовсім іншу логіку дії і мислення. Бути лідером в цифрову епоху означає розуміти технології настільки ж, наскільки ви розумієте гроші, управління персоналом або закон. Якщо у лідерів є цифрове розуміння, вони можуть потім приймати

впевнені, поінформовані і ефективні рішення для своєї організації та свого користувача [3].

Безперервний процес розвитку цифрового розуміння щодо цифрових тенденцій і інструментів не означає, що всі цифрові лідери мають бути технологами і програмістами. Важливо, щоб цифрове розуміння забезпечило розпізнання прогалин у навичках і визначення, з ким можна працювати задля успішності окремих проектів і організації в цілому.

Цифровий лідер - більше тренер, ніж начальник чи керівник; він розуміє особистість, наміри, прагнення, сподівання, страхи, сильні та слабкі сторони своєї команди, використовуючи ці різні компоненти, щоб допомогти команді краще працювати. Зрештою, цифровий лідер настільки ж хороший, як і команда, яку він очолює.

Цифровий лідер вірить в інновації, експерименти та ризикування. Довіра є відмітною ознакою цифрового лідера, тому він навмисно та всебічно заохочує свою команду стати частиною процесу ухвалення рішень та вирішення проблем, не боячись помилитися. Цифровий лідер усвідомлює що запорукою успішності є зовнішня орієнтація на ринок, клієнтів, можливих партнерів тощо.

Ментальність цифрового лідера з одного боку, припускає, що, цифрове розуміння - це не завжди масштабні проекти, а трансформація людей і способів роботи, а з іншого - усвідомлює, що розвиток цифрових навичок має охоплювати всю організацію, а не тільки її окремих підрозділ. Цифрові лідери стикаються з новою реальністю: сильні цифрові можливості є пріоритетом для всієї організації за умов бажання вижити в епоху цифрових технологій. Спритність - найважливіша чеснота цифрового лідера, а зміни є частиною ДНК організації.

Цифрові лідери повинні навчатися на практиці, експериментувати, проявляти цікавість і кмітливість, вміти працювати в умовах невизначеності, застосовувати свої знання, розвивати нові ідеї і успішно справлятися з виникаючими труднощами. Допитливість і креативність, масштабність мислення Співпраця, вміння працювати в команді Емпатія і емоційний інтелект. Це має бути трансформаційний лідер, який здатний проводити активні перетворення. Це і є найбільш затребувані характеристики і компетенції лідерства в епоху змін і загальної діджиталізації.

Список використаних джерел:

1. Baran, B. (2017). On the Origins of VUCA and How it Affects Decision Making. [Online], available at: <https://www.linkedin.com/pulse/origins-vuca-how-affects-decision-making-ben-baran-ph-d-sphr> (Accessed 22 November 2019).
2. Capitalizing on Complexity: Insights from the Global Chief Executive Officer Study – IBM. (2017). [Online], available at: <https://www.ibm.com/downloads/cas/1VZV5X8J> (Accessed 22 November 2019).
3. Gorton, C. (2018). Building digital leadership and resilience in the UK's Cultural sector. [Online], available at: <https://digileaders.com/wp-content/uploads/2018/03/Ceri-Gorton-Digital-Leadership-Report.pdf> (Accessed 22 November 2019).

4. Johansen, B. (2018). Leaders Make the Future: Ten New Leadership Skills for an Uncertain World Publisher: Berrett-Koehler Publishers. [Online], available at: <https://visionroom.com/sums/Sum%E2%80%93Leaders-Make-the-Future.pdf> (Accessed 22 November 2019)/

5. Leslie J.B. (2015). The Leadership Gap What You Need, And Still Don't Have, When It Comes To Leadership Talent. — Center for Creative Leadership. — [Online], available at: <https://www.ccl.org/wp-content/uploads/2015/09/Leadership-Gap-What-You-Need.pdf> (Accessed 22 November 2019).

Шапурова Олена,
кандидат економічних наук, доцент,
директор
ДВНЗ «Мелітопольський промислово-економічний коледж»
(Мелітополь, Україна)

ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА РОЗВИТКУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ (AI) В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Штучний інтелект відноситься до інтелектуального апаратного або програмного забезпечення, здатного відтворювати поведінку людей, є областю комп'ютерної науки, яка десятиліттями була предметом уяви суспільства і науково-фантастичних фільмів.

Одна з перших спроб створення «розумної машини» була ініційована Центром штучного інтелекту при Стенфордському дослідницькому інституті (SRI International), а поняття «штучного інтелекту» було придумано професором інституту Джоном Маккарті в 1956 году [1].

Робот Shakey створений в 60-х роках і був першим мобільним роботом зі здатністю аналізувати свої дії, і першою системою, яка об'єднала програмне забезпечення, штучний інтелект та фізичне апаратне забезпечення. На жаль, робот міг нормально працювати тільки в штучно створеному випробувальному просторі, а на повне вирішення елементарного завдання у нього виходило більше години [2].

Основні етапи розвитку штучного інтелекту та робототехніки наведено на рис.1.

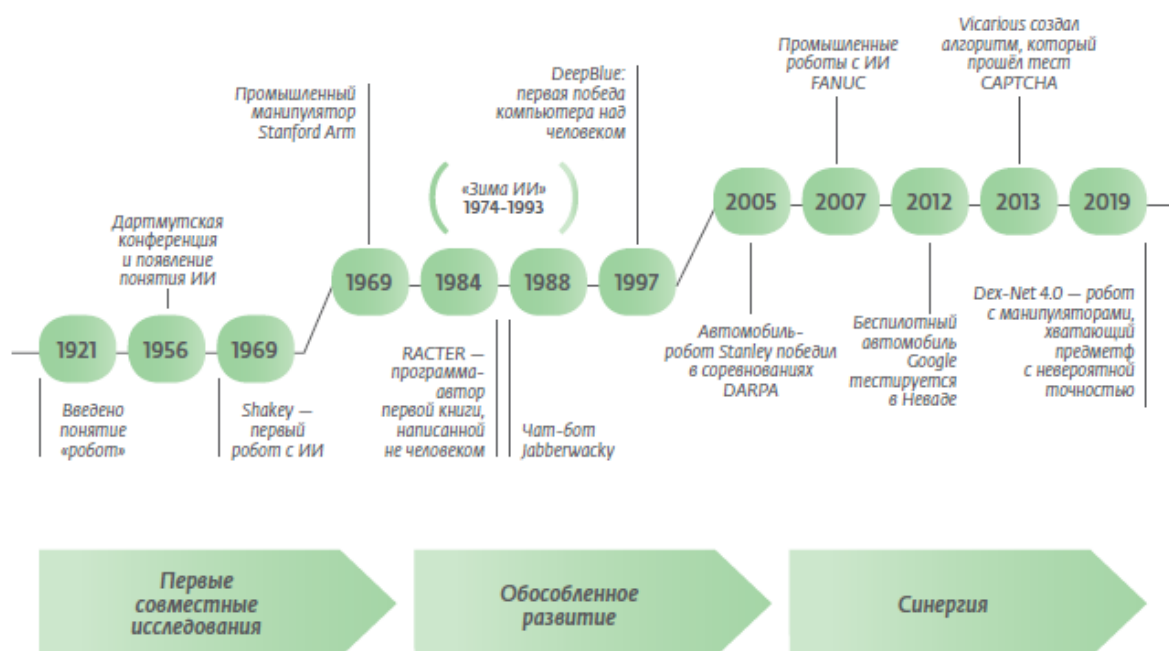

Рис.1. Основні етапи розвитку штучного інтелекту та робототехніки

Починаючи з 1960-х штучний інтелект і робототехніка стали розвиватися в різних напрямках відокремлено. Самі підходи до дослідження були протилежні. Дослідники в області AI керувалися «низхідним» (top-down) підходом, майже не пов'язуючи мету розробок з реальним застосуванням. Дослідження не були спрямовані на практичну реалізацію автоматизації рішень, припускаючи, що формального математичного опису завдання досить і їх рішення може визначити дії AI в фізичному світі. Також в дослідженнях брали активну участь представники інших наукових областей, наприклад психології та біології, що зумовило концентрацію зусиль на теоретичних когнітивних аспектах. Дана тенденція привела до десятиліть суто теоретичного AI. Дослідники в області робототехніки, навпаки, використовували переважно «висхідний» (bottom-up) підхід, в основному ігноруючи абстрактні аспекти і зосереджуючись натомість на практичній реалізації. Таким чином, кожна з дисциплін була зосереджена на власних проблемах і методах. Чіткий поділ між дисциплінами особливо можна помітити в 1960-і і 1970-і, коли робототехніка стає більш орієнтованою на промислову автоматизацію. Серед прикладів - Стенфордська рука (Stanford Arm) - маніпулятор, розроблений професором Шейманом в 1969 р і орієнтований на промислове застосування. Стенфордська рука Шеймана здатна здійснювати складання деталей малого розміру за рахунок системи зворотного зв'язку, використовує датчики дотику. Через п'ять років в 1974 році він створює компанію Vicarm Inc. для торгівлі маніпуляторами.

В цей час в сфері AI вченим так і не вдалося здійснити істотних проривів - розроблялися основні положення і алгоритми штучного інтелекту, до реальних же продуктів було далеко, прогрес йшов вкрай повільно, що розсіювало зусилля дослідників. Таким чином, в області AI настав період, пов'язаний зі скороченням фінансування і загальним зниженням інтересу до досліджень. Період отримав назву «зима AI» (виділяють дві тривалі «зими»: 1974-1980 і 1987-1993). Однак навіть в цей період мали місце наукові досягнення. Наприклад, в 1980-х почалася розробка першого чат-бота з штучним інтелектом. Jabberwacky став першим ботом, який імітував розважальну розмову: він запам'ятовував інформацію від користувача і потім звертався до нього за допомогою методу контекстних шаблонів. А в 1984 р комп'ютерна програма RASTER Вільяма Чемберлена стає автором першої книги, написаної AI.

Остаточно поклала кінець періоду «зими» перша перемога комп'ютера над чинним чемпіоном світу з шахів - в 1997 р. DeepBlue від IBM обіграв Гаррі Каспарова.

Починаючи з 2000-х років з'явилася необхідність повсякденного впровадження «розумних» роботів у виробництво, сферу обслуговування, догляд за хворими і т. д. Все більше сфер життя починають застосування

роботів з AI. Так наприклад, інтеграція розробок знаходить відображення в таких проектах, як автомобіль-робот Stanley, створений командою зі Стенфордського Університету (2005 рік), і промислові роботи з AI від FANUC, вперше з'явилися в 2007 р, а в 2017 р перший робот вже почав допомагати на кухні в одному з ресторанів CaliBurger в Пасадені (Каліфорнія, США) [2].

Основні аналітичні тенденції AI на сучасному етапі розвитку:

1. Світовий ринок штучного інтелекту у 2017 році коштував близько 4,8 млрд.дол., і, згідно з прогнозами, до 2025 року він збільшиться майже у 20 разів (до 89,8 млрд.дол.), кількість підприємств, які вкладають кошти у штучний інтелект, виросте більш ніж на 25%.

2. Прогнозується, що масштабування AI принесе світовому бізнесу 2,9 трлн.дол. і до 2021 року відновить 6,2 млрд. робочих годин.

3. Понад 50% споживачів з економічно розвинених країн вважають, що AI надасть основні рішення для поліпшення та зміни наступних факторів: нерівність доходів (38%), гендерна нерівність (31%), кібербезпека та конфіденційність (68%), особиста фінансова безпека та шахрайство (61%), лікування різних захворювань (66%), глобальна освіта (58%), здоров'я та благополуччя у світі (56%), чиста енергія (62%) й економічне зростання (56%) [3].

Додатки для штучного інтелекту практично безмежні, і ця область комп'ютерних наук надзвичайно перспективна. Прогнозується, що світовий дохід від ринку штучного інтелекту збільшиться в десять разів в період між 2017 і 2022 роками.

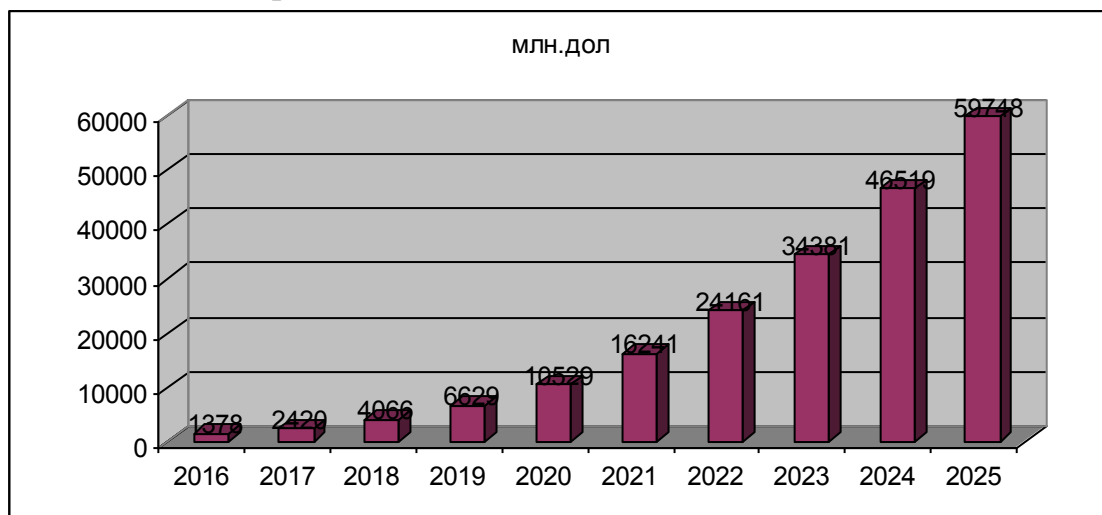

Рис.1. Прогноз розвитку штучного інтелекту (2018-2025pp)

Компанії, особливо зі сфери програмного забезпечення і інформаційних технологій, вкладають значні кошти в штучний інтелект. Також, орієнтовані на AI стартапи набирають обертів і увагу з боку інвесторів, при цьому фінансування компаній-стартапів AI майже подвоїлася з 2013 по 2015 рік.

Більшість стартапів працюючих на ринку AI зосереджені на додатках для машинного навчання. За останніми підрахунками було засновано не менше 260 стартапів для роботи в цій конкретній категорії AI.

Іншим важливим ринком в галузі штучного інтелекту є великі дані. Термін «великі дані» описує величезний обсяг даних, які постійно наповнюють підприємства, а також галузь, яка виросла навколо спроб збору, аналізу і обробки цих даних. Здатність ефективно використовувати великі дані дозволяє підприємствам приймати більш швидкі, розумні рішення і покращувати короткострокове і довгострокове стратегічне планування. Дохід від великих даних і бізнес-аналітики по всьому світу в 2015 року збільшився до 122 мільярдів доларів США. У 2020 року цей показник, згідно з прогнозом, вперше досягне позначки в 200 мільярдів доларів США.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний статистичний портал Statista. URL: <https://www.statista.com>. (дата звернення: 07.11.2019).
2. Аналитический обзор рынка робототехники 2019. URL: https://adindex.ru/files2/access/2019_07/273895_sberbank_robotics_review_2019_17.07.2019_m.pdf
3. Передовий інтегратор інноваційних технологій Everest. URL: <https://www.everest.ua/ai-platform/analytics/statystyka-zrostannya-ai-u-2019-rotsi-yaku-vam-potribno-znaty/>

Шапуров Олександр,
кандидат економічних наук, доцент кафедри
фінансів, банківської справи та страхування
Інженерний інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)

ІНТЕРНЕТ РЕЧЕЙ (ІОТ): ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТА МОЖЛИВІ НАСЛІДКИ

Розвиток сучасного суспільства неможливий без використання в повсякденному житті цифрових засобів. Практична більшість населення України (16,6 млн. українців) має інтернет ресурс, це майже 39,3 %. На даний час головний показник користування «павутинням» – це наявність власного профілю у соцмережах. Станом на січень 2019р., відповідно до проведеного дослідження агенством PlusOne, мережею Facebook користувалось 13 млн. чол. Таким чином Україна займає 3 місце в світі за цим показником, поступаючись тільки Індії і Філіппінам.

Вектор цифровізації, який обрала наша країна, починаючи з 2018р. кожен день стає більш доступним та відкритим для суспільства.

Процес цифровізації полягає у досягненні цифрової трансформації існуючих та створенні нових галузей економіки, а також трансформації сфер життєдіяльності у нові більш ефективні та сучасні.

Відповідно до концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр., затвердженої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р, цифровий розвиток передбачає виконання комплексу завдань, що позитивно вплинуть на економіку, бізнес, суспільство та життєдіяльність країни в цілому.

Основними цілями цифрового розвитку є:

- прискорення економічного зростання та залучення інвестицій;
- трансформація секторів економіки в конкурентоспроможні та ефективні;
- технологічна та цифрова модернізація промисловості та створення високотехнологічних виробництв;
- доступність для громадян переваг та можливостей цифрового світу;
- реалізація людського ресурсу, розвиток цифрових індустрій та цифрового підприємництва.

Основними рейтинговими цілями реалізації Концепції є досягнення у 2020 році:

- 30 місце в рейтингу Networked Readiness Index (WEF) (у 2016 році - 64 місце);
- 40 місце у рейтингу Global Innovation Index (INSEAD, WIPO) (у 2016 році - 56 місце);
- 50 місце у рейтингу ICT Development Index (ITU) (у 2016 році - 79

місце);

- 60 місце у рейтингу Global Competitiveness Index (WEF) (у 2016 році - 85 місце) [1].

Економіка та індустрія країни повинна бути конкурентоспроможною, подолати цифровий розрив, розбудовувати цифрову інфраструктуру та стати на шлях промислової революції 4.0.

Індустрія 4.0 - оновлена концепція “розумного виробництва”, що ототожнюється з “четвертою промисловою революцією” та появою кіберфізичних систем. Індустрія 4.0 - наступний етап цифровізації виробництв та промисловості, на якому головну роль відіграють такі технології та концепти, як Інтернет речей, “великі дані” (big data), “предиктивна аналітика”, хмарні та туманні обчислення, “машинне навчання”, машинна взаємодія, штучний інтелект, робототехніка, 3D-друк, доповнена реальність.

Інтеграція цифрових технологій у процеси виробництва, або цифровізація промисловості, є пріоритетом державної промислової політики. Державна політика стимулювання розвитку Індустрії 4.0 має три напрями:

- створення інфраструктури Індустрії 4.0 - індустріальних парків, галузевих центрів технологій тощо;
- доступ до капіталу для створення нових інноваційних виробництв;
- розвиток цифрових навичок для підготовки персоналу, здатного працювати з технологіями Індустрії 4.0. [1].

Одним із вирішальних та найголовніших блоків Індустрії 4.0 є інтернет речей (IoT).

У 1999 році британський технолог Кевін Ештон придумав термін «Інтернет речей» (IoT), щоб визначити мережу, яка об'єднує не тільки людей, а й навколишні їх об'єкти. У той час більшість людей думали, що це матеріал науково-фантастичних фільмів.

Сьогодні, Інтернет речей - велика мережа інтелектуальних об'єктів, які працюють разом для збору і аналізу даних і автономного виконання дій - стає реальністю завдяки технології між машинного зв'язку (M2M).

Багато в чому розумні об'єкти використовувалися протягом десятиліть, такі як електронний наручний годинник, автосигналізація і скоординовані світлофори. Те, що дає IoT, - це велика поширеність інтелектуальних об'єктів і більш висока зв'язок між ними.

Очікується, що до кінця 2019 року глобальний ринок Інтернету речей (IoT) виросте до 212 млрд. дол.. Вперше в 2017 році технологія досягла 100 млрд. дол. доходу від ринку, і, згідно з прогнозами, ця цифра буде зростати приблизно до 1,6 трлн (прогнозний 2025 р.) (Рис.1.) [2].

Проаналізуємо за продуктовою та географічною сегментацією ринок IoT. За продуктовою сегментацією ринок IoT включає:

- IoT промисловості. Очікується, що виробництво стане найбільшим

сегментом платформи IoT, який до 2021 року досягне \$ 438 млн.дол.

Компанії усвідомлюють переваги підключення промислового обладнання для оптимізації операцій і зниження витрат.

- Smart місто. У розумних містах спостерігається найбільше зростання за 6-річний період (54% CAGR).

- Smart home. Розумний будинок і пристрої є першими лідерами ринку IoT, проте очікується, що більш повільні темпи впровадження зменшать зростання до 18% і 11% відповідно протягом 6-річного періоду на відміну від інших швидкозростаючих сегментів Інтернету речей.

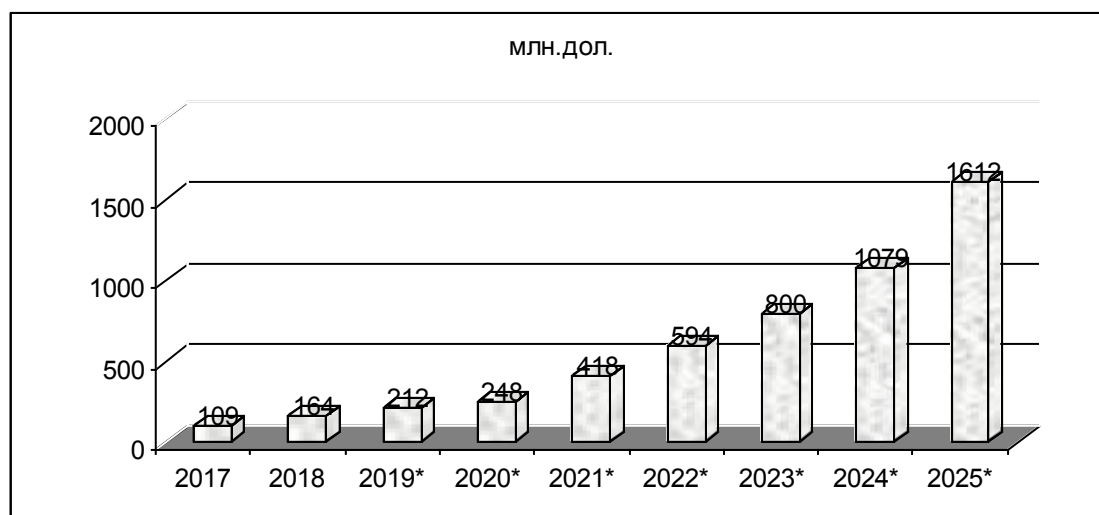

Рис.1. Динаміка IoT 2017-2025 рр.

Провідними географічними сегментами на ринку IoT є Північна Америка, Азія та Європа.

У регіоні Північної Америки до 2021 року буде спостерігатися найвищий показник CAGR - 36%, враховуючи, що США є одним з піонерів платформ IoT: більшість провідних постачальників платформ IoT базуються в США.

Проте, Азія з 35% - ним зростанням стане найбільшим континентальним ринком (2021 рік: 616 млн. дол.). До 2021 року Китай стане провідною азійською країною на ринку IoT.

Сполучені Штати в даний час є лідером на ринку платформ IoT в Північній Америці, а також найбільшою країною світу з обсягом ринку 73 млн. дол. у 2015 році, і очікується, що США залишиться на першому місці в 2021 році з обсягом 469 млн дол. За лідером будуть прямувати Китай (180 млн дол.), Німеччина (136 млн дол.), Японія (127 млн дол.), Корея (118 млн дол.) [3].

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Концепція, План, Заходи від 17.01.2018 №

67-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80> (дата звернення: 07.11.2019).

2. Статистичний портал Statista/ URL: <https://www.statista.com/topics/2637/internet-of-things/> (дата звернення: 07.11.2019).

3. Аналітичний портал [iot-analytics](https://iot-analytics.com). URL : <https://iot-analytics.com> (дата звернення: 07.11.2019).

Яришко Олена,
кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів,
баківської справи та страхування
Інженерний інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)

SMART- ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ВИКЛАДАНІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Більша частина нашого спілкування протікає сьогодні за допомогою Інтернету, на комп'ютерах, але особливо багато ми використовуємо мобільні пристрої, такі як планшети або смартфони. Ми дуже часто користуємося мобільними пристроями на ходу, паралельно з іншими справами. Smart –технології сьогодні вже не є новинкою. Вони є невідомою частиною суспільства в цілому і все більше входять в навчальний процес.

Так, передусім термін SMART комплементує такі складові:

- Specific – конкретизація об'єкта, самокерованість;
- Measurable – вимірюваність цілі та результатів;
- Attainable – реалістичність у досягненні;
- Relevant – актуальність;
- Time-bound – обмеженість у часі.

Експерти прогнозують, що до 2030 року зникне 53 професії, натомість з'являться 186 нових [1]. Розвиток нових технологій змінює перелік професій, але змінює і вимоги до системи і змісту освіти.

Ті хто сьогодні стає студентом народилися в світі, де завжди існували Інтернет, соціальні мережі та мобільні технології. Це покоління має зовсім інші очікування і нові вимоги, вони повинні відігравати головну роль при внесенні змін у процес навчання і вони формують вимоги щодо послуг які надаються закладами вищої освіти. Сьогоднішні студенти є більш мобільними і в той же час готовими до використання цифрових інструментів навчання при викладанні економічних дисциплін.

Інноваційним аспектом в системі освіти та навчальному процесі є тенденція до все більшого впровадженню ІТ технологій: мережевих, мобільних, інформаційних тощо [2].

Розвиток інноваційних технологій формує конкурентну перевагу майбутніх фахівців, надаючи їм в майбутньому більш якісну працю та формує готовність до їх професійної самореалізації

Одним із лідерів інтеграції Smart - технологій у освіті вважається Південна Корея, яка вже з 1996 року почала запровадження електронної освіти. У практиці освітньої діяльності – це використання різноманітних

комплексних засобів і сучасних інтерактивних методів навчання, а також умова подальшого розвитку освіти [3].

Використання Smart-технологій надає викладачам нові можливості і є цікавими для студента.

З нещодавнього часу широке впровадження мобільних обчислювальних пристроїв і доступність бездротових мереж у освітньому просторі значно вплинули на процес навчання. Такі інструментальні засоби дозволяють студентам і викладачам робити пошук нових видів спілкування, спільної роботи і взаємодії [3].

Арсенал сучасного студента складається з декількох універсальних пристроїв: ноутбука, планшета і мобільного телефону. Всі ці пристрої мають свої особливості і будь який з них може бути застосован в освітньому процесі.

За допомогою нових інтерактивних технологій студент взаємодіє із програмною системою, збирає та аналізує інформацію, яка йому потрібна, і це спонукає його до самостійної роботи. Але використання Smart-технологій висуває і нові вимоги до викладання навчального курсу з економічних дисциплін. Він має забезпечувати високу якість освіти, мотивувати студентів до творчої, навчальної і наукової діяльності. Навчальні курси повинні включати мультимедійні фрагменти, зовнішні електронні ресурси, систему контролю. В наш час виникла потреба в знаннях, що формуються не тільки в аудиторії. Можливо залучати до викладання окремих лекцій курсу людей, що мають практичний досвід, за допомогою Інтернет технологій або проводити інтерактивні екскурсії для вивчення виробництва. За допомогою нових технологій можливо здійснювати контрольні заходи: тести, розв'язання практичних завдань, тощо. Основною проблемою, що може постати веред викладачем, наприклад, при проведенні контрольних заходів при віддаленому електронному навчанні - це складність в ідентифікації особистості студента. Але це не може і не повинно бути перешкодою для їх застосування. Ця проблема розв'язується за допомогою використання різних форм контролю, як безпосередньо в аудиторії так і за її межами.

Smart -технології – дозволяють максимально донести навчальний матеріал до користувача. Але необхідно пам'ятати і про вимоги, що мають висуватися до Smart технологій:

- забезпечення доступності – всі учасники навчального процесу повинні мати змогу використання технологій;
- інформаційність - підвищення рівня сприйняття навчальної інформації, її актуальність і наочність;
- ефективність – може визначатися як підвищення активності студентів, покращення успішності;
- комплексність – має дотримуватися принцип комплексності, за якого можливий ефект синергізму;

- економічність – економія часу, ресурсів студентів.

В навчальних закладах сьогодні використовується новий тип освітнього інструменту – інтерактивні дошки SMART Board.

Інтерактивна дошка SMART Board представлена у вигляді сенсорного екрану, підключеного до комп'ютера. Зображення на SMART Board передається за допомогою проектора. Досліджуючи специфіку використання SMART Board як одну із найголовніших складових смарт-технологій під час викладання дисциплін, слід зазначити, що використання проекційних технічних засобів у поєднанні з аудіотехнологіями дає можливість використовувати таблиці, візуальну інформацію для пояснення на заняттях нового матеріалу, а також схеми і матеріал електронних підручників для аналізу інформації. Це дозволяє реалізовувати принцип наочності, доступності та систематичності [2].

Для здійснення Smart -навчання необхідне відповідне технічне забезпечення і доступ до Інтернету. Використання сучасних технологій навчання (інтерактивних) та технологій здійснення навчального процесу за моделями: SmartClassroom, FlippedClassroom та ін. створюють умови здійснення креативного навчання [4].

Отже, важливе місце у викладанні економічних дисциплін має широке використання інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема, Smart-технологій, що дасть можливість закласти фундамент, для тих хто є сьогодні студентом, щодо здійснення успішної професійної діяльності та кар'єри у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Атлас професій. URL:<http://profatlas.com.ua/>
2. Бонч-Бруєвич Г.Ф. , Абрамов В.О. , Косенко Т.І. Методика застосування технології SMART Board у навчальному процесі : навчальний посібник Київ. : КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2007. 102 с.
3. Твердохліб А.І. Смарт –технології як основа формування сучасних тенденцій освіти URL: <http://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2017/1/49.pdf>
4. «Що таке SmartEducation?» - Розумна освіта для розумного суспільства– 2017р. URL: <http://smarteducatoin.blogspot.com/2017/06/smart-education.html?m=1>

ТЕХНОЛОГІЇ ПУБЛІЧНОГО ДІАЛОГУ ОРГАНІВ ВЛАДИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Модернізація українського суспільства та побудова демократичної, правової, соціально-орієнтованої держави являють собою інноваційні процеси, які передбачають використання нових форм і способів реалізації якісних змін. Застосування органами публічної влади в своїй діяльності різноманітних соціальних технологій є запорукою реалізації реформування суспільства в контексті євроінтеграційних вимог.

Словник української мови термін «технологія» (від грец. «technē» – мистецтво, майстерність, вміння) визначає, як: 1) сукупність знань, відомостей про послідовність окремих виробничих операцій у процесі виробництва чого-небудь; 2) сукупність способів обробки або переробки матеріалів, виготовлення виробів, проведення різних виробничих операцій тощо [1, с.106]. Таке трактування поняття обумовлюється досить довгим використанням його для характеристики процесів у сфері техніки, і лише з II пол. XX ст. його почали застосовувати для оцінювання суспільних процесів. Категорію “соціальна технологія” ввів у науковий світ англійський учений-соціолог Карл Поппер.

Технології публічного управління як різновид соціальних технологій – це сукупність засобів, методів, способів, завдяки яким здійснюється цілеспрямований вплив на соціальну систему для її ефективного та результативного функціонування.

Об’єктом соціальних технологій у сфері публічного управління є людина, соціальна група, організація, суспільний інститут чи суспільство загалом. Застосування таких технологій завжди є важливим, але на етапі корінної трансформації суспільства їх роль значно збільшується. Різноманітність управлінських технологій обумовлена широкою технологізацією сфери управління, а ефективне управління в сучасних умовах, як показує практика, є важливою умовою розвитку суспільства.

Процес розвитку сучасних управлінських технологій надає можливість визначити такі тенденції [2, с.201]:

- основна цінність соціуму – це людина, тому підхід до управління з позицій людського капіталу має стати базою генерування нових технологій управління;

- на основі технологій управління відбувається реалізація інновацій з подальшим розвитком соціальних об'єктів;
- сучасні технології управління все більше використовують формальні правила і процедури;
- партисипативний характер технологій управління;
- варіативність, гнучкість і ситуативність технологій, відхід від жорсткої регламентації їх побудови і застосування;
- побудова інформаційного суспільства посилює інформаційно-аналітичний і технічно-інформаційний характер технологій управління.

Отже, технології управління є засобом, інструментом впливу на соціальну систему для її ефективного функціонування та реалізації змін, направлених на якісне перетворення суспільства.

Розглядаючи громадянське суспільство як особливу організацію суспільної життєдіяльності, яка забезпечує результативний, збалансований діалог громадян та представників органів публічної влади, актуальною стає проблема вивчення соціально-психологічних технологій діалогової взаємодії.

Існують організаційні та змістовні сторони механізму діалогової взаємодії названих суб'єктів: організаційні сторони цього механізму складають його форми, а змістовними сторонами його є соціально-психологічні технології.

Основними формами безпосереднього діалогу влади та громадськості, відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р., є: місцевий референдум (ст.7), загальні збори громадян (ст.8), місцеві ініціативи (ст.9), громадські слухання (ст.13) [3].

Так, відповідно до ст.16 Статуту територіальної громади м. Запоріжжя, затвердженого рішенням міської ради 15 лютого 2006 р. №4, члени територіальної громади здійснюють своє право на участь у місцевому самоврядуванні як безпосередньо, так і через відповідні органи місцевого самоврядування міста.

Формами участі членів територіальної громади м. Запоріжжя в місцевому самоврядуванні є: 1) місцеві вибори; 2) місцевий референдум; 3) загальні збори громадян за місцем проживання; 4) місцеві ініціативи; 5) громадські слухання; 6) звернення до органів і посадових осіб місцевого самоврядування міста; 7) участь у роботі органів місцевого самоврядування та робота на виборних посадах місцевого самоврядування міста; 8) участь у діяльності громадських організацій, професійних і творчих спілок; 9) інші форми участі громадян у місцевому самоврядуванні міста. Будь-які обмеження права членів територіальної громади на участь у місцевому самоврядуванні міста забороняються [4].

На думку Т.Кравченко, серед колективних форм реалізації громадянами права на участь у місцевому самоврядуванні вчені виділяють: а) проведення зборів, мітингів, походів і демонстрацій, про які своєчасно повідомляється органам виконавчої влади або органам місцевого самоврядування; б) направлення колективних звернень до органів місцевого самоврядування, їх посадовим особам; в) проведення зборів громадян, ініціювання територіальною громадою розгляду в раді будь-якого питання, віднесеного до відання місцевого самоврядування (право на місцеву ініціативу); г) проведення громадських слухань.

Всю багатоманітність форм участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення також можна представити як: участь через професійну діяльність; участь через громадські та політичні організації; безпосередня публічна діяльність; вплив на осіб, які приймають рішення; безпосередній вплив на соціальне оточення; благодійність, допомога іншим членам громади; турбота про власну родину [5].

Взаємодію органів влади і громадянського суспільства, що є різновидом соціальної взаємодії, можна розглядати як діалогічну за своєю природою. Таке співробітництво має бути врегульовано відповідними нормативно-правовими актами і передбачати мету, перспективи, форми та способи реалізації рішень.

Так, дієвою формою комунікації-взаємодії публічного управління є консультації з громадськістю. Вітчизняне законодавство не має спеціального закону, який би врегульовував це явище. Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики» від 3 листопада 2010 р. № 996 унормовує проведення консультацій лише органами виконавчої влади з громадськістю у формі публічного громадського обговорення, електронних консультацій (безпосередні форми) та вивчення громадської думки (опосередкована форма), однак не визначає санкції за порушення зазначеної норми, хоча питання відповідальності у сфері публічного управління продовжує залишатися актуальним [6, с.117].

Таким чином, наявність налагоджених, ефективно діючих каналів комунікації між органами публічної влади та громадянським суспільством виступає важливим чинником послідовності державної політики, її підконтрольності суспільству, відповідності стратегічним національним інтересам

Список використаних джерел

1. Словник української мови: в 11 томах. АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І.К.Білодіда. К.: Наукова думка, 1970–1980. Том 10. URL: <http://sum.in.ua/s/tekhnologhija>

2. Сурмин Ю.П., Туленков Н.В. Теория социальных технологий: Учеб. пособие. К., МАУП, 2004. 608 с.

3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст.170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>

4. Статут територіальної громади м. Запоріжжя, затверджений рішенням міської ради 15 лютого 2006 р. №4. URL: <https://zp.gov.ua/uk/page/statut>

5. Кравченко Т.А. Інноваційні демократичні інструменти реалізації громадянами права на участь у місцевому самоврядуванні в Україні. *Публічне адміністрування: теорія та практика*: зб. наук. пр. / редкол.: С.М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. Д.: ДРІДУ НАДУ. 2015. Вип. 2(14). URL: [http://dridu.dp.ua/zbirnik/2015-02\(14\)/index.html](http://dridu.dp.ua/zbirnik/2015-02(14)/index.html)

6. Капітаненко Н.П. Комунікаційні технології публічного управління: правовий аспект. *Право та державне управління*. 2018. №2. С. 116-119.

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Міжнародної науково-практичної конференції «Освіта як чинник формування креативних компетентностей в умовах цифрового суспільства», проведеної 27-28 листопада 2019 року в Інженерному інституті Запорізького національного університету

Учасниками конференції було відмічено, що цифрові компетенції здобувачів вищої освіти представляють глобальний мегатренд і маркер цифрової трансформації суспільства в умовах глобалізації 4.0, промислової революції 4.0, Просвітництва 2.0, технологічного розвитку сучасного світу. Виступи учасників конференції були направлені на виявлення тенденцій розвитку інформаційно-комп'ютерних та комунікаційних технологій, IT-індустрії, цифровізації навчального процесу, що вимагає підвищення ролі освіти у цьому процесі та необхідності підвищення ефективності розвитку цифрових компетенцій, які впливають на розвиток людського і соціального капіталу, що має велике практичне значення для упровадження нового типу цифрової освіти, яка ще не досліджена в літературі як цифрова, проривна, мережева. Згідно з Глобальним звітом про розвиток інформаційних технологій – 2016 (The Global Information Technology Report), опублікованим Всесвітнім економічним форумом (World Economic Forum), Україна за рівнем розвитку інформаційно-комунікаційних технологій посіла 64-ту рейтингову позицію серед 139 країн світу, покращивши за рік результати на 7 пунктів.

Учасниками конференції доведено, що цифрова освіта є надзвичайно важливою соціально-економічною, науковою і технологічною проблемою світового рівня, так як концепція цифрового суспільства знаходиться у центрі уваги багатьох урядів та держав. Все це дає можливість вважати, що тема конференції є інноваційною і майже не розробленою у соціально-філософській, економічній та управлінській літературі в Україні.

Головна проблема конференції – це концептуалізація становлення і розвитку цифрової освіти, що впливає на формування компетенцій креативності та їх трансформації в людський й соціальний капітал. Всі ці процеси можливі за рахунок прориву у розвитку інформаційно-комунікативних технологій, що кардинально змінюють ринок і впливають на всі сфери людської життєдіяльності, які привели до появи нового феномена цифрової освіти, що розвивається в умовах глобалізації 4.0, промислової революції 4.0 (Industry), технологічної революції 4.0, Просвітництва 2.0.

Проблематика цифрової освіти як чинника формування креативності та її трансформації в людський і соціальний капітал починає формуватися у нас на очах, тому вченим слід зазирнути у майбутнє й передбачити перспективи завтрашнього дня, проаналізувати, якими будуть драйвери економічних і соціальних змін та розробити практичні рекомендації щодо формування цифрового суспільства, цифрової людини, цифрової культури, цифрової освіти.

Сучасна система освіти України від початкової до вищої освіти перебуває у стані реформування, у процесі якого відбуваються заходи щодо стимулювання цифровізації навчального процесу з усвідомленням наявних викликів та із застосуванням інструментів розвитку цифрової інфраструктури. Компетенція у сфері цифрових технологій повинна сприйматися не лише як знання, що мають відношення до технічних навичок, а і як знання, більшою мірою зосереджені на когнітивних, соціальних та емоційних аспектах роботи і життя в цифровому середовищі.

З метою подальшого розвитку цифрових компетенцій, учасники конференції рекомендують:

1. Розвивати цифрові компетенції, що формуються сьогодні під час викладання майже всіх дисциплін, що означають уміння аналізувати, порівнювати та критично оцінювати достовірність і надійність джерел даних, інформації та цифровий контент; аналізувати, тлумачити та критично оцінювати дані, інформацію та цифровий контент; уміння застосовувати цифрові технології; здійснювати кодування, мати теоретичні знання щодо ведення електронного бізнесу; уміння використання інформаційно-телекомунікаційних систем.

2. Розвивати цифрову інфраструктуру ВЗО з метою формування цифрових компетенцій як головних драйверів інноваційних механізмів впровадження концепції цифрового суспільства та цифрової особистості, що формується на основі передових (розумних) інформаційно-комунікативних (проривних) технологій з інноваційною цифровою інфраструктурою.

3. Розгортати ідею ідею креативності на всіх рівнях навчального процесу, яка є інноваційною і проривною, формувати креативну культуру, освіту та особистість, які відіграють роль коментаторського чинника, який включається у періоди несталості, невизначеності, стохастичності, нестабільності, асиметричності інформації та сприяє відновленню порушеного балансу між трьома змінними – економічними, технологічними і культурно-духовними чинниками, які можуть привести до цифрового прориву системи - за рахунок нових ідей Просвітництва 2.0, культивуючи ідеали розуму, науки, гуманізму, прогресу.

4. Об'єднуватися вченим з метою вироблення найсучасніших концепцій, методів і підходів у формуванні креативних цифрових компетенцій, дослідження складних адаптивних систем, гнучкого керування у контексті системного підходу, який також вимагає переосмислення економіки, менеджменту, науки, освіти, культури, особистості на засадах Agile-менеджменту 3.0.

5. Розвивати перспективні наукові напрями з метою отримання нових знань про цифрове суспільство, цифрову людину, цифровий світогляд, цифрову освіту, виявлення їх характеристик, напрямів, проблем в умовах цифрової революції, в основі яких інформація та проривні технології як головні мегатренди сучасного розвитку, що базуються на знаннях та інноваціях.

6. Дослідити понятійно-категорійний апарат трансформаційних процесів переходу від інформаційного суспільства до цифрового суспільства як цивілізаційної парадигми розвитку сучасного соціуму в умовах глобальної трансформації людства, здійснити понятійну систематизацію концептуальної сутності цифрової культури і цифрової освіти, яка до цього часу не сформувалася, визначити фахові терміни та сформулювати глосарій «Цифрове суспільство, цифрова освіта, цифрові компетенції».

7. Сформулювати концепцію цифрового суспільства та цифрової освіти, основні етапи розвитку засобів накопичення та поширення інформаційних технологій як чинника технологічних перетворень в Україні, що впливають на становлення і розвиток цифрового світогляду, цифрової людини, цифрової культури, цифрової освіти та впливають на формування конкурентоспроможного ринку праці в Україні в контексті європейської стратегії зайнятості.

8. Розробити та впровадити механізми підготовки та супроводу інвестиційних проектів цифровізації, у тому числі через моделі державного приватного партнерства, для забезпечення універсальної мережевої доступності, зокрема в депресивних районах, оскільки регіональна співпраця в напрямі інвестування в інтернет-інфраструктуру може зробити інфраструктурні проекти більш привабливими для міжнародних інвесторів.

9. Розробити модель цифрової освіти як системоутворюючого чинника інтелектуального збагачення особистості, що вимагає формування креативності та проаналізувати основні цінності креативної освіти як головного конструкта формування особистості в умовах глобальної трансформації соціуму.

10. Формувати викладачів нової генерації з інноваційним мисленням, новими підходами до навчання, які здатні постійно та швидко самостійно опановувати новий матеріал, так як цифровізація освіти полягає не лише у апаратному та програмному забезпеченні навчальних закладів, а й відображає сучасні тенденції розвитку економіки та суспільства, розробляти нові дисципліни, які у повній мірі визначають цифрові компетенції тощо.

11. Розвивати дистанційну освіту та дистанційне набуття знань, кінцевою метою яких є реалізація Інтернет-орієнтованої системи супроводу й консультацій для людей, що навчаються дистанційно, а в перспективі – для широкого кола користувачів комп'ютерної мережі, приймати активну участь у системі MOODLE. Розвивати електронну освіту, для покращення якої потрібно розробити єдину програму для всіх закладів, розробити єдину платформу для проходження навчання.